

Szczegółowe wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania przez uczniów klas z programem nauczania historii na poziomie podstawowym poszczególnych śródrocznych i końcoworocznych ocen klasyfikacyjnych

**Realizowany program: „Poznać przeszłość. Wiek XX”
Nowa Era**

KLASA I (poziom podstawowy)

Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)

Uczeń:

- wyjaśnia znaczenie terminów: system wersalski, Liga Narodów
- wskazuje na mapie państwa powstałe po I wojnie światowej
- określa skutki polityczne, gospodarcze i militarne traktatu wersalskiego dla Niemiec
- wyjaśnia, w jakim celu powstała Liga Narodów
- wyjaśnia znaczenie terminów: nacjonalizm, wielki kryzys gospodarczy
- zna datę wielkiego kryzysu gospodarczego w USA (1929-1933)
- podaje przyczyny wielkiego kryzysu gospodarczego
- przedstawia najważniejsze skutki wielkiego kryzysu
- wyjaśnia znaczenie terminów: faszyzm, nazizm (narodowy socjalizm), antysemityzm
- zna datę przejścia władzy przez B. Mussoliniego (1922 r.) i A. Hitlera (1933 r.)
- identyfikuje postacie: Benita Mussoliniego, Adolfa Hitlera
- wskazuje na mapie: Włochy, Niemcy
- przedstawia specyficzne cechy włoskiego faszyzmu i niemieckiego nazizmu
- wyjaśnia znaczenie terminów: stalinizm, kult jednostki
- identyfikuje postacie: Włodzimierza Lenina, Józefa Stalina
- podaje podstawowe cechy stalinizmu
- wyjaśnia znaczenie terminów: emancypacja, mass media, kultura masowa
- wymienia przełomowe osiągnięcia techniki
- podaje przyczyny powstania kultury masowej
- wyjaśnia znaczenie terminów: militaryzacja, państwa osi, Anschluss
- zna daty: powstania osi, Anschlussu Austrii, zajęcia Czechosłowacji przez III Rzeszę
- wskazuje na mapie państwa osi
- omawia etapy ekspansji Niemiec w Europie
- wyjaśnia znaczenie terminów: Tymczasowy Naczelnik Państwa, unifikacja
- zna datę przejścia władzy wojskowej przez J. Piłsudskiego (11 XI 1918 r.)
- identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego
- omawia rolę J. Piłsudskiego oraz R. Dmowskiego w odbudowie państwa polskiego
- wyjaśnia, z czego wynikały trudności w unifikacji ziem polskich
- wyjaśnia znaczenie terminu Bitwa Warszawska
- zna datę Bitwy Warszawskiej (13-16 VIII 1920 r.)
- wskazuje na mapie tereny kształtującej się II Rzeczypospolitej
- omawia znaczenie Bitwy Warszawskiej 1920 r.
- wyjaśnia znaczenie terminów: powstanie wielkopolskie, powstania śląskie
- zna daty powstania wielkopolskiego (XII 1918 r.–II 1919 r.), powstań śląskich (1919–1921)
- wskazuje na mapie tereny objęte powstaniami
- omawia skutki powstania wielkopolskiego
- przedstawia skutki powstań śląskich
- wyjaśnia znaczenie terminu konstytucja marcowa
- zna datę uchwalenia konstytucji marcowej (17 III 1921 r.)

- przedstawia założenia ustrojowe konstytucji marcowej
- wyjaśnia znaczenie terminów: zamach majowy, sanacja, konstytucja kwietniowa
- zna daty: rozpoczęcia przewrotu majowego (12 V 1926 r.), uchwalenia konstytucji kwietniowej
- charakteryzuje najważniejsze założenia konstytucji kwietniowej
- wyjaśnia znaczenie terminów: Polska A i B, Centralny Okręg Przemysłowy
- wskazuje na mapie obszar Polski A i B
- wymienia najważniejsze osiągnięcia II Rzeczypospolitej w dziedzinie oświaty, gospodarki i kultury
- wyjaśnia znaczenie terminu: polityka równowagi
- wskazuje na mapie sąsiadów II Rzeczypospolitej
- wymienia najważniejsze cechy polskiej polityki zagranicznej w latach 1919–1939
- wyjaśnia znaczenie terminu: pakt Ribbentrop-Mołotow
- zna datę zawarcia paktu Ribbentrop-Mołotow (23 VIII 1939 r.)
- charakteryzuje postanowienia paktu Ribbentrop-Mołotow
- wymienia sojuszników Polski w przededniu II wojny światowej
- wyjaśnia znaczenie terminu: wojna błyskawiczna (blitzkrieg)
- zna daty: agresji Niemiec na Polskę (1 IX 1939 r.), wkroczenia Armii Czerwonej do Polski (17 IX 1939 r.)
- identyfikuje postacie: Adolfa Hitlera, Józefa Stalina
- opisuje etapy wojny obronnej Polski– wyjaśnia znaczenie terminów: bitwa o Anglię, kolaboracja
- zna daty: ataku III Rzeszy na Francję (maj 1940 r.), bitwy o Anglię (VII–X 1940 r.)
- omawia znaczenie zwycięstwa Wielkiej Brytanii i jej sojuszników w bitwie o Anglię
- wyjaśnia znaczenie terminu: plan „Barbarossa”
- zna datę agresji Niemiec na ZSRR (22 VI 1941 r.)
- przedstawia etapy wojny niemiecko-radzieckiej
- wyjaśnia znaczenie terminów: ruch oporu, getto, Holokaust, obozy koncentracyjne
- przedstawia założenia polityki rasowej hitlerowców oraz metody jej realizacji
- wyjaśnia znaczenie terminu: wojna na Pacyfiku
- zna datę ataku Japonii na USA (7 XII 1941 r.)
- identyfikuje postać Franklina Delano Roosevelta
- wymienia główne strony konfliktu w Afryce i w rejonie Pacyfiku oraz ich najważniejsze cele strategiczne
- wyjaśnia znaczenie terminów: Karta atlantycka, wielka koalicja, porządek jałtański
- zna daty: podpisania Karty atlantyckiej (14 VIII 1941 r.), konferencji jałtańskiej (4–11 II 1945 r.), bezwarunkowej kapitulacji III Rzeszy (8 V 1945 r.)
- identyfikuje postacie: Józefa Stalina, Franklina Delano Roosevelta, Winstona Churchilla
- wyjaśnia genezę powstania i cele Wielkiej Koalicji
- wyjaśnia znaczenie terminów: Generalne Gubernatorstwo, deportacja, sowietyzacja
- wskazuje na mapie tereny pod okupacją niemiecką i radziecką
- charakteryzuje główne cele niemieckiej i radzieckiej polityki okupacyjnej
- wyjaśnia znaczenie terminów: rząd emigracyjny, Polskie Państwo Podziemne
- identyfikuje postać Władysława Sikorskiego
- charakteryzuje działalność Polskiego Państwa Podziemnego
- wyjaśnia znaczenie terminu: zsyłki
- porównuje cele oraz metody polityki niemieckiej i radzieckiej w okupowanej Polsce
- wyjaśnia znaczenie terminu: godzina „W”
- zna datę powstania warszawskiego (1 VIII–2 X 1944 r.)
- przedstawia przyczyny i opisuje skutki powstania warszawskiego
- wyjaśnia znaczenie terminów: Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie, Wojsko Polskie w ZSRR
- wymienia miejsca najważniejszych bitew II wojny światowej z udziałem Polaków (walki o Narwik, bitwa o Anglię, oblężenie Tobruku, Monte Cassino, Arnhem)
- wyjaśnia znaczenie terminów: strefa okupacyjna, Organizacja Narodów Zjednoczonych
- zna datę: konferencji założycielskiej ONZ (IV 1945 r.), konferencji poczdamskiej (VII-VIII 1945 r.)
- identyfikuje postacie: Józefa Stalina, Harry’ego Trumana
- wymienia postanowienia konferencji w Poczdamie
- przedstawia cele ONZ

- wyjaśnia znaczenie terminów: Manifest PKWN, Ziemie Odzyskane, referendum ludowe
- zna daty: ogłoszenia Manifestu PKWN (22 VII 1944 r.), referendum ludowego (30 VI 1946 r.)
- wskazuje na mapie granice Polski po II wojnie światowej
- przedstawia najważniejsze etapy procesu przejmowania władzy w Polsce przez komunistów
- wyjaśnia znaczenie terminów: reforma rolna, nacjonalizacja przemysłu
- zna datę: wydania dekretu o reformie rolnej (6 IX 1944 r.)
- omawia założenia i skutki realizacji dekretów o reformie rolnej i nacjonalizacji przemysłu
- wyjaśnia znaczenie terminów: Polska Zjednoczona Partia Robotnicza (PZPR), Polska Rzeczpospolita Ludowa
- zna datę przyjęcia konstytucji PRL (1952 r.)
- identyfikuje postać Bolesława Bieruta
- podaje główne cechy ustroju politycznego Polski w okresie stalinowskim
- wyjaśnia znaczenie terminów: denazyfikacja, mur berliński
- zna daty: powstania RFN (IX 1949 r.) i NRD (X 1949 r.), budowy muru berlińskiego (1961 r.)
- wskazuje na mapie terytorium RFN i NRD
- wyjaśnia genezę powstania dwóch państw niemieckich i omawia różnice między nimi
- wyjaśnia znaczenie terminów: destalinizacja, powstanie węgierskie
- zna datę: powstania węgierskiego (X 1956 r.)
- wyjaśnia znaczenie śmierci Stalina dla przemiany stosunków międzynarodowych na świecie w latach 50.
- wyjaśnia znaczenie terminów: poznański Czerwiec, polski Październik
- zna daty: poznańskiego Czerwca (VI 1956 r.), polskiego października (X 1956 r.)
- identyfikuje postać Władysława Gomułki
- wyjaśnia przyczyny i skutki wydarzeń poznańskiego Czerwca i polskiego października w 1956 r.
- wyjaśnia znaczenie terminu: Europejska Wspólnota Węgla i Stali (EWWiS), Europejska Wspólnota Gospodarcza (EWG), Unia Europejska
- zna daty: powstania EWWiS, podpisania traktatów rzymskich, powstania Unii Europejskiej
- podaje przyczyny integracji europejskiej
- zna daty: wojny w Korei (1950–1953), wojny w Wietnamie (1957–1975)
- wskazuje na mapie Koreę i Wietnam
- omawia przyczyny i skutki konfliktów w Azji w czasie zimnej wojny
- wyjaśnia znaczenie terminów: dekolonizacja, Trzeci Świat
- charakteryzuje problemy krajów Trzeciego Świata
- wyjaśnia znaczenie terminów: Bliski Wschód, konflikt żydowsko-palestyński
- wskazuje na mapie rejon Bliskiego Wschodu
- podaje przyczyny i charakter konfliktu bliskowschodniego
- wyjaśnia znaczenie terminów: praska wiosna, wyścig zbrojeń
- zna datę praskiej wiosny (1968 r.)
- omawia przyczyny i skutki praskiej wiosny
- wyjaśnia, na czym polegała rywalizacja militarna między USA i ZSRR
- wyjaśnia znaczenie terminu: rewolucja obyczajowa
- omawia cechy charakterystyczne rewolucji obyczajowej i jej skutki
- wyjaśnia znaczenie terminów: obchody Milenium Chrztu Polski, Grudzień '70
- zna daty: obchodów Milenium Chrztu Polski (1966 r.), Grudnia '70 (15–17 XII 1970 r.)
- identyfikuje postać Władysława Gomułki
- wyjaśnia genezę Grudnia '70 oraz opisuje przebieg i skutki wydarzeń na Wybrzeżu
- zna daty: wyboru Karola Wojtyły na papieża (16 X 1978 r.)
- identyfikuje postacie: Edwarda Gierka, Jana Pawła II
- wymienia cechy charakterystyczne rządów E. Gierka
- wyjaśnia znaczenie terminów: pierestrojka, Jesień Ludów
- identyfikuje postać Michaiła Gorbaczowa
- przedstawia rolę Michaiła Gorbaczowa w upadku komunizmu w państwach bloku wschodniego
- charakteryzuje wydarzenia Jesieni Ludów
- wyjaśnia znaczenie terminów: wydarzenia sierpniowe, stan wojenny, obrady Okrągłego Stołu, wybory czerwcowe

- zna daty: wydarzeń sierpniowych (VIII 1980 r.), wprowadzenia stanu wojennego (13 XII 1981 r.), obrad Okrągłego Stołu (II–IV 1989 r.), wyborów czerwcowych (4 VI 1989 r.)
- identyfikuje postacie: Lecha Wałęsy, Wojciecha Jaruzelskiego
- przedstawia przyczyny i skutki wydarzeń sierpniowych w 1980 r.
- wskazuje wydarzenia, które doprowadziły do upadku komunizmu w Polsce– wyjaśnia znaczenie terminów: gospodarka wolnorynkowa, prywatyzacja
- zna daty: wyboru L. Wałęsy na prezydenta (XII 1990 r.), uchwalenia Konstytucji RP (2 IV 1997 r.)
- identyfikuje postacie: Tadeusza Mazowieckiego, Lecha Wałęsy
- wymienia najistotniejsze przemiany ustrojowe i ekonomiczne III Rzeczypospolitej
- wyjaśnia znaczenie terminu: Al-Kaida
- zna datę: ataku na World Trade Center (11 IX 2001 r.)
- identyfikuje postać George’a Busha
- przedstawia przyczyny dominacji USA we współczesnym świecie
- wyjaśnia znaczenie terminów: internet, telefonia komórkowa, globalizacja
- omawia zalety i wady nowych środków komunikacji

Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)

Uczeń:

- wyjaśnia znaczenie terminów: plebiscyt, demilitaryzacja, reparacje wojenne, Republika Weimarska
- zna daty: podpisania traktatu wersalskiego (VI 1919 r.), powstania Ligi Narodów (1920 r.)
- identyfikuje postacie: Thomasa Woodrowa Wilsona, Davida Lloyd George’a, Georges’a Clemenceau
- wskazuje na mapie państwa, z którymi podpisano traktaty pokojowe po I wojnie światowej
- prezentuje główne założenia polityki USA, Francji i Wielkiej Brytanii na konferencji paryskiej
- podaje przyczyny niezadowolenia Niemiec z ustalonych zasad traktatu wersalskiego
- wyjaśnia znaczenie terminów: totalitaryzm, autorytaryzm, rządy parlamentarno-gabinetowe, czarny czwartek, inflacja
- zna datę: tzw. czarnego czwartku (X 1929 r.)
- identyfikuje postać Franklina Delano Roosevelta
- opisuje strukturę Ligi Narodów
- określa wzrost nastrojów nacjonalistycznych w Europie wpływających na ustanawianie reżimów autorytarnych i totalitarnych
- wymienia kraje europejskie, które w okresie międzywojennym nie doświadczyły kryzysu demokracji
- wyjaśnia znaczenie terminów: marsz na Rzym, pakt reński, NSDAP, duce, „Mein Kampf”, Führer, SS, Gestapo, indoktrynacja, propaganda, ustawy norymberskie, obóz koncentracyjny
- zna daty: marszu na Rzym, konferencji w Locarno, wprowadzenia ustaw norymberskich
- przedstawia genezę włoskiego faszyzmu i niemieckiego nazizmu
- wskazuje etapy przejmowania władzy przez B. Mussoliniego we Włoszech i A. Hitlera w Niemczech
- wyjaśnia znaczenie terminów: kolektywizacja, industrializacja, gospodarka planowa, łagry, Gułag, NKWD
- zna daty: utworzenia ZSRR (XII 1922 r.), przejścia władzy przez J. Stalina (1924 r.)
- podaje genezę stalinizmu
- opisuje politykę gospodarczą i społeczną w ZSRR
- wyjaśnia znaczenie terminów: „bunt mas”, produkcja taśmowa, egalitaryzm
- identyfikuje postacie: Zygmunta Freuda, Walta Disneya, Charliego Chaplina
- przedstawia przyczyny kryzysu tradycyjnej rodziny
- charakteryzuje wpływ mass mediów na postawę społeczeństwa
- wyjaśnia znaczenie terminów: pakt antykominternowski, front ludowy, frankiści
- zna daty wojny domowej w Hiszpanii (1936–1939)
- identyfikuje postać Francisca Franco
- wskazuje na mapie zmiany terytorialne w Europie w latach 30. XX w.
- charakteryzuje przyczyny militarystycznej polityki Niemiec, Japonii i Włoch
- omawia założenia agresywnej polityki Włoch, Niemiec i Japonii
- przedstawia genezę i skutki hiszpańskiej wojny domowej
- przedstawia najważniejsze założenia polityki Wielkiej Brytanii i Francji w przededniu II wojny światowej

światowej

- wyjaśnia znaczenie terminów: Rada Regencyjna, Tymczasowy Rząd Ludowy Republiki Polskiej, Komitet Narodowy Polski
- zna daty: powstania Tymczasowego Rządu Ludowego Republiki Polskiej (XI 1918 r.), powstania rządu I. J. Paderewskiego (I 1919 r.)
- identyfikuje postacie: Ignacego Daszyńskiego, Ignacego Jana Paderewskiego
- omawia przyczyny przejęcia władzy w Polsce przez Józefa Piłsudskiego
- przedstawia postanowienia traktatu wersalskiego dotyczące Polski
- wyjaśnia znaczenie terminów: koncepcja inkorporacyjna, koncepcja federacyjna, Orłęta Lwowskie, bunt Żeligowskiego, pokój ryski
- zna daty: wojny polsko-ukraińskiej, buntu Żeligowskiego, pokoju ryskiego
- identyfikuje postać gen. Lucjana Żeligowskiego
- wskazuje na mapie przebieg granicy wschodniej II Rzeczypospolitej według pokoju ryskiego
- prezentuje koncepcje polskiej granicy wschodniej
- określa etapy walki o polską granicę wschodnią
- przedstawia postanowienia traktatu ryskiego z 1921 r.
- wyjaśnia znaczenie terminu: Polska Organizacja Wojskowa
- zna daty: plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu (VII 1920 r.), plebiscytu na Górnym Śląsku (III 1921 r.)
- identyfikuje postać Wojciecha Korfanteo
- wskazuje na mapie terytoria przyznane Polsce na mocy traktatu wersalskiego i objęte plebiscytami
- podaje decyzje, jakie zapadły na mocy traktatu wersalskiego dla sprawy polskiej
- omawia przyczyny powstania wielkopolskiego
- przedstawia przyczyny powstań śląskich
- wyjaśnia znaczenie terminów: sejm ustawodawczy, mała konstytucja, reforma walutowa
- zna daty: wyborów do sejmu ustawodawczego (I 1919 r.), uchwalenia małej konstytucji (II 1919 r.), wyborów pierwszego prezydenta II Rzeczypospolitej (XII 1922 r.), reformy walutowej (1923 r.)
- identyfikuje postacie: Gabriela Narutowicza, Stanisława Wojciechowskiego, Władysława Grabskiego
- omawia rolę sejmu, rządu i prezydenta w konstytucji marcowej
- przedstawia zakres praw obywatelskich zapisanych w konstytucji marcowej
- podaje cele i skutki reform Władysława Grabskiego
- wyjaśnia znaczenie terminów: partyjniactwo, piłsudczycy, nowe le sierpniowe
- zna daty: wyboru Ignacego Mościckiego na prezydenta, przyjęcia nowel sierpniowych
- identyfikuje postacie: Ignacego Mościckiego, Edwarda Rydza-Śmigłego, Józefa Becka
- podaje główne przyczyny zamachu majowego i opisuje jego bezpośrednie skutki
- wymienia zmiany w konstytucji kwietniowej w stosunku do konstytucji marcowej
- wyjaśnia znaczenie terminu: powszechny obowiązek szkolny
- zna datę rozpoczęcia budowy portu w Gdyni (1920 r.)
- wskazuje na mapie zasięg Centralnego Okręgu Przemysłowego
- identyfikuje postać Eugeniusza Kwiatkowskiego
- charakteryzuje stan szkolnictwa w II Rzeczypospolitej
- wymienia najważniejsze nurty w kulturze i sztuce obecne w środowisku polskich artystów w okresie międzywojennym
- wymienia czynniki wpływające na utrudnienia rozwoju gospodarczego II Rzeczypospolitej
- przedstawia główne założenia reform Eugeniusza Kwiatkowskiego
- wyjaśnia znaczenie terminu: wojna prewencyjna
- zna daty: polsko-francuskiego układu sojuszniczego (II 1921 r.), traktatu o nieagresji z ZSRR (1932 r.), polsko-niemieckiej deklaracji o niestosowaniu przemocy (1934 r.)
- identyfikuje postać Józefa Becka
- charakteryzuje relacje Polski z Niemcami oraz ZSRR w okresie międzywojennym
- wyjaśnia znaczenie terminów: sojusz gwarancyjny, „korytarz eksterytorialny”
- zna datę podpisania sojuszu polsko-brytyjskiego (25 VIII 1939 r.)
- identyfikuje postacie: Józefa Becka, Joachima von Ribbentropa, Władysława Mołotowa
- przedstawia główne założenia polskiej polityki zagranicznej za czasów ministra Józefa Becka

- wyjaśnia źródła napięć między Polską a jej sąsiadami
- wyjaśnia znaczenie terminów: „Fall Weiss”, bitwa graniczna, „dziwna wojna”, internowanie
- zna daty: bitwy o Westerplatte (1–7 IX 1939 r.), wypowiedzenia wojny Niemcom przez Francję i Wielką Brytanię (3 IX 1939 r.), kapitulacji Warszawy (28 IX 1939 r.)
- identyfikuje postacie: Henryka Sucharskiego, Edwarda Rydza-Śmigłego, Stefana Starzyńskiego
- wskazuje na mapie kierunki uderzeń armii niemieckiej i radzieckiej
- wyjaśnia przyczyny klęski Polski we wrześniu 1939 r.
- przedstawia przykłady zbrodni wojennych dokonanych w czasie wojny obronnej Polski
- wyjaśnia znaczenie terminu: Linia Maginota
- zna datę napaści niemieckiej na Danię i Norwegię (IV 1940 r.), wypowiedzenia przez Włochy wojny Francji i Wielkiej Brytanii (10 V 1940 r.)
- identyfikuje postać Winstona Churchilla
- wskazuje na mapie kierunki agresji sowieckiej, niemieckiej i włoskiej
- charakteryzuje cele polityki Hitlera i Stalina w Europie w latach 1939–1941
- przedstawia najważniejsze działania wojenne w Europie z lat 1939–1941
- wyjaśnia główne przyczyny pokonania Francji przez armię niemiecką w 1940 r.
- wymienia sojuszników państw osi, którzy przystąpili do współpracy w latach 1939–1941
- wyjaśnia znaczenie terminu: wielka wojna ojczyźniana
- zna daty: bitwy pod Moskwą (XI–XII 1941 r.), bitwy pod Stalingradem (XII 1942 r. – II 1943 r.)
- identyfikuje postać Gieorgija Żukowa
- wskazuje na mapie przełomowe bitwy wojny Niemiec i ZSRR: pod Moskwą i pod Stalingradem
- przedstawia uwarunkowania prowadzenia działań wojennych na terenie ZSRR
- charakteryzuje stosunek ludności do okupanta na zajmowanych terenach przez Niemców
- wyjaśnia znaczenie terminów: polityka rasowa, „ostateczne rozwiązanie kwestii żydowskiej”, gwiazda Dawida, obozy pracy, obozy śmierci, komory gazowe
- zna daty: konferencji w Wannsee (1942 r.), powstania w getcie warszawskim (IV 1943 r.)
- identyfikuje postacie: Adolfa Hitlera, Adolfa Eichmanna, Janusza Korczaka
- przedstawia wpływ hitlerowskiej polityki rasowej i narodowościowej na postawy ludności okupowanej Europy
- korzystając z różnych źródeł, omawia bilans Holokaustu
- wyjaśnia znaczenie terminów: Afrika Korps, bitwa o Atlantyk, pakt trzech, wilcze stada
- zna daty: podpisania paktu trzech (IX 1940 r.), oblężenia Tobruku (IV–XI 1941 r.), bitwy pod El-Alamejn (X–XI 1942), bitwy o Midway (VI 1942 r.)
- wyjaśnia, na czym polegało strategiczne znaczenie poszczególnych rejonów, będących teatrem wojny
- wyjaśnia znaczenie terminów: bezwarunkowa kapitulacja, konferencja w Teheranie, Wielka Trójka, operacja „Overlord”, taktyka „żabich skoków”, kamikadze
- zna daty: konferencji w Teheranie (XI–XII 1943 r.), lądowania wojsk alianckich na Sycylii (VII 1943 r.), operacji Overlord (6 VI 1944 r.), zrzucenia bomb atomowych na Hiroszimę i Nagasaki (6 i 9 VIII 1945 r.), bezwarunkowej kapitulacji Japonii (2 IX 1945 r.)
- określa decyzje podjęte podczas obrad Wielkiej Trójki
- przedstawia przełomowe bitwy II wojny światowej w Europie w latach 1943–1945 i lokalizuje je na mapie
- wyjaśnia znaczenie terminów: układ o granicach i przyjaźni, łapanka, volkslista, akcja AB
- zna daty podpisania układu o granicach i przyjaźni (28 IX 1939 r.), akcji AB (V–VI 1940 r.), zbrodni katyńskiej (IV–V 1940 r.)
- wskazuje na mapie miejsca: masowych egzekucji Polaków pod okupacją niemiecką oraz zsyłek i kaźni ludności polskiej w ZSRR
- podaje przykłady terroru radzieckiego i niemieckiego
- omawia przebieg zbrodni katyńskiej
- wyjaśnia znaczenie terminów: Delegat Rządu RP na Kraj, Armia Krajowa (AK), Rada Jedności Narodowej (RJN), partyzantka, sabotaż, dywersja, układ Sikorski-Majski, armia Andersa, sprawa katyńska, katastrofa gibraltarska
- zna daty: powstania rządu emigracyjnego (IX 1939 r.), układu Sikorski–Majski (30 VII 1941 r.), powstania AK (II 1942 r.), powstania RJN (I 1944 r.), zerwania stosunków rządu emigracyjnego z ZSRR (25 IV 1943 r.), katastrofy gibraltarskiej (4 VII 1943 r.)

- identyfikuje postacie: Władysława Raczkiewicza, Władysława Andersa, Stanisława Mikołajczyka
- przedstawia okoliczności powstania polskiego rządu emigracyjnego
- omawia założenia układu Sikorski–Majski
- wyjaśnia okoliczności i przyczyny zerwania przez ZSRR stosunków dyplomatycznych z polskim rządem emigracyjnym w Londynie
- wyjaśnia znaczenie terminu: Sprawiedliwy wśród Narodów Świata
- zna daty: wybuchu powstania w getcie warszawskim (19 IV 1943 r.), rzezi wołyńskiej (1943 r.)
- identyfikuje postacie: Marka Edelmana, Ireny Sendlerowej
- analizuje straty ludności żydowskiej na ziemiach polskich na podstawie różnych źródeł
- opisuje walkę z polskością prowadzoną przez obu okupantów
- przedstawia politykę okupanta wobec narodu żydowskiego
- wyjaśnia znaczenie terminu: plan „Burza”, zrzuty
- identyfikuje postać Tadeusza Komorowskiego-Bora
- wyjaśnia, na czym polegał plan „Burza”
- opisuje przebieg walk powstańczych
- wyjaśnia znaczenie terminu: Armia Polska w ZSRR
- zna daty: walk o Narvik (1940 r.), walk o Tobruk (1941 r.), walk o Monte Cassino (V 1944 r.), bitwy pod Lenino (X 1943 r.)
- identyfikuje postać Władysława Andersa
- wymienia polskie formacje wojskowe uczestniczące w najważniejszych bitwach II wojny światowej
- wyjaśnia znaczenie terminów: reparacje, Rada Bezpieczeństwa ONZ, Zgromadzenie Ogólne ONZ, sekretarz generalny ONZ, Powszechna deklaracja praw człowieka, „żelazna kurtyna”, doktryna Trumana, plan Marshalla (Europejski Plan Odbudowy), Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego (NATO), zimna wojna
- zna daty: ogłoszenia doktryny Trumana (III 1947 r.), ogłoszenia Planu Marshalla (VI 1947 r.), uchwalenia Powszechnej deklaracji praw człowieka (1948 r.), powstania NATO (IV 1949 r.)
- identyfikuje postacie: Winstona Churchilla, Clementa Attlee, George’a Marshalla
- wskazuje na mapie podział Europy na blok zachodni i wschodni (żelazną kurtynę)
- przedstawia bilans II wojny światowej odnośnie strat ludności i zniszczeń
- omawia strukturę ONZ i jej działalność w okresie powojennym
- omawia genezę powstania NATO
- wyjaśnia znaczenie terminów: Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej (TRJN), Kresy Wschodnie, linia Curzona, repatrianci, akcja „Wisła”, proces szesnastu, Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL)
- zna daty: akcji „Wisła”(1947 r.), procesu szesnastu (VI 1945 r.), powstania TRJN (VI 1945 r.), pierwszych powojennych wyborów parlamentarnych (I 1947 r.)
- identyfikuje postacie: Stanisława Mikołajczyka, Leopolda Okulickiego, Bolesława Bieruta
- wskazuje na mapie kierunki powojennych przesiedleń ludności na ziemiach polskich
- przedstawia przyczyny i skutki migracji ludności na ziemiach polskich po II wojnie światowej
- opisuje metody, dzięki którym komuniści zdobyli władze w Polsce
- wyjaśnia znaczenie terminów: kolektywizacja, PGR, gospodarka planowa
- zna daty: ustawy o nacjonalizacji (I 1946 r.), planu 3-letniego (1947-1949), początków kolektywizacji rolnictwa (1949 r.), planu 6-letniego (1950-1955)
- korzystając z różnych źródeł, przedstawia bilans polskich strat wojennych w gospodarce
- podaje założenia planów 3-letniego i 6-letniego
- opisuje przebieg nacjonalizacji i kolektywizacji w Polsce
- wyjaśnia znaczenie terminów: stalinizm, socrealizm
- zna datę powstania PZPR (XII 1948 r.)
- identyfikuje postacie: Józefa Cyrankiewicza, Władysława Gomułki, kard. Stefana Wyszyńskiego
- przedstawia założenia konstytucji PRL z 1952 r.
- opisuje rozwój socrealizmu w Polsce
- przytacza przykłady terroru w czasach stalinowskich
- wyjaśnia znaczenie terminów: demokratyzacja, proces norymberski, , strefy okupacyjne, Bizonia, Trizonia, blokada Berlina Zachodniego, most powietrzny– zna daty: procesu norymberskiego (XI 1945–X 1946 r.), powstania Bizonii (1947 r.), powstania Trizonii (1949 r.), blokady Berlina Zachodniego (VI 1948–V 1949 r.)

- identyfikuje postać Konrada Adenauera
- określa znaczenie procesu norymberskiego
- opisuje okoliczności budowy muru berlińskiego
- wyjaśnia znaczenie terminów: Komunistyczna Partia Związku Radzieckiego (KPZR), odwilż, tajny referat Chruszczowa, Układ Warszawski
- zna daty: śmierci J. Stalina, powstania Układu Warszawskiego, XX zjazdu KPZR
- identyfikuje postać Nikity Chruszczowa
- omawia przejawy odwilży w ZSRR
- przedstawia najważniejsze tezy referatu Chruszczowa na XX Zjeździe KPZR i konsekwencje wygłoszenia tego przemówienia
- omawia cele i zadania sojuszu państw bloku wschodniego przystępujących do Układu Warszawskiego
- wyjaśnia znaczenie terminów: „polska droga do socjalizmu”, Służba Bezpieczeństwa
- identyfikuje postać Józefa Cyrankiewicza
- omawia przejawy odwilży w Polsce
- przedstawia przebieg wydarzeń poznańskiego Czerwca
- prezentuje okoliczności dojścia Władysława Gomułki do władzy
- przedstawia stosunki między państwem a Kościołem katolickim w okresie odwilży
- charakteryzuje zakończenia okresu odwilży w Polsce w kontekście ograniczenia wolności słowa
- wyjaśnia znaczenie terminów: plan Schumana, traktaty rzymskie, Europejska Wspólnota Energii Atomowej (Euroatom), Komisja Europejska, Parlament Europejski, układ z Schengen, traktat z Maastricht
- zna daty: ogłoszenia planu Schumana (1951 r.), podpisania układu w Schengen (1985 r.), zawarcia traktatu w Maastricht (1992 r.)
- identyfikuje postacie: Winstona Churchilla, Jeana Monneta, Konrada Adenauera, Alcida De Gasperiego, Roberta Schumana
- wskazuje na mapie państwa należące do UE
- przedstawia etapy tworzenia Unii Europejskiej
- wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja kulturalna, Wielki Skok, rewolucja kulturalna, „brudna wojna”
- zna daty: początku realizacji Wielkiego Skoku, rewolucji kulturalnej, podziału Wietnamu
- identyfikuje postacie: Mao Tse-tunga, Kim Ir Sena, Ho Chi Minha
- opisuje przemiany w Chinach po II wojnie światowej
- podaje przykłady państw Dalekiego Wschodu współpracujących ze Stanami Zjednoczonymi
- wymienia komunistyczne kraje Dalekiego Wschodu
- wyjaśnia znaczenie terminów: metoda tzw. biernego oporu, Rok Afryki, apartheid
- zna datę Roku Afryki (1960 r.)
- identyfikuje postacie: Mahatmy Gandhiego, Nelsona Mandeli
- przedstawia przyczyny dekolonizacji
- omawia etapy rozpadu systemu kolonialnego na świecie
- wyjaśnia znaczenie terminów: syjonizm, wojna sześciodniowa, wojna Jom Kippur, Pustynna burza
- zna daty: powstania Izraela (1948 r.), wojny sześciodniowej (1967 r.), wojny Jom Kippur (1973 r.), porozumienia w Camp David (1978 r.)
- identyfikuje postacie: Dawida Ben Guriona, Jasira Arafata
- wskazuje na mapie rejon Zatoki Perskiej
- opisuje przebieg konfliktów izraelsko-arabskich
- wyjaśnia znaczenie terminów: kryzys kubański, doktryna Breżniewa
- zna daty: kryzysu kubańskiego, interwencji wojsk Układu Warszawskiego w Czechosłowacji
- identyfikuje postacie: Nikity Chruszczowa, Johna F. Kennedy’ego, Fidela Castro, Leonida Breżniewa, Aleksandra Dubczekę, Gustáva Husáka, Ronalda Reagana
- przedstawia przyczyny i skutki konfliktu kubańskiego
- wymienia założenia doktryny Breżniewa
- wyjaśnia okoliczności i omawia przebieg interwencji sił Układu Warszawskiego w Czechosłowacji
- wyjaśnia znaczenie terminów: ruch kontestatorski, hipisi, pacyfizm, feminizm, nauka społeczna Kościoła katolickiego
- zna daty: obrad Soboru Watykańskiego II (1962–1965), zniesienia segregacji rasowej w USA (1964 r.)

- identyfikuje postacie: Martina Luthera Kinga, Jana XXIII, Pawła VI
- prezentuje poglądy ruchów feministycznych w XX w.
- opisuje walkę o równouprawnienie w USA
- podaje główne założenia przyjęte na Soborze Watykańskim II
- wyjaśnia znaczenie terminów: mała stabilizacja, opozycja wewnątrzpartyjna, antysemityzm
- zna daty: wydarzeń marcowych (III 1968 r.), układu PRL-RFN (7 XII 1970 r.)
- identyfikuje postacie: Willy'ego Brandta, Edwarda Gierka
- charakteryzuje okres rządów W. Gomułki, w tym politykę zagraniczną PRL
- omawia stosunek władz PRL do inteligencji
- przedstawia przyczyny i przebieg wydarzeń marcowych 1968 r.
- wyjaśnia znaczenie terminów: nomenklatura, Komitet Obrony Robotników (KOR) Czerwiec '76
- zna daty: wydarzeń czerwcowych (VI 1976 r.), powstania KOR (IX 1976 r.)
- prezentuje okoliczności umocnienia władzy Edwarda Gierka
- omawia okoliczności, zasięg i skutki przemian gospodarczych w czasach rządów E. Gierka
- opisuje genezę, przebieg i skutki wydarzeń czerwcowych w 1976 r.
- wyjaśnia znaczenie terminów: głośność, uskorień, aksamitna rewolucja, Wspólnota Niepodległych Państw
- zna daty: aksamitnej rewolucji w Czechosłowacji (1989 r.), zburzenia muru berlińskiego (1989 r.), obalenia komunizmu w Polsce, Bułgarii, Rumunii i na Węgrzech (1990 r.), rozpadu ZSRR (1990 r.), zjednoczenia Niemiec (1990 r.), rozwiązania ZSRR (XII 1991 r.)
- identyfikuje postacie: Vaclava Havla, Helmuta Kohla, Borysa Jelcyna
- przedstawia przejawy kryzysu ZSRR w latach 80.
- omawia proces rozpadu ZSRR, uwzględniając powstanie niepodległych państw w Europie
- wyjaśnia znaczenie terminów: 21 postulatów, porozumienia sierpniowe, NSZZ „Solidarność”, Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego (WRON), Komitet Obywatelski, sejm kontraktowy
- zna daty: porozumień sierpniowych (31 VIII 1980 r.), powstania NSZZ „Solidarność” (IX 1980 r.), zniesienia stanu wojennego (22 VII 1983 r.), wyboru W. Jaruzelskiego na prezydenta (VII 1989 r.), powołania rządu T. Mazowieckiego (IX 1989 r.)
- identyfikuje postacie: Jerzego Popiełuszki, Jana Pawła II, Tadeusza Mazowieckiego
- omawia przebieg wydarzeń sierpniowych
- charakteryzuje stan wojenny w Polsce
- podaje postanowienia i skutki obrad Okrągłego Stołu
- wyjaśnia znaczenie terminów: reformy Balcerowicza, hiperinflacja, obóz solidarnościowy
- zna daty: zmiany nazwy państwa na Rzeczpospolitą Polską, przyjęcia programu Balcerowicza, uchwalenia małej konstytucji, przyjęcia Polski do NATO, wejścia Polski do UE
- identyfikuje postać Leszka Balcerowicza
- omawia politykę rządu T. Mazowieckiego
- wyjaśnia przyczyny rozpadu obozu solidarnościowego
- określa główne kierunki polskiej polityki zagranicznej
- wyjaśnia znaczenie terminu: „Iracka wolność”
- zna daty: rozpadu Jugosławii (1991-1992), wojny w Jugosławii (1991–1995), inwazji USA na Irak (2003 r.)
- identyfikuje postacie: Osamy bin Ladena, Saddama Husajna, Aleksandra Łukaszenki
- prezentuje przyczyny i skutki konfliktu w byłej Jugosławii
- przedstawia przyczyny i charakter wojny w Iraku
- wyjaśnia znaczenie terminów: „globalna wioska”, amerykanizacja, popkultura
- opisuje zjawisko amerykanizacji
- wskazuje cechy współczesnej kultury masowej
- omawia przejawy globalizacji we współczesnym świecie
- przedstawia główne społeczno-gospodarcze problemy współczesnego świata

Wymagania rozszerzające (ocena dobra)

Uczeń:

- wyjaśnia znaczenie terminu Freikorps
- zna daty: rewolucji w Niemczech (XI 1918 r.), powstania republiki tureckiej (1922)

- identyfikuje postać Mustafy Kemala Atatürka
- wskazuje na mapie: zmiany granic Niemiec po I wojnie światowej, strefę zdemilitaryzowaną, tereny plebiscytowe
- omawia główne wydarzenia rewolucji w Niemczech oraz proces kształtowania się Republiki Weimarskiej
- wymienia postanowienia traktatów pokojowych z Austrią, Bułgarią, Węgrami i Turcją
- dokonuje bilansu I wojny światowej
- opisuje przemiany w Turcji po I wojnie światowej
- wyjaśnia znaczenie terminów: hiperinflacja, mały traktat wersalski, interwencjonizm państwowy, cło protekcyjne, zasada samostanowienia, New Deal
- zna daty: podpisania małego traktatu wersalskiego (1919 r.), ogłoszenia New Deal (1933 r.)
- charakteryzuje wpływ małego traktatu wersalskiego na sytuację polityczno-społeczną Europy Środkowej
- wyjaśnia mechanizm powstania wielkiego kryzysu gospodarczego
- wymienia najważniejsze państwa należące do Ligi Narodów
- wyjaśnia znaczenie terminów: Narodowa Partia Faszystowska, „czarne koszule”, pucz monachijski, „noc długich noży”, Wehrmacht, SA, Hitlerjugend, „noc kryształowa”,
- zna daty: puczu w Monachium (1923 r.), „nocy długich noży” (1934 r.), remilitaryzacji Nadrenii (1936 r.), „nocy kryształowej” (1938 r.)
- identyfikuje postacie: Heinricha Himmlera, Josepha Goebbelsa,
- wskazuje na mapie Europy przykłady państw demokratycznych, autorytarnych i totalitarnych
- charakteryzuje stosunki Republiki Weimarskiej z krajami europejskimi
- charakteryzuje i porównuje funkcje państwa w systemie faszystowskim i nazistowskim
- wyjaśnia znaczenie terminów: komunizm wojenny, Nowa Ekonomiczna Polityka (NEP), układ w Rapallo, kułak, kołchoz, sowchoz, Wielki Głód, WKP(b), wielka czystka
- zna daty: wprowadzenia NEP (1921 r.), układu w Rapallo (IV 1922 r.), Wielkiego Głodu (1932–1933), wielkiej czystki (1936–1938)
- identyfikuje postać Lwa Trockiego
- wskazuje na mapie kierunki ekspansji Rosji Radzieckiej do 1922 r.
- opisuje funkcje państwa w systemie stalinowskim
- przedstawia przyczyny i przejawy terroru stalinowskiego
- opisuje stosunki radziecko-niemieckie
- wyjaśnia znaczenie terminów: elektryfikacja, psychoanaliza, modernizm, kubizm, ekspresjonizm, surrealizm, socrealizm,
- identyfikuje postacie: Salvadora Dalego, Orsona Wellesa
- wyjaśnia związki ideologii politycznych z przykładami osiągnięć artystycznych i architektonicznych
- wyjaśnia znaczenie terminów: remilitaryzacja Nadrenii, sankcje gospodarcze, Falanga, Brygady Międzynarodowe, konferencja w Monachium, appeasement
- zna daty: wystąpienia Niemiec z Ligi Narodów (1933 r.), przejścia Zagłębia Saary przez Niemcy (1935 r.), remilitaryzacji Nadrenii (1936), wojny włosko-abisyńskiej (1935-1936), konferencji monachijskiej (IX 1938 r.)
- identyfikuje postacie: Neville’a Chamberlaina, Édouarda Daladiera
- wskazuje na mapie zmiany terytorialne na świecie w latach 30. XX w.
- omawia proces militaryzacji III Rzeszy
- przedstawia przebieg hiszpańskiej wojny domowej
- charakteryzuje stosunki dyplomatyczne wielkich mocarstw w przededniu II wojny światowej
- omawia czynniki polityczne, społeczne i gospodarcze wpływające na genezę II wojny
- wyjaśnia znaczenie terminów: parcelacja, Polska Komisja Likwidacyjna, Komisariat Naczelnej Rady Ludowej
- zna datę powstania rządu J. Moraczewskiego (XI 1919 r.)
- identyfikuje postać Jędrzeja Moraczewskiego
- przedstawia genezę odzyskania niepodległości przez Polskę w 1918 r.
- charakteryzuje program reform politycznych i ekonomicznych zapowiadany przez Tymczasowy Rząd Ludowy Republiki Polskiej
- ocenia rolę Józefa Piłsudskiego oraz Romana Dmowskiego w odbudowie państwa polskiego
- wyjaśnia znaczenie terminów: Błękitna Armia, linia Curzona, Litwa Środkowa
- zna daty: układu z S. Petlurą (IV 1920 r.), wyprawy kijowskiej (V 1920 r.), bitwy pod Komarowem (VIII 1920 r.),

- bitwy niemeńskiej (IX 1920 r.), włączenia Litwy Środkowej do Polski (1922 r.)
- identyfikuje postacie: gen. Józefa Hallera, Symona Petlury, Michała Tuchaczewskiego, Władysława Grabskiego, Wincentego Witosa
- wskazuje na mapie: linię Curzona, główne kierunki uderzeń wojsk bolszewickich i polskich w sierpniu i wrześniu 1920 r.
- określa główne przyczyny i etapy konfliktu polsko-bolszewickiego
- charakteryzuje politykę państw ententy wobec wojny polsko-bolszewickiej
- zna daty: I powstania śląskiego (VIII 1919 r.), zaślubin Polski z morzem (II 1920 r.), II powstania śląskiego (VIII 1920 r.), III powstania śląskiego (V 1921 r.), uznania granic Polski przez aliantów (1923 r.)
- identyfikuje postać gen. Józefa Hallera
- wskazuje na mapie: Zaolzie, Śląsk Cieszyński i Górny Śląsk
- omawia przebieg powstania wielkopolskiego
- przedstawia przebieg powstań śląskich
- wymienia czynniki decydujące o przegranej Polski w plebiscytach na Górnym Śląsku, Warmii, Mazurach i Powiślu
- omawia na podstawie źródeł statystycznych podział Górnego Śląska i wyjaśnia znaczenie tego regionu dla gospodarki i rozwoju II Rzeczypospolitej
- wyjaśnia znaczenie terminów: reforma rolna, wojna celna
- zna daty reform rolnych (1920 r., 1925 r.)
- identyfikuje postacie: Wincentego Witosa, Ignacego Daszyńskiego
- opisuje uprawnienia Naczelnika Państwa Polskiego
- wymienia zasady ustrojowe małej konstytucji
- przedstawia założenia oraz przebieg reformy rolnej
- charakteryzuje z wykorzystaniem źródeł statystycznych oraz kartograficznych podział narodowościowy i wyznaniowy ludności II Rzeczypospolitej
- wyjaśnia znaczenie terminów: Generalny Inspektor Sił Zbrojnych (GISZ), Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem (BBWR), Centrolew, wybory brzeskie, proces brzeski, grupa pułkowników, grupa zamkowa
- zna daty: powstania BBWR (1928 r.), powstania Centrolewu (1930 r.), wyborów brzeskich (1930 r.), procesu brzeskiego (1932 r.)
- identyfikuje postacie: Kazimierza Bartla, Walerego Sławka
- przedstawia poglądy Józefa Piłsudskiego dotyczące polityki wewnętrznej i ustroju Polski
- opisuje przebieg zamachu majowego
- charakteryzuje znaczenie zmian ustrojowych w sierpniu 1926 r.
- analizuje okoliczności wprowadzenia konstytucji kwietniowej z 1935 r.
- porównuje zakres władzy prezydenta w konstytucji marcowej i kwietniowej
- prezentuje przykłady łamania zasad demokracji w czasach rządów sanacji
- zna daty: reform oświatowych w II Rzeczypospolitej (1924 r., 1932 r.), budowy Centralnego Okręgu Przemysłowego (1937 r.)
- identyfikuje postacie: Stanisława Grabskiego, Janusza Jędrzejewicza, Stefana Żeromskiego, Władysława Reymonta, Juliana Tuwima, Witolda Gombrowicza, Brunona Schulza
- wskazuje na mapie okręgi przemysłowe Polski (poza COP)
- ocenia reformy Stanisława Grabskiego i Janusza Jędrzejewicza
- opisuje wiodące nurty w polskiej kulturze i sztuce
- korzystając z różnych źródeł, dokonuje bilansu osiągnięć gospodarczych II Rzeczypospolitej
- zna daty: układu z Rumunią (III 1921 r.), układu w Rapallo (1922 r.), konferencji w Locarno (1925 r.)
- przedstawia relacje Polski z sąsiadami na tle sytuacji międzynarodowej
- omawia wpływ decyzji konferencji międzynarodowych na geopolityczne położenie Polski
- omawia koncepcję polityki zagranicznej Józefa Piłsudskiego
- zna datę zajęcia Zaolzia przez Polskę (X 1938 r.)
- identyfikuje postać Józefa Lipskiego
- podaje w kolejności chronologicznej najważniejsze wydarzenia polityki zagranicznej Polski w latach 1938–1939
- ocenia znaczenie paktu Ribbentrop-Mołotow

- wyjaśnia znaczenie terminów: „polskie Termopile”, Korpus Ochrony Pogranicza (KOP)
- zna daty: bitwy pod Mokrą (1 IX 1939 r.), bitwy pod Wizną (8-10 IX 1939 r.), bitwy nad Bzurą (9-22 IX 1939 r.), internowania władz polskich w Rumunii (17/18 IX 1939 r.), kapitulacji Helu (2 X 1939 r.), bitwy pod Kockiem (5 X 1939 r.)
- identyfikuje postacie: Władysława Raginisa, Franciszka Kleeberga
- przedstawia polityczne i militarne założenia planu obrony Polski w 1939 r.
- opisuje przykłady bohaterstwa polskich żołnierzy
- omawia wkroczenie wojsk sowieckich na terytorium Polski w kontekście paktu Ribbentrop-Mołotow
- omawia decyzje polityczne władz II Rzeczypospolitej na tle wydarzeń militarnych podczas kampanii polskiej
- wyjaśnia znaczenie terminów: wojna zimowa, „Fall Gelb”, państwo marionetkowe, państwo Vichy, operacja „Lew morski”, RAF
- zna daty: wojny radziecko-fińskiej (XI 1939 r.–III 1940 r.), zajęcia republik bałtyckich przez ZSRR (VI 1940 r.), zawieszenia broni w Compiègne (22 VI 1940 r.), ataku Włoch na Grecję (X 1940 r.), ataku Niemiec na Jugosławię i Grecję (IV 1941 r.)
- identyfikuje postacie: Charles’a de Gaulle’a, Hermanna Göring’a
- przedstawia ekspansję ZSRR w latach 1939–1941
- opisuje kolejne etapy agresji Niemiec w latach 1940–1941
- omawia sytuację militarną i polityczną Wielkiej Brytanii i krajów demokratycznych po klęsce Francji w 1940 r.
- wyjaśnia znaczenie terminów: blokada Leningradu, lend-lease act
- zna daty: objęcia ZSRR pomocą w ramach lend-lease act (VII 1941 r.), blokady Leningradu (1941-1944), bitwy na Łuku Kurskim (VII-VIII 1943 r.)
- wskazuje na mapie przełomowe bitwy wojny Niemiec i ZSRR: blokadę Leningradu i bitwę na Łuku Kurskim
- przedstawia przebieg działań wojennych na froncie wschodnim w latach 1941–1943
- analizuje powody zbliżenia Wielkiej Brytanii i USA do ZSRR
- wyjaśnia znaczenie terminów: „przestrzeń życiowa” (Lebensraum), „Szoah”, szmalcownicy,
- identyfikuje postać Jana Karskiego
- wskazuje na mapie obozy koncentracyjne i obozy zagłady w Europie i na ziemiach polskich
- wyjaśnia, jakimi sposobami ludność terenów okupowanych niosła pomoc Żydom
- wymienia kraje, w których powstały rządy kolaborujące z Niemcami oraz kraje, gdzie rozwinął się ruch oporu
- wyjaśnia znaczenie terminów: U-Boot, lotniskowiec
- zna daty: ataku Włoch na Egipt (IX 1940 r.), lądowania wojsk niemieckich w Afryce (II 1941 r.), kapitulacji wojsk włoskich i niemieckich w Afryce (V 1943 r.), bitwy na Morzu Koralowym (V 1942 r.)
- identyfikuje postacie: Erwina Rommla, Dwighta Davida Eisenhowera
- omawia przebieg walk w Afryce i Azji
- omawia działania wojenne na morzach i oceanach
- wyjaśnia znaczenie terminów: konferencja w Casablance, naloty dywanowe, operacja „Market Garden”, linia Gustawa, Wał Pomorski
- zna daty: konferencji w Casablance (I 1943 r.), upadku rządu B. Mussoliniego (VII 1943 r.), ofensyw Armii Czerwonej na froncie wschodnim (VI 1944 r. i I 1945 r.), bitwy na Morzu Filipińskim (VI 1944 r.), kontrofensywy niemieckiej w Ardenach (XII 1944 r.), operacji berlińskiej (IV 1945 r.), zdobycia Berlina (2 V 1945 r.)
- opisuje działania na froncie wschodnim, zachodnim i na Pacyfiku w latach 1944–1945
- charakteryzuje założenia polityki zagranicznej wielkich mocarstw w czasie II wojny światowej
- wyjaśnia znaczenie terminów: „gadzinówka”, Sonderaktion „Krakau”, „granatowa policja”, referendum, paszportyzacja
- zna daty: Sonderaktion „Krakau” (XI 1939 r.), paszportyzacji (1940 r.), deportacji Polaków w głąb ZSRR (II, IV i VI 1940 r. oraz V/VI 1941 r.)
- identyfikuje postać Hansa Franka
- porównuje niemiecką i radziecką politykę okupacyjną wobec społeczeństwa polskiego
- opisuje warunki transportu i życia deportowanych
- wyjaśnia znaczenie terminów: oddział Hubala, Służba Zwycięstwu Polski (SZP), Związek Walki Zbrojnej (ZWZ), cichociemni, Kedyw, Polska Partia Robotnicza (PPR), Krajowa Rada Narodowa (KRN), Armia Ludowa (AL)

- zna daty: powstania ZWZ (XI 1939 r.), powstania PPR (I 1942 r.), powstania KRN (XII 1943 r./I 1944 r.)
- identyfikuje postacie: Henryka Dobrzańskiego, Stefana Grota-Roweckiego, Tadeusza Komorowskiego-Bora, Kazimierza Sosnkowskiego
- charakteryzuje najważniejsze akcje ZWZ, przekształconego w AK
- opisuje okoliczności wyjścia z ZSRR Armii Polskiej gen. Władysława Andersa
- opisuje polityczne skutki katastrofy gibraltarskiej
- wymienia tworzące się w ZSRR i w kraju ośrodki przyszłych polskich władz komunistycznych
- charakteryzuje postawę polskich komunistów w czasie II wojny światowej
- wymienia znaczenie terminu: Ukraińska Powstańcza Armia (UPA)
- zna daty: powstania UPA (1942 r.), październik 1939 r., marzec 1940 r., listopad 1942 r., 17 marca 1942 r., IV–V 1943 r., lipiec 1943 r.
- wskazuje na mapie miejsca niemieckich obozów koncentracyjnych i obozów śmierci na ziemiach polskich
- opisuje przebieg powstania w getcie warszawskim
- przedstawia metody eksterminacji narodu żydowskiego
- opisuje przyczyny i przebieg konfliktu polsko-ukraińskiego na Kresach Wschodnich
- identyfikuje postać Antoniego Chruściela-Montera
- omawia sposób traktowania jeńców i ludności cywilnej przez obie strony konfliktu
- prezentuje postawę wielkich mocarstw wobec powstania warszawskiego
- zna daty: podpisania umowy o powstaniu armii polskiej w ZSRR (VIII 1941 r.), ewakuacji armii gen. W. Andersa z ZSRR (1942 r.), powstania armii gen. Z. Berlinga w ZSRR (V 1943 r.), bitwy pod Falaise (V 1944 r.), udziału wojsk polskich w operacji Market-Garden (IX 1944 r.)
- identyfikuje postacie: Stanisława Maczka, Władysława Kopańskiego, Stanisława Sosabowskiego, Zygmunta Berlinga
- opisuje szlak bojowy polskich jednostek wojskowych walczących na lądzie, na morzu i w powietrzu na wszystkich frontach II wojny światowej
- wyjaśnia znaczenie terminów: Karta Narodów Zjednoczonych, układ dwubiegunowy
- zna daty: przejścia władzy przez reżimy komunistyczne w państwach Europy Środkowo-Wschodniej i Południowej (1944-1948), podpisania Karty narodów Zjednoczonych (VI 1945 r.), przemówienia W. Churchilla w Fulton (III 1946 r.), podpisania traktatów pokojowych z sojusznikami III Rzeszy (II 1947 r.)
- wskazuje na mapie zmiany terytorialne w Europie po II wojnie światowej
- przedstawia długofalowe skutki II wojny światowej
- wyjaśnia przyczyny dominacji USA i ZSRR w powojennym świecie
- omawia proces ekspansji komunizmu w Europie
- wielostronnie prezentuje przyczyny i przejawy zimnej wojny
- wyjaśnia znaczenie terminów: Urząd Bezpieczeństwa (UB), Milicja Obywatelska (MO)
- zna daty: powstania Rządu Tymczasowego Rzeczypospolitej Polskiej (XII 1944r.), porozumienia o granicy polsko-radzieckiej (VII 1944 r.), rozwiązania AK (I 1945 r.), pogromu kieleckiego (1946 r.)
- identyfikuje postacie: Edwarda Osóbki-Morawskiego, Józefa Cyrankiewicza
- charakteryzuje międzynarodowe uwarunkowania ukształtowania polskiej granicy państwowej po II wojnie światowej
- charakteryzuje sytuację polityczną w Polsce w latach 1944-1947
- podaje przejawy zależności powojennej Polski od ZSRR
- wyjaśnia znaczenie terminów: bitwa o handel, „wyścig pracy”
- zna daty: tzw. bitwy o handel (1947 r.), przyjęcia ustawy o wymianie pieniędzy (1950 r.)
- identyfikuje postać Hilarego Minca
- określa społeczne i polityczne konsekwencje wprowadzenia dekretów o reformie rolnej oraz nacjonalizacji przemysłu
- charakteryzuje efekty realizacji planów wieloletnich w sferze gospodarczej i społecznej
- wymienia przykłady gospodarczej zależności Polski od ZSRR
- wyjaśnia znaczenie terminów: odchylenie prawicowo-nacjonalistyczne, Związek Młodzieży Polskiej (ZMP), Związek Walki Młodych (ZWM)
- identyfikuje postacie: Jakuba Bermana, Hilarego Minca
- wymienia przykłady świadczące o stalinizacji Polski

- charakteryzuje stosunek komunistów do młodzieży
- omawia cele propagandy komunistycznej w czasach stalinizmu
- wyjaśnia znaczenie terminów: decentralizacja, Sojusznicza Rada Kontroli, powstanie berlińskie
- zna daty: zakończenia okupacji Austrii (1955 r.), powstania berlińskiego (VI 1953 r.)
- wskazuje na mapie podział Niemiec na strefy okupacyjne
- przedstawia różnice w podejściu mocarstw do kwestii niemieckiej i podaje odpowiednie przykłady
- przedstawia proces powstania dwóch państw niemieckich na tle sytuacji międzynarodowej
- zna daty: wybuchu powstania węgierskiego (23 X 1956 r.), końca okresu odprężenia między Wschodem a Zachodem (1960 r.)
- identyfikuje postacie: Josipa Broza-Tita, Imre Nagya, Janosa Kádára
- określa przyczyny sporu ZSRR z Jugosławią komunistycznego
- charakteryzuje sposób sprawowania władzy i prowadzoną politykę przez Nikitę Chruszczowa
- przedstawia genezę, przebieg i skutki powstania węgierskiego z 1956 r.
- wymienia przejawy odprężenia w relacjach międzynarodowych w latach 1953–1960
- wyjaśnia znaczenie terminów: bikiniarze, puławianie, natolińczycy
- zna daty: wydarzeń poznańskich (28–30 VI 1956 r.), VIII Plenum KC PZPR (19–20 X 1956 r.), koniec odwilży w Polsce (1957 r.)
- identyfikuje postać Konstantego Rokossowskiego
- wymienia problemy władzy komunistycznej w Polsce w połowie lat 50. XX w.
- wskazuje przejawy zmian kulturowych w Polsce w latach 50. XX w.
- opisuje proces rywalizacji o wpływy między grupami partyjnymi w PZPR
- wyjaśnia okoliczności zwołania VIII Plenum KC PZPR
- omawia proces odwilży po dojściu W. Gomułki do władzy
- wyjaśnia znaczenie terminów: Komisja Europejska, Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu (EFTA), Parlament Europejski, układ z Schengen, Trybunał Sprawiedliwości, Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej (RWPG)
- zna daty: powstania RWPG (1949 r.), powstania Trybunału Sprawiedliwości (1952 r.), powstania Rady Europy (1949 r.), powstania EFTA (1959 r.), powołania Parlamentu Europejskiego (1979 r.)
- wskazuje na mapie państwa należące do RWPG i EFTA
- omawia działalność instytucji gospodarczych utworzonych po wojnie w Europie Zachodniej
- opisuje rozwój systemu demokratycznego w Europie Zachodniej
- wyjaśnia znaczenie terminów: Kuomintang, azjatyckie tygrysy, Vietcong, reedukacja
- zna daty: powstania Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej (1948 r.), powstania Chińskiej Republiki Ludowej (1949 r.), proklamowania Republiki Chińskiej (1949 r.), proklamowania Wietnamskiej Republiki Ludowej (1975 r.)
- identyfikuje postacie: Czang Kaj-szeka, Douglasa MacArthura, Johna F. Kennedy’ego
- opisuje komunistyczne reżimy w Chinach, Korei Północnej, Wietnamie i Kambodży, uwzględniając szczególnie stosunek władzy do jednostki
- opisuje proces dekolonizacji Indochin
- wyjaśnia znaczenie terminów: Indyjski Kongres Narodowy, Organizacja Jedności Afrykańskiej (OJA), Ruch Państw Niezaangażowa-nych (NAM)
- zna daty: powstania Indii i Pakistanu (1947 r.), konferencji w Bandungu (1955 r.), utworzenia OJA (1963 r.)
- opisuje proces dekolonizacji w Indiach i Afryce
- podaje przyczyny konfliktu indyjsko-pakistańskiego
- wyjaśnia znaczenie terminów: Organizacja Wyzwolenia Palestyny (OWP), intifada, muzułmańscy fundamentaliści, rewolucja islamska
- zna daty: wydania deklaracji Balfoura (1917 r.), rezolucji ONZ o utworzeniu państwa żydowskiego i palestyńskiego (1947 r.), wojny izraelsko-egipskiej (X 1956 r.), powstania OWP (1964 r.), rewolucji islamskiej w Iranie (1979 r.), wybuchu intifady (1987 r.), wojny o Kuwejt (1990 r.), operacji „pustynna burza” (1991 r.)
- identyfikuje postacie: Ruhollaha Chomeiniego, Saddama Husajna
- przedstawia przyczyny i skutki rewolucji islamskiej w Iranie
- omawia konflikt w rejonie Zatoki Perskiej
- wyjaśnia znaczenie terminów: dysydenci, nomenklatura partyjna, SALT I, SALT II, program gwiazdnych wojen

- zna daty: porozumienia o nierozprzestrzenianiu broni atomowej (1970 r.), programu gwiazdnych wojen (1983 r.)
- charakteryzuje rządy N. Chruszczowa
- omawia główne założenia polityki zagranicznej ZSRR i USA
- charakteryzuje rozbieżności między siłą militarną i polityczną ZSRR a potencjałem ekonomicznym
- wyjaśnia znaczenie terminów: ruch ekumeniczny, Woodstock
- zna daty: buntów studenckich we Francji (1968 r.), festiwalu w Woodstock (1969 r.)
- podaje przykłady kultury młodzieżowej lat 60. i 70.: The Beatles, The Rolling Stones
- przedstawia główne przyczyny pojawienia się nowych tendencji w kulturze w latach 60. i 70. XX w.
- omawia przyczyny, przejawy i skutki buntów studenckich
- omawia zjawisko ruchu ekumenicznego
- wyjaśnia znaczenie terminów: rewizjoniści, dogmatycy, List 34, Marzec '68
- zna daty: listu episkopatu polskiego do episkopatu niemieckiego (XI 1965 r.), opublikowania Listu 34 (1964 r.), zdjęcia „Dziadów” z afisza w teatrze Narodowym (I 1961 r.)
- identyfikuje postacie: Jacka Kuronia, Adama Michnika, Piotra Jaroszewicza
- charakteryzuje przyczyny i narastanie konfliktu władz z Kościołem Katolickim
- przedstawia przebieg obchodów milenijnych
- wyjaśnia przyczyny i skutki kampanii antysemitkiej w Polsce w 1968 r.
- opisuje narodziny i działalność opozycji
- wyjaśnia znaczenie terminu: „propaganda sukcesu”
- zna daty: reformy administracyjnej (1972–1975)
- identyfikuje postacie: Jacka Kuronia, Adama Michnika
- omawia okoliczności narodzin opozycji antykomunistycznej w latach 70. XX w.
- przytacza przykłady działań opozycyjnych w latach 70. XX w.
- przedstawia relacji państwo-Kościół w okresie rządów E. Gierki
- wyjaśnia znaczenie terminów: mudżahedini, talibowie, Konferencja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (KBWE), komitety helsińskie, Karta 77
- zna daty: podpisania Aktu Końcowego KBWE (1975 r.), interwencji zbrojnej ZSRR w Afganistanie (1979-1989), przejścia władzy przez M. Gorbaczowa (1985 r.), katastrofy w Czarnobylu (1986 r.), upadku komunizmu w Jugosławii (1990 r.) i Albanii (1991 r.), rozwiązania RWPG i Układu Warszawskiego (1991 r.)
- identyfikuje postacie: Babraka Karmala, Borysa Jelcyna
- określa główne założenia Aktu końcowego KBWE
- omawia kryzys ZSRR w kontekście problemów wewnętrznych i konfliktu afgańskiego
- wyjaśnia znaczenie katastrofy w Czarnobylu
- wyjaśnia znaczenie terminów: Międzyzakładowy Komitet Strajkowy (MKS), Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych (OPZZ)
- zna daty: porozumień szczecińskich (VIII 1980 r.), porozumień jastrzębskich (IX 1980 r.), wypadków w kopalni Wujek (16 XII 1981 r.), pielgrzymek Jana Pawła II do Polski (1983 i 1987 r.), przyznania Pokojowej Nagrody Nobla L. Wałęsie (1983 r.), powstania OPZZ (1984 r.), zamordowania ks. J. Popiełuszki (1984 r.)
- identyfikuje postać Czesława Kiszczaka
- przedstawia sytuację polityczno-gospodarczą w Polsce w latach 80. XX w.
- omawia działalność opozycji antykomunistycznej, w tym rolę Kościoła w walce z reżimem
- prezentuje następstwa wyborów czerwcowych
- wyjaśnia znaczenie terminów i skrótów: „wojna na górze”, Trójkąt Weimarski
- zna daty: pierwszych wyborów samorządowych (1990 r.), powstania Trójkąta Weimarskiego (1991 r.), wyjścia wojsk rosyjskich z Polski (1993 r.), reformy administracyjnej (1997 r.), 1988 r., 6 lutego 5 kwietnia 1989 r., 1991 r., 17 października 1992 r., 17 września 1993 r.
- identyfikuje postać Jarosława Kaczyńskiego
- omawia koszty społeczne zmian ustrojowych
- charakteryzuje scenę polityczną pierwszych lat demokratycznej Polski
- wyjaśnia znaczenie terminów: Grupa G8, masakra na placu Tiananmen
- zna daty: masakry na placu Tiananmen (VI 1989 r.), wojny w Czeczenii (1994-1999), porozumienia w Dayton (XI 1995 r.), układu pokojowego w Paryżu (XII 1995 r.)

- omawia przebieg konfliktu w byłej Jugosławii
- charakteryzuje postanowienia porozumienia z Dayton i układu paryskiego z 1995 r.
- podaje konsekwencje rozpadu ZSRR
- opisuje sytuację gospodarczą strefy Azji i Pacyfiku
- wyjaśnia znaczenie terminu: protokół z Kioto
- zna datę wejścia w życie protokołu z Kioto (2005 r.)
- omawia wpływ kapitału na politykę we współczesnym świecie
- prezentuje zagrożenia ekologiczne współczesnego świata
- wyjaśnia, na czym polegają kontrasty społeczne we współczesnym świecie

Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)

Uczeń:

- wyjaśnia znaczenie terminu: Związek Spartakusa
- zna daty: podpisania traktatów pokojowych z Austrią (IX 1919 r.), Bułgarią (XI 1919 r.), Węgrami (VI 1920 r.), Turcją (VIII 1920 r.)
- identyfikuje postacie: Karla Liebknechta, Róży Luksemburg,
- ocenia związki rewolucji w Niemczech z rewolucją bolszewicką w Rosji Radzieckiej
- podaje różnice w celach dyplomacji USA, Wielkiej Brytanii i Francji na konferencji paryskiej
- analizuje konsekwencje polityczne, gospodarcze, społeczne i kulturowe I wojny światowej
- ocenia założenia i trwałość systemu wersalskiego
- wyjaśnia znaczenie terminów: pandemia, etatyzm gospodarczy, deflacja
 - zna datę podpisania paktu Brianda-Kellogga (1928 r.)
- identyfikuje postać Aristide'a Brianda
- ocenia znaczenie paktu Brianda-Kellogga
- ocenia decyzję Stanów Zjednoczonych o nieprzystąpieniu do Ligi Narodów
- opisuje pierwsze próby podważenia systemu wersalskiego w Europie na początku lat 20. XX w. (Bawaria, Włochy)
- wyjaśnia znaczenie terminów: Związki Włoskich Kombatantów, pakty laterańskie, funkcjonalizm, eugenika, eutanazja, sterylizacja
- zna daty: powstania Związków Włoskich Kombatantów (1919 r.), podpisania paktów laterańskich (1929 r.),
- identyfikuje postacie: Tomasza Manna, Ericha Marii Remarque'a, Paula von Hindenburga
- porównuje faszyzm z nazizmem, uwzględniając kwestie organizacji państwa, ideologii oraz polityki wobec społeczeństwa
- wyjaśnia znaczenie terminów: Komsomoł, Komintern
- zna datę utworzenia Kominternu (1919 r.)
- identyfikuje postacie: Nikołaja Bucharina, Grigorija Zinowiewa, Pawlika Morozowa
- określa główne cele radzieckiej polityki zagranicznej
- ocenia skutki przymusowej industrializacji i kolektywizacji w ZSRR– wyjaśnia znaczenie terminów: teoria względności, abstrakcjonizm, futurizm, dadaizm, funkcjonalizm, katastrofizm, egzystencjalizm, Bauhaus
- identyfikuje postacie: Charlesa Lindbergha, Coco Chanel, Edwarda Muncha, Siergieja Eisensteina, Leni Riefenstahl, Rudolfa Valentino, Greta Garbo, Poli Negri,
- opisuje zasady urbanistyki według Karty ateńskiej
- wyjaśnia znaczenie terminów: cesarstwo Mandżukuo, Marchia Wschodnia (Ostmark), Legion Condor, karliści
- zna daty: obalenia monarchii w Hiszpanii (1931 r.), zdobycia Mandżurii (1931 r.), wystąpienia Japonii z Ligi Narodów (1933 r.), inwazji japońskiej w Chinach (1937 r.), zajęcia Albanii przez Włochy (1939 r.), zajęcia Kłajpedy przez III Rzeszę (1939 r.)
- identyfikuje postacie: Engelberta Dollfussa, ks. Józefa Tiso
- wyjaśnia przyczyny sukcesów państw faszystowskich w latach 1935–1939
- określa uwarunkowania polityki państw europejskich wobec Hitlera
- wyjaśnia znaczenie terminu: Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego
- ocenia skutki polityczne, gospodarcze i militarne traktatu wersalskiego dla Polski
- wyjaśnia wpływ państw ententy na politykę Polski
- wyjaśnia znaczenie terminów: Rada Obrony Państwa, Tymczasowy Komitet Rewolucyjny Polski, Ukraińska

- Republika Ludowa (URL), Zachodnioukraińska Republika Ludowa (ZURL),
- zna datę powstania Tymczasowego Komitetu Rewolucyjnego Polski (VII 1920 r.)
- identyfikuje postacie: Juliana Marchlewskiego, Feliksa Dzierżyńskiego, Siemiona Budionnego
- przedstawia genezę konfliktu polsko-ukraińskiego
- przedstawia genezę i skutki polsko-litewskiego
- wyjaśnia znaczenie terminu: Rada Ambasadorów
- zna daty: zajęcia Śląska Cieszyńskiego przez Czechosłowację (1919 r.), konferencji w Spa (1920 r.)
- identyfikuje postacie: Stanisława Taczaka, Józefa Dowbora-Muśnickiego
- wyjaśnia przyczyny, przebieg i skutki sporu polsko-czeskiego o Zaolzie
- wyjaśnia znaczenie terminów: kontrasygnata, getto ławkowe, numerus clausus, UNDO, OUN
- omawia scenę polityczną II Rzeczypospolitej i, korzystając ze schematów oraz z innych źródeł, analizuje jej przemiany w latach 1919–1926 – ocenia rządy parlamentarne w Polsce w latach 1919–1926
- wyjaśnia znaczenie terminów: Obóz Zjednoczenia Narodowego, Front Morges, Stronnictwo Pracy, ONR-Falanga
- identyfikuje postać Władysława Sikorskiego
- prezentuje główne ugrupowania opozycyjne w czasach rządów sanacji
- identyfikuje postacie: Zofii Nałkowskiej, Marii Dąbrowskiej, Antoniego Słonimskiego, Eugeniusza Bodo, Poli Negri, Karola Szymanowskiego, Stanisława Ignacego Witkiewicza, Wojciecha Kossaka, Leona Wyczółkowskiego
- omawia na przykładach uczonych i twórców dokonania polskiej nauki i kultury okresu międzywojennego w dziedzinach: matematyki, filozofii, socjologii, literatury, malarstwa, architektury, muzyki, teatru i kinematografii
- ocenia realizację reform Eugeniusza Kwiatkowskiego
- wyjaśnia znaczenie terminu: Międzymorze
- ocenia politykę równowagi prowadzoną przez Józefa Piłsudskiego i jego współpracowników
- wyjaśnia genezę konfliktów Polski z Litwą i Czechosłowacją
- wyjaśnia znaczenie terminów: Fundusz Obrony Narodowej, Fundusz Obrony Morskiej
- zna datę incydentu granicznego między Polską a Litwą (1938 r.)
- ocenia stan uzbrojenia polskiej armii w 1939 r.
- wyjaśnia znaczenie terminów: prowokacja gliwicka, Grupy Specjalne (Einsatzgruppen)
- identyfikuje postacie: Heinza Guderiana, Tadeusza Kutrzeby, Władysława Bortnowskiego, Juliusza Rómmla
- prezentuje założenia polityki Wielkiej Brytanii i Francji wobec konfliktu polsko-niemieckiego
- korzystając z różnych źródeł, przedstawia stosunek sił ZSRR, Niemiec i Polski
- wyjaśnia znaczenie terminów: Komitet Wolnej Francji, Niezależne Państwo Chorwackie, ustasze
- zna datę ewakuacji wojsk alianckich z Dunkierki (V–VI 1940 r.)
- identyfikuje postacie: Vidkuna Quislinga, Philippe’a Pétaina
- omawia sposób przejścia kontroli nad republikami bałtyckimi przez ZSRR w 1940 r.– opisuje przebieg bitwy o Anglię, uwzględniając uzbrojenie obu stron konfliktu oraz sytuację ludności cywilnej Londynu
- charakteryzuje sytuację na Bałkanach w latach 1939–1941
- wyjaśnia znaczenie terminów: „droga życia”, operacja „Cytadela”, Waffen SS „Galizien”
- identyfikuje postać Fridericha von Paulusa
- wyjaśnia przyczyny i okoliczności zdobycia przewagi militarnej przez ZSRR
- wyjaśnia znaczenie terminów: Generalny Plan Wschodni, Babi Jar, „Żegota”, Żydowska Organizacja Bojowa, rodzina Ulmów, Jedwabne, Ponary, Résistance, tzw. bitwa o szyny, czelnicy
- identyfikuje postacie: Josipa Broza-Tita, Władysława Bartoszewskiego
- porównuje sytuację ludności na terytoriach podbitych przez Niemców
- wyjaśnia znaczenie terminów: operacja „Torch”, operacja „Tora! Tora! Tora!”
- zna daty: zajęcia Azji Południowo-Wschodniej przez Japonię, walk o Guadalcanal
- identyfikuje postacie: Bernarda Montgomery’ego, Karla Dönitza, Isoroku Yamamoto
- wymienia i ocenia konsekwencje włączenia się USA do wojny
- wyjaśnia znaczenie terminów: linia Gotów, marines
- zna daty: zawieszenia broni na froncie włoskim (IX 1943 r.), bitwy o Leyte (X 1944 r.), spotkania wojsk amerykańskich i radzieckich w Torgau (IV 1945 r.)

- identyfikuje postacie: Dwighta Eisenhowera, George'a Pattona, Douglasa MacArthura, Alfreda Jodla, Wilhelma Keitela, Pietra Badoglia, Hirohito
- ocenia decyzję Amerykanów o użyciu bomby atomowej przeciwko Japonii
- identyfikuje postać Wandy Wasilewskiej
- przedstawia przyczyny deportacji Polaków w głąb ZSRR
- wyjaśnia znaczenie terminów: Rada Narodowa RP, BIP, Związek Odwetu, organizacja „Wachlarz”, Polityczny Komitet Porozumiewawczy (PKP), Grupa Inicjatywna, Związek Patriotów Polskich (ZPP)
- zna datę powstania ZPP (III 1943 r.)
- identyfikuje postacie: Augusta Emila Fieldorfa, Michała Karaszewicza-Tokarzewskiego, Cyryla Ratajskiego, Franza Kutschery
- ocenia politykę Sikorskiego wobec ZSRR oraz politykę Wielkiej Trójki wobec sprawy polskiej
- identyfikuje postacie: Szmula Zygielbojma, Jürgena Stroopa
- porównuje sytuację i postawę narodu polskiego wobec okupantów z sytuacją i postawami innych europejskich narodów wobec okupantów
- identyfikuje postacie: Augusta Emila Fieldorfa, Ericha von dem Bacha-Zelewskiego, Ludwiga Fischera
- korzystając z różnych źródeł, objaśnia dysproporcje w uzbrojeniu powstańców i wojsk niemieckich
- zna datę: zdobycia Bolonii (IV 1945 r.)
- identyfikuje postacie: Michała Roli-Żymierskiego, Karola Świerczewskiego
- opisuje problemy i sukcesy polskich formacji wojskowych w kontekście sytuacji polityczno-militarnej podczas II wojny światowej
- ocenia udział Polaków w walkach na frontach II wojny światowej
- wyjaśnia znaczenie terminów: Rada Ministrów Spraw Zagranicznych, Organizacja Europejskiej Współpracy Gospodarczej (OEEC)
- zna datę powołania Organizacji Europejskiej Współpracy Gospodarczej (1951 r.)
- identyfikuje postać Klementa Gottwalda
- charakteryzuje zasady podziału reparacji niemieckich pomiędzy aliantów
- ocenia rolę doktryny Trumana i planu Marshalla w dziejach świata
- ocenia znaczenie powstania ONZ i NATO
- wyjaśnia znaczenie terminów: Wolność i Niezawisłość (WiN), Blok Demokratyczny, Testament Polski Walczącej, Narodowe Siły Zbrojne (NSZ)
- identyfikuje postacie: Jana Stanisława Jankowskiego, Zygmunta Szendzielorza, Józefa Kurasia
- przedstawia uwarunkowania polityczne, społeczne i ekonomiczne różnych postaw Polaków wobec nowych władz
- wyjaśnia znaczenie terminów: Centralny Urząd Planowania (CUP), Biuro Odbudowy Stolicy, Społeczny Fundusz Odbudowy Stolicy
- wyjaśnia, jak przebiegała odbudowa Warszawy
- ocenia skutki społeczne reform gospodarczych i gospodarki planowej
- wyjaśnia znaczenie terminów: Służba Polsce (SP), Zjednoczone Stronnictwo Ludowe (ZSL), Stronnictwo demokratyczne (SD), ruch księży patriotów, stowarzyszenie PAX
- zna datę internowania kard. S. Wyszyńskiego (1953–1956)
- identyfikuje postacie: Witolda Pileckiego, Czesława Kaczmarka, Bolesława Piaseckiego
- opisuje system represji stalinowskich wobec Kościoła, podziemia niepodległościowego i opozycji wewnętrznej partyjnej
- wyjaśnia znaczenie terminu: dekartelizacja
- identyfikuje postacie: Waltera Ulbrichta, Theodora Heussa, Ottona Grothewohla
- wyjaśnia genezę blokady Berlina Zachodniego
- podaje przyczyny wybuchu powstania berlińskiego
- wymienia najważniejsze wydarzenia dotyczące podziału powojennych Niemiec
- wyjaśnia znaczenie terminu: żdanowszczyzna
- zna daty: wystąpienia Węgier z Układu Warszawskiego (XI 1956 r.), wkroczenia Armii Czerwonej na Węgry (XI 1956 r.)
- identyfikuje postacie: Andrieja Żdanowa, Ławrientija Berii
- charakteryzuje i porównuje sytuację społeczno-polityczną w ZSRR po zakończeniu II wojny światowej

- i po śmierci Stalina
- ocenia doktrynę Układu Warszawskiego
- wyjaśnia znaczenie terminów: Klub Krzywego Koła, Kluby Młodej Inteligencji – zna datę śmierci B. Bieruta (1956 r.)
- identyfikuje postać Adama Ważyka
- korzystając z tekstów źródłowych, ocenia postawy Józefa Cyrankiewicza i Władysława Gomułki wobec wydarzeń poznańskich
- porównuje przebieg i skutki wydarzenia poznańskiego Czerwca z powstaniem węgierskim z 1956 r.
- wyjaśnia znaczenie terminu: Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD)
- zna datę rozwiązania RWGP (1991 r.)
- charakteryzuje pozytywne i negatywne skutki integracji europejskiej
- podaje przykłady gospodarczej zależności krajów komunistycznych od ZSRR, określając jej konsekwencje
- wyjaśnia znaczenie terminów: Czerwoni Khmerzy, Czerwona książeczka
- zna daty: zajęcia Tybetu przez Chiny (1951 r.), dyktatury Czerwonych Khmerów (1975–1979)
- identyfikuje postać Pol Pota
- prezentuje, z uwzględnieniem zjawisk politycznych i ekonomicznych, politykę wielkich mocarstw w czasie zimnej wojny
- przedstawia przejawy rywalizacji mocarstw komunistycznych
- zna daty: wojny w Algierii (1954–1962)
- identyfikuje postać Charles’a de Gaulle’a
- ocenia proces dekolonizacji
- wyjaśnia znaczenie terminów: kibuc, szyjci, sunnici, Kurdowie
- zna daty: nacjonalizacji Kanału Sueskiego (1956 r.), zamachu w Monachium (1972 r.)
- identyfikuje postacie: Gamala Abdela Nasera, Rezy Pahlawiego
- przedstawia rolę ONZ w konfliktach bliskowschodnich – przedstawia rolę światowych mocarstw w konflikcie na Bliskim Wschodzie
- charakteryzuje i ocenia zjawisko terroryzmu palestyńskiego
- przedstawia problem kurdyjski
- wyjaśnia znaczenie terminów: lądowanie w Zatoce Świń, „gorąca linia” między Moskwą i Waszyngtonem,
- zna daty: wysłania pierwszego człowieka w Kosmos (1961 r.), lądowania na Księżycu (1969 r.)
- identyfikuje postać Jurija Gagarina
- analizuje różne płaszczyzny konfliktów i zbliżeń między ZSRR i USA
- omawia rywalizację między USA i ZSRR w dziedzinie podboju Kosmosu
- wyjaśnia znaczenie terminu: terroryzm lewacki
- podaje przykłady kultury młodzieżowej lat 60. i 70.: Janis Joplin, Jimi Hendrix
- wyjaśnia, na czym polega legenda festiwalu w Woodstocku
- omawia genezę, przejawy i skutki terroryzmu lewackiego
- ocenia znaczenie reform Soboru Watykańskiego II
- wyjaśnia znaczenie terminów: polska szkoła filmowa, „Znak”, „Kultura”, „komandosi”,
- identyfikuje postacie: Adama Rapackiego, Antoniego Słonimskiego, Jana Józefa Lipskiego, Jerzego Giedroycia, Zbigniewa Cybulskiego, Andrzeja Wajdy, Kazimierza Dejmka
- ocenia zachowanie władz PRL i ZSRR w obliczu wydarzeń na Wybrzeżu w 1970 r.
- wyjaśnia znaczenie terminów: Ruchu Obrony Praw Człowieka i Obywatela (ROPCiO), KPN, Wolne Związki Zawodowe (WZZ)
- zna daty: powstania ROPCiO (1977 r.), założenia WZZ (1978 r.), utworzenia KPN (1979 r.)
- identyfikuje postacie: Leszka Moczulskiego, Stanisława Pyjasa
- charakteryzuje rozwój organizacji opozycyjnych w latach 70. XX w.
- porównuje podobieństwa i różnice polityki władz PRL w stosunku do Kościoła za rządów Gomułki i Gierka
- wyjaśnia znaczenie terminów: obrady trójkątnego stołu, pucz Janajewa
- zna daty: igrzysk olimpijskich w Moskwie (1980 r.), puczu Janajewa (1990 r.) – identyfikuje postacie: Ericha Honeckera, Nicolae Ceaușescu, Giennadija Janajewa, Stanisława Szuszkiewicza, Leonida Krawczuka
- wyjaśnia znaczenie bojkotu igrzysk olimpijskich w Moskwie dla światowej roli ZSRR
- zna daty: przejścia władzy przez W. Jaruzelskiego (1981 r.)

- identyfikuje postać Mieczysława Rakowskiego
- analizuje wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania przemian w Polsce w latach 1988–1989
- określa cele i przedstawia działania PZPR w ostatnich latach PRL
- omawia wydarzenia, które doprowadziły do powołania rządu T. Mazowieckiego
- identyfikuje postacie: Krzysztofa Skubiszewskiego, Jarosława Kaczyńskiego, Zbigniewa Bujaka
- przedstawia wpływ zmian ekip rządzących na sytuację polityczną w Polsce w latach 90.
- wyjaśnia znaczenie terminów: Północnoamerykańska Strefa Wolnego Handlu (NAFTA), Rada Współpracy Gospodarczej Azji i Pacyfiku (APEC)
- zna datę: wojny o Górny Karabach (1991 r.)
- omawia sytuację polityczną i gospodarczą współczesnych Chin
- ocenia problem terroryzmu
- omawia szanse i niebezpieczeństwa dla człowieka, wynikające ze współczesnych zmian cywilizacyjnych

Wymagania wykraczające (ocena celująca)

Uczeń:

- zna daty: podpisania traktatu pokojowego z republiką turecką, wojny Irlandii o niepodległość
- identyfikuje postacie: Tomasza Masaryka, Beli Kuna, Carla Gustafa Mannerheima
- wskazuje na mapie zmiany granic na terytorium dawnego imperium tureckiego
- charakteryzuje procesy państwowotwórcze w Europie po I wojnie światowej
- wyjaśnia znaczenie terminu: idea paneuropejska
- identyfikuje postacie: Erica Drummonda, Richarda Coudenhove-Kalergiego
- przedstawia pierwsze koncepcje zjednoczenia Europy
- identyfikuje postacie: Josepha Artura Gobineau, Houstona Chamberlaina, Fryderyka Nietzschego, Alfreda Rosenberga, Franza von Papena, Mikłósa Horthy'ego
- przedstawia i porównuje stanowisko faszystów i nazistów wobec Kościoła
- wyjaśnia znaczenie terminu OGPU
- przedstawia podobieństwa i różnice systemów demokratycznych, autorytarnych i totalitarnych w Europie
- identyfikuje postacie: Oswalda Spenglera, Waltera Gropiusa
- charakteryzuje i ocenia wpływ przemian w życiu społecznym i kulturalnym na przeobrażenia polityczne Europy – identyfikuje postacie: Hajle Sellasje, Antonio Salazara, Buenaventury Durruti'ego, Kurta von Schuschnigga, Arthura Seyss-Inquarta
- opisuje rozbudowę niemieckiej armii w okresie międzywojennym na tle sił Wielkiej Brytanii i Francji
- opisuje przebieg wybranego konfliktu zbrojnego prowadzonego poza Europą w latach 30. XX w.
- podaje przyczyny różnic w sposobie przejmowania władzy przez Polaków na poszczególnych terenach rodzącej się II Rzeczypospolitej
- identyfikuje postać ks. Ignacego Skorupki
- porównuje siły militarne Polski i Rosji Radzieckiej w wojnie polsko-bolszewickiej
- omawia propagandowy aspekt wojny polsko-bolszewickiej, w tym Bitwy Warszawskiej
- ocenia postawę aliantów wobec walk Polaków o granicę zachodnią i południową
- opisuje przebieg i ocenia skutki polityczne pierwszych wyborów prezydenckich dla państwa polskiego
- identyfikuje postacie: Bronisława Pierackiego, Adama Koca
- ocenia wydarzenia zamachu majowego oraz rządu sanacji na tle sytuacji politycznej w Europie
- identyfikuje postacie: Stefana Banacha, Romana Ingardena, Floriana Znanieckiego, Jana Lechonia, Kazimierza Wierzyńskiego, Jarosława Iwaszkiewicza, Brunona Jasieńskiego, Juliusza Osterwy, Tadeusza Wendy
- porównuje sytuację ekonomiczną Polski z innymi regionami Europy i świata, uwzględniając okoliczności kryzysu gospodarczego w 1923 r. i 1929 r.
- wyjaśnia znaczenie terminu: polityka prometejska
- identyfikuje postacie: Tadeusza Hołówwki, Hansa von Moltkego
- ocenia skutki polityki prometejskiej i koncepcji Międzymorza dla stosunków Polski z sąsiadami
- charakteryzuje przykłady darowizn polskiego społeczeństwa na rzecz wzmocnienia obronności kraju przed II wojną światową
- identyfikuje postacie: Franciszka Dąbrowskiego, Władysława Langnera, Józefa Unruga
- ocenia postawę władz polskich we wrześniu 1939 r.

- wyjaśnia znaczenie terminów: linia Mannerheima, Spitfire, Messerschmitt
- identyfikuje postacie: Carla Gustafa Mannerheima, Ante Pavelicia
- wyjaśnia znaczenie zawarcia zawieszenia broni w Compiègne w czerwcu 1940 r.
- prezentuje okoliczności zniszczenia francuskiej morskiej floty wojennej w 1940 r.
- ocenia sytuację polityczną w Europie w 1941 r.
- wyjaśnia znaczenie terminów: Katusza, T 34, Tygrys, Pantera, „pepesza”, Ił-2
- identyfikuje postać Richarda Sorgego
- opisuje potencjał wojenny stron konfliktu, ich taktykę oraz uzbrojenie
- identyfikuje postacie: Juliana Grobelnego, Draży Mihailowicia
- podaje przykłady i ocenia postawy Polaków wobec Holokaustu
- opisuje taktykę i uzbrojenie stron konfliktu w Afryce, Azji oraz na morzach i oceanach
- opisuje strategię oraz uzbrojenie stron konfliktu
- podaje nazwiska zasłużonych osób, które stały się ofiarami terroru niemieckiego i radzieckiego
- identyfikuje postacie: Pawła Findera, Marcelego Nowotki, Zygmunta Berlinga, Bolesława Bieruta, Franza Kutschery
- wielostronnie, z uwzględnieniem sytuacji wewnętrznej i zewnętrznej, prezentuje działalność polskiego rządu emigracyjnego
- ocenia stosunek państw zachodnich do Holokaustu
- ocenia decyzję władz polskiego podziemia dotyczącą wybuchu powstania, uwzględniając sytuację międzynarodową i wewnętrzną
- charakteryzuje kadre dowódczą Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie oraz Wojska Polskiego
- wyjaśnia przyczyny zmierzchu dawnych mocarstw: Wielkiej Brytanii i Francji, odwołując się do ich sytuacji wewnętrznej i międzynarodowej
- ocenia postawy Polaków wobec nowego reżimu
- wyjaśnia znaczenie terminu: Państwowa Komisja Planowania Gospodarczego (PKPG) - omawia i ocenia rolę propagandy w forsowaniu reform społeczno-gospodarczych w powojennej Polsce
- ocenia metody sprawowania władzy w Polsce na początku lat 50.
- wyjaśnia znaczenie terminów: dokumenty frankfurckie, CDU, SPD– prezentuje sytuację Austrii w latach 1945–1955
- identyfikuje postać Ilji Erenburga
- opisuje propagandowe zabiegi władz partyjnych zastosowane dla uczczenia żałoby po śmierci Stalina w ZSRR i w krajach bloku
- identyfikuje postać Romana Strzałkowskiego
- prezentuje poglądy natolińczyków oraz puławian na tle sytuacji międzynarodowej i wewnętrznej w kraju
- zna daty: rewolucji goździków (1974 r.), końca dyktatury F. Franco w Hiszpanii (1975 r.)
- identyfikuje postacie: Antonia de Oliveiry Salazara. Juana Carlosa
- wyjaśnia okoliczności obalenia ostatnich dyktatur europejskich
- wyjaśnia znaczenie terminów: Czerwona Gwardia, hunwejbini
- ocenia następstwa procesu dekolonizacji, biorąc pod uwagę rolę ONZ
- wyjaśnia znaczenie terminu: wojna w Biafrze
- charakteryzuje konflikty zbrojne w Afryce w dobie dekolonizacji i po 1960 r.
- wyjaśnia znaczenie terminów: Czarny Wrzesień, Mosad
- ocenia rolę ONZ i mocarstw światowych w konflikcie bliskowschodnim
- wyjaśnia znaczenie terminu: kontras
- zna daty: wprowadzenia dyktatury A. Pinocheta w Chile (1973 r.), przejścia władzy przez D. Ortegę w Nikaragui (1979 r.)
- wyjaśnia znaczenie terminu: operacja „Dunaj”
- identyfikuje postacie: Fulgencja Batisty, Ernesta Che Guevary, Salvadora Allende, Augusta Pinocheta, Daniela Ortegi, Ryszarda Siwca, Jana Palacha
- omawia wpływy ZSRR na świecie i ocenia ich polityczne konsekwencje– omawia i ocenia protesty przeciwko interwencji wojsk Układu Warszawskiego w Czechosłowacji
- identyfikuje postacie: Betty Friedan, Marcela Lefebvre’a
- podaje przykłady dotyczące kultury młodzieżowej lat 60. i 70.: Led Zeppelin, Black Sabbath, Deep Purple, Sex

Pistols

- ocenia skutki społeczne i polityczne przemian obyczajowych lat 60. XX wieku
- ocenia rolę Kościoła katolickiego i środowisk studenckich w kształtowaniu opozycji wobec władz PRL
- ocenia okres rządów Edwarda Gierka na tle sytuacji międzynarodowej i wewnętrznej zarówno politycznej, jak i ekonomicznej
- identyfikuje postacie: Jurija Andropowa, Konstantina Czernienki
- porównuje proces odchodzenia od komunizmu w różnych państwach Europy
- identyfikuje postacie: Stanisława Kani, Ryszarda Kuklińskiego, Alfreda Miodowicza
- ocenia znaczenie obrad Okrągłego Stołu dla przemian politycznych w Polsce
- wyjaśnia znaczenie terminu: „popiwiek”
- ocenia przemiany polityczne i gospodarcze w Polsce po 1989 r.
- zna daty: zamachów w Madrycie (2004 r.), Biesłanie (2004 r.) i Londynie (2005 r.)
- identyfikuje postać Teng Siao-pinga
- ocenia wpływ USA na sytuację polityczną i gospodarczą współczesnego świata
- ocenia zjawisko zderzenia cywilizacji we współczesnym świecie

Szczegółowe wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania przez uczniów klas z programem nauczania historii na poziomie rozszerzonym poszczególnych śródrocznych i końcoworocznych ocen klasyfikacyjnych

**Realizowany program: „Zrozumieć przeszłość”
Nowa Era**

KLASA II (poziom rozszerzony)

Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)

Uczeń:

- wyjaśnia znaczenie terminów: historia, kalendarz, starożytność, średniowiecze, czasy nowożytne, epoka najnowsza, źródło historyczne
- wymienia główne epoki historyczne.
- wyjaśnia znaczenie terminu rewolucja neolityczna
- wskazuje na mapie obszary cywilizacji powstałych w dolinach wielkich rzek
- omawia cechy charakterystyczne i skutki rewolucji neolitycznej
- omawia cechy charakterystyczne cywilizacji powstałych w dolinach wielkich rzek.
- wyjaśnia znaczenie terminów: Międzyrzecze, Sumerowie, kodeks, Kodeks Hammurabiego, politeizm, pismo klinowe
- identyfikuje postać Hammurabiego
- wskazuje na mapie obszar Międzyrzecza
- wymienia cechy charakterystyczne cywilizacji Sumerów
- wyjaśnia znaczenie pisma dla rozwoju cywilizacji Mezopotamii.– wyjaśnia znaczenie terminów: faraon, piramida, mumifikacja, pismo hieroglificzne
- zna datę powstania cywilizacji egipskiej (IV tysiąclecie p.n.e.)
- wskazuje na mapie Górny i Dolny Egipt
- wyjaśnia znaczenie Nilu dla gospodarki Egiptu
- wymienia cechy charakterystyczne religii egipskiej.
- wyjaśnia znaczenie terminów: Stary Testament, religia monoteistyczna, judaizm

- identyfikuje postacie: Abrahama, Mojżesza, Dawida, Salomona
- wskazuje na mapie Palestynę i Jerozolimę
- wymienia cechy charakterystyczne judaizmu.
- wyjaśnia znaczenie terminów: buddyzm, konfucjanizm
- identyfikuje postacie: Aśoki, Buddy, Shi Huanghi, Laocjusza, Konfucjusza
- wskazuje na mapie starożytne Indie i Chiny
- omawia osiągnięcia cywilizacyjne Chińczyków.
- wyjaśnia znaczenie terminów: kultura minojska, kultura mykeńska
- wymienia cechy charakterystyczne kultury minojskiej i mykeńskiej.
- wyjaśnia znaczenie terminów: polis, monarchia, oligarchia, demokracja, wielka kolonizacja
- omawia ustroje poleis.
- wyjaśnia znaczenie terminów: spartiaci, geruzja, eforowie, oligarchia
- zna czas założenia polis spartańskiej (II tysiąclecie p.n.e.)
- omawia ustrój polityczny Sparty.
- wyjaśnia znaczenie terminów: Rada Pięciuset, demokracja, ostracyzm
- opisuje ustrój polityczny demokratycznych Aten.
- zna daty: bitwy pod Maratonem (490 r. p.n.e.), bitwy pod Termopilami i bitwy Salaminą (480 r. p.n.e.)
- identyfikuje postacie: Miltiadesa, Leonidasa, Temistoklesa
- wskazuje na mapie Maraton i Salaminę– omawia przebieg bitwy pod Maratonem.
- wyjaśnia znaczenie terminów: liryka, filozofia
- identyfikuje postacie: Homera, Sokratesa, Arystotelesa, Platona
- przedstawia poglądy wybitnych filozofów greckich
- przedstawia panteon bogów greckich.
- wyjaśnia znaczenie terminu hegemonia
- zna datę wojny peloponeskiej (431–404 r. p.n.e.) – przedstawia skutki wojny peloponeskiej.
- zna datę przejścia władzy przez Aleksandra Wielkiego (336 r. p.n.e.)
- identyfikuje postać Aleksandra Wielkiego
- wskazuje na mapie kierunki ekspansji państwa macedońskiego
- wymienia cechy charakterystyczne imperium macedońskiego w czasach panowania Aleksandra Wielkiego.
- wyjaśnia znaczenie terminu epoka hellenistyczna
- datuje epokę hellenistyczną (323–31 r. p.n.e.)
- wymienia cechy kultury hellenistycznej.
- wyjaśnia znaczenie terminu senat
- zna datę założenia Rzymu (753 r. p.n.e.)
- identyfikuje postać Romulusa
- omawia legendarne i historyczne początki Rzymu.
- wyjaśnia znaczenie terminu republika
- omawia władze republiki rzymskiej.
- wyjaśnia znaczenie terminu legion
- zna daty: I wojny punickiej (264–241 r. p.n.e.), II wojny punickiej (218–201 r. p.n.e.), III wojny punickiej (149–146 r. p.n.e.)
- identyfikuje postać Hannibala
- wskazuje na mapie kierunki ekspansji Rzymu w basenie Morza Śródziemnego
- wymienia przyczyny i skutki wojen punickich.
- wyjaśnia znaczenie terminów: gladiator, triumwirat
- zna daty: powstania Spartakusa (73–71 r. p.n.e.), I triumwiratu (60 r. p.n.e.), II triumwiratu (43 r. p.n.e.), bitwy pod Akcjum (31 r. p.n.e.)
- identyfikuje postacie: Spartakusa, Gajusza Juliusza Cezara
- wymienia przyczyny i skutki powstania Spartakusa
- wymienia przyczyny i skutki walki wybitnych polityków o wpływy polityczne w republice rzymskiej.
- wyjaśnia znaczenie terminu cesarstwo– zna datę końca republiki rzymskiej (31 r. p.n.e.)
- identyfikuje postać Oktawiana Augusta
- wymienia cechy charakterystyczne pryncypatu.

- wyjaśnia znaczenie terminów: romanizacja, urbanizacja
- omawia przyczyny, przejawy i skutki romanizacji prowincji rzymskich
- wyjaśnia znaczenie terminów: akwedukt, Panteon, Koloseum
- identyfikuje postacie: Wergiliusza, Horacego, Owidiusza
- wymienia cechy charakterystyczne kultury starożytnego Rzymu.
- wyjaśnia znaczenie terminów: Mesjasz, Stary Testament, Nowy Testament, Kościół powszechny
- zna daty: narodzin Jezusa (7–6 r. p.n.e.), śmierci Jezusa (30 r. n.e.)
- identyfikuje postacie: Jezusa, św. Pawła z Tarsu
- wskazuje na mapie miejsce powstania chrześcijaństwa
- opisuje początki religii chrześcijańskiej.
- zna datę upadku cesarstwa zachodniorzymskiego (476 r. n.e.)
- omawia przejawy kryzysu gospodarczego i społecznego w Imperium Rzymskim.
- wymienia nazwy królestw barbarzyńskich powstałych po upadku cesarstwa zachodniorzymskiego
- omawia religijną i cywilizacyjną rolę klasztorów
- przedstawia powstanie Brytanii.
- wyjaśnia znaczenie terminu Bizancjum
- identyfikuje postać Justyniana I Wielkiego
- wskazuje na mapie Konstantynopol oraz terytorium Bizancjum po podziale cesarstwa rzymskiego
- omawia politykę wewnętrzną i zewnętrzną Justyniana Wielkiego.
- wyjaśnia znaczenie terminów: islam, prorok, Koran
- zna datę ucieczki Mahometa z Mekki do Medyny (622 r.)
- identyfikuje postać Mahometa
- wskazuje na mapie pierwotne siedziby plemion arabskich, kierunki ekspansji Arabów, zasięg podbojów arabskich, miejsce bitwy pod Poitiers
- omawia zasady religijne islamu i ich wpływ na organizację państwa oraz społeczeństwa.
- wyjaśnia znaczenie terminu monarchia patrymonialna
- zna datę chrztu Chlodwiga (496 r.)
- identyfikuje postać Chlodwiga I
- omawia znaczenie przyjęcia chrztu przez Chlodwiga
- wymienia cechy charakterystyczne ustroju państwa frankijskiego
- wyjaśnia znaczenie terminu renesans karoliński
- zna datę koronacji cesarskiej Karola Wielkiego (800 r.)
- identyfikuje postać Karola Wielkiego
- wskazuje na mapie zasięg państwa Karola Wielkiego
- wyjaśnia, na czym polegał renesans karoliński
- wyjaśnia znaczenie terminów: gospodarka towarowo-pieniężna, senior, wasal, renta feudalna, pańszczyzna, hołd lenny, lenno, drabina feudalna, feudalizm
- wymienia cechy charakterystyczne społeczeństwa feudalnego.
- wyjaśnia znaczenie terminu wikingowie (Normanowie)
- identyfikuje postać Ottona I Wielkiego
- wskazuje na mapie królestwa Francji, Niemiec i Anglii
- omawia panowanie Ottona I i okoliczności jego koronacji cesarskiej
- wymienia nazwy plemion zamieszkujących Skandynawię
- wyjaśnia znaczenie terminu Słowianie
- wskazuje na mapie państwa słowiańskie, państwo Bułgarów, królestwo węgierskie
- wymienia państwa Europy Środkowej, Południowej i Wschodniej, które przyjęły chrzest w obrządkach: łacińskim oraz greckim.
- wyjaśnia znaczenie terminów: gród, drużyna
- zna czas powstania państw plemiennych: Wiślan (2. poł. IX w.) i Polan (X w.)
- wskazuje na mapie siedziby plemion polskich
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach powstały pierwsze państwa plemienne na ziemiach polskich
- opisuje proces tworzenia się państwa Polan.
- wyjaśnia znaczenie terminu zjazd gnieźnieński

- zna daty: chrztu Mieszka I (966 r.), bitwy pod Cedynią (972 r.), zjazdu gnieźnieńskiego (1000 r.), koronacji Bolesława Chrobrego (1025 r.)
- identyfikuje postacie: Mieszka I, Bolesława Chrobrego, św. Wojciecha
- wskazuje na mapie zasięg terytorialny państwa Mieszka I na początku i pod koniec jego panowania, zasięg terytorialny państwa Bolesława Chrobrego na początku i pod koniec jego panowania, Poznań, Gniezno
- wyjaśnia okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka I
- omawia postanowienia uczestników zjazdu gnieźnieńskiego o charakterze politycznym i religijnym.
- zna daty: koronacji Mieszka II (1025 r.), powrotu Kazimierza Odnowiciela do kraju (1040 r.), koronacji Bolesława Śmiałego (1076 r.)
- identyfikuje postacie: Mieszka II, Kazimierza I Odnowiciela, Bolesława Śmiałego, Bolesława Krzywoustego
- opisuje skutki załamania się rządów Mieszka II
- omawia reformy wewnętrzne przeprowadzone przez Kazimierza Odnowiciela
- omawia przyczyny i skutki konfliktu Bolesława Śmiałego z biskupem Stanisławem.
- wyjaśnia znaczenie terminów: monarchia patrymonialna, družyna
- wymienia cechy charakterystyczne polskiej monarchii patrymonialnej
- wyjaśnia znaczenie terminów: schizma, symonia, nepotyzm, ekskomunika
- zna daty: wielkiej schizmy wschodniej (1054 r.), upokorzenia Henryka IV w Canossie (1077 r.)
- identyfikuje postacie: Grzegorza VII, Henryka IV
- opisuje przyczyny i skutki wielkiej schizmy wschodniej
- wyjaśnia, na czym polegał spór o inwestyturę między papieżem a cesarstwem
- wyjaśnia znaczenie terminów: krucjaty, zakon rycerski, templariusze, joannici, Krzyżacy
- zna daty: I krucjaty rycerskiej (1096 r.), zdobycia Akki przez muzułmanów (1291 r.)
- wskazuje na mapie: Ziemię Świętą, Jerozolimę
- wyjaśnia genezę wypraw krzyżowych do Ziemi Świętej
- omawia działalność zakonów rycerskich podczas krucjat
- przedstawia przyczyny klęski wypraw krzyżowych
- wyjaśnia znaczenie terminów: renta feudalna, trójpolówka
- wyjaśnia, jakie korzyści osiągnęto dzięki zastosowaniu trójpolówki
- wymienia cechy charakterystyczne średniowiecznego miasta.
- wyjaśnia znaczenie terminów: społeczeństwo stanowe, parlament
- omawia strukturę średniowiecznego społeczeństwa feudalnego
- omawia strukturę społeczeństwa stanowego
- wyjaśnia znaczenie terminów: herezja, inkwizycja, dominikanie, franciszkanie
- identyfikuje postacie: św. Franciszka z Asyżu, św. Dominika Guzmana
- przedstawia kierunki przemian życia religijnego
- omawia średniowieczne herezje
- wyjaśnia znaczenie terminów: styl romański, styl gotycki
- zna daty: pojawienia się stylu romańskiego (X w.), pojawienia się stylu gotyckiego (poł. XII w.)
- wymienia główne cechy kultury średniowiecza
- omawia cechy charakterystyczne architektury romańskiej i gotyckiej.
- wyjaśnia znaczenie terminu haracz
- zna daty: najazdu Mongołów na Węgry (1241 r.), bitew pod Chmielnikiem i Legnicą (1241 r.)
- wyjaśnia, jakie były przyczyny sukcesów militarnych Mongołów
- przedstawia inwazję mongolską na Węgry i Polskę
- wyjaśnia znaczenie terminów: seniorat, pryncypat, książę senior, książę junior
- zna datę ustawy sukcesyjnej wydanej przez Bolesława Krzywoustego (1138 r.)
- identyfikuje postacie: Władysława Wygnańca, Bolesława Kędzierzawego, Mieszka Starego, Kazimierza Sprawiedliwego
- wskazuje na mapie ziemię krakowską
- omawia zapisane w ustawie sukcesyjnej postanowienia o charakterze politycznym i terytorialnym
- wyjaśnia znaczenie terminów: kolonizacja na prawie niemieckim, społeczeństwo stanowe
- zna czas trwania kolonizacji na prawie niemieckim (XIII–XV w.)
- przedstawia kolonizację na prawie niemieckim

- przedstawia społeczeństwo stanowe w Polsce
- zna daty: sprowadzenia Krzyżaków do Polski (1226 r.), podboju Prus przez Krzyżaków (1283 r.)
- identyfikuje postać Konrada Mazowieckiego
- przedstawia etapy budowania państwa krzyżackiego w Prusach
- wyjaśnia przyczyny sukcesów Krzyżaków w walkach z Prusami.
- zna datę koronacji Przemysła II (1295 r.)
- identyfikuje postacie: Przemysła II, Władysława Łokietka
- przedstawia okoliczności pierwszej po okresie rozbitcia dzielnicowego koronacji królewskiej w Polsce i jej znaczenie dla procesu zjednoczeniowego
- zna daty: zajęcia Pomorza Gdańskiego przez Krzyżaków (1308/1309 r.), koronacji Władysława Łokietka (1320 r.)
- identyfikuje postać Władysława Łokietka
- wskazuje na mapie ziemie wchodzące w skład państwa polskiego w czasach panowania Władysława Łokietka
- przedstawia okoliczności utraty przez Polskę Pomorza Gdańskiego
- omawia etapy odradzania się państwa polskiego w czasach rządów Władysława Łokietka.
- wyjaśnia znaczenie terminu Akademia Krakowska
- zna daty: koronacji Kazimierza Wielkiego (1333 r.), utworzenia Akademii Krakowskiej (1364 r.)
- identyfikuje postać Kazimierza Wielkiego
- wskazuje na mapie ziemie odziedziczone i przyłączone do Polski przez Kazimierza Wielkiego
- wskazuje reformy Kazimierza Wielkiego, które najbardziej przyczyniły się do awansu cywilizacyjnego Polski w XIV w.
- zna datę wojny stuletniej (1337–1453 r.)
- opisuje przyczyny wojny stuletniej.
- wyjaśnia znaczenie terminu „czarna śmierć”
- zna datę epidemii dżumy (1347–1352 r.)
- przedstawia skutki społeczne i gospodarcze „czarnej śmierci”
- zna datę unii w Krewie (1385 r.)
- identyfikuje postacie: Jadwigi Andegaweńskiej, Władysława Jagiełły
- wskazuje na mapie terytorium Polski i Litwy po unii w Krewie
- wymienia postanowienia unii w Krewie oraz omawia jej znaczenie dla państw: polskiego i litewskiego.
- zna daty: wielkiej wojny z zakonem krzyżackim (1409–1411 r.), bitwy pod Grunwaldem (15 VII 1410 r.), I pokoju w Toruniu (1411 r.), wojny trzynastoletniej (1454–1466 r.), II pokoju toruńskiego (1466 r.)
- identyfikuje postacie: Władysława Jagiełły, Witolda, Ulricha von Jungingena, Kazimierza Jagiellończyka
- omawia przyczyny i skutki wielkiej wojny z zakonem krzyżackim
- wymienia postanowienia I pokoju w Toruniu
- omawia przyczyny i skutki wojny trzynastoletniej
- wymienia postanowienia II pokoju toruńskiego
- zna daty: spalenia Jana Husa na stosie (1415 r.), wojen husyckich (1419–1436 r.)
- identyfikuje postać Jana Husa
- omawia przyczyny i skutki wojen husyckich
- wyjaśnia znaczenie terminów: sejm walny, sejmik ziemski, izba poselska, senat, gospodarka folwarczna
- zna datę zwołania pierwszego sejmiku walnego (1493 r.)
- identyfikuje postacie: Władysława Jagiełły, Kazimierza Jagiellończyka
- wymienia cechy charakterystyczne gospodarki folwarcznej
- omawia cechy polskiej monarchii stanowej
- identyfikuje postacie: Galla Anonima, Mikołaja Kopernika
- wymienia cechy charakterystyczne kultury polskiego średniowiecza
- wyjaśnia znaczenie terminów: ludy półosiadłe, ludy osiadłe
- wymienia trzy największe cywilizacje Ameryki
- wyjaśnia znaczenie terminów: karawela, Nowy Świat
- zna daty: I wyprawy Kolumba (1492–1493 r.), odkrycia drogi morskiej do Indii (1497–1498 r.), I wyprawy dookoła świata (1519–1522 r.)
- charakteryzuje postacie: Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gama, Ferdynanda Magellana

- wymienia przyczyny odkryć geograficznych
- omawia przebieg i następstwa wypraw odkrywczych Kolumba.
- wyjaśnia znaczenie terminu: konkwistador
- wskazuje na mapie zasięg posiadłości hiszpańskich i portugalskich w Ameryce
- omawia skutki ekspansji kolonialnej dla Europy i ludów podbitych
- wyjaśnia znaczenie terminów: popyt, podaż, kapitalizm, pańszczyzna
- charakteryzuje rozwój demograficzny Europy w XVI i I poł. XVII w. oraz jego skutki społeczne i gospodarcze
- wyjaśnia znaczenie terminów: renesans (odrodzenie), humanizm, teoria heliocentryczna
- zna czas narodzin (XIV/XV w.) i upowszechnienia odrodzenia (XVI w.) oraz datę wynalezienia ruchomej czcionki (ok. 1450 r.)
- charakteryzuje postacie: Jana Gutenberga, Williama Szekspira, Leonarda da Vinci, Michała Anioła, Mikołaja Kopernika, Galileusza
- przedstawia cechy charakterystyczne humanizmu
- wyjaśnia, jaką rolę odegrał wynalazek Gutenberga dla upowszechnienia literatury
- wyjaśnia znaczenie terminów: reformacja, luteranizm (wyznanie ewangelicko-augsburskie), kalwinizm (wyznanie ewangelicko-reformowane), anglikanizm
- zna daty: ogłoszenia 95 tez przez Lutera (1517 r.), początku działalności Kalwina (1536 r.), uznania Henryka VIII za głowę Kościoła w Anglii (1531 r.)
- charakteryzuje postacie: Marcina Lutra, Jana Kalwina, Henryka VIII
- omawia zasady wyznania luteranckiego, kalwińskiego i anglikańskiego
- wyjaśnia znaczenie terminów: sobór trydencki, kontrreformacja
- zna datę soboru trydenckiego (1545–1563 r.)
- przedstawia reformy soboru trydenckiego
- wyjaśnia znaczenie terminu: monarchia absolutna
- omawia przyczyny, przejawy i skutki kryzysu monarchii stanowych w Europie
- charakteryzuje postacie: Sulejmana II Wspaniałego, Iwana IV Groźnego
- charakteryzuje ekspansję imperium tureckiego w Europie i jej skutki
- wyjaśnia znaczenie terminów: pańszczyzna, gospodarka folwarczno-pańszczyźniana, trójpolówka
- omawia cechy charakterystyczne gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej
- wyjaśnia znaczenie terminów: demokracja szlachecka, sejm, izba poselska, senat, konstytucja Nihil novi
- zna datę konstytucji Nihil novi (1505 r.)
- charakteryzuje postacie: Zygmunta I Starego, Zygmunta II Augusta
- przedstawia cechy charakterystyczne parlamentaryzmu polskiego
- wyjaśnia znaczenie terminów: attyka, arkady, arrasy
- charakteryzuje postacie: Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego, Mikołaja Kopernika
- charakteryzuje dorobek polskiej literatury renesansowej.
- wyjaśnia znaczenie terminów: hołd pruski, sekularyzacja
- zna daty: pokoju krakowskiego i hołdu pruskiego (1525 r.)
- charakteryzuje postacie: Zygmunta Starego, Albrechta Hohenzollerna, Iwana IV Groźnego, Zygmunta Augusta
- omawia postanowienia pokoju krakowskiego
- wyjaśnia znaczenie terminów: arianie (bracia polscy), konfederacja warszawska
- zna datę konfederacji warszawskiej (1573 r.)
- wymienia wyznania protestanckie, które rozwinęły się na ziemiach Rzeczypospolitej w XVI w.
- przedstawia postanowienia aktu konfederacji warszawskiej
- wyjaśnia znaczenie terminów: inkorporacja, unia lubelska, Rzeczpospolita Obojga Narodów
- zna datę unii lubelskiej (1569 r.)
- charakteryzuje postacie: Zygmunta Starego, Zygmunta
- wyjaśnia znaczenie terminów: bezkrólewie, elekcja viritim, Artykuły henrykowskie
- zna daty: I wolnej elekcji (1573 r.)
- charakteryzuje postacie: Henryka Walezego, Stefana Batorego
- przedstawia zasady ustrojowe określone w Artykułach henrykowskich
- wyjaśnia znaczenie terminów: chwalebna (sławetna) rewolucja, monarchia parlamentarna
- zna daty: wojny domowej (1642–1649 r.), chwalebnej rewolucji (1688 r.)

- charakteryzuje postać Olivera Cromwella
- omawia przyczyny i skutki wojny domowej
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do restauracji monarchii Stuartów
- wyjaśnia znaczenie terminu: wojna trzydziestoletnia
- zna daty wojny trzydziestoletniej (1618–1648 r.)
- przedstawia przyczyny polityczne i religijne wojny trzydziestoletniej
- wyjaśnia, czy wojna trzydziestoletnia powinna być traktowana jako konflikt niemiecki, czy ogólnoeuropejski
- wyjaśnia znaczenie terminów: racja stanu, merkantylizm
- zna daty: początku rządów osobistych Ludwika XIV (1661 r.)
- charakteryzuje postacie: Armanda de Richelieu, Ludwika XIV
- omawia cechy charakterystyczne monarchii absolutnej Ludwika XIV
- zna datę bitwy pod Wiedniem (1683 r.)
- charakteryzuje postać Jana III Sobieskiego
- opisuje przyczyny i skutki rywalizacji Holandii z Francją i Anglią
- wyjaśnia znaczenie terminów: barok, realizm
- zna czas trwania baroku (k. XVI – poł. XVIII w.)
- charakteryzuje postacie: Galileusza, Isaaca Newtona, Kartezjusza, Moliera, Jana Sebastiana Bacha
- wymienia cechy charakterystyczne sztuki baroku
- wyjaśnia znaczenie terminu: husaria
- zna daty: bitwy pod Kircholmem (1605 r.), bitwy pod Oliwą (1627 r.)
- charakteryzuje postacie: Zygmunta III Wazy, Władysława IV Wazy
- omawia przyczyny i skutki wojen polsko-szwedzkich w I poł. XVII w.
- wyjaśnia znaczenie terminu: dymitriady
- zna datę bitwy pod Kłuszynem (1610 r.)
- charakteryzuje postać Władysława IV Wazy
- omawia przyczyny i skutki wojen z Moskwą
- zna daty: bitwy pod Cecorą (1620 r.), bitwy pod Chocimiem (1621 r.)
- omawia przyczyny i skutki wojny z Turcją (1620–1621 r.)
- wyjaśnia znaczenie terminu: wojsko zaporoskie
- zna daty: powstania Chmielnickiego (1648–1655 r.)
- charakteryzuje postacie: Bohdana Chmielnickiego, Jana Kazimierza Wazę
- charakteryzuje przyczyny powstania Chmielnickiego.
- wyjaśnia znaczenie terminu: potop szwedzki
- zna daty: potopu szwedzkiego (1655–1660 r.), pokoju w Oliwie (1660 r.)
- charakteryzuje postać Jana Kazimierza Wazy
- omawia przyczyny najazdu szwedzkiego
- przedstawia postanowienia pokoju oliwskiego
- wyjaśnia znaczenie terminu: liberum veto, pokój w Buczaczu
- zna daty: pierwszego liberum veto (1652 r.), traktatu w Buczaczu (1672 r.)
- charakteryzuje postacie: Jana Kazimierza, Michała Korybuta Wiśniowieckiego, Jana Sobieskiego
- omawia przyczyny i skutki wojny z Turcją
- wyjaśnia znaczenie terminu: odsiecz wiedeńska
- zna datę bitwy pod Wiedniem (1683 r.)
- charakteryzuje postać Jana III Sobieskiego
- przedstawia przyczyny i skutki odsieczy wiedeńskiej
- wyjaśnia znaczenie terminu: oligarchia magnacka
- charakteryzuje przejawy wpływu magnaterii na życie polityczne i gospodarcze Rzeczypospolitej w XVII w.
- wyjaśnia znaczenie terminów: sarmatyzm, złota wolność szlachecka, przedmurze chrześcijaństwa
- zna czas trwania baroku w Rzeczypospolitej (k. XVI – poł. XVIII w.)
- opisuje cechy charakterystyczne sarmatyzmu
- wyjaśnia znaczenie terminów: eksplozja demograficzna, rewolucja przemysłowa
- omawia społeczne i gospodarcze skutki rewolucji przemysłowej
- wyjaśnia znaczenie terminów: oświecenie, trójpodział władzy, umowa społeczna

- zna czas trwania oświecenia (XVIII w.)
- charakteryzuje postacie: Karola Monteskiusza, Jeana-Jacques’a Rousseau
- omawia teorie trójpodziału władzy i umowy społecznej
- wyjaśnia znaczenie terminu: absolutyzm
- charakteryzuje postacie: Piotra I Wielkiego, Katarzyny II Wielkiej
- charakteryzuje zmiany w ustroju państwa i systemie administracyjnym przeprowadzone przez Piotra I
- wyjaśnia znaczenie terminu: absolutyzm oświecony
- charakteryzuje postacie: Fryderyka Wilhelma I, Józefa II
- omawia założenia idei absolutyzmu oświeceniowego
- wyjaśnia znaczenie terminów: Familia, Collegium Nobilium
- zna datę założenia Collegium Nobilium (1740 r.)
- charakteryzuje postacie: Augusta II Mocnego, Stanisława Konarskiego
- omawia cechy charakterystyczne panowania Augusta II i Augusta III
- wyjaśnia znaczenie terminów: konfederacja barska, Komisja Edukacji Narodowej
- zna daty: elekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego (1764 r.), konfederacji barskiej (1768–1772 r.), I rozbioru Polski (1772 r.), powołania Komisji Edukacji Narodowej (1773 r.)
- charakteryzuje postać Stanisława Augusta Poniatowskiego
- wskazuje na mapie obszary utracone przez Rzeczpospolitą na rzecz Austrii, Rosji i Prus w 1772 r.
- przedstawia przyczyny i skutki konfederacji barskiej
- wyjaśnia znaczenie terminu: oświecenie stanisławowskie
- zna czas oświecenia w Polsce (lata 30. XVIII w. – k. XVIII w.) oraz datę powstania Collegium Nobilium (1740 r.)
- charakteryzuje postać Stanisława Konarskiego
- charakteryzuje osiągnięcia architektury i sztuki polskiego klasycyzmu
- wyjaśnia znaczenie terminów: Deklaracja niepodległości, państwo federacyjne
- zna daty: Deklaracji niepodległości (4 VII 1776 r.), konstytucji Stanów Zjednoczonych (1787 r.)
- charakteryzuje postać Jerzego Waszyngtona
- wyjaśnia, dlaczego mieszkańcy kolonii angielskich chcieli uniezależnić się od metropolii
- omawia skutki wojny o niepodległość kolonii angielskich w Ameryce Pn.
- wyjaśnia znaczenie terminów: Deklaracja praw człowieka i obywatela, monarchia konstytucyjna, Wielka Rewolucja Francuska
- zna daty: Wielkiej Rewolucji Francuskiej (1789–1791 r.), Deklaracji praw człowieka i obywatela (VIII 1789 r.)
- charakteryzuje postać Ludwika XVI
- przedstawia cele i zasady zawarte w Deklaracji praw człowieka i obywatela
- wyjaśnia znaczenie terminów: dyktatura jakobinów, wielki terror
- zna daty: dyktatury jakobinów (1793–1794 r.), wielkiego terroru (1793–1794 r.)
- wyjaśnia, na czym polegał nowy porządek rewolucyjnego świata jakobinów
- wyjaśnia znaczenie terminów: Ustawa rządowa (Konstytucja 3 maja), monarchia konstytucyjna, konfederacja targowicka
- zna daty: Sejmu Wielkiego (1788–1792 r.), Konstytucji 3 maja (1791 r.), konfederacji targowickiej (1792 r.), II rozbioru Polski (1793 r.)
- charakteryzuje postać Tadeusza Kościuszki
- wskazuje na mapie ziemie zagarnięte w wyniku II rozbioru przez Prusy i Rosję
- omawia zmiany ustroju Rzeczypospolitej wprowadzone Konstytucją 3 maja
- wyjaśnia okoliczności zawiązania konfederacji w Targowicy i jej skutki
- wyjaśnia znaczenie terminów: ogólnonarodowe powstanie, naczelnik
- zna daty: powstania kościuszkowskiego (1794 r.), Uniwersału połanieckiego (7 V 1794 r.), III rozbioru Polski (1795 r.)
- charakteryzuje postać Tadeusza Kościuszki
- wskazuje na mapie ziemie zagarnięte w wyniku III rozbioru
- przedstawia przyczyny i skutki powstania kościuszkowskiego
- zna datę koronacji cesarskiej Napoleona (1804 r.)
- charakteryzuje postać Napoleona Bonaparte
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach Napoleon sięgnął po koronę cesarską

- wyjaśnia znaczenie terminu: Legiony Polskie
- zna datę utworzenia Legionów Polskich we Włoszech (1797 r.)
- charakteryzuje postacie: Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego
- omawia okoliczności powstania Legionów Polskich we Włoszech
- omawia okoliczności powstania Pieśni Legionów Polskich we Włoszech i jej znaczenie.
- wyjaśnia znaczenie terminów: „bitwa trzech cesarzy”, „bitwa narodów”
- zna daty: bitwy pod Austerlitz (1805 r.), wyprawy na Moskwę (1812 r.), bitwy pod Lipskiem (1813 r.)
- przedstawia skutki wyprawy Napoleona na Rosję
- wyjaśnia znaczenie terminu: Księstwo Warszawskie
- zna daty: powstania Księstwa Warszawskiego (1807 r.), upadku Księstwa Warszawskiego (1813 r.)
- charakteryzuje ustrój Księstwa Warszawskiego

Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)

Uczeń:

- wyjaśnia znaczenie terminów: prehistoria, starożytność klasyczna, antyk
- przedstawia różne metody liczenia czasu wykorzystywane na przestrzeni dziejów
- wymienia najważniejsze cezury chronologiczne
- przedstawia klasyfikację źródeł historycznych
- wyjaśnia znaczenie źródeł dla poznawania przeszłości
- wyjaśnia znaczenie terminów: paleolit, neolit, Żyzny Półksiężyc, system irygacyjny
- wskazuje na mapie zasięg Żywnego Półksiężyca
- wymienia cechy charakterystyczne człowieka rozumnego
- przedstawia chronologię pradziejów
- omawia przyczyny rewolucji neolitycznej
- wyjaśnia rolę pierwszych miast
- omawia przyczyny powstania cywilizacji w dolinach wielkich rzek
- wymienia i omawia etapy powstania cywilizacji w dolinach wielkich rzek
- wyjaśnia znaczenie terminów: zikkurat, imperium, Babilon, Asyria
- zna daty: rozwoju cywilizacji Sumerów (IV–III tysiąclecie p.n.e.), spisania Kodeksu Hammurabiego (XVIII w. p.n.e.)
- identyfikuje postać Sargona Wielkiego
- wskazuje na mapie siedziby Sumerów, Babilon
- opisuje warunki naturalne Mezopotamii
- przedstawia panowanie Hammurabiego
- omawia Kodeks Hammurabiego
- wymienia cechy charakterystyczne państw i społeczeństw Mezopotamii
- wymienia osiągnięcia cywilizacyjne ludów Międzyrzecza
- wyjaśnia znaczenie terminów: katarakta, wezyr, Księga umarłych
- zna datę podboju Egiptu przez Aleksandra Wielkiego (332 r. p.n.e.)
- identyfikuje postać Ramzesa II
- omawia warunki naturalne Egiptu
- omawia ustrój polityczny Egiptu
- opisuje strukturę społeczną starożytnego Egiptu
- opisuje wiarę Egipcjan w życie pozagrobowe
- wymienia cechy charakterystyczne kultury egipskiej
- opisuje zabytki architektury i sztuki egipskiej
- wyjaśnia znaczenie terminów: Indoeuropejczycy, Hebrajczycy, Fenicjanie, faktoria handlowa, Tora, Persowie, zaratustryzm
- zna daty powstania cywilizacji fenickiej (III tysiąclecie p.n.e.), upadku państwa perskiego (k. IV w. p.n.e.), panowania Dawida (1000–960 r. p.n.e.), upadku królestwa Izraela (722 r. p.n.e.) i Judy (586 r. p.n.e.)
- identyfikuje postacie: Saula, Cyrusa II Wielkiego, Dariusza I Wielkiego, Zaratustry
- wskazuje na mapie Fenicję
- wymienia cechy cywilizacji fenickiej

- omawia proces powstania królestwa Izraela
- omawia działalność Dawida i Salomona
- przedstawia organizację imperium perskiego
- omawia religię perską
- wyjaśnia znaczenie terminów: kasta, braminizm, hinduizm, nirwana
- zna czas działalności Buddy (VI/V w. p.n.e.) i Konfucjusza (VI/V w. p.n.e.)
- omawia warunki naturalne doliny Indusu
- przedstawia system kast
- omawia braminizm i hinduizm
- wyjaśnia wpływ religii starożytnych Indii na tamtejsze systemy: społeczny i polityczny
- opisuje warunki naturalne starożytnych Chin
- omawia filozofię konfucjanizmu
- wyjaśnia znaczenie terminów: Hellada, Hellenowie
- zna czas trwania kultury minojskiej (ok. 2000–1450 r. p.n.e.), kultury mykeńskiej (ok. 1580–1200 r. p.n.e.)
- identyfikuje postacie: Minosa, Agamemnona
- wskazuje na mapie krainy starożytnej Grecji, Kretę, Cypr
- wymienia osiągnięcia cywilizacyjne przedstawicieli kultury minojskiej i mykeńskiej
- omawia warunki naturalne starożytnej Grecji
- wymienia cechy charakterystyczne gospodarki starożytnej Grecji.
- wyjaśnia znaczenie terminów: agora, Akropol, arystokracja, hoplici, falanga, tyran, metropolia
- zna czas wielkiej kolonizacji (VIII–VI w. p.n.e.)
- wskazuje na mapie zasięg kolonizacji greckiej
- wymienia cechy charakterystyczne polis jako organizacji politycznej, społecznej, religijnej i ekonomicznej
- omawia przyczyny, zasięg i skutki wielkiej kolonizacji
- wyjaśnia, na czym polegała wyjątkowość greckich polis
- wyjaśnia znaczenie terminów: heloci, periojkowie, apella
- zna czas zakończenia budowy władztwa terytorialnego przez Spartę (VI w. p.n.e.)
- identyfikuje postacie: Likurga, Leonidasa
- wskazuje na mapie zasięg polis spartańskiej
- opisuje społeczeństwo Sparty
- omawia kompetencje instytucji ustrojowych w Sparcie
- opisuje życie codzienne Spartan
- wyjaśnia znaczenie terminów: archont, metojkowie, eklezja, retoryka, sąd ludowy, strateg, demagog
- zna daty: reform Solona (594/593 r. p.n.e.), reform Klejstenesa (508/507 r. p.n.e.)
- identyfikuje postacie: Solona, Klejstenesa, Peryklesa
- wskazuje na mapie zasięg polis ateńskiej
- omawia warunki naturalne i gospodarkę Attyki
- przedstawia reformy społeczne oraz polityczne Solona i Klejstenesa
- omawia społeczeństwo demokratycznych Aten
- zna daty: wyprawy Datysa i Artafernesa (490 r. p.n.e.), wyprawy Kserksesa (480 r. p.n.e.), bitwy pod Platejami i Mykale (479 r. p.n.e.)
- identyfikuje postacie: Datysa, Artafernesa, Kserksesa
- wskazuje na mapie Plateje, Mykale
- wymienia przyczyny wojen grecko-perskich
- omawia przebieg bitwy pod Termopilami
- przedstawia przebieg bitwy pod Salaminą
- omawia skutki wojen grecko-perskich
- wyjaśnia znaczenie terminów: historiografia, sofiści, retoryka, antropomorfizacja, heros, wyrocznia
- identyfikuje postacie: Herodota, Sofoklesa, Eurypidesa, Fidasza, Myrona, Hipokratesa z Kos
- omawia kierunki rozwoju literatury greckiej
- omawia rolę teatru w kulturze greckiej
- wyjaśnia istotę rozważań filozoficznych antycznych Greków
- omawia architekturę grecką

- omawia greckie porządki architektoniczne
- wymienia przykłady rzeźby greckiej
- wymienia cechy charakterystyczne religii starożytnych Greków
- wyjaśnia znaczenie terminu Związek Morski
- zna datę powstania Związku Morskiego (478 r. p.n.e.)
- wskazuje na mapie obszary zamieszkane przez uczestników wojny peloponeskiej
- opisuje politykę Aten po wojnach perskich– wymienia przyczyny i przedstawia przebieg wojny peloponeskiej.
- zna daty: bitwy nad rzeką Granikos (334 r. p.n.e.), bitwy pod Issos (333 r. p.n.e.), bitwy pod Arbelą i Gaugamelą (331 r. p.n.e.)
- identyfikuje postacie: Filipa II, Dariusza III
- wymienia miejsca najważniejszych bitew Aleksandra Wielkiego
- przedstawia etapy ekspansji Macedonii w czasach panowania Aleksandra Wielkiego
- wyjaśnia, dlaczego Aleksander Wielki przejmował wschodnie obyczaje
- wyjaśnia znaczenie terminów: stoicyzm, epikureizm, cynizm, kult władców
- identyfikuje postacie: Epikura z Aten, Zenona z Kition, Diogenesa z Synopy, Euklidesa, Archimedes z Syrakuz
- omawia skutki rywalizacji wodzów po śmierci Aleksandra Wielkiego
- przedstawia kierunki filozoficzne epoki hellenizmu
- wymienia cechy charakterystyczne sztuki hellenistycznej
- wyjaśnia znaczenie terminów: patrycjusze, plebs
- zna czas największej potęgi Etrusków (VII–VI w. p.n.e.) oraz datę wprowadzenia republiki (509 r. p.n.e.)
- omawia warunki naturalne Półwyspu Apenińskiego
- przedstawia osiągnięcia cywilizacji etruskiej
- omawia ustrój i strukturę społeczną królewskiego Rzymu
- wyjaśnia znaczenie terminów: konsul, pretor, kwestor, edyl, cenzor, dyktator, trybun ludowy, Prawo XII tablic
- przedstawia strukturę społeczną republikańskiego Rzymu
- omawia kompetencje senatu oraz wyższych i niższych rangą urzędników rzymskich.
- wyjaśnia znaczenie terminów: sprzymierzeńcy, triumf, Imperium Romanum, namiestnik
- zna daty: bitwy pod Kannami (216 r. p.n.e.), bitwy pod Zamą (202 r. p.n.e.),
- identyfikuje postać Publiusza Korneliusza Scypiona
- wskazuje na mapie miejsca bitew z czasów wojen punickich
- omawia przebieg wojen punickich
- omawia sposób organizacji i funkcjonowanie Imperium Romanum
- wyjaśnia znaczenie terminów: proletariusze, kwestia agrarna, cezaryzm
- zna daty: reform Grakchów (133 i 123 r. p.n.e.), wkroczenia Cezara do Rzymu (49 r. p.n.e.), bitwy pod Farsalos (48 r. p.n.e.), id marcowych (44 r. p.n.e.)
- identyfikuje postacie: Tyberiusza Grakchusa, Gajusza Grakchusa, Gnejusza Pompejusza, Marka Antoniusza, Oktawiana
- przedstawia przyczyny, realizację i skutki reform agrarnych Grakchów
- przedstawia przebieg powstania Spartakusa
- omawia przebieg walki wybitnych polityków o wpływy w republice rzymskiej
- wyjaśnia przyczyny załamania się ustroju republikańskiego w Rzymie
- wyjaśnia znaczenie terminów: pryncypat, pretorianie
- zna datę faktycznego przejścia władzy przez Oktawiana (27 r. p.n.e.)
- identyfikuje postać Nerona
- omawia okoliczności powstania cesarstwa rzymskiego
- omawia miejsce i funkcje cesarza w państwie
- omawia kompetencje senatu i urzędników rzymskich w epoce pryncypatu
- wyjaśnia znaczenie terminów: limes, centralizacja, absolutyzacja, dominat
- zna czas wprowadzenia dominatu (k. III w. n.e.)
- identyfikuje postać Dioklecjana
- wyjaśnia, jaką rolę odgrywał limes
- omawia cechy charakterystyczne dominatu jako formy sprawowania władzy
- zna datę spisania Prawa XII tablic (V w. p.n.e.)

- identyfikuje postacie: Katona Starszego, Cyserona, Tacyta, Seneki
- wymienia cechy charakterystyczne literatury rzymskiej
- omawia cechy charakterystyczne prawa rzymskiego
- przedstawia osiągnięcia rzymskiej sztuki i architektury
- opisuje osiągnięcia techniczne starożytnych Rzymian
- omawia religię starożytnych Rzymian
- wyjaśnia znaczenie terminów: biskup, herezja, sobór, diecezja, patriarcha
- zna daty: pierwszych wielkich prześladowań chrześcijan (64 r. n.e.), wydania Edyktu mediolańskiego (313 r. p.n.e.), uznania chrześcijaństwa za religię panującą (392 r. n.e.)
- identyfikuje postacie: Poncjusza Piłata, Konstancyjna Wielkiego, Teodozjusza Wielkiego
- wskazuje na mapie kierunki rozprzestrzeniania się i zasięg chrześcijaństwa
- przedstawia proces powstawania Kościoła powszechnego
- omawia stosunek państwa rzymskiego do chrześcijan
- opisuje proces zmiany chrześcijaństwa z religii prześladowanej w państwową.
- wyjaśnia znaczenie terminu lutyfundium
- zna daty: założenia Konstantynopola (330 r. n.e.), podziału cesarstwa rzymskiego (395 r. n.e.)
- identyfikuje postacie: Konstancyjna Wielkiego, Teodozjusza Wielkiego, Attyli, Odoakra
- wskazuje na mapie linię podziału cesarstwa rzymskiego
- omawia przyczyny kryzysów: gospodarczego i społecznego w Imperium Rzymskim
- omawia okoliczności upadku cesarstwa zachodniorzymskiego
- wyjaśnia znaczenie terminów: reguła zakonna, benedyktyni
- zna daty: kształtowania się królestw anglosaskich (k. VI w.), powstania zakonu benedyktynów (p. VI w.), chrystianizacji Irlandii (V w.)
- identyfikuje postacie: Odoakra, św. Benedykta z Nursji, św. Patryka
- wskazuje na mapie królestwa barbarzyńskie powstałe po upadku cesarstwa zachodniorzymskiego
- omawia organizację polityczną monarchii barbarzyńskich
- opisuje wkład cywilizacji rzymskiej w organizację królestw barbarzyńskich.
- wyjaśnia znaczenie terminu kodyfikacja justyniańska
- zna daty: wkroczenia wojsk bizantyjskich do Italii (536 r.), wydania Kodeksu Justyniana (529 r.)
- wskazuje na mapie kierunki ekspansji Bizancjum
- wyjaśnia, jakie były źródła potęgi Bizancjum
- omawia cechy charakterystyczne i znaczenie Kodeksu Justyniana
- opisuje rolę Bizancjum w kultywowaniu tradycji antycznej i upowszechnianiu chrześcijaństwa
- wymienia dzieła sztuki i architektury bizantyjskiej
- opisuje przemiany ustrojowe i społeczne, które dokonały się w Bizancjum w VII w.
- wyjaśnia, na czym polegał renesans macedoński. Uczeń:
- wyjaśnia znaczenie terminów: hidzra, dżihad, szariat, kalif, sułtan, meczet
- zna daty: najazdu Arabów na Hiszpanię (711 r.), oblężenia Konstantynopola przez Arabów (717 r.), bitwy pod Poitiers (732 r.)
- wskazuje na mapie kierunki ekspansji Arabów, zasięg podbojów arabskich, miejsce bitwy pod Poitiers
- opisuje Koran i jego znaczenie dla świata arabskiego
- omawia etapy i zasięg podbojów arabskich
- wymienia czynniki, które wpłynęły na trwałość podbojów arabskich
- omawia osiągnięcia cywilizacyjne islamu
- wyjaśnia znaczenie terminów: majordom, hrabstwo, beneficjum, senior, wasal, Merowingowie, Karolingowie
- zna daty: bitwy pod Poitiers (732 r.), przejęcia władzy przez Pepina Krótkiego (751 r.), powstania Państwa Kościelnego (756 r.)
- identyfikuje postacie: Karola Młota, Pepina Krótkiego
- wskazuje na mapie zasięg państwa Franków w końcu V i w poł. VIII w.
- przedstawia etapy formowania się państwa Franków
- omawia okoliczności i skutki osłabienia władzy monarszej Merowingów
- przedstawia okoliczności powstania monarchii patrymonialnej
- omawia rolę władcy i dworu królewskiego w państwie Franków

- wyjaśnia znaczenie terminów: marchia, kapitularz, skryba, zasada senioratu
- zna daty: koronacji Karola Wielkiego na króla Longobardów (774 r.), traktatu z Verdun (843 r.)
- identyfikuje postacie: Lotara, Ludwika Niemieckiego, Karola Łysego
- wskazuje na mapie kierunki ekspansji Karola Wielkiego, Akwizgran
- wymienia postanowienia traktatu z Verdun
- omawia reformy karolińskie dotyczące administracji, finansów, wojskowości i edukacji
- omawia okoliczności, przebieg i skutki odnowienia cesarstwa
- omawia postanowienia i skutki traktatu z Verdun
- wyjaśnia znaczenie terminów: gospodarka naturalna, włość senioralna, władztwo gruntowe, immunitet, beneficjum, szlachta, kasztelan, rozdrobnienie feudalne
- wyjaśnia, na czym polegało władztwo gruntowe
- omawia wpływ immunitetu na kształtowanie się władztwa gruntowego
- wyjaśnia, jakie miejsce w średniowiecznym społeczeństwie zajmowało rycerstwo
- wyjaśnia znaczenie terminów: Kapetyngowie, Ludolfingowie, idea uniwersalizmu cesarskiego
- zna daty: przejścia tronu zachodniofrankijskiego przez dynastię Kapetyngów (987 r.), powstania państwa niemieckiego (919 r.), bitwy pod Hastings (1066 r.)
- identyfikuje postacie: Ottona III, Wilhelma I Zdobywcy
- wskazuje na mapie siedziby wikingów, Normandię
- opisuje powstanie królestwa francuskiego
- przedstawia powstanie państwa niemieckiego
- omawia uniwersalistyczne plany Ottona III
- omawia przyczyny ekspansji Normanów w Europie.
- wyjaśnia znaczenie terminów: wiec, osada służebna, prowincja kościelna
- zna czas ekspansji Słowian (k. V w.) oraz datę misji Cyryla i Metodego (863 r.)
- identyfikuje postacie: św. Cyryla, św. Metodego
- wskazuje na mapie kierunki ekspansji plemion słowiańskich i ich podział terytorialny
- opisuje organizację plemion słowiańskich
- przedstawia podział plemion słowiańskich
- opisuje działalność św. Cyryla i św. Metodego
- omawia okoliczności powstania Rusi Kijowskiej.
- wyjaśnia znaczenie terminów: kultura archeologiczna, opole, gospodarka przemienno-odłogowa
- zna czas osiedlenia się plemion słowiańskich na ziemiach polskich (V–VI w. n.e.)
- wskazuje na mapie główne grody państw plemiennych
- omawia gospodarkę plemion słowiańskich
- opisuje organizację społeczną i polityczną Słowian
- omawia wierzenia Słowian
- wyjaśnia znaczenie terminu Dagome iudex
- zna daty: powstania biskupstwa w Poznaniu (968 r.), utraty Grodów Czerwieńskich (981 r.), spisania dokumentu Dagome iudex (ok. 991 r.), wyprawy misyjnej biskupa Wojciecha (997 r.), wojen z cesarzem Henrykiem II (1002–1018 r.), pokoju w Budziszynie (1018 r.), przyłączenia do Polski Grodów Czerwieńskich (1018 r.)
- identyfikuje postacie: Dobrawy, Radzima Gaudentego, Henryka II
- wskazuje na mapie Kraków, Wrocław, Kołobrzeg, kierunek wyprawy misyjnej biskupa Wojciecha, Ruś Kijowską, Grody Czerwieńskie
- omawia przyczyny i skutki przyjęcia chrześcijaństwa przez Mieszka I
- opisuje relacje Mieszka I z sąsiadami
- omawia przyczyny wydania i treść dokumentu Dagome iudex
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki misji biskupa Wojciecha
- opisuje przyczyny i skutki wojen Bolesława Chrobrego z Niemcami
- omawia okoliczności koronacji Bolesława Chrobrego i jej znaczenie dla państwowości polskiej
- wyjaśnia znaczenie terminów: prawo rycerskie, bulla
- zna daty: wygnania Mieszka II i przejścia władzy przez Bezpryma (1031 r.), powstania ludowego w państwie piastowskim (1034 r.), odzyskania Mazowsza (1047 r.), opanowania Śląska (1050 r.), konfliktu Bolesława

- Śmiałego z biskupem Stanisławem (1079 r.), odzyskania Pomorza Gdańskiego (1116 r.), zhołdowania Pomorza Zachodniego (1122 r.)
- identyfikuje postacie: Bezpryma, Stanisława ze Szczepanowa, Władysława Hermana, Galla Anonima
 - wskazuje na mapie zasięg powstania ludowego, etapy jednoczenia ziem polskich przez Kazimierza Odnowiciela, zasięg podbojów Bolesława Krzywoustego
 - opisuje przyczyny i przejawy załamania się rządów Mieszka II
 - przedstawia skutki powstania ludowego w państwie piastowskim
 - opisuje etapy odbudowy państwowości polskiej przez Kazimierza Odnowiciela
 - wyjaśnia, w jakich okolicznościach Bolesław Śmiały sięgnął po koronę
 - omawia politykę ekspansji Bolesława Krzywoustego
 - omawia znaczenie kroniki Galla Anonima dla poznania początków państwowości polskiej
 - wyjaśnia znaczenie terminów: dwór monarszy, organizacja grodowa, prawo rycerskie, wojewoda (palatyn), kanclerz, komes, kasztelan, osada służebna, prawo książęce, regalia, prawo zwyczajowe
 - zna czas utrzymywania się monarchii patrymonialnej w Polsce (X–XIII w.)
 - omawia skład i znaczenie drużyny
 - opisuje strukturę społeczną monarchii wczesnopiastowskiej
 - wyjaśnia istotę prawa rycerskiego
 - opisuje organizację grodową państwa piastowskiego
 - wyjaśnia, jaką funkcję w państwie piastowskim pełniły osady służebne
 - wyjaśnia znaczenie terminów: feudalizacja, inwestytura świecka, reforma kluniacka, nikolaizm, reforma gregoriańska, Dictatus papae, konkordat wormacki
 - zna daty: ogłoszenia dokumentu Dictatus papae (1075 r.), konkordatu wormackiego (1122 r.)
 - identyfikuje postacie: Henryka V, Kaliksta II
 - wskazuje na mapie granicę podziału chrześcijaństwa po wielkiej schizmie wschodniej
 - omawia przejawy kryzysu papieżstwa i Kościoła w X w.
 - wyjaśnia, na czym polegała feudalizacja Kościoła oraz jakie były jej skutki polityczne i społeczne
 - opisuje okoliczności wielkiej schizmy wschodniej
 - omawia przebieg sporu o inwestyturę między Grzegorzem VII a Henrykiem IV.
 - wyjaśnia znaczenie terminu handel lewantyński– zna daty: synodu w Clermont (1095 r.), utworzenia Królestwa Jerozolimskiego (1099 r.), IV krucjaty (1202–1204 r.)
 - identyfikuje postacie: Urbana II, Godfryda z Bouillon, Baldwina z Bouillon
 - wskazuje na mapie: Królestwo Jerozolimskie, Akkę
 - wyjaśnia ideologiczne podłoże krucjat
 - omawia okoliczności, w jakich zorganizowano I krucjatę do Ziemi Świętej
 - opisuje etapy walk o Ziemię Świętą
 - omawia skutki krucjat dla Europy i Europejczyków
 - wyjaśnia znaczenie terminów: pług, patrycjusze, pospólstwo, plebs, cech, gildia, bank
 - opisuje przemiany w rolnictwie
 - wyjaśnia, na czym polegał rozwój miast w średniowiecznej Europie
 - omawia strukturę i cechy charakteryzujące stan mieszczański
 - omawia rolę cechów i gildii w średniowiecznych miastach
 - wyjaśnia znaczenie terminów: możnowładztwo, rycerstwo, Izba Lordów, Izba Gmin, Stany Generalne
 - zna daty: ogłoszenia Wielkiej karty swobód (1215 r.), zwołania pierwszego parlamentu w Anglii (1264 r.), zwołania Stanów Generalnych (1302 r.)
 - przedstawia średniowieczne społeczeństwo feudalne
 - przedstawia społeczeństwo stanowe
 - przedstawia postanowienia Wielkiej karty swobód
 - omawia uprawnienia parlamentu angielskiego i Stanów Generalnych
 - wyjaśnia znaczenie terminów: monastycyzm, cystersi, zakon żebraczy
 - zna daty: założenia zakonu franciszkanów (1209 r.), założenia zakonu dominikanów (1216 r.)
 - identyfikuje postać św. Bernarda z Clairvaux
 - omawia monastycyzm cysterski
 - omawia okoliczności powstania zakonu franciszkanów i przedstawia działalność jego członków

- omawia okoliczności powstania zakonu dominikanów i przedstawia działalność jego członków.
- wyjaśnia znaczenie terminów: uniwersalizm, renesans ottoński, siedem sztuk wyzwolonych, uniwersytet, scholastyka, tomizm, Wulgata
- zna daty: renesansu ottońskiego (X–XI w.), wynależenia ruchomej czcionki (1455 r.)
- identyfikuje postacie: Jana Gutenberga, św. Tomasza z Akwinu
- przedstawia średniowieczny uniwersalizm
- wyjaśnia, na czym polegał renesans ottoński
- omawia rolę uniwersytetów w średniowiecznej edukacji
- wymienia cechy charakterystyczne sztuki średniowiecza
- wyjaśnia, jaką rolę w średniowieczu odgrywała łacina.
- wyjaśnia znaczenie terminów: Wielki Step, Złota Orda
- zna daty: przejścia zwierzchnictwa nad Mongołami przez Temudżyna (1206 r.), podboju księstw ruskich przez Mongołów (1237 r.), najazdów mongolskich na Polskę (1241, 1259 i 1287 r.)
- identyfikuje postacie: Temudżyna (Czyngis-chana), Marca Polo
- wskazuje na mapie kierunki ekspansji Mongołów, Złotą Ordę
- przedstawia etapy budowania imperium mongolskiego w czasach rządów Czyngis-chana
- przedstawia kontakty Europejczyków z Chińczykami w średniowieczu
- opisuje armię mongolską
- wyjaśnia znaczenie terminu interdykt
- zna daty: wieców w Łęczycy (1141 i 1180 r.), zjazdu w Gąsawie (1227 r.)
- identyfikuje postacie: Henryka Sandomierskiego, Leszka Białego, Henryka Brodatego, Henryka Pobożnego
- wskazuje na mapie podział terytorialny państwa piastowskiego w 1138 r.
- wyjaśnia przyczyny wydania przez Bolesława Krzywoustego ustawy sukcesyjnej
- przedstawia okoliczności upadku zasady senioratu
- opisuje okoliczności, w których doszło do upadku zasady pryncypatu
- wyjaśnia znaczenie terminów: umowa lokacyjna, immunitet, zasadzka, wolnizna, dziesięcina, sołtys, ława wiejska, podgrodzie, prawo lokacyjne, wójt, szlachta
- identyfikuje postać Wincentego Kadłubka
- wskazuje na mapie zasięg kolonizacji na prawie niemieckim
- wyjaśnia wpływ immunitetów na rozwój gospodarczy ziem polskich
- omawia przyczyny i zasięg kolonizacji na prawie niemieckim
- wymienia uprawnienia osadników i sołtysów wsi lokowanych na prawie niemieckim
- przedstawia przyczyny ukształtowania się stanów w Polsce
- wyjaśnia znaczenie terminu komtur
- zna daty: powstania Marchii Brandenburskiej (poł. XII w.), nadania Krzyżakom ziemi chełmińskiej (1228 r.), podboju Prus przez Krzyżaków (1283 r.), koronacji Wacława II (1300 r.), przyłączenia kawalerów mieczowych do zakonu krzyżackiego (1237 r.)
- identyfikuje postacie: Mendoga, Giedymina, Hermanna von Salzy, Wacława II
- wskazuje na mapie kierunki ekspansji krzyżackiej, ziemię chełmińską, Żmudź
- omawia politykę polskich książąt dzielnicowych wobec Prus
- wyjaśnia, jaką rolę odgrywała twierdza krzyżacka w Malborku
- zna daty: zamachu w Rogoźnie (1296 r.), koronacji Wacława II (1300 r.), powrotu Władysława Łokietka z wygnania (1304 r.)
- identyfikuje postacie: Jakuba Świnki, Henryka IV Probusa, Wacława II
- wskazuje na mapie władztwa Henryka IV Probusa, Przemysła II i Wacława II
- wskazuje przesłanki zjednoczenia ziem polskich
- omawia rolę Kościoła w dążeniach zjednoczeniowych
- zna daty: zajęcia Krakowa, Małopolski i Pomorza Gdańskiego przez Władysława Łokietka (1306 r.), najazdu Brandenburczyków na Pomorze Gdańskie (1308 r.), rzezi Gdańska (1308 r.), odzyskania Wielkopolski przez Władysława Łokietka (1314 r.), bitwy pod Płowcami (1331 r.)
- wskazuje na mapie ziemie polskie pozostające poza granicami państwa Władysława Łokietka, Płowce
- wyjaśnia symboliczne i propagandowe znaczenie rzezi Gdańska
- omawia okoliczności przejścia władzy w Małopolsce i Wielkopolsce przez Władysława Łokietka

- omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny z Krzyżakami.
- wyjaśnia znaczenie terminów: przymus drożny, prawo składu, Statut piotrkowski, Statut wiślicki, Korona Królestwa Polskiego
- zna daty: zjazdów w Wyszehradzie (1335 i 1339 r.), pokoju w Namysłowie (1348 r.), pokoju w Kaliszu (1343 r.), przyłączenia Rusi Halickiej do Polski (1340 r.), wydania Statutu wiślickiego i Statutu piotrkowskiego (1346 r.)
- wskazuje na mapie granice Korony Królestwa Polskiego
- omawia stosunki polsko-czeskie w czasach panowania Kazimierza Wielkiego
- opisuje stosunki polsko-krzyżackie w czasach panowania Kazimierza Wielkiego
- omawia postanowienia pokojów: w Kaliszu i Namysłowie
- omawia akcję kolonizacyjną na ziemiach polskich w XIV w. i jej skutki gospodarcze
- opisuje rozwój handlu– przedstawia kodyfikację prawa w Polsce i jej skutki
- omawia organizację Akademii Krakowskiej i znaczenie tej uczelni
- wyjaśnia znaczenie terminu rekonkwista
- zna daty: bitwy pod Crécy (1346 r.), zdobycia Grenady (1492 r.)
- identyfikuje postacie: Joanny d’Arc, Karola VII
- przedstawia pozycję Francji w Europie w XIII i XIV w.
- wyjaśnia militarne znaczenie bitwy pod Crécy
- omawia rolę Joanny d’Arc w wojnie stuletniej
- wyjaśnia znaczenie terminu niewola awiniońska
- zna daty: niewoli awiniońskiej (1309–1377 r.), wielkiej schizmy zachodniej (1378–1417 r.), soboru w Konstancji (1414–1418 r.), spalenia na stosie Jana Husa (1415 r.)
- identyfikuje postacie: Marcina V, Jana Husa
- wskazuje na mapie kierunki rozprzestrzeniania się dżumy, obszary Europy nieobjęte epidemią „czarnej śmierci”
- omawia okoliczności rozprzestrzeniania się „czarnej śmierci” w Europie
- omawia przyczyny, przejawy i skutki kryzysu papieżstwa w XIV w.
- wyjaśnia znaczenie terminu unia personalna
- zna daty: wydania przywileju koszyckiego (1374 r.), unii w Horodle (1413 r.), przywileju jedlnieńsko-krakowskiego (1430 i 1433 r.), koronacji Władysława II Jagiellończyka na króla Czech (1471 r.), koronacji Władysława II Jagiellończyka na króla Węgier (1490 r.)
- identyfikuje postacie: Ludwika Węgierskiego, Witolda, Kazimierza Jagiellończyka, Władysława II Jagiellończyka
- wskazuje na mapie Żmudź, Krewo, Horodło
- wymienia postanowienia przywileju koszyckiego
- omawia okoliczności zawarcia unii krewskiej
- wymienia postanowienia unii w Horodle oraz omawia jej znaczenie dla państw: polskiego i litewskiego.
- wyjaśnia znaczenie terminów: Związek Pruski, inkorporacja
- zna daty: oblężenia Malborka (VII–IX 1410 r.), bitwy pod Koronowem (10 X 1410 r.), soboru w Konstancji (1414–1418 r.), powstania Związku Pruskiego (1440 r.), aktu inkorporacji Prus do Polski (1454 r.), bitwy pod Świecinem (1462 r.), bitwy na Zalewie Wiślanym (1463 r.)
- identyfikuje postacie: Jana Bażyńskiego, Piotra Dunina
- wskazuje na mapie miejsca bitew polsko-krzyżackich stoczonych podczas wielkiej wojny i wojny trzynastoletniej
- omawia postanowienia I i II pokoju toruńskiego
- omawia przebieg wielkiej wojny z zakonem krzyżackim
- przedstawia militarne i polityczne znaczenie zwycięstwa sił polsko-litewskich pod Grunwaldem
- omawia przebieg wojny trzynastoletniej
- omawia znaczenie II pokoju toruńskiego dla państwa polsko-litewskiego.
- wyjaśnia znaczenie terminów: husytyzm, artykuły praskie
- zna daty: ogłoszenia artykułów praskich (1420 r.), bitwy pod Warną (1444 r.), zajęcia Konstantynopola (1453 r.), koronacji Władysława II Jagiellończyka na króla Czech (1471 r.), koronacji Władysława II Jagiellończyka na króla Węgier (1490 r.), bitwy pod Mohaczem (1526 r.)
- identyfikuje postacie: Władysława III Warneńczyka, Władysława II Jagiellończyka, Ludwika Jagiellończyka

- wskazuje na mapie państwa, w których panowali Jagiellonowie
- przedstawia okoliczności pojawienia się husytyzmu
- przedstawia postulaty religijne husytów
- wyjaśnia okoliczności, w których Jagiellonowie przejęli trony: czeski i węgierski.
- wyjaśnia znaczenie terminów: wojewoda, Korona Królestwa Polskiego, monarchia elekcyjna, starosta, przywilej generalny
- zna daty: przywileju koszyckiego (1374 r.), przywileju jedlnieńskiego-krakowskiego (1430 i 1433 r.), statutów nieszawskich (1454 r.), konstytucji Nihil novi (1505 r.)
- identyfikuje postacie: Ludwika Węgierskiego, Jana Olbrachta, Aleksandra Jagiellończyka
- opisuje dwór monarszy i jego funkcjonowanie
- wyjaśnia znaczenie idei monarchii wyrażonej w Koronie Królestwa Polskiego
- wymienia najważniejsze szlacheckie przywileje polityczne i omawia ich postanowienia.
- identyfikuje postacie: Wincentego Kadłubka, Wita Stwosza, Jana Długosza
- wskazuje ośrodki życia kulturalnego w średniowiecznej Polsce i omawia ich działalność
- omawia początki polskiego dziejopisarstwa
- omawia znaczenie Akademii Krakowskiej dla rozwoju cywilizacyjnego średniowiecznej Polski
- omawia cechy charakterystyczne sztuki polskiej w średniowieczu
- omawia rozwój architektury w Polsce do XV w.
- wyjaśnia znaczenie terminów: okres prekolumbijski, nomadzi
- charakteryzuje postać Montezumy
- wskazuje na mapie obszary zamieszkiwane przez ludy prekolumbijskie oraz wielkie cywilizacje azjatyckie
- charakteryzuje osiągnięcia cywilizacyjne Majów
- omawia osiągnięcia cywilizacyjne Inków
- przedstawia cechy charakterystyczne cywilizacji afrykańskich
- wyjaśnia znaczenie terminu: handel lewantyński
- zna daty: odkrycia Przylądka Dobrej Nadziei (1487 r.), odkrycia Brazylii (1500 r.)
- charakteryzuje postacie: Henryka Żeglarsza, Bartolomeu Diaza, Ameriga Vespucciego
- wskazuje na mapie zasięg kolonizacji portugalskiej i hiszpańskiej
- charakteryzuje przyczyny odkryć geograficznych
- wyjaśnia, dlaczego Portugalczycy jako pierwsi zdecydowali się na wyprawy odkrywcze
- omawia przebieg i następstwa wyprawy Vasco da Gamy
- omawia przebieg i następstwa I wyprawy dookoła świata.
- wyjaśnia znaczenie terminów: konkwista, korsarstwo
- zna daty: podboju Meksyku (1519–1521 r.), podboju Peru (1530–1533 r.)
- charakteryzuje postacie: Hernána Cortésa, Francisca Pizarra
- omawia zasady kolonialnego podziału stref wpływów w XV i XVI w.
- przedstawia przebieg podboju Meksyku i jego następstwa
- przedstawia przebieg podboju Peru i jego następstwa
- omawia organizację imperium hiszpańskiego w Nowym Świecie
- wyjaśnia znaczenie terminów: migracja, bank, weksel, akcja, giełda, inflacja, dualizm gospodarki europejskiej
- wskazuje na mapie strefy handlowe i strefy gospodarcze w XVI-wiecznej Europie
- omawia rozwój techniki i jego wpływ na organizację produkcji
- omawia rozwój systemu finansowego w Europie i jego wpływ na rozwój handlu
- wyjaśnia, na czym polegał dualizm w rozwoju gospodarczym Europy
- wyjaśnia znaczenie terminów: mecenat artystyczny, perspektywa, człowiek renesansu
- charakteryzuje postacie: Erazma z Rotterdamu, Niccolò Machiavellego, Thomasa More'a (Morusa), Jeana Bodina, Dantego Alighieri, Giovanniego Boccaccio, Francesca Petrarcki, Rafaela Santi
- wymienia i opisuje cechy charakterystyczne odrodzenia
- omawia cechy charakterystyczne piśmiennictwa epoki renesansu
- opisuje cechy charakterystyczne architektury renesansu
- opisuje osiągnięcia wybitnych twórców sztuki renesansowej
- przedstawia myśl polityczną odrodzenia.
- wyjaśnia znaczenie terminów: sprzedaż odpustów, protestanci, wojna chłopska, pokój w Augsburgu,

hugenoci

- zna daty: protestu zwolenników reformacji na sejmie Rzeszy w Spirze (1529 r.), wojny chłopskiej w Niemczech (1525–1526 r.), sejmu w Augsburgu (1555 r.)
- charakteryzuje postacie: Thomasa Münzera, Ulricha Zwingliego
- wskazuje na mapie te państwa, w których zwyciężyła reformacja oraz te, w których oficjalnie obowiązywała religia katolicka, ale część społeczeństwa była przychylna reformacji
- przedstawia przyczyny reformacji
- przedstawia działalność Lutera i charakteryzuje jego poglądy
- charakteryzuje ideologię Kalwina i organizację jego Kościoła
- omawia cechy charakterystyczne Kościoła anglikańskiego
- wyjaśnia znaczenie terminów: inkwizycja, Indeks ksiąg zakazanych, jezuita, noc św. Bartłomieja, Edykt nantejski
- zna daty: ogłoszenia Indeksu ksiąg zakazanych (1559 r.), zatwierdzenia zakonu jezuitów przez papieża (1540 r.), nocy św. Bartłomieja (1572 r.), Edyktu nantejskiego (1598 r.)
- charakteryzuje postacie: Pawła IV, Ignacego Loyoli
- omawia i ocenia działalność inkwizycji
- charakteryzuje organizację zakonu jezuitów
- omawia postanowienia Edyktu nantejskiego i wyjaśnia, czy wprowadzał on całkowitą tolerancję religijną.
- wyjaśnia znaczenie terminu: Wielka Armada
- zna datę klęski Wielkiej Armady (1588 r.)
- charakteryzuje postacie: Maksymiliana I Habsburga, Elżbiety I
- wyjaśnia przyczyny rywalizacji o hegemonię w Europie Zachodniej
- charakteryzuje przyczyny, przebieg i skutki rywalizacji hiszpańsko-angielskiej
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla Anglii miało zwycięstwo nad Wielką Armadą
- wyjaśnia znaczenie terminów: Liga Święta, samoderżawie
- zna daty: powstania Ligi Świętej (1571 r.), koronacji Iwana IV Groźnego na cara Wszechrusi (1547 r.)
- wskazuje na mapie kierunki i zasięg ekspansji imperium osmańskiego
- przedstawia proces budowania potęgi państwa moskiewskiego
- charakteryzuje panowanie Iwana IV Groźnego.
- wyjaśnia znaczenie terminów: folwark, monopol dworski, system cechowy, targ miejski, jarmark, myto
- opisuje strukturę społeczeństwa Rzeczypospolitej
- wyjaśnia, na czym polegała wieloetniczność w Rzeczypospolitej
- omawia cechy charakterystyczne stanów społecznych w Polsce
- wyjaśnia, jakie było znaczenie gospodarcze pańszczyzny
- omawia rolę gospodarczą miast w Rzeczypospolitej
- wyjaśnia znaczenie terminów: nietykalność osobista, przywiązanie do ziemi, magnateria, szlachta średnia, szlachta drobna, szlachta zagrodowa, szlachta gołota, sejmik, sejm walny, ruch egzekucyjny, wojsko kwarciane
- zna daty: przywileju jedlnieńskiego-krakowskiego (1430 r.), zwołania pierwszego sejmu walnego (1493 r.), sejmu egzekucyjnego (1562 r.)
- charakteryzuje postacie: Aleksandra Jagiellończyka, Jana Olbrachta
- przedstawia zróżnicowanie statusu społecznego szlachty
- omawia rolę i znaczenie sejmików szlacheckich
- przedstawia postulaty ruchu egzekucyjnego oraz ich realizację
- wyjaśnia znaczenie terminów: genealogia, heraldyka
- charakteryzuje postacie: Łukasza Górnickiego, Marcina Kromera, Macieja z Miechowa, Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Stanisława Orzechowskiego, Jana Zamojskiego
- przedstawia mecenat artystyczny w Polsce
- wymienia czynniki, które wpłynęły na rozwój polskiej literatury w czasach odrodzenia
- omawia myśl społeczną i polityczną polskiego odrodzenia
- wyjaśnia, jaką rolę słowo drukowane odgrywało w życiu publicznym w Rzeczypospolitej w XVI w.
- przedstawia osiągnięcia sztuki i architektury renesansu w Polsce.
- wyjaśnia znaczenie terminów: zjazd w Wiedniu, flota kaperska

- zna daty: zjazdu w Wiedniu (1515 r.), bitwy pod Mohaczem (1526 r.), wojny z zakonem krzyżackim (1519–1521 r.), I wojny północnej (1563–1570 r.), hołdu lennego Gottharda Kettlera (1561 r.)
- charakteryzuje postacie: Maksymiliana I, Władysława Jagiellończyka, Ludwika Jagiellończyka, Jana Olbrachta, Gottharda Kettlera
- omawia politykę dynastyczną ostatnich Jagiellonów
- charakteryzuje ostatnią wojnę polsko-krzyżacką
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki walki o wpływy nad Bałtykiem i Inflanty.
- wyjaśnia znaczenie terminów: zbór, pacyfizm, bracia czescy, ugoda sandomierska, wolność religijna, unia brzeska, Kościół unicki (grekokatolicki)
- zna daty: ugody sandomierskiej (1570 r.), unii brzeskiej (1596 r.)
- charakteryzuje postacie: Piotra Skargi, Jakuba Wujka
- wskazuje na mapie tereny, na których dominowali wyznawcy prawosławia, luteranie, kalwini, arianie i grekokatolicy
- omawia zasięg reformacji na ziemiach Rzeczypospolitej
- omawia próby zjednoczenia protestantów polskich
- omawia działalność jezuitów w Polsce
- charakteryzuje przyczyny i konsekwencje zawarcia unii brzeskiej
- wyjaśnia znaczenie terminów: unia realna, bojarzy, polonizacja
- zna datę sejmu lubelskiego (1568–1569 r.)
- charakteryzuje postacie: Kazimierza Jagiellończyka, Jana Olbrachta, Aleksandra
- wskazuje na mapie ziemie wcielone do Korony na sejmie lubelskim
- omawia przyczyny dążeń do zacieśnienia unii między Polską i Litwą
- opisuje przebieg sejmu lubelskiego
- przedstawia różnice między unią personalną a realną.– wyjaśnia znaczenie terminów: konfederacja, interrex, sejm konwokacyjny, pacta conventa
- zna daty: sejmu konwokacyjnego (1573 r.), wojny z Rosją (1577–1582 r.)
- charakteryzuje postać Jana Zamojskiego
- wymienia i charakteryzuje instytucje powołane w wyniku kompromisu zawartego między szlachtą i magnaterią po śmierci Zygmunta Augusta
- wyjaśnia, w jakich celach w dawnej Polsce zawiązywano konfederacje
- omawia przebieg pierwszej wolnej elekcji
- wymienia różnice między Artykułami henrykowskimi a pacta conventa
- charakteryzuje politykę wewnętrzną Stefana Batorego
- opisuje przyczyny, przebieg i skutki wojny z Rosją
- wyjaśnia znaczenie terminów: nowa szlachta (gentry), Armia Nowego Wzoru, lord protektor, Akt nawigacyjny, Habeas Corpus Act, Ustawa o prawach
- zna daty: powstania Armii Nowego Wzoru (1645 r.), ogłoszenia republiki w Anglii (1649 r.), przyjęcia przez Cromwella tytułu lorda protektora (1653 r.), Aktu nawigacyjnego (1651 r.), Habeas Corpus Act (1679 r.), Ustawy o prawach (1689 r.)
- charakteryzuje postać Wilhelma III Orańskiego
- wskazuje na kraje, które weszły w skład republiki rządzonej przez Cromwella
- omawia wpływ przemian gospodarczych na zmiany w społeczeństwie angielskim w XVI w.
- przedstawia przyczyny i skutki sporu królów angielskich z parlamentem
- wyjaśnia, jaką rolę w rewolucji angielskiej odegrała Armia Nowego Wzoru
- omawia rządy Cromwella w okresie jego protektoratu
- wyjaśnia znaczenie terminów: Unia Protestancka, Liga Katolicka, druga defenestracja praska, pokój westfalski
- zna daty: powstania Unii Protestanckiej (1608 r.), utworzenia Ligi Katolickiej (1609 r.), II defenestracji praskiej (1618 r.), pokoju westfalskiego (1648 r.)
- wskazuje na mapie najważniejsze państwa protestanckie i katolickie uczestniczące w wojnie trzydziestoletniej
- omawia sytuację wyznaniową w Rzeszy Niemieckiej i jej wpływ na sytuację Europy
- wyjaśnia okoliczności i skutki II defenestracji praskiej
- podaje przyczyny włączania się kolejnych państw do konfliktu w Rzeszy
- omawia postanowienia pokoju westfalskiego

- wyjaśnia znaczenie terminów: intendent, szlachta urzędnicza, fronda, Wysoka Rada, kolbertyzm
- zna daty: frondy parlamentarnej (1648–1649 r.), frondy książąt (1649–1653 r.), zniesienia Edyktu nantejskiego (1685 r.)
- charakteryzuje postacie: Ludwika XIII, Jules’a Mazarina, Jeana Baptisty Colberta
- wyjaśnia, na czym polegała centralizacja władzy za rządów Ludwika XIII
- przedstawia przyczyny i skutki frondy
- charakteryzuje reformy ustrojowe Ludwika XIV
- omawia reformy gospodarcze w XVII-wiecznej Francji
- opisuje proces kształtowania się władzy absolutnej we Francji
- wyjaśnia znaczenie terminu: Święta Liga
- zna daty: unii personalnej Brandenburgii i Prus Książęcych (1618 r.), zawarcia Świętej Ligi (1684 r.), pokoju w Karłowicach (1699 r.)
- charakteryzuje postacie: Zygmunta III Wazy, Kara Mustafy
- wskazuje na mapie obszary utracone przez Turcję w wyniku pokoju w Karłowicach
- przedstawia okoliczności, w jakich Brandenburgia przejęła pruski tron książęcy
- charakteryzuje politykę wewnętrzną Fryderyka Wilhelma
- omawia wpływ relacji habsbursko-wiedeńskich na konflikt z Turcją
- przedstawia antyturecką działalność Świętej Ligi
- wyjaśnia znaczenie terminów: barok dworski, racjonalizm, empiryzm, klasycyzm, rokoko, opera
- charakteryzuje postacie: Giovanniego Lorenza Berniniego, Caravaggia, Petera Paula Rubensa, Rembrandta van Rijna, Francisa Bacona
- wyjaśnia interpretację terminu barok
- przedstawia wpływ kontrreformacji na narodziny epoki baroku
- omawia cechy charakterystyczne architektury baroku
- wymienia przykłady rezydencji królewskich i cesarskich epoki baroku
- omawia osiągnięcia naukowe epoki baroku
- wymienia największych twórców epoki baroku oraz ich najwybitniejsze dzieła
- wyjaśnia znaczenie terminu: rokosz
- zna daty: wojny polsko-szwedzkiej (1600–1611 r.), wojny polsko-szwedzkiej (1617–1622 r.), wojny polsko-szwedzkiej (1625–1629 r.), bitwy pod Trzcianą (1629 r.), rozejmu w Starym Targu (1629 r.), rozejmu w Sztumskiej Wsi (1635 r.)
- charakteryzuje postacie: Jana Zamojskiego, Jana Karola Chodkiewicza
- wskazuje na mapie ziemie utracone przez Rzeczpospolitą na rzecz Szwecji
- omawia przebieg wojen polsko-szwedzkich w I poł. XVII w.
- omawia rolę husarii w prowadzeniu działań wojennych.
- wyjaśnia znaczenie terminów: rozejm w Dywilinie, pokój w Polanowie
- zna daty: I dymitriady (1604–1605 r.), wyprawy Dymitra II Samozwańca (1607–1610 r.), wojny polsko-rosyjskiej (1609–1618 r.), wybrania Michała Romanowa na cara Rosji (1613 r.), rozejmu w Dywilinie (1618 r.), wojny smoleńskiej (1632–1634 r.), pokoju w Polanowie (1634 r.)
- charakteryzuje postacie: Stanisława Żółkiewskiego, Michała Romanowa, Jana Karola Chodkiewicza
- wskazuje na mapie ziemie, jakie zdobyła Rzeczpospolita w wyniku rozejmu w Dywilinie i pokoju w Polanowie
- omawia przebieg wojen Rzeczypospolitej z Moskwą
- wyjaśnia znaczenie terminów: kozacyzna, Dzikie Pola (Zaporoże, Niż), ataman, pokój w Chocimiu
- zna daty: pokoju w Chocimiu (1621 r.)
- charakteryzuje postacie: Jana Zamojskiego, Stanisława Żółkiewskiego, Jana Karola Chodkiewicza
- wskazuje na mapie obszary zamieszkiwane przez Kozaków, terytoria sporne Rzeczypospolitej i Turcji w XVII w.
- charakteryzuje organizację wewnętrzną Kozaczyzny
- wyjaśnia, jakie skutki dla Rzeczypospolitej miały najazdy tatarskie
- omawia przyczyny i skutki powstań kozackich w końcu XVI w.
- omawia przebieg wojny z Turcją (1620–1621 r.)
- omawia stosunki polsko-tureckie w latach 30. i 40. XVII w.
- wyjaśnia znaczenie terminów: układ w Perejaślawiu, unia w Hadziaczu, księstwo ruskie, rozejm w Andruszowie

- zna daty: bitwy nad Żółtymi Wodami, pod Korsuniem i Piławcami (1648 r.), obrony Zbaraża (1649 r.), bitwy pod Beresteczkiem (1651 r.), układu w Perejasławiu (1654 r.), unii w Hadziaczu (1658 r.), rozejmu w Andruszowie (1667 r.)
- charakteryzuje postacie: Jeremiego Wiśniowieckiego, Iwana Wyhowskiego
- wskazuje na mapie obszary objęte powstaniem Chmielnickiego, ziemie przyłączone do Rosji po rozejmie w Andruszowie
- omawia okoliczności wybuchu powstania Chmielnickiego
- omawia przebieg działań militarnych przeciwko Kozakom po elekcji Jana Kazimierza Wazy
- przedstawia postanowienia unii w Hadziaczu.
- wyjaśnia znaczenie terminów: wojna podjazdowa, traktat w Radnot, układy welawsko-bydgoskie, pokój oliwski
- zna daty: obrony Jasnej Góry (1655 r.), klęski pod Gołębim (1656 r.), bitwy pod Warką (1656 r.), traktatu w Radnot (1656 r.), układów welawsko-bydgoskich (1657 r.)
- charakteryzuje postacie: Karola X Gustawa, Stefana Czarnieckiego, Augustyna Kordeckiego
- charakteryzuje działania wojenne w czasie potopu szwedzkiego
- wyjaśnia, dlaczego obrona Jasnej Góry stała się punktem zwrotnym w przebiegu działań wojennych ze Szwecją
- przedstawia postawy Polaków i króla Jana Kazimierza w czasie potopu szwedzkiego.
- zna daty: abdykacji Jana Kazimierza (1668 r.), elekcji Michała Korybuta Wiśniowieckiego (1669 r.), wojny z Turcją (1672 r.)
- charakteryzuje postać Władysława Sicińskiego
- wskazuje na mapie zmiany terytorialne po traktacie w Buczacz
- przedstawia sytuację Rzeczypospolitej po potopie szwedzkim
- omawia okoliczności objęcia tronu Rzeczypospolitej przez Michała Korybuta Wiśniowieckiego
- wyjaśnia znaczenie terminów: Święta Liga, pokój Grzymułtowski, pokój w Karłowicach
- zna daty: bitwy pod Chocimiem (1673 r.), elekcji Jana III Sobieskiego (1674 r.), wojny z Turcją (1674–1676 r.), bitwy pod Parkanami (1683 r.), utworzenia Świętej Ligi (1684 r.), pokoju Grzymułtowski (1686 r.), pokoju w Karłowicach (1699 r.)
- charakteryzuje postacie: Leopolda I Habsburga, Kara Mustafy, Marii Kazimiery
- wskazuje na mapie obszary, które utraciła Turcja na rzecz Rzeczypospolitej w wyniku podpisania pokoju w Karłowicach
- omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny z Turcją (1674–1676 r.)
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla Europy miało zwycięstwo pod Wiedniem
- wyjaśnia znaczenie terminów: latyfundia magnackie, klientela magnacka
- omawia zniszczenia wojenne i grabieże po wielkich wojnach XVII w.
- charakteryzuje społeczne skutki wojen
- wyjaśnia, jakie były przyczyny wzrostu znaczenia magnaterii w drugiej połowie XVII w.
- omawia proces oligarchizacji życia gospodarczego i politycznego Rzeczypospolitej
- wyjaśnia znaczenie terminów: ksenofobia, orientalizacja
- charakteryzuje postacie: Jana Andrzeja Morsztyna, Jana Heweliusza, Jana Chryzostoma Paska
- wyjaśnia, jakie funkcje ideowe pełniła sztuka baroku
- omawia cechy charakterystyczne barokowej architektury sakralnej w Polsce
- przedstawia rozwój budownictwa świeckiego epoki baroku na przykładzie rezydencji królewskich i magnackich
- wyjaśnia, na czym polegała orientalizacja kultury i obyczajów polskich w XVII w
- wyjaśnia znaczenie terminów: płodozmian intensywny, rewolucja agrarna, maszyna parowa, klasa robotnicza, liberalizm gospodarczy, wolny rynek, wolna konkurencja, gospodarka wolnorynkowa
- zna datę skonstruowania maszyny parowej (1769 r.)
- charakteryzuje postacie: Jamesa Watta, Adama Smitha
- wskazuje na mapie najbardziej rozwinięte gospodarczo państwa XVIII-wiecznej Europy
- omawia przyczyny eksplozji demograficznej w Europie i jej koloniach w XVIII w.
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla rozwoju przemysłu miało wynalezienie maszyny parowej
- charakteryzuje klasę robotniczą w XVIII w.
- wyjaśnia znaczenie terminów: prawa naturalne, encyklopedyści, krytycyzm, sentymentalizm, klasycyzm

- charakteryzuje postacie: Johna Locke’a, Woltera, Denisa Diderota, Immanuela Kanta, Isaaca Newtona, Wolfganga Amadeusza Mozarta
- wskazuje na mapie państwa, w których najwcześniej zaczęły upowszechniać się idee oświecenia
- przedstawia genezę oświecenia
- omawia myśl społeczno-polityczną oświecenia
- wyjaśnia, jaką rolę w okresie oświecenia odegrała Wielka encyklopedia francuska
- omawia oświeceniowe reformy systemu edukacji
- omawia główne kierunki w rozwoju literatury oświeceniowej
- przedstawia cechy charakterystyczne architektury i sztuki klasycyzmu.
- wyjaśnia znaczenie terminów: Senat Rządzący, gubernia, wielka wojna północna, pokój w Nystad, wojna siedmioletnia
- zna daty: wielkiej wojny północnej (1700–1721 r.), pokoju w Nystad (1721 r.), wojny siedmioletniej (1756–1763 r.)
- wskazuje na mapie obszary w Europie zajęte przez Piotra I i Katarzynę II
- przedstawia reformy obyczajowe Piotra I
- omawia przyczyny, przebieg i skutki wielkiej wojny północnej
- omawia politykę wewnętrzną Katarzyny II
- przedstawia kierunki ekspansji zewnętrznej Rosji za panowania Katarzyny II.
- wyjaśnia znaczenie terminów: laicyzacja, wojny śląskie, wojna siedmioletnia (III wojna śląska), państwo policyjne, józefinizm
- zna daty: koronacji Fryderyka I (1701 r.), wojen śląskich (1740–1742 r.; 1744–1745 r.), wojny siedmioletniej (1756–1763 r.)
- charakteryzuje postacie: Fryderyka I, Marii Teresy
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla Hohenzollernów miało uzyskanie korony królewskiej
- omawia reformy wojskowe Fryderyka Wilhelma I i ich wpływ na funkcjonowanie państwa
- charakteryzuje reformy wewnętrzne Fryderyka II
- opisuje reformy wewnętrzne Józefa II
- przedstawia przyczyny i skutki wojny siedmioletniej.
- wyjaśnia znaczenie terminów: sejm niemy, wojna o sukcesję polską, pijarzy
- zna daty: elekcji Augusta II Mocnego (1696 r.), wielkiej wojny północnej (1700–1721 r.), sejmu niemego (1717 r.), wojny o sukcesję polską (1733–1736 r.)
- charakteryzuje postacie: Stanisława Leszczyńskiego, Augusta III
- wskazuje na mapie terytorium Saksonii
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do unii polsko-saskiej
- przedstawia okoliczności, w jakich Rzeczpospolita została wplątana w wielką wojnę północną
- opisuje przebieg i skutki wojny o sukcesję polską
- omawia wpływ myśli oświeceniowej na reformy oświaty w Rzeczypospolitej w I poł. XVIII w.
- wyjaśnia znaczenie terminów: Szkoła Rycerska, prawa kardynalne, walka partyzancka, Rada Nieustająca
- zna daty: założenia Szkoły Rycerskiej (1765 r.), uchwalenia praw kardynalnych (1768 r.), sejmu rozbiorowego (1773–1775 r.), powołania Rady Nieustającej (1775 r.)
- charakteryzuje postacie: Katarzyny II, Kazimierza Pułaskiego, Tadeusza Rejtana
- omawia okoliczności elekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego
- wyjaśnia wpływ praw kardynalnych na funkcjonowanie Rzeczypospolitej
- przedstawia postanowienia traktatu rozbiorowego z 1772 r.
- omawia decyzje sejmu rozbiorowego.
- wyjaśnia znaczenie terminów: obiady czwartkowe, Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych
- charakteryzuje postacie: Ignacego Krasickiego, Hugona Kołłątaja
- omawia rolę mecenatu Stanisława Augusta Poniatowskiego w propagowaniu idei oświecenia
- charakteryzuje przemiany w polskiej edukacji w XVIII w. i ocenia ich znaczenie
- wyjaśnia znaczenie terminów: metropolia, „bostońskie picie herbaty”, pokój w Wersalu, konstytucja Stanów Zjednoczonych, Kongres, Izba Reprezentantów, Senat, prezydent, Karta Praw, republikanie, demokraci
- zna daty: „bostońskiego picia herbaty” (1773 r.), wojny o niepodległość kolonii angielskich w Ameryce Pn. (1775–1783 r.), pokoju w Wersalu (1783 r.), Karty Praw (1791 r.)

- charakteryzuje postacie: Tadeusza Kościuszki, Kazimierza Pułaskiego, Beniamina Franklina
- wskazuje na mapie zasięg terytorialny kolonii angielskich w Ameryce Pn. na początku XVIII w.
- charakteryzuje rozwój osadnictwa angielskiego w Ameryce Pn.
- przedstawia argumenty polityczne i ekonomiczne wysuwane przez kolonistów na rzecz uzyskania niepodległości
- charakteryzuje ustrój Stanów Zjednoczonych w świetle konstytucji 1787 r.
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla obywateli Stanów Zjednoczonych miała Karta Praw.
- wyjaśnia znaczenie terminów: stan trzeci, Stany Generalne, Zgromadzenie Narodowe, Zgromadzenie Konstytucyjne (Konstytuanta), jakobini, kordelierzy, Zgromadzenie Prawodawcze (Legislatywa)
- zna daty: powstania Zgromadzenia Konstytucyjnego (1789 r.), szturm na Bastylię (14 VII 1789 r.), uchwalenia konstytucji (IX 1791 r.)
- charakteryzuje postacie: Maximiliena de Robespierre’a, Georges’a Dantona, Jean-Paula Marata
- charakteryzuje sytuację ekonomiczną Francji za panowania Ludwika XVI
- omawia skład oraz położenie ekonomiczne i polityczne stanu trzeciego
- charakteryzuje stronnictwa polityczne działające w Zgromadzeniu Narodowym
- wyjaśnia znaczenie terminów: Konwent Narodowy, Marsylianka, rojaliści, przewrót termidoriański, dyktatoriat
- zna daty: zwołania Konwentu (1792 r.), ogłoszenia republiki francuskiej (IX 1792 r.), stracenia Ludwika XVII (1793 r.), przewrotu termidoriańskiego (VII 1794 r.)
- charakteryzuje postacie: Georges’a Dantona, Jean-Paula Marata, Maximiliena de Robespierre’a
- przedstawia okoliczności przejścia władzy przez jakobinów
- charakteryzuje politykę wewnętrzną jakobinów
- omawia okoliczności upadku dyktatury jakobinów
- charakteryzuje rządy dyktatoriatu
- wyjaśnia znaczenie terminów: Sejm Wielki (Sejm Czteroletni), „czarna procesja”, Ustawa o sejmikach, Prawo o miastach, Straż Praw, wojna w bronie Konstytucji 3 maja
- zna daty: „czarnej procesji” (1789 r.), Ustawy o sejmikach (III 1791 r.), Prawa o miastach (IV 1791 r.), wojny w obronie suwerenności (1791–1792 r.), sejmu rozbiorowego (1793 r.)
- charakteryzuje postacie: Katarzyny II, Hugona Kołłątaja, Franciszka Ksawerego Branickiego, Szczęsnego Potockiego, Seweryna Rzewuskiego, Józefa Poniatowskiego
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach zwołano Sejm Wielki
- przedstawia stronnictwa polityczne Sejmu Wielkiego i ich programy
- wymienia reformy Sejmu Wielkiego
- przedstawia okoliczności uchwalenia Konstytucji 3 maja
- omawia przebieg i skutki wojny w obronie Konstytucji 3 maja.
- wyjaśnia znaczenie terminów: emigracja, akt insurekcji, kosynierzy, Uniwersał Połaniecki
- zna daty: przysięgi Kościuszki (24 III 1794 r.), bitwy pod Racławicami (4 IV 1794 r.), bitwy pod Szczekocinami (6 VI 1794 r.), bitwy pod Maciejowicami (10 X 1794 r.), abdykacji Stanisława Augusta Poniatowskiego (X 1795 r.)
- charakteryzuje postacie: Jana Henryka Dąbrowskiego, Aleksandra Suworowa
- wyjaśnia, do czego zobowiązywał się Kościuszkowski w swojej przysiędze
- omawia zadania Kościuszki jako naczelnika
- przedstawia przebieg działań militarnych w czasie powstania kościuszkowskiego
- omawia okoliczności upadku powstania kościuszkowskiego
- wyjaśnia znaczenie terminów: dyktatoriat, zamach 18 brumaire’a, konsulat, konkordat, kodeks cywilny
- zna daty: wyprawy do Egiptu (1798 r.), zamachu 18 brumaire’a (1799 r.)
- charakteryzuje karierę polityczną i wojskową Napoleona Bonaparte
- charakteryzuje politykę wewnętrzną dyktatoriatu
- omawia przyczyny i skutki wyprawy Napoleona do Egiptu
- opisuje reformy wprowadzone we Francji za rządów Napoleona jako pierwszego konsula
- wyjaśnia znaczenie terminu: Legia Naddunajska
- zna daty: bitwy pod Hohenlinden (1800 r.), wysłania legionistów na San Domingo (1802 r.)
- charakteryzuje postacie: Stanisława Staszica, Jana Ursyna Niemcewicza, Karola Kniaziewicz

- wskazuje na mapie kraje, w których walczyły polskie oddziały
- omawia sytuację społeczeństwa polskiego po III rozbiorze
- charakteryzuje organizację wewnętrzną Legionów
- omawia udział Legionów Polskich w walkach we Włoszech
- przedstawia działalność Legii Naddunajskiej
- opisuje losy Legionów po 1801 r.
- wyjaśnia znaczenie terminów: „bitwa trzech cesarzy”, pokój w Tylży, „sto dni” Napoleona
- zna daty: bitwy pod Trafalgarem (1805 r.), pokoju w Tylży (1807 r.), bitwy pod Borodino (1812 r.), bitwy nad Berezyną (1812 r.), „stu dni” Napoleona (1815 r.), bitwy pod Waterloo (1815 r.)
- charakteryzuje postacie: Aleksandra I, Michaiła Kutuzowa
- wskazuje na mapie kraje uzależnione od Napoleona
- wyjaśnia, jakie były przyczyny klęski sił austriacko-rosyjskich pod Austerlitz
- przedstawia postanowienia pokoju w Tylży
- omawia okoliczności rozpoczęcia wojny Napoleona z Rosją
- opisuje okoliczności klęski Napoleona w 1813 r. i jej skutki
- omawia próbę przejścia władzy przez Napoleona w 1815 r. i jej skutki
- wyjaśnia znaczenie terminu: szwoleżerowie
- zna daty: pokoju w Tylży, konstytucji Księstwa Warszawskiego, bitwy pod Raszynem
- charakteryzuje postacie: Aleksandra I, Adama Jerzego Czartoryskiego, Józefa Poniatowskiego
- wskazuje na mapie zasięg terytorialny Księstwa Warszawskiego w 1807 i 1809 r.
- omawia organizację i położenie społeczeństwa polskiego pod zaborami
- omawia okoliczności utworzenia Księstwa Warszawskiego
- przedstawia okoliczności upadku Księstwa Warszawskiego

Wymagania rozszerzające (ocena dobra)

Uczeń:

- wyjaśnia znaczenie terminu historiografia
- wyjaśnia, jaką funkcję pełnił kalendarz i jak zmieniał się na przestrzeni dziejów
- podaje przykłady źródeł, na podstawie których historycy odtwarzają przeszłość
- wyjaśnia znaczenie terminów: teoria kreacjonizmu, ewolucja, antropologia, epoka lodowcowa, hominidy, megality, ideogram
- identyfikuje postać Karola Darwina
- wskazuje na mapie kierunki rozprzestrzeniania się człowieka współczesnego
- omawia teorię Karola Darwina
- wyjaśnia, na czym polegała ewolucja człowieka
- opisuje tryb życia społeczeństw w paleolicie
- wyjaśnia znaczenie terminów: Akadowie, prawo talionu, muszkeni
- identyfikuje postać Nabuchodonozora II
- wskazuje na mapie Akad, Asyrię, największy zasięg państw: babilońskiego i asyryjskiego
- omawia okoliczności powstania i cechy charakterystyczne imperium akadyjskiego
- omawia kierunki ekspansji Babilonii i Asyrii
- przedstawia okoliczności powstania oraz upadku imperiów: babilońskiego i asyryjskiego
- opisuje wierzenia religijne ludów Mezopotamii
- omawia architekturę i sztukę Mezopotamii
- wyjaśnia znaczenie terminów: nom, nomarcha, Hetyci, pismo hieratyczne, pismo demotyczne
- identyfikuje postać Narmera
- omawia okoliczności powstania cywilizacji egipskiej
- omawia początki władzy faraonów
- omawia świat bogów egipskich
- opisuje wpływ wiary Egipcjan w życie pozagrobowe na ich architekturę i sztukę
- przedstawia etapy rozwoju pisma egipskiego i jego znaczenie
- wyjaśnia znaczenie terminów: Ariowie, niewola babilońska, diaspora
- zna czas działalności Zaratustry (2. poł. VII w. p.n.e.) oraz datę końca niewoli babilońskiej (538 r. p.n.e.)

- wskazuje na mapie zasięg kolonizacji fenickiej, Izrael, Judę, zasięg podbojów perskich
- omawia przyczyny, zasięg i skutki kolonizacji fenickiej
- omawia przyczyny i skutki upadku królestw Izraela oraz Judy
- omawia Stary Testament i wyjaśnia jego znaczenie dla badań nad dziejami Hebrajczyków
- omawia rozwój imperium perskiego
- omawia kierunki i zasięg podbojów perskich
- wyjaśnia znaczenie terminów: cytadela, Ariowie, Wedy
- zna czas najazdu Ariów na Indie (II tysiąclecie p.n.e.) oraz datę powstania cesarstwa w Chinach (221 r. p.n.e.)
- przedstawia przyczyny, zasięg i skutki ekspansji Ariów
- omawia strukturę społeczną i polityczną Indii w okresie rządów Ariów
- wyjaśnia wpływ konfucjanizmu na starożytne państwo i społeczeństwo chińskie
- wyjaśnia, dlaczego cywilizacja Chin rozwijała się w izolacji od reszty świata.
- wyjaśnia znaczenie terminów: Achajowie, Dorowie, „wieki ciemne”, Jonowie
- zna czas trwania „wieków ciemnych” (XII–IX w. p.n.e.)
- wskazuje na mapie Cyklady, Sporady, zasięg kultury minojskiej, zasięg kultury mykeńskiej
- omawia „wieki ciemne” w dziejach starożytnej Grecji
- wyjaśnia wpływ morza na życie starożytnych Greków
- wyjaśnia znaczenie terminów: okres archaiczny, amfora, barbarzyńca
- datuje okres archaiczny w dziejach Grecji (VIII–VI w. p.n.e.), pojawienia się alfabetu greckiego (VIII w. p.n.e.)
- wymienia przyczyny powstania poleis greckich
- porównuje formy ustrojowe poleis greckich
- wyjaśnia wpływ reformy wojskowej na ustrój starożytnych poleis
- wyjaśnia znaczenie terminów: Związek Peloponeski, symmachia, diarchia
- wskazuje na mapie kierunki ekspansji polis spartańskiej
- opisuje początki polis spartańskiej
- wymienia przyczyny i skutki powstania Związku Peloponeskiego
- omawia działalność Likurga
- wyjaśnia, na czym polegała uprzywilejowana pozycja spartiatów
- przedstawia rolę i znaczenie wojowników w Sparcie.
- wyjaśnia znaczenie terminów: „strząśnięcie długów”, fyla, kworum, dieta, Pnyks
- zna datę spisania praw Drakona (621 r. p.n.e.)
- identyfikuje postacie: Tezeusza, Drakona, Pizystrata
- opisuje położenie i najważniejsze zabytki Aten
- przedstawia polityczną i społeczną rolę arystokracji ateńskiej
- wyjaśnia przyczyny i okoliczności przeprowadzenia reform Solona oraz Klejstenesa
- omawia rolę niewolników w starożytnych Atenach
- wyjaśnia znaczenie terminów: Nieśmiertelni, polemarcha, triera
- zna datę wyprawy Mardoniosa (492 r. p.n.e.)
- identyfikuje postacie: Mardoniosa, Pauzaniusza
- wskazuje na mapie kierunki wypraw perskich na Grecję
- przedstawia przebieg wypraw Persów przeciwko Grekom
- wyjaśnia znaczenie terminów: Akademia, Liceum
- identyfikuje postacie: Tukidydesa, Demostenesa, Izokratesa, Ajschylosa, Arystofanesa, Talesa z Miletu, Demokryta z Abdery, Polikleta, Lizypa
- wymienia etapy w historii kultury greckiej i określa czas ich trwania
- wyjaśnia, jaką rolę w życiu starożytnych Greków odgrywała retoryka
- przedstawia teatr antyczny i jego działalność
- przedstawia klasyczny kanon piękna
- wymienia przykłady malarstwa greckiego
- wyjaśnia, jaką rolę w świecie greckim odgrywały wyrocznie
- zna datę wojny korynckiej (395–387 r. p.n.e.)
- identyfikuje postacie: Kimona, Alkibiadesa
- wskazuje na mapie obszary zamieszkane przez uczestników wojny korynckiej

- omawia okoliczności powstania Związku Morskiego
- zna daty: bitwy pod Cheroneją (338 r. p.n.e.), zdobycia Persepolis (330 r. p.n.e.)
- opisuje rozwój potęgi macedońskiej w czasach panowania Filipa II
- omawia organizację imperium macedońskiego
- opisuje politykę Aleksandra Wielkiego wobec podbitych ludów
- wyjaśnia znaczenie terminów: diadochowie, filologia, synkretyzm
- zna daty: śmierci Aleksandra Wielkiego (323 r. p.n.e.), podboju Egiptu przez Rzym (31 r. p.n.e.)
- identyfikuje postacie: Polibiusza, Eratostenesa z Cyreny, Arystarcha z Samos
- wskazuje na mapie państwa powstałe w wyniku rozpadu imperium Aleksandra Wielkiego
- opisuje ośrodki kultury hellenistycznej i ich znaczenie
- omawia rozwój literatury w okresie hellenistycznym
- przedstawia poglądy filozofów epoki hellenistycznej
- opisuje nowe zjawiska religijne, które pojawiły się w okresie hellenistycznym
- wyjaśnia znaczenie terminu patronat
- wskazuje na mapie zasięg osadnictwa plemion i ludów zamieszkujących starożytną Italię
- opisuje organizację polityczną Etrusków
- omawia wierzenia Etrusków
- wyjaśnia znaczenie terminów: liktor, komicja, nobilitas
- identyfikuje postać Cyncynata
- opisuje okoliczności wprowadzenia w Rzymie republiki
- omawia kompetencje komicjów
- opisuje przyczyny, przebieg i skutki walki o prawa plebejuszy.
- wyjaśnia znaczenie terminów: ekwici, manipuł, centuria
- zna daty: końca podboju Półwyspu Apenińskiego (264 r. p.n.e.), bitwy pod Mylae (261 r. p.n.e.), podboju Macedonii przez Rzym (168 r. p.n.e.), zajęcia Grecji przez Rzym (146 r. p.n.e.)
- identyfikuje postać Pyrrusa
- wskazuje na mapie kierunki ekspansji Rzymu na Półwyspie Apenińskim, kierunek marszu Hannibala, terytoria zajęte przez Rzym
- omawia etapy podboju Italii przez Rzymian
- przedstawia organizację terenów podbitych przez Rzym w Italii
- omawia organizację armii rzymskiej.
- wyjaśnia znaczenie terminów: villa, ekwici, popularzy, optymaci, reforma wojskowa Gajusza Mariusza
- zna daty: reformy wojskowej Gajusza Mariusza (k. II w. p.n.e.), dyktatury Publiusza Korneliusza Sulli (82–79 r. p.n.e.), bitwy pod Filippi (42 r. p.n.e.)
- identyfikuje postacie: Gajusza Mariusza, Publiusza Korneliusza Sulli, Marka Licyniusza Krassusa, Kleopatry VII, Lepidusa
- wskazuje na mapie zdobycze terytorialne Rzymu u schyłku republiki, miejsca bitew stoczonych podczas wojen domowych
- opisuje społeczne i gospodarcze skutki podbojów republikańskiego Rzymu
- omawia położenie niewolników w starożytnym Rzymie
- omawia istotę i skutki reformy wojskowej Gajusza Mariusza
- wymienia przyczyny i skutki dyktatury Publiusza Korneliusza Sulli
- opisuje działalność militarną i polityczną Juliusza Gajusza Cezara.
- wyjaśnia znaczenie terminów: prefekt, prokurator, kohorta
- zna datę początku podboju Brytanii (43 r. n.e.)
- identyfikuje postacie: Tyberiusza, Kaliguli, Klaudiusza
- wskazuje na mapie terytoria przyłączone do Rzymu przez Oktawiana Augusta
- omawia politykę Oktawiana Augusta wobec prowincji rzymskich
- opisuje reformy wojskowe Oktawiana Augusta
- przedstawia zmiany w sferze obyczajowości, kulturze i religii w czasach panowania Oktawiana Augusta.
- wyjaśnia znaczenie terminu tetrarchia
- zna datę wybuchu powstania w Judei (66 r. n.e.)
- identyfikuje postacie: Trajana, Hadriana

- wskazuje na mapie obszary podbojów rzymskich z okresu pryncypatu, Wał Hadriana, rzymskie umocnienia graniczne
- opisuje politykę cesarzy rzymskich w epoce pryncypatu
- omawia konflikty wewnętrzne i zewnętrzne Rzymu w okresie pryncypatu
- wymienia przyczyny wprowadzenia dominatu
- wyjaśnia znaczenie terminów: kazuistyka, geniusz, auspicja, mitraizm
- identyfikuje postacie: Mecenasa, Tytusa Liwiusza, Marka Aureliusza
- omawia źródła kultury starożytnego Rzymu
- omawia osiągnięcia Rzymian w dziedzinie historiografii
- opisuje kierunki rozwoju filozofii rzymskiej
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach pojawił się kult cesarza i jakie miał znaczenie.
- wyjaśnia znaczenie terminu arianizm
- zna datę soboru w Nicei (325 r. n.e.)
- wskazuje na mapie siedziby patriarchatów
- opisuje powstanie chrześcijaństwa
- wymienia przyczyny popularności chrześcijaństwa w świecie rzymskim
- omawia stosunek starożytnych Rzymian do chrześcijan
- wyjaśnia znaczenie terminu kolon
- zna daty: nadania obywatelstwa rzymskiego wszystkim wolnym mieszkańcom cesarstwa (212 r. n.e.), bitwy pod Adrianopolem (378 r. n.e.), bitwy na Polach Katalaunijskich (451 r. n.e.)
- identyfikuje postacie: Romulusa Augustulusa, Teodoryka
- przedstawia próby reform cesarstwa podejmowane przez cesarzy rzymskich i ich skutki
- wyjaśnia znaczenie terminu arianizm
- zna daty: migracji Wandalów do Afryki (429 r.), wkroczenia Longobardów do Italii (586 r.),
- identyfikuje postacie: Teodoryka I Wielkiego, Winfryda-Bonifacego
- omawia organizację plemion germańskich
- opisuje okoliczności powstania królestw barbarzyńskich
- opisuje proces chrystianizacji Wysp Brytyjskich
- przedstawia okoliczności upadku państw barbarzyńskich
- wyjaśnia znaczenie terminów: ikonoklazm, renesans macedoński
- zna daty: wyprawy Belizariusza przeciwko Wandalom (533 r.), interwencji Justyniana I w Hiszpanii (552–555 r.), najazdu Longobardów na Italię (568 r.), ataku Arabów na Konstantynopol (717 r.), chrystianizacji Bułgarii (864 r.)
- identyfikuje postać Belizariusza
- wskazuje na mapie obszary przyłączone do Bizancjum w czasach panowania Justyniana I Wielkiego
- omawia chronologię dziejów Bizancjum
- omawia kulturę i sztukę Bizancjum
- omawia spory o religię w Bizancjum
- omawia zagrożenie zewnętrzne dla Bizancjum w 2. poł. VII i VIII w.
- omawia panowanie dynastii macedońskiej w Bizancjum
- wyjaśnia znaczenie terminów: arabizacja, islamizacja, minaret, szyici, sunniti, astrolabium
- zna daty: narodzin Mahometa (570/571 r.), pierwszego objawienia Mahometa (610 r.), powrotu Mahometa do Mekki (630 r.), śmierci Mahometa (632 r.)
- identyfikuje postacie: Alego, Abu Bakra, Umara, Usmana
- omawia organizację i sposób życia plemion arabskich przed Mahometem
- omawia życie i działalność Mahometa
- omawia sytuację w świecie arabskim po śmierci Mahometa
- wymienia cechy charakterystyczne architektury arabskiej.
- wyjaśnia znaczenie terminu prawo salickie
- zna daty: przejścia urzędu majordoma przez Karola Młota (714 r.), detronizacji Merowingów (751 r.), pokonania Longobardów przez Pepina Krótkiego (755–756 r.)
- identyfikuje postać Childeryka III
- wskazuje na mapie zasięg Państwa Kościelnego

- omawia proces kształtowania się państwa Franków
- omawia strukturę społeczną monarchii Merowingów
- omawia rządy władców z dynastii Merowingów
- przedstawia rolę wiecu w państwie frankijskim
- wyjaśnia, co było źródłem potęgi Karolingów
- omawia panowanie Pepina Krótkiego.
- wyjaśnia znaczenie terminów: trivium, quadrivium, minuskuła karolińska
- zna daty: śmierci Pepina Krótkiego (768 r.), przejęcia władzy przez Karola Wielkiego (771 r.), pokonania Awarów (796 r.), śmierci Karola Wielkiego (814 r.)
- identyfikuje postacie: Leona III, Ludwika Pobożnego
- wskazuje na mapie zdobycze terytorialne Karola Wielkiego
- przedstawia przebieg i skutki ekspansji Karola Wielkiego
- przedstawia osiągnięcia architektury z epoki Karolingów
- omawia sytuację państwa frankijskiego po śmierci Karola Wielkiego
- wyjaśnia znaczenie terminów: trybut, suzeren, szeryf
- omawia przejawy i skutki regresu gospodarczego w Europie po upadku cesarstwa zachodniorzymskiego
- opisuje kształtowanie się stosunków wasalno-lennych
- omawia system zależności wynikających z drabiny feudalnej.
- wyjaśnia znaczenie terminu runy
- zna daty: bitwy na Lechowym Polu (955 r.), początku ekspansji wikingów (793 r.)
- identyfikuje postacie: Hugona Kapeta, Henryka I, Ottona II, Ruryka
- wskazuje na mapie kierunki ekspansji wikingów, miejsce bitwy na Lechowym Polu, miejsce bitwy pod Hastings, państwa normańskie w Europie
- charakteryzuje strukturę wewnętrzną państw (zarówno terytorium francuskie jak i niemieckie uległo rozdrobnieniu, powstały liczne księstwa, które co prawda podlegały monarchom, lecz na luźniejszych zasadach) powstałych po traktacie z Verdun
- wyjaśnia przyczyny sukcesów ekspansji normańskiej w Europie
- opisuje przebieg wypraw Normanów i ich zasięg
- wyjaśnia znaczenie terminów: Prastowanie, żupan, głągolica
- zna czas powstania państwa wielkomorawskiego (p. IX w.) oraz daty: przyjęcia chrztu przez Mojmir I (831 r.), przyjęcia chrztu przez Bułgarów (866 r.), przyjęcia chrztu przez Włodzimierza Wielkiego (988 r.), bitwy na Lechowym Polu (955 r.), przyjęcia chrztu przez Węgrów (974 r.)
- identyfikuje postacie: Samona, Mojmira I, Ruryka, Włodzimierza Wielkiego
- omawia pochodzenie Słowian
- omawia okoliczności powstania państwa Samona
- opisuje okoliczności powstania, organizację i losy państwa wielkomorawskiego
- omawia wpływ działalności „apostołów Słowian” na chrystianizację Bałkanów
- opisuje proces budowania państwa węgierskiego
- wyjaśnia znaczenie terminów: kultura łużycka, Geograf bawarski
- identyfikuje postacie: Siemowita, Leszka, Siemomysła
- opisuje pierwszych mieszkańców ziem polskich
- wymienia cechy kultury łużyckiej na przykładzie Biskupina
- wyjaśnia, jaką rolę w procesie formowania się państw plemiennych odegrały wojny pomiędzy poszczególnymi ludami
- wyjaśnia znaczenie terminu palatium
- zna daty: objęcia rządów przez Mieszka I (ok. 960 r.), ślubu Mieszka I z Dobrawą (965 r.), wyprawy Wichmana (967 r.), zajęcia ziemi krakowskiej (ok. 985 r.), zajęcia Śląska przez Mieszka I (990 r.), utraty Grodów Czerwieńskich (981 r.), beatyfikacji biskupa Wojciecha (999 r.), zajęcia Łużyc, Miśni i Milska przez Bolesława Chrobrego (1002 r.), przyłączenia Czech, Moraw i Słowacji (1003 r.), zajęcia Milska i Łużyc (1007 r.), utraty Pomorza (1007 r.), wypraw Henryka II (1015 i 1017 r.), wyprawy kijowskiej Bolesława Chrobrego (1018 r.)
- identyfikuje postacie: Ibrahima ibn Jakuba, Wichmana, Hodona, Jordana, Ody, Świętopętkę, Jarosława Mądrygo
- wskazuje na mapie Milsko, Łużyce, Miśnię, Czechy, Morawy, Słowację

- opisuje początki panowania Mieszka I – do czasu przyjęcia przez niego chrztu
- opisuje okoliczności przejścia władzy przez Bolesława Chrobrego
- opisuje przebieg wojen Bolesława Chrobrego z Niemcami.
- wyjaśnia znaczenie terminów: palatyn, Bulla gnieźnieńska
- zna daty: najazdu sąsiadów na państwo Mieszka II (1031 r.), najazdu Brzetysława (1039 r.), odnowienia arcybiskupstwa w Gnieźnie (1076 r.), detronizacji Bolesława Śmiałego (1079 r.), podziału państwa przez Władysława Hermana (1097 r.), odsunięcia Zbigniewa od władzy przez Bolesława Krzywoustego (1106 r.), najazdu Henryka V na Polskę (1109 r.), wydania Bulli gnieźnieńskiej (1136 r.)
- identyfikuje postacie: Jarosława Mądrego, Konrada II, Brzetysława I, Sieciecha, Zbigniewa, Henryka V, Lotara III
- wskazuje na mapie ziemie utracone przez państwo Piastów na rzecz sąsiadów w 1031 r.
- omawia podział państwa dokonany przez Władysława Hermana
- omawia okoliczności przejścia władzy przez Mieszka II
- omawia okoliczności powrotu do kraju Kazimierza Odnowiciela i przejścia przez niego władzy
- omawia panowanie Bolesława Śmiałego
- omawia przebieg konfliktu Bolesława Śmiałego z biskupem Stanisławem
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach Bolesław Krzywousty przejął pełną władzę nad krajem
- opisuje politykę Bolesława Krzywoustego wobec Kościoła
- wyjaśnia znaczenie terminów: komornik, cześnik, stolnik, koniuszy, łowczy, miecznik, włodarz, okręg grodowy, powołowe (poradnie, podymne), stan, przewód
- wskazuje i omawia elementy władzy monarszej w państwie piastowskim
- omawia organizację dworu monarszego
- omawia kompetencje urzędników dworskich
- opisuje społeczne i polityczne skutki wprowadzenia prawa rycerskiego
- wyjaśnia, w jaki sposób uformowała się struktura grodowa
- omawia prawo książęce
- wyjaśnia, jaką rolę w państwie odgrywały regalia
- wyjaśnia znaczenie terminów: antypapież, kongregacja, patriarcha, konklawe, prawo kanoniczne
- zna daty: reformy kluniackiej (X/XI w.), reform gregoriańskich (1075–1076 r.), synodu w Wormacji (1076 r.), zdobycia Rzymu przez Henryka IV (1084 r.)
- identyfikuje postać Mikołaja II
- omawia proces odnowy w Kościele w X i XI w.
- wyjaśnia, w jaki sposób rozwiązano spór o inwestyturę między papieżem a cesarstwem
- wyjaśnia znaczenie terminów: emir, pokój boży
- zna daty: pojawienia się Turków seldżuckich w Azji Mniejszej (XI w.), krucjaty ludowej (1096 r.), powstania hrabstwa Edessy i księstwa Antiochii (1098 r.), utworzenia hrabstwa Trypolisu (1099 r.), powstania zakonu templariuszy (1118 r.), powstania zakonu joannitów (1154 r.), powstania zakonu krzyżackiego (1191 r.), istnienia cesarstwa łańckiego (1204–1261 r.), spaleni na stosie Jacques'a de Molaya (1314 r.)
- identyfikuje postacie: Konrada III, Ludwika VII, Saladyna, Filipa II Augusta, Ryszarda Lwie Serce, Fryderyka I Barbarossa, Jacques'a de Molaya, Filipa IV Pięknego
- wskazuje na mapie: trasę wyprawy ludowej, I wyprawy rycerskiej oraz IV wyprawy krzyżowej, hrabstwo Edessy, księstwo Antiochii, hrabstwo Trypolisu
- opisuje bezpośrednie przyczyny, przebieg oraz skutki I i IV wyprawy krzyżowej
- przedstawia armię krzyżowców i metody prowadzenia przez nich walki.
- wyjaśnia znaczenie terminów: chomąto, ruch kolonizacyjny, mistrz, Hanza, jarmark, weksel, lichwa
- omawia ożywienie gospodarcze w Europie w X i XI w.
- przedstawia ruch kolonizacyjny od X do XIV w. oraz omawia jego skutki
- przedstawia proces odradzania się miast
- przedstawia przejawy rozwoju handlu w średniowiecznej Europie.
- wyjaśnia znaczenie terminów: nobilitacja, przywileje generalne, Kortezy, zasada suwerenności monarchii
- zna datę zwołania angielskiego parlamentu wzorcowego (1295 r.)
- identyfikuje postacie: Ryszarda Lwie Serce, Jana bez Ziemi, Szymona z Montfort, Filipa IV Pięknego
- wskazuje przesłanki przemian społecznych w średniowieczu

- wyjaśnia okoliczności powstania reprezentacji stanowych w Anglii i we Francji
- wyjaśnia wpływ Wielkiej karty swobód na kształtowanie się angielskiej reprezentacji stanowej.
- wyjaśnia znaczenie terminów: ruch eremicki, kameduli, kartuzi, kanonicy regularni, waldensi, katarzy (albigensi)
- zna datę pojawienia się waldensów (1176 r.)
- identyfikuje postacie: Arnolda z Brescii, Piotra Valdy, Fryderyka I Barbarossy, Innocentego III
- wskazuje na mapie obszary rozprzestrzeniania się herezji waldensów i albigensów
- omawia wpływ cystersów na rozwój gospodarczy średniowiecznej Europy
- wyjaśnia przyczyny pojawienia się średniowiecznych herezji.
- wyjaśnia znaczenie terminów: Biblia pauperum, portal, apsyda, rozeta, nominalizm
- identyfikuje postacie: Piotra Abélarda, Wilhelma Ockhama
- wyjaśnia, na czym polegała służebna rola literatury, sztuki i nauki wobec religii
- omawia rolę symboli i rytuałów w średniowiecznej komunikacji społecznej
- przedstawia rozwój piśmiennictwa i czytelnictwa w średniowieczu
- omawia średniowieczną filozofię i jej kierunki
- przedstawia rozwój literatury świeckiej
- omawia znaczenie szkół katedralnych dla rozwoju edukacji średniowiecznej
- wyjaśnia znaczenie terminów: szamanizm, sinizacja
- zna daty: bitwy nad rzeką Kałką (1223 r.), rozpoczęcia odbudowy imperium mongolskiego przez Timura Chromego (1370 r.)
- identyfikuje postacie: Batu-chana, Kubilaja, Timura Chromego (Tamerlana)
- wskazuje na mapie ziemie podbite przez Czyngis-chana
- opisuje osadnictwo, religię i organizację plemion mongolskich
- omawia proces jednoczenia plemion mongolskich
- omawia podbój Rusi przez Mongołów
- przedstawia działania Timura Chromego mające doprowadzić do odbudowy imperium mongolskiego.
- zna daty: konfliktu Władysława Wygnańca z książętami juniorami (1144 r.), wygnania Władysława Wygnańca i wyprawy Konrada III na Polskę (1146 r.), wyprawy Fryderyka I Barbarossy na Polskę (1157 r.), bitwy nad Mozgawą (1195 r.)
- identyfikuje postacie: Salomei, Piotra Włostowica, Fryderyka I Barbarossy, Świętopełka
- przedstawia przebieg walk o władzę między synami Bolesława Krzywoustego
- wyjaśnia, jaką rolę odegrali książęta śląscy w dążeniach zjednoczeniowych państwa polskiego
- wyjaśnia znaczenie terminów: Zwierciadło saskie, „wolni goście”
- zna daty: pierwszej lokacji miejskiej (Złotoryja – 1211 r.), przywileju borzykowskiego (1210 r.)
- identyfikuje postać Henryka Kietlicza
- omawia przyczyny ożywienia gospodarczego za ziemiami polskimi w XII i XIII w.
- omawia skutki gospodarcze i społeczne kolonizacji na prawie niemieckim
- omawia proces lokowania wsi na prawie niemieckim
- przedstawia korzyści płynące z lokacji wsi na prawie niemieckim
- opisuje proces lokowania miast na prawie niemieckim
- omawia proces kształtowania się społeczeństwa stanowego w Polsce.
- zna daty: powstania Nowej Marchii (poł. XIII w.), przyjęcia chrztu przez Mendoga (1251 r.), nadania przywileju kruszwickiego (1230 r.), wydania Złotej bulli (1235 r.), przeniesienia siedziby wielkiego mistrza krzyżackiego do Malborka (1309 r.), założenia zakonu kawalerów mieczowych w Inflantach (1202 r.)
- identyfikuje postać Albrechta Niedźwiedzia
- wskazuje na mapie etapy budowy państwa krzyżackiego w Prusach, Nową Marchię
- omawia etapy ekspansji Marchii Brandenburskiej na ziemiach polskich i jej skutki
- omawia proces tworzenia się państwa litewskiego
- opisuje powstanie zakonu krzyżackiego
- omawia strukturę zakonu krzyżackiego.
- wyjaśnia znaczenie terminu partykularyzm
- zna daty: synodu w Łęczycy (1285 r.), przywileju lutomyskiego (1291 r.), śmierci Wacława II (1305 r.)
- identyfikuje postacie: Bolesława Wstydliwego, Bolesława Rogatki, Leszka Czarnego

- omawia historię polityczną ziem polskich w poł. XIII w.
- wyjaśnia okoliczności utraty zwierzchnictwa polskiego nad ziemią lubuską
- omawia panowanie czeskich Przemysławów w Polsce.
- zna daty: buntu wójta Alberta (1312 r.), procesu w Inowrocławiu (1320–1321 r.), sojuszu czesko-krzyżackiego (1329 r.), wojny polsko-krzyżackiej (1329–1332 r.)
- identyfikuje postacie: wójta Alberta, Jana Muskaty, Karola Roberta, Elżbiety Łokietkówny, Jana Luksemburskiego
- opisuje okoliczności przejęcia władzy przez Władysława Łokietka
- przedstawia przyczyny i skutki buntu mieszczan krakowskich pod przywództwem wójta Alberta
- przedstawia okoliczności oraz znaczenie uzyskania korony polskiej przez Władysława Łokietka
- przedstawia przebieg i znaczenie bitwy pod Płowcami
- wyjaśnia znaczenie terminów: bojar, sukcesja
- zna daty: zhołdowania Mazowsza przez Kazimierza Wielkiego (1351 r.), sądu papieskiego w Warszawie (1339 r.), wypraw Kazimierza Wielkiego na Ruś (1340–1366 r.), nadania przywileju Żydom (1334 r.), układu w Budzie (1355 r.), zjazdu monarchów w Krakowie (1364 r.)
- identyfikuje postacie: Jana Luksemburskiego, Ludwika I Wielkiego
- omawia okoliczności przejęcia władzy przez Kazimierza Wielkiego
- przedstawia podbój Rusi Halickiej i jego skutki
- przedstawia kierunki rozwoju gospodarczego Polski w XIV w.
- przedstawia reformę monetarną przeprowadzoną przez Kazimierza Wielkiego
- omawia zmiany, które zaszły w administrowaniu państwem
- omawia usprawnianie systemu sądownictwa w Polsce w czasach rządów Kazimierza Wielkiego
- przedstawia problem sukcesji po Kazimierzu Wielkim i sposób jego rozwiązania.
- wyjaśnia znaczenie terminów: gallikanizm, Złota bulla
- zna daty: bitwy pod Maupertuis (1356 r.), bitwy pod Azincourt (1415 r.), spalenia na stosie Joanny d'Arc (1431 r.), wydania Złotej bulli (1356 r.), przejęcia władzy w Niemczech przez Habsburgów (1438 r.), pokoju w Bazylei (1499 r.), wojny „Dwóch Róż” (1455–1485 r.)
- identyfikuje postacie: Filipa Pięknego, Filipa VI, Edwarda III, Rudolfa I Habsburga, Karola IV Luksemburga
- wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew z okresu wojny stuletniej, państwa chrześcijańskie na Półwyspie Iberyjskim
- omawia przebieg działań wojennych w czasie wojny stuletniej
- wyjaśnia przyczyny i skutki wojny „Dwóch Róż” w Anglii
- opisuje walkę Szwajcarów o niezależność
- omawia walki o tron cesarski w Niemczech w XIII i XIV w.
- przedstawia główne etapy rekonkwisty na Półwyspie Iberyjskim
- wyjaśnia znaczenie terminów: „taniec śmierci”, żakeria, koncyliaryzm, kurializm, list żelazny
- zna daty: żakerii (1358 r.), soboru w Pizie (1409 r.), soboru w Bazylei (1431 r.)
- identyfikuje postacie: Bonifacego VIII, Filipa Pięknego, Johna Wiklefa
- wyjaśnia przyczyny, przejawy i skutki kryzysu gospodarczego w XIV w.
- omawia przyczyny i skutki buntów społecznych w XIV-wiecznej Europie
- wyjaśnia przyczyny upadku średniowiecznego rycerstwa
- wyjaśnia rolę soboru w Konstancji dla przezwyciężenia kryzysu w Kościele
- zna daty: przejęcia władzy w Polsce przez Andegawenów (1370 r.), koronacji Jadwigi Andegawerskiej (1384 r.), koronacji Władysława Jagiełły (1386 r.), unii wileńsko-radomskiej (1401 r.)
- identyfikuje postacie: Giedymina, Olgerda, Kiejstuta
- przedstawia okoliczności przejęcia władzy w Polsce przez Andegawenów
- omawia znaczenie przywileju koszyckiego dla państwa polskiego
- opisuje stosunki polsko-litewskie do czasu unii w Horodle
- omawia okoliczności zawarcia unii horodelskiej
- omawia politykę dynastyczną Władysława Jagiełły i Kazimierza Jagiellończyka
- zna daty: powstania antykrzyżackiego na Żmudzi (1409 r.), zajęcia ziemi dobrzyńskiej przez Krzyżaków (1409 r.), „wojny głodowej” (1414 r.), podpisania traktatu melneńskiego (1422 r.), pokoju w Brześciu Kujawskim (1435 r.), bitwy pod Chojnicami (1454 r.), przejęcia Malborka przez Polaków (1457 r.)

- identyfikuje postacie: Henryka von Plauena, Mikołaja Trąby, Pawła Włodkowica, Zawiszy Czarnego
- wskazuje na mapie kierunki działań wojsk polskich i krzyżackich podczas wielkiej wojny oraz wojny trzynastoletniej
- omawia stosunki Polski i Litwy z państwem krzyżackim na pocz. XV w.
- wyjaśnia okoliczności pojawienia się opozycji stanowej w państwie zakonnym
- opisuje działalność Związku Pruskiego
- wyjaśnia znaczenie terminów: utrakwiści (kalikstyni), taborcy, kompaktaty praskie
- zna daty: bitwy pod Lipanami (1434 r.), przyjęcia kompaktatów praskich (1436 r.), bitwy na Kulikowym Polu (1380 r.), uwolnienia się Rusi od podległości wobec Tatarów (1480 r.)
- identyfikuje postacie: Jana Luksemburskiego, Karola IV, Zygmunta Luksemburskiego, Jana Žižki, Jerzego z Podiebradów, Macieja Korwina, Osmana I, Mehmeda II, Dymitra Dońskiego, Iwana III Srogięgo
- wskazuje na mapie kierunki ekspansji imperium osmańskiego w XV w.
- omawia panowanie Luksemburgów w Czechach
- opisuje rozwój husytyzmu i stosunek cesarstwa do tego ruchu religijnego
- omawia przebieg wojen husyckich
- opisuje historię polityczną Węgier w XV w.
- opisuje powstanie imperium osmańskiego
- opisuje proces uniezależnienia się Rusi od Mongołów
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach Wielkie Księstwo Moskiewskie stało się „trzecim Rzymem”
- wyjaśnia znaczenie terminów: taksy wojewodzińskie, sąd podkomorski, sąd ziemski, sąd grodzki, sejm prowincjonalny
- zna daty: przywileju z Budy (1355 r.), przywileju czerwińskiego (1422 r.), przywileju warckiego (1423 r.), przywileju piotrkowskiego (1496 r.)
- omawia zasady ustrojowe monarchii elekcyjnej w Polsce
- omawia zmiany w administracji polskiej w XIII w.
- przedstawia różnice między urzędami nadwornymi i koronnymi
- opisuje instytucje administracji lokalnej w Polsce i ich kompetencje
- wymienia najważniejsze szlacheckie przywileje gospodarcze i omawia ich postanowienia
- omawia proces tworzenia się reprezentacji stanowej w Polsce
- identyfikuje postacie: Iwona Odrowąża, Stanisława ze Skarbimierza, Pawła Włodkowica
- omawia pojawienie się kultury łacińskiej w Polsce
- wyjaśnia, jaką rolę odgrywali zagraniczni misjonarze w X i XI w.
- omawia rolę zakonów w rozwoju cywilizacyjnym średniowiecznej Polski
- omawia przykłady średniowiecznego kultu świętych
- omawia rozwój literatury polskiej w późnym średniowieczu
- omawia rozwój szkolnictwa w średniowiecznej Polsce
- wyjaśnia znaczenie terminów: Mezoameryka, siogun
- zna czas powstania (III w.) i upadku (IX–X w.) pierwszych miast- państw Majów, ekspansji Azteków (XV–XVI w.), rozkwitu potęgi Inków (XVI w.)
- przedstawia ludy zamieszkujące Mezoamerykę
- omawia organizację plemienia Majów
- omawia organizację państwa i społeczeństwa Azteków
- przedstawia organizację państwa Inków
- omawia następstwa zjednoczenia Japonii w XVI w.
- przedstawia wpływ islamu na rozwój państw afrykańskich
- wyjaśnia znaczenie terminów: kwadrant, astrolabium
- zna datę opłynięcia przez Portugalczyków Przylądka Zielonego (1446 r.)
- charakteryzuje postacie: Izabeli Kastyljskiej, Ferdynanda Aragońskiego
- wskazuje na mapie kierunki wypraw Kolumba, da Gamy i Magellana
- przedstawia średniowieczną wiedzę o świecie
- omawia wpływ rozwoju żeglugi i nawigacji na organizację wypraw odkrywczych
- przedstawia okoliczności zorganizowania I wyprawy Krzysztofa Kolumba
- wyjaśnia znaczenie terminów: traktat z Tordesillas, układ w Saragossie

- zna daty: układu w Tordesillas (1496 r.), układu w Saragossie (1529 r.)
- charakteryzuje postacie: Montezumy II, Atahualpy
- wskazuje na mapie strefy podziału wpływów kolonialnych wg traktatów w Tordesillas i Saragossie; kolonie angielskie, francuskie i holenderskie w Ameryce Północnej
- charakteryzuje początki kolonizacji hiszpańskiej w Nowym Świecie
- omawia losy plemion indiańskich po podbojach hiszpańskich
- przedstawia rozwój osadnictwa i gospodarki w koloniach hiszpańskich
- wyjaśnia znaczenie terminów: system nakładczy, grodzenia
- określa uwarunkowania rozwoju miast i jego konsekwencje
- omawia wpływ procesu grodzenia na przemiany gospodarcze w Anglii
- charakteryzuje wpływ przemian gospodarczych na sytuację szlachty europejskiej
- omawia finansowe skutki napływu kruszców do Europy
- wyjaśnia znaczenie terminów: patrycjat, manieryzm, światłocień
- charakteryzuje postacie: Wawrzyńca Wspaniałego, Giorgio Vasarięgo, Miguela Cervantesa, Łukasza Górnickiego, Albrechta Dürera
- wyjaśnia, dlaczego Włochy stały się kolebką renesansu
- omawia i ocenia rolę renesansowego mecenatu artystycznego
- wyjaśnia, na czym polegała renesansowa adaptacja antyku
- charakteryzuje rozwój i rolę teatru w epoce odrodzenia
- wskazuje okresy w rozwoju sztuki renesansowej
- omawia przemiany w malarstwie i rzeźbie renesansu
- omawia osiągnięcia nauki w epoce odrodzenia
- wyjaśnia znaczenie terminów: nepotyzm, symonia, kondotierstwo, teoria o predestynacji, Akt supremacji
- zna daty: sejmu Rzeszy w Wormacji (1521 r.), Aktu supremacji (1534 r.), przyjęcia luteranizmu w Prusach Książęcych (1525 r.)
- charakteryzuje postacie: Johannesesa Tetzla, Fryderyka III Mądrego, Filipa Melanchtona, Albrechta Hohenzollerna
- wyjaśnia, z czego wynikała popularność haseł reformacyjnych
- przedstawia stosunek różnych grup społecznych w Niemczech do reformacji
- omawia poglądy i działalność Zwinglięgo
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach Kościół angielski uniezależnił się od papieżstwa
- opisuje proces rozprzestrzeniania się reformacji w Europie i jego skutki
- omawia społeczne i polityczne skutki reformacji
- wyjaśnia znaczenie terminu: Święte Oficjum
- zna datę powołania Świętego Oficjum (1542 r.)
- charakteryzuje postacie: Pawła III, Katarzyny Medycejskiej, Henryka IV Burbona, Wilhelma Orańskiego
- wskazuje na mapie państwa, w których doszło do walk religijnych
- przedstawia stosunek Kościoła katolickiego do reformacji
- opisuje działalność jezuitów
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojen religijnych we Francji
- omawia przyczyny, przebieg i skutki rewolucji w Niderlandach
- wyjaśnia znaczenie terminów: wojny włoskie, Sacco di Roma
- zna daty: wojen włoskich (1494–1559 r.), układu w Wiedniu (1515 r.), Sacco di Roma (1527 r.)
- charakteryzuje postacie: Ferdynanda, Karola V, Filipa II, Karola VIII, Ludwika XII, Franciszka I
- wskazuje na mapie kraje wchodzące w skład imperium Habsburgów za panowania cesarza Karola V
- opisuje i ocenia politykę dynastyczną Habsburgów
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojen włoskich.
- wyjaśnia znaczenie terminów: opricznina, unia kalmarska, Riksdag
- zna daty: bitwy pod Mohaczem (1526 r.), bitwy pod Lepanto (1571 r.)
- charakteryzuje postać Ludwika Jagiellończyka
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla sytuacji międzynarodowej Węgier miały spory polityczne oraz konflikty religijne
- omawia przebieg walk o dominację na Morzu Śródziemnym
- wyjaśnia znaczenie terminów: ludzie luźni, kahał, monopol propinacyjny

- wskazuje na mapie zasięg występowania grup narodowościowych w Rzeczypospolitej, znaczące szlaki handlowe
- charakteryzuje grupy narodowościowe zamieszkujące państwo polsko-litewskie
- wyjaśnia, dlaczego Żydzi byli uznawani za odrębny stan społeczny
- omawia sytuację ekonomiczną oraz pozycję społeczną chłopów w Rzeczypospolitej w XVI w.
- charakteryzuje przyczyny słabości miast Rzeczypospolitej
- omawia politykę pieniężną w Rzeczypospolitej
- wyjaśnia znaczenie terminów: prawo ziemskie, królewszczyzny, możnowładztwo, ustawa o inkompatibiliach, koronacja vivente rege, wojna kokosza, egzekucja praw i dóbr, lustracja
- zna daty: statutu piotrkowskiego (1496 r.), przywileju Zygmunta Starego (1518 r.), przywileju mielnickiego (1501 r.), sejmu piotrkowskiego (1504 r.), I koronacji vivente rege (1529 r.), wojny kokoszej (1537 r.)
- charakteryzuje postacie: Bony Sforzy, Barbary Radziwiłłówny
- charakteryzuje pozycję króla i szlachty w Rzeczypospolitej
- wyjaśnia przyczyny i przejawy konfliktu między szlachtą a królem
- omawia narodziny ruchu egzekucyjnego
- przedstawia główne założenia ideologii szlacheckiej w XVI w.
- wyjaśnia znaczenie terminów: sztuka epistolarna, polichromia
- charakteryzuje postacie: Filipa Buonaccorsi (Kallimacha), Sebastiana Klonowica, Szymona Szymonowica, Franciszka Florentczyka, Bartolomea Berrecciego, Bernarda Morando
- omawia działalność zwolenników idei humanizmu w Polsce
- wyjaśnia rolę Krakowa i dworu królewskiego w upowszechnianiu idei humanizmu i renesansu
- wskazuje związki między polską i europejską architekturą renesansową
- porównuje poglądy społeczno-polityczne Andrzeja Frycza Modrzewskiego i Stanisława Orzechowskiego.
- wyjaśnia znaczenie terminów: I wojna północna, dominium Maris Baltici, Komisja Morska
- zna daty: bitwy pod Orszą (1514 r.), powstania Komisji Morskiej (1568 r.), pokoju w Szczecinie (1570 r.), przeniesienia praw do lenna w Prusach na Hohenzollernów z Brandenburgii (1563 r.)
- charakteryzuje postacie: Ferdynanda Habsburga, Jana Tarnowskiego
- wskazuje na mapie ziemie przyłączone i utracone przez Polskę i Litwę w latach 1492–1572, podział Inflant w 1561 r.
- omawia przyczyny, przebieg i skutki walk z Wielkim Księstwem Moskiewskim
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojen o Mołdawię
- charakteryzuje stosunki polsko-habsburskie i ich wpływ na losy Węgier
- omawia politykę morską Zygmunta Augusta i jej skutki
- wyjaśnia znaczenie terminów: antytrynitaryzm, Kościół narodowy, dysydenci, dyzunicy
- zna daty: rozłamu wśród polskich kalwinistów (1562–1565 r.), sprowadzenia jezuitów do Polski (1564 r.), powołania Akademii Wileńskiej (1569 r.)
- charakteryzuje postacie: Fausta Socyna, Jana Łaskiego, Stanisława Hozjusza
- wyjaśnia, na czym polegała popularność haseł reformacyjnych w Polsce
- przedstawia okoliczności powstania braci polskich
- charakteryzuje poglądy i działalność braci polskich
- charakteryzuje realizację postanowień soboru trydenckiego w Polsce
- wyjaśnia, dlaczego kalwinizm zyskał popularność wśród szlachty.
- wyjaśnia znaczenie terminów: unia krakowsko-wileńska, unia mielnicka
- zna daty: objęcia tronu Polski i Litwy przez Kazimierza Jagiellończyka (1446 r.), unii krakowsko-wileńskiej (1499 r.), unii mielnickiej (1501 r.)
- charakteryzuje postacie: Mikołaja Radziwiłła Czarnego, Mikołaja Radziwiłła Rudego
- omawia losy unii polsko-litewskiej w XV i XVI w.
- wyjaśnia, z czego wynikała silna pozycja polityczna rodów możnowładczych w Wielkim Księstwie Litewskim
- wyjaśnia, dlaczego przez długi czas Jagiellonowie byli przeciwnikami ścisłego połączenia Polski i Litwy
- wyjaśnia znaczenie terminów: konfederacja kapturowa, sąd kapturowy, Trybunał Koronny, piechota wybraniecka, rozejm w Jamie Zapolskim
- zna daty: śmierci Zygmunta Augusta (1572 r.), ucieczki Henryka Walezego do Francji (1574 r.), elekcji Stefana Batorego (1575 r.), wojny Batorego z Gdańskiem (1576–1577 r.), reformy sądownictwa (1578 r.), rozejmu w

Jamie Zapolskim (1582 r.)

- charakteryzuje postacie: Jakuba Uchańskiego, Anny Jagiellonki
- wskazuje na mapie postanowienia terytorialne rozejmu w Jamie Zapolskim
- omawia sytuację w Rzeczypospolitej po śmierci ostatniego Jagiellona
- charakteryzuje spór między szlachtą i magnaterią w okresie pierwszego bezkrólewia
- charakteryzuje rolę Jana Zamojskiego w czasach rządów dwóch pierwszych królów elekcyjnych.
- wyjaśnia znaczenie terminów: purytanizm, Petycja o prawo, Krótki Parlament, Długi Parlament, Wielka remonstracja, independenci, Parlament Kadłubowy, torysi, wigowie, Akt o następstwie tronu
- zna daty: Petycji o prawo (1628 r.), Wielkiej remonstracji (1641 r.), bitwy pod Naseby (1645 r.), ścięcia Karola I (1649 r.), restauracji Stuartów (1660 r.), Aktu o następstwie tronu (1701 r.)– charakteryzuje postać Karola I Stuarta
- wskazuje na mapie rejony Anglii zdominowane przez zwolenników króla oraz zwolenników Parlamentu
- charakteryzuje gospodarczą rolę nowej szlachty
- omawia podziały religijne w społeczeństwie angielskim
- wymienia ugrupowania polityczne mające wpływ na przebieg rewolucji angielskiej
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach stracono Karola I
- omawia konflikt między Karolem II a parlamentem
- wyjaśnia wpływ Habeas Corpus Act i Ustawy o prawach na ustrój polityczny Anglii.
- zna daty: okresu czesko-palatynackiego (1618–1624), okresu duńskiego (1624–1629 r.), okresu szwedzkiego (1630–1635 r.), okresu francuskiego (1635–1648 r.)
- charakteryzuje postacie: Ferdynanda II, Fryderyka V Wittelsbacha, Christiana IV, Albrechta von Wallensteina, Gustawa II Adolfa
- wskazuje na mapie zmiany terytorialne w Europie po pokoju westfalskim
- charakteryzuje sytuację wyznaniową w Królestwie Czeskim
- wymienia etapy w przebiegu wojny trzydziestoletniej i charakteryzuje je
- przedstawia przyczyny wybuchu powstania czeskiego i jego klęski
- wyjaśnia znaczenie terminów: wojna dewolucyjna, pokój w Akwizgranie, polityka réunionów,
- zna daty: wojny dewolucyjnej (1667–1668 r.), pokoju w Akwizgranie (1668 r.), wojny francusko-holenderskiej (1672–1679 r.), wojny Francji z Ligą Augsburską (1686–1697 r.), pokoju w Rijswijk (1697 r.)
- charakteryzuje postacie: Henryka IV Burbona, Kondeusza
- wskazuje na mapie zasięg ekspansji Francji za rządów Ludwika XIV
- omawia rządy Ludwika XIII i kardynała Richelieu
- omawia rządy kardynała Mazarina
- wymienia grupy społeczne we Francji zainteresowane wprowadzeniem absolutyzmu i jemu przeciwne oraz charakteryzuje przyczyny takich postaw
- omawia stosunki Francji z sąsiadami.
- wyjaśnia znaczenie terminów: moryskowie, junkrzy, Święta Liga
- zna daty: zajęcia przez Brandenburgię Pomorza Zachodniego, traktatów welawsko-bydgoskich
- charakteryzuje postacie: Fryderyka Wilhelma, Karola IX Sudermańskiego, Karola X Gustawa, Gustawa II Adolfa
- wskazuje na mapie zasięg szwedzkiej ekspansji terytorialnej w Europie
- przedstawia przyczyny gospodarcze i polityczne upadku potęgi Hiszpanii w XVII w.
- wyjaśnia przyczyny wypędzenia morysków
- wyjaśnia, dlaczego zmagania między Anglią i Holandią były prowadzone jedynie w koloniach i na morzach
- omawia ekspansję terytorialną Prus w XVII w.
- przedstawia etapy ekspansji szwedzkiej w basenie Morza Bałtyckiego.
- wyjaśnia znaczenie terminów: manieryzm, libertynizm, jansenizm, teatr ludowy, powieść łotrzykowska
- charakteryzuje postacie: El Greca, Diega Velázqueza, Johanna Keplera, Blaise’a Pascala, Antonia Vivaldiego
- wskazuje podobieństwa i różnice pomiędzy architekturą renesansową a barokową
- wyjaśnia, z czego wynikała specyfika baroku mieszczańsko-protestanckiego
- omawia wpływ manieryzmu na narodziny epoki baroku
- przedstawia cechy charakterystyczne barokowego malarstwa
- przedstawia kierunki i nurty filozoficzne epoki baroku

- przedstawia cechy charakterystyczne literatury baroku
- omawia tematykę podejmowaną przez artystów w utworach barokowych.
- wyjaśnia znaczenie terminów: popularyści, sejm inkwizycyjny, regaliści, rozejm w Starym Targu (Altmarku), rozejm w Sztumskiej Wsi
- zna daty: elekcji Zygmunta III Wazy (1587 r.), sejmu inkwizycyjnego (1592 r.), bitwy pod Białym Kamieniem (1604 r.), rokoszu Zebrzydowskiego (1606–1608 r.)
- charakteryzuje postacie: Maksymiliana Habsburga, Mikołaja Zebrzydowskiego, Gustawa II Adolfa
- omawia okoliczności elekcji Zygmunta III Wazy na tron Rzeczypospolitej
- opisuje relacje między Zygmuntem III Wazą a Janem Zamojskim
- charakteryzuje przyczyny, przebieg i skutki rokoszu Zebrzydowskiego
- przedstawia plany Zygmunta III dotyczące wzmocnienia władzy królewskiej.
- wyjaśnia znaczenie terminów: Wielka Smuta, lisowczycy
- zna daty: Wielkiej Smuty (1598–1613 r.), powstania Wasyla Szujskiego (1606 r.), zdobycia Moskwy przez Polaków (1610 r.), rządów polskich na Kremlu (1610–1612 r.), oblężenia Smoleńska (1633–1634 r.)
- charakteryzuje postacie: Dymitra I Samozwańca, Dymitra II Samozwańca, Borysa Godunowa, Wasyla Szujskiego, Aleksandra Józefa Lisowskiego
- omawia przyczyny, przejawy i skutki kryzysu wewnętrznego w państwie moskiewskim
- charakteryzuje rządy Dymitra I Samozwańca i ich skutki
- charakteryzuje polskie rządy na Kremlu i reakcję Rosjan
- wyjaśnia, dlaczego Władysław Waza nie objął władzy w Rosji.
- wyjaśnia znaczenie terminów: pokój hetmański, Sicz, tabor, rejestr, czambuł
- zna daty: wyprawy Jana Zamojskiego na Mołdawię (1595 r.)
- charakteryzuje postacie: Piotra Konaszewicza-Sahajdaczego, Stanisława Koniecpolskiego
- omawia przyczyny, przebieg i skutki interwencji polskich magnatów w Mołdawii
- omawia wpływ problemu tatarskiego na politykę zagraniczną i wewnętrzną Rzeczypospolitej w I poł. XVII w.
- omawia geopolityczne położenie Ukrainy i jego wpływ na życie codzienne jej mieszkańców
- wyjaśnia, jaką funkcję pełnił rejestr kozacki– charakteryzuje okres sukcesów kozackich w pocz. XVII w. i jego znaczenie dla Rzeczypospolitej.
- wyjaśnia znaczenie terminów: ukraińscy królewęża, ugoda zborowska, ugoda w Białej Cerkwi
- zna daty: ugody zborowskiej (1649 r.), ugody w Białej Cerkwi (1651 r.), bitwy pod Batohem (1652 r.), bitwy pod Żwańcem (1653 r.), bitwy pod Ochmatowem (1655 r.), bitew pod Połonką i Cudnowem (1660 r.)
- charakteryzuje postacie: Tuhaj-beja, Janusza Radziwiłła
- wyjaśnia wpływ problemu rejestru na stosunki polsko-kozackie
- wyjaśnia, dlaczego Kozacy sprzymierzyli się z Rosją
- omawia przebieg i skutki wojny z Rosją o Ukrainę
- wyjaśnia znaczenie terminów: dominium Maris Baltici, regimentarz, śluby lwowskie
- zna daty: kapitulacji pod Ujściem i w Kiejdanach (1655 r.), konfederacji w Tyszowcach i Łańcucie (1655 r.), ślubów lwowskich Jana Kazimierza (1656 r.), bitwy pod Prostkami (1656 r.), wygnania arian z Polski (1658 r.)
- charakteryzuje postacie: Hieronima Radziejowskiego, Janusza Radziwiłła, Wincentego Gosiewskiego
- wskazuje na mapie główne kierunki działań wojsk szwedzkich w 1655 r.
- przedstawia przykłady sukcesów oręża polskiego w walce ze Szwedami
- opisuje, jakie znaczenie dla państwa polskiego miały traktaty welawsko-bydgoskie
- wyjaśnia, dlaczego doszło do prześladowania protestantów i jakie były tego skutki.
- wyjaśnia znaczenie terminów: Związek Święcony, Związek Pobożny, malkontenci
- zna daty: rokoszu Lubomirskiego (1665–1666 r.), zawarcia Związku Święconego (1661 r.) i Pobożnego (1662 r.), bitwy pod Mątwami (1666 r.), zdobycia Kamieńca Podolskiego przez Turków (1672 r.)
- charakteryzuje postać Jerzego Sebastiana Lubomirskiego
- charakteryzuje program reform proponowany przez Jana Kazimierza i reakcję szlachty polskiej
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki sporu króla z Jerzym Sebastianem Lubomirskim
- wyjaśnia znaczenie terminu: wielki wezyr
- zna daty: bitwy pod Żurawnem (1676 r.), rozejmu w Żurawnie (1676 r.)
- charakteryzuje postać Karola Lotaryńskiego
- wskazuje na mapie obszary, które utraciła Turcja na rzecz cesarstwa i Wenecji w wyniku podpisania pokoju w

Karłowicach

- opisuje okoliczności objęcia tronu przez Jana III Sobieskiego
- omawia reformy wojskowe Jana III Sobieskiego
- charakteryzuje skutki przejścia Sobieskiego do obozu prohabsburskiego
- omawia działalność Świętej Ligi i jej skutki dla Rzeczypospolitej
- wyjaśnia znaczenie terminów: przymus propinacyjny, rządy sejmikowe, podatek podymny, podatek pogłówny, kwarta, łanowe, hiberna, apostazja
- przedstawia skutki wielkich wojen dla gospodarki miejskiej w Rzeczypospolitej
- omawia położenie gospodarcze szlachty w XVII w. i jej działania na rzecz zwiększenia swoich dochodów
- wyjaśnia, na czym polegały rządy sejmikowe
- charakteryzuje położenie protestantów w Rzeczypospolitej w XVII w.
- wyjaśnia znaczenie terminów: przedstawienia funeralne, silva rerum, makaronizmy, szlachcic-sybaryta
- charakteryzuje postacie: Mikołaja Zebrzydowskiego, Tomasza Dolabelli, Stanisława Herakliusza Lubomirskiego
- przedstawia wpływ potrydenckiej reformy kościoła na kulturę i naukę baroku w Rzeczypospolitej
- omawia osiągnięcia literatury polskiego baroku
- opisuje cechy charakterystyczne rzeźby i malarstwa polskiego baroku
- przedstawia genezę ideologii sarmackiej
- omawia wpływ ideologii sarmatyzmu na styl życia i obyczajowość szlachty polskiej.
- wyjaśnia znaczenie terminów: fizjokratyzm, leseferyzm
- charakteryzuje postać François Quesnaya
- omawia cechy charakterystyczne eksplozji demograficznej w Europie i jej koloniach w XVIII w.
- omawia cechy charakterystyczne rewolucji agrarnej i jej skutki
- przedstawia uwarunkowania rewolucji przemysłowej
- omawia wpływ wynalazków na zmiany w przemyśle włókienniczym
- opisuje przemiany w hutnictwie i metalurgii
- omawia nowe idee ekonomiczne stworzone w XVIII w.
- wyjaśnia znaczenie terminów: koncepcja wolności, deizm, ateizm, teoria poznania, szkoły specjalistyczne, akademie naukowe, salony kulturalne, loże masońskie, rokoko, teatr narodowy
- zna datę rozwiązania zakonu jezuitów (1773 r.)
- charakteryzuje postacie: Benjamina Franklina, braci Montgolfier
- wyjaśnia wpływ idei oświecenia na wierzenia religijne i dogmaty kościelne
- charakteryzuje wiodące kierunki filozoficzne oświecenia
- na wybranych przykładach omawia wpływ oświeceniowej nauki na rozwój przemysłu i życie codzienne
- wyjaśnia, jakie funkcje pełniły w XVIII w. salony kulturalne
- wyjaśnia, jaką rolę odgrywały w XVIII w. loże masońskie
- przedstawia sposoby propagowania wiedzy i nowych idei w czasach oświecenia.
- wyjaśnia znaczenie terminów: wielkie poselstwo, tabela rang, przymus szkolny, imperator Wszechrosji, Rada Cesarska
- wyjaśnia przyczyny wysłania wielkiego poselstwa (1697 r.), ustanowienia Senatu Rządzącego (1711 r.), bitwy pod Narwą (1700 r.), bitwy pod Połtawą (1709 r.), przyjęcia przez Piotra I tytułu imperatora Wszechrosji (1721 r.)
- charakteryzuje postacie: Karola XII, Elżbiety I, Fryderyka II
- wyjaśnia wpływ wielkiego poselstwa na przemiany w państwie rosyjskim
- omawia przemiany, jakie z inicjatywy Piotra I zaszły w stanie szlacheckim
- wyjaśnia znaczenie terminów: „król-filozof”, „pierwszy sługa państwa”, sankcja pragmatyczna, Rada Państwa, patent tolerancyjny– zna daty: sankcji pragmatycznej (1713 r.), pokoju w Hubertusburgu (1763 r.), patentu tolerancyjnego (1781 r.), reform chłopskich Józefa II (1781–1785 r.)
- wskazuje na mapie obszary włączone do państwa pruskiego w I poł. XVIII w., granice państwa habsburskiego w II poł. XVIII w.
- charakteryzuje rządy Fryderyka I
- omawia zaangażowanie Austrii w politykę międzynarodową w I poł. XVIII w.
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach Maria Teresa objęła tron Austrii

- omawia reformy wewnętrzne Marii Teresy.
- wyjaśnia znaczenie terminów: republikańskie, sejm pacyfikacyjny, faksje magnackie
- zna daty: elekcji Stanisława Leszczyńskiego (1704 r.), konfederacji sandomierskiej (1704 r.), konfederacji tarnogrodzkiej (1715 r.), konfederacji w Dzikowie (1734 r.), sejmu pacyfikacyjnego (1736 r.)
- charakteryzuje postacie: Karola XII, Piotra I
- wyjaśnia, co różniło Rzeczpospolitą i Saksonię pod względem politycznym, społecznym i ekonomicznym
- przedstawia przebieg wielkiej wojny północnej na ziemiach polskich
- omawia przebieg i skutki rywalizacji między Augustem II a Stanisławem Leszczyńskim i ich zwolennikami
- charakteryzuje sytuację wewnętrzną w Rzeczypospolitej u schyłku panowania Augusta II
- omawia proces narastania anarchii wewnętrznej za panowania Augusta III.
- wyjaśnia znaczenie terminów: sejm repninowski, generalność
- zna daty: sejmu konwokacyjnego (1764 r.), sejmu repninowskiego (1797–1798 r.), powołania generalności (1769 r.)
- charakteryzuje postacie: Kajetana Sołtyka, Mikołaja Repnina
- przedstawia reformy sejmu konwokacyjnego i pierwszych lat panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego
- przedstawia przebieg konfederacji barskiej
- omawia okoliczności podpisania I rozbioru Polski
- zna datę założenia Biblioteki Załuskich (1747 r.)
- charakteryzuje postacie: Józefa i Andrzeja Załuskich, Marcella Bacciarellego, Bernarda Belotta (Canaletta), Juliana Ursyna Niemcewicza, Ignacego Potockiego, Adama Kazimierza Czartoryskiego
- przedstawia początki oświecenia w Polsce
- na wybranych przykładach wyjaśnia, jakie cele przyświecały polskiej literaturze oświeceniowej.
- wyjaśnia znaczenie terminów: opłaty stemplowe, ustawa o herbacie, Armia Kontynentalna, procedura impeachmentu, Sąd Najwyższy
- zna daty: uchwały o tzw. ustawach stemplowych (1765 r.), ustawy o herbacie (1773 r.), bitwy pod Lexington (1775 r.), bitwy pod Saratogą (1777 r.), bitwy pod Yorktown (1781 r.)
- charakteryzuje postać Thomasa Jeffersona
- wskazuje na mapie obszary przyłączone do kolonii angielskich w wyniku wojny siedmioletniej
- omawia podział kolonialny Ameryki Pn. w XVII i pocz. XVIII w.
- omawia organizację i gospodarkę kolonii angielskich w Ameryce Pn.
- przedstawia rolę Bostonu w konflikcie kolonii z metropolią
- omawia przebieg wojny o niepodległość kolonii angielskich
- na wybranych przykładach przedstawia udział Europejczyków w wojnie o niepodległość kolonii angielskich
- wyjaśnia znaczenie terminów: burżuazja, drobnomieszczaństwo, Gwardia Narodowa, wielka trwoga, cenzus majątkowy, rewolucja burżuazyjna
- zna daty: zwołania Stanów Generalnych (1789 r.), ucieczki Ludwika XVI z Paryża (1791 r.)
- charakteryzuje postacie: Ludwika XV, Marii Antoniny, Emmanuela Josepha Sieyès'a, Marie Josepha de la Fayette'a
- charakteryzuje sytuację ekonomiczną Francji za panowania Ludwika XV
- przedstawia strukturę społeczeństwa francuskiego
- przedstawia okoliczności zwołania Stanów Generalnych i przekształcenia ich w Zgromadzenie Narodowe
- omawia przebieg działań rewolucyjnych do 1791 r.
- opisuje symbole rewolucji francuskiej
- omawia zasady ustroju Francji określone w konstytucji z 1791 r.
- wyjaśnia znaczenie terminów: powstanie w Wandei, Komitet Ocalenia Publicznego, Trybunał Rewolucyjny
- zna daty: wypowiedzenia wojny Austrii (1792 r.), bitwy pod Valmy (1792 r.), powstania w Wandei (1793–1794 r.), powołania Konwentu Ocalenia Publicznego (1793 r.), konstytucji jakobińskiej (1793 r.), konstytucji roku III (1795 r.)
- wskazuje na mapie Wandę
- omawia przebieg i skutki wojny rewolucyjnej Francji z Austrią
- omawia losy króla Ludwika XVI w czasie rewolucji
- wyjaśnia znaczenie terminów: stronnictwo patriotyczne, stronnictwo dworskie, stronnictwo hetmańskie, ofiara 10 grosza

- zna datę bitwy pod Zieleńcami (VI 1792 r.)
- charakteryzuje postacie: Ignacego Potockiego, Adama Kazimierza Czartoryskiego, Stanisława Małachowskiego, Kazimierza Nestora Sapiehy, Jana Dekerta, Stanisława Staszica
- omawia działania opozycji szlacheckiej na rzecz wzmocnienia wewnętrznego państwa
- omawia sytuację międzynarodową w okresie obrad Sejmu Wielkiego
- wyjaśnia przyczyny zorganizowania „czarnej procesji” i jej skutki polityczne
- omawia postanowienia Ustawy o sejmikach i Prawa o miastach
- wyjaśnia, jak Konstytucja 3 maja zmieniła pojęcie narodu
- przedstawia okoliczności podpisania układu rozbiorowego w 1793 r.
- omawia i ocenia decyzje sejmu rozbiorowego
- wyjaśnia pojęcie: rzeź Pragi
- zna daty: wybuchu powstania w Warszawie i Wilnie (IV 1794 r.), wybuchu powstania w Wielkopolsce (VIII 1794 r.), rzezi Pragi (XI 1794 r.), kapitulacji Warszawy (XI 1794 r.)
- charakteryzuje postacie: Jana Kilińskiego, Jakuba Jasińskiego, Wojciecha Bartosza Głowackiego, Tomasza Wawrzeckiego
- opisuje skutki II rozbioru Polski
- omawia okoliczności wybuchu powstania kościuszkowskiego
- przedstawia rolę kosynierów w powstaniu kościuszkowskim
- omawia próby rozwiązania problemu chłopskiego w powstaniu kościuszkowskim
- wyjaśnia znaczenie terminu: republiki siostrzane
- zna daty: bitwy pod piramidami (1798 r.), bitwy pod Abukirem (1798 r.), konstytucji roku VIII (1799 r.), wojny z II koalicją antyfrancuską (1799–1802 r.), bitwy pod Marengo (1800 r.)
- wskazuje na mapie republiki siostrzane stworzone przez Francuzów
- omawia ustrój Francji za rządów dyktatoratu – przedstawia okoliczności w jakich Napoleon przejął władzę we Francji
- opisuje ustrój Francji za rządów konsulatu
- omawia stosunki między państwem i Kościołem w okresie konsulatu
- wyjaśnia znaczenie terminów: Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Agencja, Deputacja
- zna daty: założenia Towarzystwa Przyjaciół Nauk (1800 r.), bitwy pod Civita Castellana (1798 r.), bitew pod Legnano i Magnano (1798 r.)
- charakteryzuje postać Samuela Bogumiła Lindego
- przedstawia działalność oświatową, ekonomiczną i aktywność kulturalną Polaków po III rozbiorze
- charakteryzuje polską konspirację niepodległościową na ziemiach polskich pod zaborami i na emigracji
- wyjaśnia znaczenie terminów: Wielka Armia, blokada kontynentalna
- zna daty: powstania Wielkiej Armii (1805 r.), bitwy pod Ulm (1805 r.), bitew pod Jeną i Auerstedt (1806 r.), ogłoszenia blokady kontynentalnej (1806 r.), bitwy pod Somosierrą (1808 r.), bitwy pod Wagram (1809 r.), wojny z wielką koalicją (1813 r.), zesłania Napoleona na Elbę (1814 r.), zesłania Napoleona na Wyspę św. Heleny (1815 r.)
- charakteryzuje postacie: Franciszka II, Fryderyka Wilhelma III, Arthura Wellingtona
- przedstawia rywalizację francusko-brytyjską na pocz. XIX w.
- omawia organizację Wielkiej Armii Napoleona
- omawia przebieg i skutki ekspansji Francji w Hiszpanii
- wyjaśnia znaczenie terminów: Komisja Rządząca, „druga wojna polska”
- zna daty: powołania Komisji Rządzącej (1807 r.), zniesienia poddaństwa chłopów w Księstwie Warszawskim (1807 r.), „drugiej wojny polskiej” (1812 r.)
- charakteryzuje postać Fryderyka Augusta
- porównuje sytuację Polaków pod zaborami
- omawia militarne znaczenie Księstwa Warszawskiego dla ekspansji napoleońskiej
- omawia przebieg i skutki wojny z Austrią
- przedstawia rozwój szkolnictwa i życia narodowego w Księstwie Warszawskim

Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)

Uczeń:

- wyjaśnia znaczenie terminu dendrochronologia
- wyjaśnia, na czym polega specjalizacja w badaniu historii
- omawia stosowane przez archeologów metody datowania zabytków
- omawia zjawiska z przeszłości należące do pamięci zbiorowej
- wskazuje na mapie najstarsze miasta świata (Jerycho, Çatal Höyük)
- wymienia etapy ewolucji człowieka i charakteryzuje poszczególne formy hominidów
- opisuje cechy charakterystyczne sztuki prehistorycznej
- opisuje cechy charakterystyczne najstarszych osad miejskich
- wyjaśnia znaczenie terminu Epos o Gilgameszu
- zna czas rozwoju poszczególnych cywilizacji na terenie Mezopotamii oraz daty: zdobycia Babilonu przez Persów (539 r. p.n.e.), upadku Asyrii (614 r. p.n.e.)
- identyfikuje postać Asurbanipala
- wymienia etapy przemian politycznych na terenie Mezopotamii od IV do II tysiąclecia p.n.e.
- omawia i ocenia politykę władców asyryjskich wobec podbitych ludów
- zna datę bitwy pod Kadesz (1285 r. p.n.e.)
- identyfikuje postać Amenhotepa IV
- przedstawia dzieje państwa egipskiego od Średniego Państwa do zajęcia Egiptu przez Rzymian
- wyjaśnia znaczenie reformy wprowadzonej przez Amenhotepa IV dla religii egipskiej
- wyjaśnia znaczenie terminów: Hetyci, Medowie, mazdaizm
- zna czas rozkwitu potęgi Hetytów (XIV i XIII w. p.n.e.) oraz daty: założenia Kartaginy (814 r. p.n.e.), powstania państwa Medów (625 r. p.n.e.)
- identyfikuje postać Kambyzesa
- omawia kierunki i zasięg migracji Indoeuropejczyków oraz plemion semickich
- przedstawia historyczne i biblijne dzieje Hebrajczyków
- wyjaśnia znaczenie terminów: Ramajana, guru
- zna datę zjednoczenia Indii przez przedstawicieli dynastii Maurjów (321 r. p.n.e.)
- omawia początki cywilizacji doliny Indusu
- przedstawia okoliczności i skutki zjednoczenia Indii przez władców z dynastii Maurjów
- wymienia etapy budowania chińskiej państwowości
- identyfikuje postać Heinricha Schliemanna
- wskazuje na mapie zasięg osadnictwa Achajów, Dorów i Jonów
- porównuje organizację państwa oraz społeczeństwa w kulturze minojskiej i mykeńskiej
- przedstawia okoliczności upadku kultury minojskiej i mykeńskiej
- wyjaśnia znaczenie terminu ajsymneci
- porównuje zasięg kolonizacji greckiej i fenickiej
- wymienia przyczyny wprowadzenia pieniądza monetarnego w świecie starożytnym
- wyjaśnia znaczenie terminów: Wielka Rhetra, kleroi, diaita
- wymienia społeczne i polityczne skutki uprzywilejowania spartiatów
- przedstawia rolę kobiet w społeczeństwie spartańskim
- omawia pozycję królów w polis spartańskiej
- wyjaśnia znaczenie terminów: trytia, dokimazja, euthyna
- zna datę przejścia władzy przez Pizystrata (561 r. p.n.e.)
- opisuje historię Aten w okresie archaicznym
- przedstawia sytuację kobiet w polis ateńskiej
- omawia działalność i odpowiedzialność urzędników w demokratycznych Atenach.
- identyfikuje postacie: Hippiasza, Filippidesa
- porównuje armie: grecką i perską pod względem uzbrojenia oraz taktyki wojskowej
- wyjaśnia znaczenie terminu agon
- omawia genezę teatru antycznego
- opisuje wygląd antycznej świątyni
- opisuje rolę sportu w starożytnej Grecji
- wyjaśnia znaczenie terminu „wyprawa dziesięciu tysięcy”
- zna datę bitwy pod Leuktrami (371 r. p.n.e.)

- wymienia etapy rywalizacji o hegemonię w Grecji po wojnie peloponeskiej
- wyjaśnia znaczenie terminów: sarisa, hetajrowie
- identyfikuje postać Aleksandra I
- omawia dzieje państwa macedońskiego przed Aleksandrem Wielkim
- opisuje armię macedońską i sposób prowadzenia przez nią walki
- identyfikuje postacie: Lizymacha, Ptolemeusza I Sotera, Seleukosa I Nikatora, Kallimacha, Teokryta, Pyrrona z Elidy, Hipparchosa z Nikai
- omawia sytuację imperium macedońskiego po śmierci Aleksandra Wielkiego
- wymienia zabytki sztuki hellenistycznej
- wyjaśnia kontrowersje związane z pochodzeniem Etrusków
- porównuje republikę rzymską z polis grecką
- zna daty: bitwy pod Benewentem (275 r. p.n.e.), bitwy pod Kynoskefalaj (197 r. p.n.e.), bitwy pod Magnezją (190 r. p.n.e.)
- identyfikuje postacie: Hamilkara Barkasa, Lucjusza Emiliusza Paulusa, Gajusza Terencjusza Warrona
- wyjaśnia przyczyny sukcesu rzymskiej ekspansji
- przedstawia etapy podboju państw hellenistycznych przez Rzym
- zna daty: powstania Wercyngetoryksa (52 r. p.n.e.), bitwy pod Alezją (52 r. p.n.e.)
- identyfikuje postacie: Wercyngetoryksa, Marka Brutusa, Kasjusza Longinusa, Katona Młodszeo, Decymusa
- omawia różnice polityczne między stronnictwami politycznymi w starożytnym Rzymie
- omawia związki między przemianami społeczno-gospodarczymi a kryzysem republiki
- zna datę bitwy w Lesie Teutoburskim (9 r. n.e.)
- identyfikuje postać Arminiusza
- opisuje relacje między cesarzem a innymi instytucjami państwa
- przedstawia panowanie władców z dynastii julijsko-klaudyjskiej
- opisuje etapy rozwoju terytorium Rzymu w okresie rządów Oktawiana Augusta
- zna daty: wojen z Dakami (101–106 r. n.e.), wyprawy przeciwko Partom (114–117 r. n.e.), najazdów Alemanów i Franków na Rzym (pocz. III w. n.e.)
- identyfikuje postacie: Wespazjana, Tytusa, Decebala, Waleriana
- wskazuje na mapie kierunki najazdów plemion barbarzyńskich na Imperium Rzymskie
- omawia ekspansję terytorialną Rzymu w okresie pryncypatu
- porównuje ustrój Rzymu w okresach: pryncypatu i dominatu
- wyjaśnia znaczenie terminu haruspicja
- identyfikuje postacie: Plauta, Fabiusza Piktora, Lukrecjusza
- omawia wpływ religii greckiej i kultów wschodnich na religię starożytnego Rzymu
- porównuje wierzenia religijne starożytnych Greków i Rzymian
- wyjaśnia znaczenie terminów: gnostycyzm, apokryfy, chrystogram
- identyfikuje postać Decjusza
- przedstawia pierwsze podziały wśród chrześcijan
- zna daty: złupienia Rzymu przez Wizygotów (410 r. n.e.), złupienia Rzymu przez Wandalów (455 r. n.e.)
- wskazuje na mapie kierunki migracji plemion barbarzyńskich
- omawia zasięg, przebieg i skutki najazdów plemion barbarzyńskich na Rzym w okresie wielkiej wędrówki ludów
- wymienia przyczyny upadku Imperium Rzymskiego.
- wyjaśnia znaczenie terminu ting (wiec)
- zna daty: pokonania Odoakra przez Ostrogotów (493 r.), złupienia Rzymu przez Wandalów (455 r.)
- identyfikuje postacie: Genzeryka, Grzegorza Wielkiego, Kasjodora, św. Kolumbana
- omawia sytuację Kościoła na przełomie starożytności i średniowiecza
- wyjaśnia znaczenie terminów: „ogień grecki”, tem
- zna daty: powstania Nika w Konstantynopolu (532 r.), zdobycia bizantyjskich posiadłości w Hiszpanii przez Wizygotów (571–572 r.), oblężenia Konstantynopola przez Awarów i Słowian (626 r.), bitwy pod Niniwą (627 r.), sojuszu Bazylego II i Włodzimierza Wielkiego (988 r.), pokonania Bułgarów przez Bazylego II (1018 r.)
- identyfikuje postacie: Tryboniana, Prokopiusza z Cezarei, Herakliusza I, Bazylego I Macedończyka, Bazylego II Bułgarobójcy, Włodzimierza Wielkiego

- wskazuje różnice w rozwoju Bizancjum i krajów łacińskiej Europy
- omawia okoliczności i przejawy kryzysu w Bizancjum w VI w.
- opisuje rywalizację bizantyjsko-perską i jej skutki
- wyjaśnia znaczenie terminów: dżizja, mihrab
- zna daty: bitwy nad rzeką Tałas (751 r.), powstania kalifatu Umajjadów (661 r.), wybuchu rewolty Abbasydów (747 r.)
- identyfikuje postać Abu al-Abbasa
- wyjaśnia, jaką rolę odegrali Arabowie w przejmowaniu i utrwalaniu nauki greckiej
- omawia przyczyny, przebieg i skutki podziału imperium arabskiego
- zna daty: zajęcia Burgundii przez Franków (534 r.), podziału państwa Franków po śmierci Karola Młota (741 r.)
- identyfikuje postacie: Childeryka, Grzegorza z Tours, Arnulfa z Metz, Karlomana
- porównuje ustroje: monarchii patrymonialnej i cesarstwa rzymskiego
- omawia wpływ Karolingów na rządy władców z dynastii Merowingów
- wyjaśnia, na czym polegał sakralny charakter wczesnośredniowiecznych monarchii
- identyfikuje postacie: Alkuina, Pawła Diakona, Hrabana Maura, Einharda
- omawia okoliczności dojścia do władzy Karola Wielkiego
- omawia zmiany w języku i piśmie łacińskim
- omawia wpływ przemian gospodarczych na strukturę średniowiecznego społeczeństwa
- omawia rozwój systemów lennych w Europie Zachodniej oraz Anglii i porównuje je.
- wyjaśnia znaczenie terminów: konung, jarl
- zna datę końca panowania dynastii Karolingów w państwie wschodniofrankijskim (911 r.)
- identyfikuje postacie: Karola Grubego, Konrada I, Teofano, Rollona, Edwarda Wyznawcy, Harolda Godwinsona, Roberta Guiscarda, Eryka Rudego, Leifa Erikssona
- omawia okoliczności upadku dynastii Karolingów
- charakteryzuje plemiona zamieszkujące Skandynawię
- zna czas powstania Serbii i Chorwacji (X i XI w.) oraz daty: zajęcia Kijowa przez Olega (882 r.), koronacji Stefana I Wielkiego (1000 r.)
- identyfikuje postacie: Rościława, Świętopełka, Asparucha, Olega, św. Olgi Kijowskiej, Arpada, Gejzy, Stefana I Wielkiego
- przedstawia procesy państwowotwórcze na Bałkanach
- wyjaśnia polityczne i doktrynalne przyczyny wrogości niemieckiej hierarchii kościelnej wobec misji św. Cyryla i św. Metodego
- wyjaśnia, na czym polegały związki między Bizancjum a Rusią Kijowską
- wyjaśnia znaczenie terminów: kultura łużycka, kultura lateńska, ceramika sznurowa
- zna czas trwania kultur: łużyckiej (XV–IV w. p.n.e.) i lateńskiej (V i IV w. p.n.e.)
- opisuje kultury archeologiczne na ziemiach polskich
- wymienia przyczyny kontaktów handlowych między starożytnym Rzymem a plemionami bałtyjskimi.
- zna daty: sojuszu Mieszka I z Czechami (965 r.), ślubu Mieszka I z Odą (977 r.), pokoju w Poznaniu (1005 r.)
- pokazuje na mapie przebieg wypraw wojennych w latach 1002–1018
- przedstawia stosunki polsko-czeskie w czasach panowania Mieszka I
- przedstawia stosunki polsko-ruskie w czasach panowania Bolesława Chrobrego
- zna daty: porozumienia w Merseburgu (1034 r.), zjazdu w Quedlinburgu (1054 r.), zjazdu w Merseburgu (1135 r.)
- identyfikuje postacie: Mieciława, Rychczy, Marii Dobroniegi, Ottona z Bambergu
- omawia przyczyny, przejawy i skutki wzrostu znaczenia możnowładztwa w czasach panowania Władysława Hermana
- omawia przyczyny, przejawy i skutki konfliktu Władysława Hermana z synami
- omawia relacje państwa polskiego z cesarstwem niemieckim w czasach panowania Bolesława Krzywoustego
- wyjaśnia znaczenie terminów: stróża, podworowe, narzaz
- omawia rodzaje danin wynikających z prawa książęcego
- omawia rodzaje regaliów w państwie piastowskim
- zna daty: synodu rzymskiego (1059 r.), I soboru laterańskiego (1123 r.), powstania prawa kanonicznego (poł. XI w.), zabójstwa Tomasza Becketa (1170 r.)

- identyfikuje postacie: Henryka II, Tomasza Becketa, Gracjana
- omawia sytuację papieżstwa po upadku cesarstwa rzymskiego
- opisuje okoliczności i skutki wprowadzenia prawa kanonicznego
- wyjaśnia znaczenie terminu mamelucy
- zna daty: bitwy pod Manzikertem (1071 r.), II krucjaty (1147–1149 r.), bitwy pod Hattin (1187 r.), III krucjaty (1189–1192 r.), krucjaty dziecięcej (1212 r.), odzyskania Jerozolimy przez Fryderyka II (1229 r.), uwięzienia templariuszy przez Filipa IV Pięknego (1307 r.), rozwiązania zakonu templariuszy (1312 r.)
- identyfikuje postacie: Waltera bez Mienia, Piotra Eremity, Rajmunda z Tuluzy, Boemunda II, Hugona hrabiego Vermandois, Aleksego IV
- omawia sposoby pielgrzymowania do Ziemi Świętej w X i XI w.
- opisuje sytuację polityczną panującą na Bliskim Wschodzie w XI w.
- wyjaśnia kontrowersje związane z krucjatą dziecięcą
- omawia losy zakonów rycerskich po krucjatach
- przedstawia udział Polaków w wyprawach krzyżowych
- wyjaśnia, jaką rolę odgrywał Związek Hanzeatycki
- omawia genezę i funkcjonowanie instytucji finansowych w średniowiecznej Europie
- wyjaśnia znaczenie terminu precedens
- zna daty: nadania Wielkiej karty Leónu (1188 r.), wydania Złotej bulli Karola IV (1356 r.)
- identyfikuje postacie: Marsyliusza z Padwy, Alfonsa I, Henryka II, Tomasza Becketa, Henryka III, Edwarda I
- wskazuje ideologiczne przesłanki powstawania reprezentacji stanowych
- omawia okoliczności pojawienia się duchowości monastycznej
- opisuje stosunek papieżstwa do ruchów heretyckich w Kościele
- omawia relacje między papieżstwem a cesarstwem w XII w.
- identyfikuje postacie: Hroswithy z Gandersheim, Adelajdy, Teofano
- wyjaśnia, jaką rolę w rozwoju kultury średniowiecznej odgrywały kobiety
- przedstawia stosunek ludzi żyjących w średniowieczu do osiągnięć cywilizacji antycznej
- omawia rolę języków narodowych w średniowieczu
- wyjaśnia znaczenie terminów: kurułtaj, ułus, jartyk
- zna daty: zajęcia Chin przez Mongołów (1279 r.), bitwy na równinie Mohi (1241 r.), bitwy pod Ankarą (1402 r.)
- identyfikuje postacie: Ugedeja, Hulagu
- omawia historię imperium mongolskiego w XIII w.
- omawia ekspansję mongolską przeciwko państwom muzułmańskim
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do rozpadu imperium mongolskiego
- zna daty: porozumienia w Krzyszkowie (1157 r.), buntu możnych przeciwko Mieszkowi Staremu (1177 r.)
- omawia historię Pomorza w okresie rozbicia dzielnicowego
- wyjaśnia wpływ lokacji na prawie niemieckim na układ przestrzenny wsi
- porównuje wygląd miast lokowanych na prawach: magdeburskim i lubeckim
- wyjaśnia wpływ przemian zachodzących w rolnictwie na powstawanie miast
- zna daty: powstania antykrzyżackiego (1260 r.), koronacji Daniela (1253 r.), otrzymania dziedzicznego tytułu królewskiego przez Przemysła Ottokara I (1198 r.), bitwy pod Dürnkrutt (1276 r.)
- identyfikuje postacie: Chrystiana, Henryka II, Daniela, Przemysła Ottokara I, Przemysła Ottokara II
- wymienia przyczyny i skutki krucjat północnych
- opisuje rozbieżności dzielnicowe Rusi Kijowskiej
- omawia rozwój monarchii czeskiej w XIII w.
- zna daty: pierwszego turnieju rycerskiego na ziemiach polskich (1243 r.), układu w Kępnie (1288 r.)
- identyfikuje postać Mściwoja II
- opisuje walki o tron krakowski po śmierci Leszka Czarnego
- omawia okoliczności przejęcia władzy w Polsce przez Wacława II
- zna daty: przejęcia Wielkopolski przez Henryka Głogowskiego (1306 r.), zjazdu w Sulejowie (1318 r.), wydania bulli przez Jana XXII (1319 r.), przymierza polsko-litewskiego i sojuszu Polski z książętami zachodniopomorskimi (1325 r.), najazdu Polaków na Brandenburgię (1326 r.), wyprawy Jana Luksemburskiego na Małopolskę (1327 r.)
- identyfikuje postacie: sędziego Boguszy, Henryka Głogowskiego

- omawia politykę budowania sojuszków przez Władysława Łokietka
- zna daty: zajęcia ziemi wschowskiej przez Polskę (1343 r.), konfliktu polsko-czeskiego (1345 r.), włączenia księstwa płockiego do państwa polskiego (1351 r.)
- identyfikuje postacie: Karola IV Luksemburskiego, Bolesława III, Jerzego II Trojdenowica, Bogusława V
- przedstawia położenie międzynarodowe Polski na początku panowania Kazimierza Wielkiego
- wyjaśnia okoliczności włączenia Mazowsza w strefę wpływów państwa polskiego
- omawia relacje między Kazimierzem Wielkim a Kościołem
- wyjaśnia znaczenie terminu kolegium siedmiu elektorów
- zna daty: bitwy pod Courtrai (1320 r.), przejścia władzy we Francji przez Walezjuszków (1328 r.), pokoju w Brétigny (1360 r.), rozejmu w Brugii (1375 r.), oswobodzenia Orleanu (1429 r.), pokoju w Arras (1435 r.), pokoju w Senlis (1493 r.), zjazdu w Rhense (1338 r.), powstania sejmu związkowego (1415 r.), początku rekonkwisty (718 r.), bitwy pod Navas de Tolosa (1212 r.)
- identyfikuje postacie: Edwarda (Czarnego Księcia), Jana Dobrego, Karola V, Henryka IV Lancastera, Karola VI, Henryka V, Karola Śmiałego, Maksymiliana I, Pelagiusza
- omawia powiązania dynastyczne Kapetyngów i Plantagenetów oraz konsekwencje tych związków
- przedstawia historię polityczną monarchii burgundzkiej
- wyjaśnia, do jakich zmian w dziedzinie wojskowości doszło w wyniku wojen toczonych w XIV i XV w.
- wyjaśnia znaczenie terminu lollardowie
- zna daty: powstania chłopskiego we Flandrii (1323–1328 r.), powstania Wata Tylera (1381 r.), unii florenckiej (1439 r.)
- identyfikuje postacie: Wata Tylera, Jana XXIII
- omawia ruchy reformatorskie w Kościele w XIV i XV w.
- wyjaśnia, na czym polegała XIV- wieczna koncepcja nowej pobożności
- zna daty: sojuszu Witolda z Krzyżakami (1398 r.), bitwy nad Worskłą (1399 r.)
- przedstawia dzieje Litwy do czasu unii polsko-litewskiej w Krewie
- zna daty: powstania antykrzyżackiego na Żmudzi (1401 r.), walk litewsko-krzyżackich (1403–1404 r.), pokoju w Raciążu (1404 r.), rozejmu polsko-krzyżackiego (1410 r.), zjazdu w Lubowli (1412 r.), bitwy pod Dąbkami (1431 r.), wojny polsko-krzyżackiej (1431–1435 r.), bitwy pod Wiłkomierzem (1435 r.), powstania Związku Jaszczurczego (k. XIV w.)
- identyfikuje postacie: Zygmunta Luksemburskiego, Mikołaja z Ryńska
- opisuje próby realizacji przez Polskę i Litwę programu rewindykacji Żmudzi, Pomorza Gdańskiego, ziem: chełmińskiej oraz michałowskiej w 1. poł. XV w.
- zna daty: przejścia władzy w Czechach przez Jana Luksemburskiego (1311 r.), założenia uniwersytetu w Pradze (1348 r.), detronizacji Zygmunta Luksemburskiego przez praski sejm (1421 r.), bitew pod Kutną Horą i Nemeckim Brodem (1422 r.), przejścia władzy przez Jerzego z Podiebradów (1458 r.), bitwy na Kosowym Polu (1389 r.), bitwy pod Nikopolis (1396 r.), bitwy pod Ankarą (1402 r.), przejścia władzy na Węgrzech przez Macieja Korwina (1458 r.), bitwy na jeziorze Pejpus (1242 r.), zdobycia Nowogrodu Wielkiego (1478 r.)
- identyfikuje postacie: Wacława IV, Jana V Paleologa, Aleksandra Newskiego, Mamaja, Tochtamysza
- wskazuje na mapie kierunki ekspansji Wielkiego Księstwa Moskiewskiego w XV w.
- omawia uzbrojenie i sposób walki armii husyckiej
- omawia znaczenie polityczne i gospodarcze Nowogrodu Wielkiego
- przedstawia podział administracyjny państwa polskiego
- wyjaśnia, jaki wpływ na podział administracyjny Polski miało rozbitcie dzielnicowe
- identyfikuje postać Witelona
- omawia rozwój cywilizacyjny Polski w XIII w.
- porównuje kulturę średniowiecza polskiego i europejskiego
- wyjaśnia znaczenie terminów: politeizm astrobiologiczny, animizm
- charakteryzuje postać Franciszka Ksawerego
- wymienia najstarsze cywilizacje Mezoameryki i ich osiągnięcia cywilizacyjne
- przedstawia system wierzeń cywilizacji prekolumbijskich
- wymienia podobieństwa oraz różnice pomiędzy kulturami Majów, Azteków i Inków
- przedstawia próby chrystianizacji Japonii i ocenia jej skutki
- wyjaśnia okoliczności powstania państwa Wielkiego Mogoła w Indiach.

- charakteryzuje postacie: Toscanellego, Giovanniego Caboto, Pedro Cabrala
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla nowożytnych odkryć geograficznych miały teoretyczne prace Toscanellego
- przedstawia ekspedycje zmierzające do odkrycia i poznania Nowego Świata
- zna datę założenia Nowej Anglii (1643 r.)
- charakteryzuje postać Vasco Núñeza de Balboa
- charakteryzuje działalność misyjną Europejczyków w Nowym Świecie
- omawia proces kolonizacji Ameryki Północnej
- przedstawia ekspansję kolonialną w Afryce i Azji
- omawia zjawisko niewolnictwa i ocenia jego znaczenie dla kolonializmu europejskiego.
- przedstawia kierunki rozwoju handlu w nowożytnej Europie
- wymienia przykłady i omawia rolę kompanii handlowych
- charakteryzuje postacie: Tommaso Campanelli, Donatella, Filippa Brunelleschi, Donato Bramantego, Pietera Bruegela Starszego, Hansa Holbeina
- na wybranych przykładach omawia dorobek humanizmu europejskiego
- zna daty: I wojny szmalkaldzkiej (1546–1547 r.), II wojny szmalkaldzkiej (1552), wojny domowej w Szwajcarii (1529–1531 r.), przyjęcia luteranizmu w Inflantach (1561 r.)
- charakteryzuje postacie: Aleksandra VI, Juliusza II, Ulricha von Huttena, Katarzyny Aragońskiej, Marii Tudor, Elżbiety I Wielkiej, Gottharda Kettlera
- omawia wojny religijne w Niemczech i ich skutki
- porównuje najważniejsze wyznania powstałe w czasach reformacji.
- wyjaśnia znaczenie terminu: wojna trzech Henryków
- zna daty: wojny domowej między Gwizjuszami a Burbonami (1562–1594 r.), rewolucji w Niderlandach (1566–1648 r.), proklamowania Republiki Zjednoczonych Prowincji Niderlandów (1588 r.)
- charakteryzuje postacie: Hadriana VI, Henryka II, Filipa II
- porównuje charakter wojen religijnych prowadzonych w XVI w. we Francji i w Niderlandach
- zna daty: bitwy pod Marignano (1515 r.), bitwy pod Pawią (1525 r.), pokoju w Cateau-Cambrésis (1559 r.)
- charakteryzuje postacie: Filipa Pięknego, Karola I
- omawia zmiany w sztuce wojennej w XVI w.
- zna daty: unii kalmarskiej (1397 r.), uniezależnienia się Szwecji (1523 r.)
- charakteryzuje postacie: Jana Zápolyi, Iwana III Srogiego, Gustawa I Wazy, Jana III Wazy
- omawia proces budowania potęgi państwa szwedzkiego.
- przedstawia korzyści, jakie przynosiła szlachcie gospodarka folwarczno-pańszczyźniana
- przedstawia uwarunkowania rozwoju handlu w Rzeczypospolitej
- wskazuje podobieństwa i różnice między gospodarką Rzeczypospolitej a gospodarką Europy Zachodniej.
- wyjaśnia okoliczności i przejawy konfliktu między magnaterią a szlachtą
- charakteryzuje i porównuje pozycję polityczną magnaterii i szlachty średniej w I poł. XVI w.
- charakteryzuje postacie: Bernarda Wapowskiego, Mikołaja Sienickiego, Biernata z Lublina, Santiogo Gucci
- charakteryzuje polskie osiągnięcia w dziedzinie nauk ścisłych i medycznych
- przedstawia dorobek polskiej geografii i historiografii epoki renesansu
- wyjaśnia, w jaki sposób Zamość realizował założenia miasta idealnego
- wyjaśnia znaczenie terminów: gospodar, obrona potoczna, Statuty Karnkowskiego
- zna daty: wyprawy na Mołdawię (1497 r.), bitwy pod Obertynem (1530 r.), Statutów Karnkowskiego (1570 r.)
- charakteryzuje postacie: Iwana III Srogiego, Jana Zápolyi, Stefana Wielkiego
- omawia stosunki polsko-tureckie w XVI w.
- przedstawia okoliczności przyłączenia Mazowsza do Korony
- wyjaśnia, dlaczego ostatni Jagiellonowie nie podjęli działań na rzecz odzyskania Śląska
- charakteryzuje postać Piotra z Goniądza
- wyjaśnia, dlaczego XVI-wieczna Rzeczpospolita jest nazywana krajem tolerancji wyznaniowej
- wyjaśnia znaczenie terminu: II statut litewski
- zna daty: rozdzielenia władzy w Polsce i na Litwie (1492 r.), II statutu litewskiego (1566 r.), zniesienia autonomii Prus Królewskich (1569 r.)
- omawia i ocenia rządy Zygmunta Augusta na Litwie
- charakteryzuje przemiany ustrojowe na Litwie

- omawia konsekwencje zmian wprowadzonych w Prusach Królewskich w II poł. XVI w.
- zna daty: zniesienia Statutów Karnkowskiego (1585 r.), zajęcia Połocka (1579 r.), zdobycia Wielkich Łuków (1580 r.), zajęcia Pskowa (1581 r.)
- charakteryzuje postacie: Mikołaja Sienickiego, Jana Firleja, Ernesta Habsburga, Iwana IV Groźnego, Jana III Wazy, Samuela Zborowskiego
- wskazuje na mapie zasięg zdobyczy terytorialnych państwa moskiewskiego w Inflantach do 1577 r.
- omawia sytuację polityczną w Rzeczypospolitej po ucieczce Henryka Walezy
- ocenia rolę Jana Zamojskiego w czasach rządów dwóch pierwszych królów elekcyjnych
- omawia przyczyny konfliktu Stefana Batorego ze szlachtą
- wyjaśnia znaczenie terminów: jedenastoletnia tyrania, lewellerzy, diggerzy, Akt tolerancyjny
- zna daty: zwołania Krótkiego Parlamentu (1640 r.), obrad Długiego Parlamentu (1640–1653 r.), powołania Parlamentu Kadłubowego (1648 r.), Aktu tolerancyjnego (1689 r.)
- charakteryzuje postacie: Jakuba I Stuarta, Karola II Stuarta, Jakuba II Stuarta, Marii Stuart
- przedstawia ograniczenia w rozwoju gospodarczym Anglii w XVI w.
- charakteryzuje relacje między Karolem I a parlamentem angielskim
- wyjaśnia znaczenie terminów: list majestatyczny, edykt restytucyjny
- zna daty: listu majestatycznego (1609 r.), bitwy pod Białą Górą (1620 r.), edyktu restytucyjnego (1629 r.), bitwy pod Lützen (1632 r.)
- charakteryzuje postacie: Fryderyka IV, Fryderyka V, Maksymiliana I, Rudolfa II, Macieja I
- opisuje cechy charakterystyczne armii okresu wojny trzydziestoletniej
- wyjaśnia znaczenie terminów: edykt łaski, pokój pirenejski, Liga Augsburska, pokój w Rijswijk
- zna daty: edyktu łaski (1629 r.), pokoju pirenejskiego (1659 r.)
- charakteryzuje postacie: Marii Medycejskiej, Anny Austriaczki
- charakteryzuje rządy Henryka IV Burbona
- charakteryzuje i ocenia politykę zagraniczną Ludwika XIV
- przedstawia innowacje w armii francuskiej i ich wpływ na sukcesy militarne Ludwika XIV
- zna daty: wojen angielsko–holenderskich (1652–1654 r., 1665 r., 1672–1674 r.), antyhabsburskiego powstania na Węgrzech (1682 r.)
- charakteryzuje postacie: Wilhelma III Orańskiego, Karol XI, Karola Lotaryńskiego
- przedstawia okoliczności odzyskania niepodległości przez Portugalię
- omawia wpływ rywalizacji o rynki europejskie i światowe na politykę międzynarodową
- opisuje politykę kolonialną Fryderyka Wilhelma
- charakteryzuje proces budowania imperium szwedzkiego
- zna datę założenia Royal Society w Londynie (1660 r.)
- charakteryzuje postacie: Francesca Borrominiego, Antoona van Dycka, Jana Brueghel młodsze, Jeana Baptysty Racine’a, Jeana de La Fontaine’a, Miguela de Cervantesa, Georga Friedricha Haendla
- wyjaśnia, dlaczego wielu malarzy epoki baroku określano mianem „mistrzów światła i cienia”
- omawia różnice między rokokiem a barokiem
- przedstawia związki między ideologią absolutyzmu a sztuką i architekturą baroku
- omawia wpływ baroku na zmiany w teatrze i muzyce
- zna daty: bitwy pod Byczyną (1588 r.), przejścia tronu Szwecji przez Zygmunta III Wazę (1592 r.), inkorporacji szwedzkiej Estonii do Rzeczypospolitej (1600 r.), bitwy pod Guzowem (1607 r.), bitwy pod Gniewem (1626), bitwy pod Tczewem i Hamersztynem (1627 r.)
- charakteryzuje postacie: Ernesta Habsburga, Karola IX Sudermańskiego, Arendta Dickmanna
- przedstawia rywalizację Zygmunta III Wazy z Maksymilianem Habsburgiem
- przedstawia etapy walki Zygmunta III Wazy o tron Szwecji i jej skutki
- zna datę antypolskiego powstania Minina i Pożarskiego (1611 r.)
- charakteryzuje postacie: Fiodora, Jerzego Mniszcha, Kuźmy Minina, Dymitra Pożarskiego
- wyjaśnia, dlaczego polscy magnaci zdecydowali się poprzeć roszczenia kolejnych Dymitrów Samozwańców do tronu moskiewskiego
- wyjaśnia, jaką rolę w zmaganiach z Rosją odegrali lisowczycy
- wyjaśnia znaczenie terminów: kondominium, traktat w Buszy
- zna daty: układu w Chocimiu (1612 r.), traktatu w Buszy (1617 r.), powstania Kosińskiego (1591–1593 r.),

- powstania Nalewajki (1595–1596 r.)
- charakteryzuje postacie: Jeremiego Mochyły, Szymona Mochyły, Krzysztofa Kosińskiego, Semena Nalewajki, Mehmeda Abazy
- omawia relacje między Rzeczpospolitą a Mołdawią w końcu XVI w.
- zna daty: powstania Pawluka (1637 r.), powstania Kostki-Napierskiego (1651 r.)
- charakteryzuje postacie: Pawła Pawluka, Mikołaja Potockiego, Stefana Potockiego, Jerzego Ossolińskiego, Adama Kisiela, Aleksandra Kostki-Napierskiego, Marcina Kalinowskiego
- przedstawia organizację i znaczenie militarne wojska zaporoskiego
- opisuje proces budzenia się świadomości etnicznej Kozaków zaporoskich w XVI i XVII w.
- wyjaśnia znaczenie terminu: traktat wileński
- zna daty: układu szwedzko-brandenburskiego (1656 r.), rozejmu w Niemieży (1656 r.)
- charakteryzuje postacie: Krzysztofa Opalińskiego, Andrzeja Karola Grudzińskiego, Fryderyka Wilhelma, Jerzego II Rakoczego
- przedstawia zmiany w polskiej armii XVII w.
- charakteryzuje sytuację międzynarodową Rzeczypospolitej przed potopem szwedzkim i w jego czasie
- zna daty: bitew pod Braclawiem i Kalnikiem (1671 r.), konfederacji pod Szczebrzeszynem (1673 r.)
- charakteryzuje postacie: Filipa Wilhelma, Karola Lotaryńskiego
- omawia wpływ konfliktu króla Jana Kazimierza z opozycją magnacką na funkcjonowanie państwa
- przedstawia konflikt króla Michała Korybuta Wiśniowieckiego ze stronnictwem profrancuskim
- omawia zmiany w polskiej polityce zagranicznej i ich wpływ na funkcjonowanie Rzeczypospolitej
- zna daty: oblężenia Trembowli (1676 r.), traktatu w Jaworowie (1675 r.), sojuszu polsko-habsburskiego (1683 r.)
- charakteryzuje postacie: Filipa Wilhelma, Ludwika Burbona (Wielkiego Kondeusza), Dymitra Wiśniowieckiego, Stanisława Jabłonowskiego
- omawia wpływ sytuacji międzynarodowej na politykę zagraniczną Jana III Sobieskiego
- charakteryzuje politykę Sobieskiego wobec Brandenburgii, Rosji i Turcji
- przedstawia ostatnie lata panowania Jana III Sobieskiego
- wyjaśnia znaczenie terminu: egzulanci
- omawia wpływ kryzysu europejskiego w XVII w. na sytuację gospodarczą Rzeczypospolitej
- wyjaśnia wpływ egzulantów na politykę państwa
- omawia politykę skarbową w Rzeczypospolitej XVII w.
- wyjaśnia, na czym polegał konflikt między unitami i dyzunitami
- opisuje relacje między wyznaniem na ziemiach Rzeczypospolitej
- charakteryzuje postacie: Macieja Kazimierza Sarbiewskiego, Daniela Naborowskiego, Samuela Twardowskiego, Wacława Potockiego, Jana Brożka
- przedstawia wpływ wielkich wojen XVII w. na rozwój kultury i sztuki epoki baroku
- przedstawia rozwój nauki w dobie baroku
- przedstawia przyczyny i przejawy spadku poziomu nauczania w polskich szkołach XVII w.
- charakteryzuje postacie: Edwarda Jennera, Johna Kaya, Jamesa Hargreavesa, Richarda Arkwrighta
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla rozwoju medycyny miało odkrycie dokonane przez Edwarda Jennera
- wymienia najważniejsze wynalazki związane z rewolucją przemysłową.
- charakteryzuje postacie: Antoine'a Lavoisiera, Karola Linneusza, Alessandra Volty, Jamesa Cooka, Daniela Defoe, Jonathana Swifta, Jacques'a Louisa Davida, Josepha Haydna
- omawia osiągnięcia w dziedzinie nauk ścisłych, przyrodniczych i geograficznych
- wyjaśnia uwarunkowania zmiany wizerunku Rosji w XVII w.
- przedstawia reformy w wojsku rosyjskim
- charakteryzuje politykę wyznaniową Piotra I
- przedstawia rywalizację o władzę w Rosji po śmierci Piotra I
- wyjaśnia, na czym polegała europeizacja Rosji
- wyjaśnia znaczenie terminów: wojna o sukcesję hiszpańską, wojna o sukcesję austriacką, odwrócenie przymierzy
- zna daty: wprowadzenia obowiązku szkolnego w Prusach (1763 r.), wojny o sukcesję hiszpańską (1701–1714 r.), wojny o sukcesję austriacką (1740–1748 r.)

- charakteryzuje postacie: Fryderyka II, Filipa V Burbona, Karola VI
- przedstawia zmiany w relacjach austriacko-pruskich w I poł. XVIII w.
- porównuje reformy w Prusach i Austrii w II poł. XVIII w.
- charakteryzuje rolę Prus i Austrii w konfliktach zbrojnych w Europie w latach 1700–1763.
- zna daty: bitwy pod Kliszowem (1702 r.), konfederacji w Warszawie (1704 r.), zamieszek religijnych w Toruniu (1724 r.)
- charakteryzuje postacie: Henryka Brühla, Jerzego Mniszcha
- wyjaśnia, jaką rolę odegrał Piotr I w sporze między Augustem II i szlachtą
- wyjaśnia znaczenie terminów: koliszczyzna, zasada równowagi sił
- charakteryzuje postacie: Michała Fryderyka Czartoryskiego, Wacława Rzewuskiego, Karola Radziwiłła, Adama Ponińskiego
- wyjaśnia okoliczności, w jakich doszło do interwencji rosyjskiej w Rzeczypospolitej w 1767 r.
- charakteryzuje postacie: Franciszka Bohomolca, Adama Naruszewicza, Domenica Merliniego, Jana Piotra Norblina, Franciszka Karpińskiego, Izabeli Czartoryskiej, Jana i Jędrzeja Śniadeckich, Marcina Poczobutta–Odlanickiego,
- omawia osiągnięcia nauki polskiej w epoce oświecenia
- wyjaśnia znaczenie terminów: Synowie Wolności, federaliści, separatyści
- zna daty: przybycia tzw. ojców pielgrzymów do Ameryki Pn. (1620 r.), zajęcia posiadłości francuskich w Ameryce Pn. przez Anglików (1756–1763 r.), I Kongresu Kontynentalnego (1774 r.), II Kongresu Kontynentalnego (1775 r.)
- charakteryzuje postacie: Jerzego III, Thomasa Paine’a, Marie Josepha de La Fayette’a
- przedstawia rdzennych mieszkańców Ameryki Pn. i ich położenie
- opisuje politykę Wielkiej Brytanii wobec kolonii w Ameryce Pn.
- porównuje siły zbrojne kolonistów z wojskami brytyjskimi
- przedstawia spory o ustrój Stanów Zjednoczonych
- wyjaśnia znaczenie terminu: gwardia mieszczańska
- omawia i ocenia postępowanie dworu królewskiego w obliczu kryzysu ekonomicznego we Francji
- wymienia idee oświeceniowe, które zostały utrwalone w Deklaracji praw człowieka i obywatela
- charakteryzuje postacie: Józefa II, Leopolda II
- przedstawia reakcję państw europejskich na wydarzenia rewolucyjne we Francji
- omawia podział polityczny Legislatywy
- przedstawia reakcję Europy na stracenie Ludwika XVI
- przedstawia reakcję Francuzów na stracenie Ludwika XVI
- wyjaśnia znaczenie terminów: Kodeks Zamojskiego, jurydyki, plenipotenci
- zna datę spotkania w Kaniowie (1787 r.)
- charakteryzuje postać Andrzeja Zamojskiego
- wyjaśnia, jakie zmiany w prawie wprowadzał Kodeks Zamojskiego
- omawia wpływ sytuacji międzynarodowej na plany przeprowadzenia reform wewnętrznych w Rzeczypospolitej
- przedstawia reakcję Rosji i Prus na dzieło Sejmu Wielkiego
- zna daty: samosądów w Warszawie (VI 1794 r.), początków oblężenia Warszawy (VII 1794 r.), konwencji porozbiorowej (1797 r.)
- charakteryzuje postacie: Ignacego Działyńskiego, Antoniego Madalińskiego, Iwana Fersena
- charakteryzuje polską emigrację polityczną po 1793 r.
- przedstawia postanowienia konwencji porozbiorowej z 1797 r.
- zna daty: pokoju w Campo Formio (1797 r.), pokoju w Lunéville (1801 r.), traktatu w Amiens (1802 r.)
- charakteryzuje postacie: Jeana François Champolliona, Emmanuela Josepha Sieyèsa
- wyjaśnia, jakie były skutki zainteresowania europejskich badaczy zabytkami starożytnego Egiptu
- przedstawia przebieg i skutki walk z I koalicją antyfrancuską
- omawia przebieg i skutki walk z II koalicją antyfrancuską
- wyjaśnia znaczenie terminów: Centralizacja, Towarzystwo Republikanów Polskich
- zna daty: założenia Centralizacji (1796 r.), powstania Towarzystwa Republikanów Polskich (1798 r.)
- charakteryzuje postacie: Onufrego Kopczyńskiego, Jana Śniadeckiego, Waleriana Działoszyckiego, Franciszka

Barssa, Franciszka Dmochowskiego, Józefa Sułkowskiego

- omawia i ocenia stanowisko Tadeusza Kościuszki wobec Napoleona
- zna daty: powstania III koalicji antyfrancuskiej (1805 r.), pokoju w Preszburgu (1805 r.), powstania IV koalicji antyfrancuskiej (1806 r.), bitwy pod Pruską 1ławą i Frydlandem (1807 r.), wojny w Hiszpanii (1808 r.), pokoju w Schönbrunn (1809 r.), zajęcia Paryża przez wojska koalicji (1814 r.)
- charakteryzuje postać Józefa Bonapartego
- omawia przebieg i skutki wojny z III koalicją antyfrancuską
- opisuje przebieg i skutki wojny z IV koalicją antyfrancuską
- wyjaśnia, dlaczego Napoleon jest uważany za jednego z najlepszych wodzów w historii.
- zna daty: wprowadzenia Kodeksu cywilnego w Księstwie Warszawskim (1807 r.)
- charakteryzuje postać Stanisława Małachowskiego
- charakteryzuje orientację prorosyjską wśród części polskiej szlachty i magnaterii

Wymagania wykraczające (ocena celująca)

Uczeń:

- wyjaśnia znaczenie przeszłości dla wspólnego dziedzictwa i kształtu współczesnej cywilizacji
- ocenia kontrowersje związane z teorią Karola Darwina
- wyjaśnia pochodzenie Sumerów
- ocenia znaczenie Kodeksu Hammurabiego dla organizacji państwa i funkcjonowania społeczeństwa
- ocenia dorobek cywilizacji egipskiej
- porównuje osiągnięcia cywilizacyjne mieszkańców starożytnej Mezopotamii i Egiptu
- porównuje wierzenia religijne mieszkańców starożytnej Mezopotamii i Egiptu.
- porównuje politykę Asyryjczyków, Babilończyków i Persów wobec podbitej ludności
- ocenia wpływ imperium Achemenidów i religii perskiej na rozwój cywilizacji
- ocenia wpływ cywilizacji starożytnych Indii oraz Chin na kulturę i cywilizację współczesną.
- porównuje funkcje oraz wygląd pałaców minojskich i mykeńskich
- ocenia wartość poznawczą źródeł wiedzy na temat świata mykeńskiego
- wymienia wady i zalety greckich polis związane z funkcją, jaką pełniły one w świecie greckim
- ocenia sposób funkcjonowania polis w starożytnej Grecji
- wyjaśnia, na czym polegała oryginalność ustroju politycznego Sparty
- ocenia prawo i wychowanie spartańskie oraz ich wpływ na funkcjonowanie tej polis
- ocenia reformy Solona i Klejstenesa oraz ich wpływ na przemiany ustrojowe i społeczne w polis ateńskiej
- ocenia znaczenie bitwy pod Maratonem
- ocenia postawy Greków pod Maratonem, Termopilami i Salaminą
- ocenia osiągnięcia cywilizacyjne kultury starożytnej Grecji i ich wpływ na oblicze współczesnej Europy
- ocenia polityczne skutki rywalizacji polis greckich o hegemonię
- ocenia wpływ ekspansji Aleksandra Wielkiego na rozwój cywilizacyjny podbitych ludów
- omawia i ocenia dziedzictwo epoki hellenistycznej
- ocenia wpływ osiągnięć cywilizacji etruskiej na kształtowanie się starożytnego Rzymu
- omawia i ocenia rolę patrycjuszy w starożytnym Rzymie
- ocenia sposób organizacji i funkcjonowanie Imperium Romanum
- ocenia wpływ ekspansji rzymskiej na losy państw podbitych
- porównuje i ocenia niewolnictwo w Rzymie z jego wcześniejszymi formami na Bliskim Wschodzie oraz w Grecji
- ocenia politykę wewnętrzną i zewnętrzną Oktawiana Augusta
- omawia i ocenia politykę rzymską wobec plemion barbarzyńskich najeżdżających imperium
- ocenia osiągnięcia cywilizacyjne kultury starożytnego Rzymu i ich wpływ na współczesną Europę
- ocenia stosunek państwa rzymskiego i starożytnych Rzymian do chrześcijan
- ocenia przyczyny upadku Imperium Rzymskiego
- ocenia religijną i cywilizacyjną rolę klasztorów
- ocenia rolę Bizancjum w kultywowaniu tradycji antycznej i upowszechnianiu chrześcijaństwa
- ocenia znaczenie cywilizacji islamskiej dla średniowiecznej i współczesnej Europy
- ocenia znaczenie polityki Pepina Krótkiego dla losów państwa frankijskiego i średniowiecznej Europy

- ocenia znaczenie traktatu z Verdun dla kształtowania się narodów współczesnej Europy
- ocenia wpływ organizacji i kultury państwa Franków na średniowieczną Europę
- ocenia gospodarcze, społeczne i polityczne skutki feudalizmu
- porównuje cesarską koncepcję uniwersalizmu z XX-wiecznym projektem zjednoczonej Europy
- ocenia rolę wikingów w kształtowaniu się państw i narodów średniowiecznej Europy
- porównuje role Awarów i Protobułgarów w dziejach Słowiańszczyzny
- omawia znaczenie badań archeologicznych dla poznania początków państwowości polskiej
- ocenia przyczyny i skutki przyjęcia chrześcijaństwa przez Mieszka I
- ocenia polityczne i religijne znaczenie zjazdu gnieźnieńskiego
- ocenia postępowanie Bolesława Śmiałego i biskupa Stanisława
- porównuje organizację państwa pierwszych Piastów z organizacją państwa frankijskiego
- ocenia wpływ rywalizacji między cesarstwem a papieżem na rolę cesarza i papieża w średniowiecznej Europie
- konfrontuje badania historyczne dotyczące działalności i losów templariuszy z mitami na ich temat
- omawia oraz ocenia skutki krucjat dla Europy i Europejczyków
- ocenia postawy uczestników krucjat
- ocenia społeczne i gospodarcze skutki ożywienia gospodarczego w Europie w X i XI w.
- ocenia społeczne i polityczne skutki powstania społeczeństwa stanowego w Europie
- ocenia postawę Kościoła oraz jego wyznawców wobec ruchów heretyckich w średniowiecznej Europie
- ocenia charakterystyczne dla średniowiecza poglądy na świat i miejsce w nim człowieka
- omawia oraz ocenia wpływ ekspansji mongolskiej na dzieje cywilizacji: europejskiej i azjatyckiej
- ocenia konsekwencje upadku zasad: senioratu i pryncypatu dla państwa polskiego
- porównuje rozwój gospodarczy Europy i ziem polskich
- ocenia wpływ kolonizacji na prawie niemieckim na gospodarczy i społeczny rozwój państwa polskiego.
- ocenia polityczne skutki powstania państwa zakonnego w Prusach
- ocenia rolę Kościoła w dążeniach zjednoczeniowych
- ocenia próby odbudowy państwowości polskiej w końcu XIII i 1. poł. XIV w.
- przedstawia i ocenia kontrowersyjne opinie na temat działalności Krzyżaków oraz prowadzonej przez nich polityki
- ocenia politykę zagraniczną i wewnętrzną Kazimierza Wielkiego
- ocenia wpływ średniowiecznych konfliktów zbrojnych na rozwój poczucia tożsamości narodowej Europejczyków
- omawia i ocenia stosunek średniowiecznych Europejczyków do Żydów
- omawia i ocenia politykę dynastyczną Władysława Jagiełły i Kazimierza Jagiellończyka
- ocenia politykę Władysława Jagiełły i Kazimierza Jagiellończyka wobec zakonu krzyżackiego w XV w.
- omawia i ocenia zmiany układu sił politycznych w Europie Środkowo-Wschodniej w XV w.
- ocenia rolę króla w monarchii elekcyjnej w czasach panowania Jagiellonów
- ocenia wpływ przywilejów szlacheckich na funkcjonowanie państwa polskiego w XV i na pocz. XVI w.
- omawia i ocenia wpływ chrześcijaństwa na przemiany cywilizacyjne na ziemiach polskich
- charakteryzuje postacie: Toyotomi Hideyoshiego, Babera
- porównuje osiągnięcia cywilizacji Majów, Inków i Azteków z dokonaniem cywilizacji europejskiej w tym samym czasie
- charakteryzuje postacie: Juana de la Cosa, Alonso de Hojedy
- omawia i ocenia hipotezy dotyczące odkrycia Ameryki
- ocenia znaczenie wielkich odkryć geograficznych
- ocenia skutki ekspansji kolonialnej dla Europy i ludów podbitych
- ocenia działalność hiszpańskich konkwistadorów
- ocenia działalność misyjną Europejczyków w Nowym Świecie
- ocenia wpływ przemian społecznych i gospodarczych na rozwój Europy
- charakteryzuje postacie: Kosmy Starszego, Giovanniego Pico de Mirandoli, Michela de Montaigne'a, Miguela Serveta, Paracelsusa
- ocenia wpływ humanizmu na sztukę, życie intelektualne i myśl polityczną epoki odrodzenia
- zna daty: sojuszu w Szmalkalden, przyjęcia luteranizmu w Danii i Norwegii oraz w Szwecji

- ocenia wpływ kryzysu w Kościele katolickim na szerzenie się haseł reformacji
- ocenia społeczne i polityczne skutki reformacji
- wyjaśnia znaczenie terminów: gezowie, pacyfikacja gandawska
- zna daty: edyktu tolerancyjnego dla hugenotów (1562 r.), koronacji Henryka IV Burbona (1594 r.), pacyfikacji gandawskiej (1576 r.), unii w Utrechcie (1579 r.)
- ocenia działalność jezuitów
- ocenia metody walki Kościoła z reformacją
- ocenia skutki rywalizacji o hegemonię w Europie Zachodniej
- ocenia znaczenie bitwy pod Lepanto
- ocenia panowanie Iwana IV Groźnego
- ocenia sytuację ekonomiczną oraz pozycję społeczną chłopów w Rzeczypospolitej w XVI w.
- ocenia rolę gospodarczą miast w Rzeczypospolitej
- ocenia prawną pozycję szlachty w Rzeczypospolitej
- ocenia rolę i znaczenie króla w systemie demokracji szlacheckiej
- charakteryzuje postacie: Ludwika Decjusza, Andrzeja Krzyckiego, Jana Dantyszka, Klemensa Janickiego, Józefa Strusia, Wojciecha Oczko, Marcina Bielskiego, Bartosza Paprockiego, Reinholda Heidensteina, Wawrzyńca Goślickiego, Jana Michałowicza z Urzędowa, Stanisława Samostrzelnika
- porównuje i ocenia myśl polityczno-społeczną renesansu polskiego i europejskiego
- zna daty: rozejmu moskiewskiego (1503 r.), pokoju wieczystego z Turcją (1533 r.)
- ocenia, czy korzystnym dla Polski sposobem rozwiązania konfliktu z Krzyżakami były sekularyzacja zakonu i utworzenie świeckiego państwa pruskiego.
- przedstawia i ocenia proces kształtowania się tolerancji wyznaniowej w Polsce
- zna daty: utworzenia odrębnego systemu sądownictwa na Litwie (1564 r.), powołania sejmików ziemskich na Litwie (1566 r.)
- ocenia, czy po przyłączeniu tych ziem do Korony pomiędzy obiema częściami Rzeczypospolitej panowała równowaga terytorialna, czy też jedna z nich przeważała
- ocenia konsekwencje polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturowe unii lubelskiej
- charakteryzuje postacie: Maksymiliana II Habsburga, Fiodora
- ocenia politykę zagraniczną i wewnętrzną Stefana Batorego
- zna datę rozwiązania parlamentu przez Karola I Stuarta (1629 r.)
- charakteryzuje i ocenia rolę Olivera Cromwella podczas rewolucji
- omawia i ocenia polityczne skutki chwalebnej rewolucji
- zna daty: pokoju w Nikolsburgu (1622 r.), bitwy pod Dessau (1626 r.), pokoju w Lubece (1629 r.), pokoju w Pradze (1635 r.), bitwy pod Rocroi (1643 r.), bitwy pod Lens (1648 r.)
- charakteryzuje postacie: Ernsta von Mansfelda, Johana von Tilly'ego
- ocenia skutki polityczne, gospodarcze, społeczne i religijne wojny trzydziestoletniej
- przedstawia i ocenia rolę kardynałów de Richelieu oraz Mazarina w dziejach Francji
- ocenia panowanie Ludwika XIV.
- zna daty: powstań w Katalonii i Portugalii (1640 r.), uznania przez Hiszpanię niepodległości Portugalii (1668 r.), bitwy pod Linköping (1598 r.)
- charakteryzuje postacie: Filipa III, Filipa IV, Gaspara de Guzmana, Jana IV Braganzy, Krystyny Wazy, Axela Oxenstierny, Jerzego II Rakoczego, Imre Thököly'ego
- ocenia sytuację polityczną na wschodzie Europy w XVII w.
- ocenia zmiany na arenie międzynarodowej, do których doszło w XVII w.
- charakteryzuje postacie: św. Jana od Krzyża, św. Teresy z Ávila, Kornela Jansena, Lopego de Vegi, Pierre'a Corneille'a, Claudia Monteverdiego
- ocenia, które rozwiązania w architekturze barokowej mogły robić szczególne wrażenie na wiernych
- zna daty: bitwy pod Linköping (1598 r.), detronizacji Zygmunta III Wazy przez szwedzki Riksdag (1599 r.)
- ocenia relacje między Zygmuntem III Wazą a Janem Zamojskim
- ocenia skutki rokoszu Zebrzydowskiego dla pozycji władcy i stabilizacji państwowości polskiej
- zna datę rosyjsko-szwedzkiego traktatu w Stołbowie (1617 r.)
- charakteryzuje postać Michała Szeina
- ocenia polityczne skutki wojen z Moskwą

- zna daty: bitwy pod Bukowem (1600), bitew pod Sasowym Rogiem (1612 r., 1633 r.)
- charakteryzuje postacie: Michała Walecznego, Samuela Koreckiego, Michała Wiśniowieckiego
- ocenia politykę Rzeczypospolitej wobec Kozaków
- zna daty: powstania Sulimy, powstania Ostrianicy i Huni, bitwy pod Szepielewiczami
- charakteryzuje postacie: Iwana Sulimy, Jurija Chmielnickiego
- omawia powstania kozackie z I poł. XVII w.
- przedstawia i ocenia postawy Polaków wobec powstania Chmielnickiego
- ocenia konsekwencje przymierza kozacko-rosyjskiego
- ocenia znaczenie unii w Hadziaczu dla stosunków polsko-kozackich.
- przedstawia i ocenia postawy magnatów w obliczu zagrożenia państwowości polskiej
- ocenia postawy Polaków i króla Jana Kazimierza w czasie potopu szwedzkiego
- zna datę buntu Piotra Doroszenki (1671 r.)
- charakteryzuje postać Piotra Doroszenki
- ocenia realną możliwość realizacji reform Jana Kazimierza
- zna datę antyhabsburskiego powstania na Węgrzech (1682 r.)
- charakteryzuje postać Imre Thököly’ego
- ocenia skutki zaangażowania Rzeczypospolitej w działalność Świętej Ligi.
- ocenia wpływ wojen XVII w. na przemiany ustrojowe, gospodarcze, społeczne i wyznaniowe w Rzeczypospolitej
- charakteryzuje postacie: Giovanniego Trevano, Matteo Castellego, Peetera Danckersa de Rija, Daniela Schultza, Anny Stanisławskiej, Wespazjana Kochowskiego, Zbigniewa Morsztyna, Jana Szczęsnego Herburta, Kaspra Niesieckiego
- charakteryzuje i ocenia wkład polskiego baroku do kultury Europy XVII i początków XVIII w.
- ocenia gospodarcze i społeczne skutki rewolucji przemysłowej
- charakteryzuje postać Laurence’a Sterne’a
- ocenia wpływ filozofii i myśli społeczno-politycznej oświecenia na współczesne systemy polityczne
- porównuje i ocenia politykę wewnętrzną i zagraniczną Piotra I oraz Katarzyny II
- ocenia panowanie Fryderyka II oraz Józefa II jako władców oświeconych
- ocenia programy reform Rzeczypospolitej w I poł. XVIII w.
- ocenia postanowienia sejmu repninowskiego
- ocenia działania konfederatów barskich
- ocenia wpływ decyzji sejmu rozbiorowego na funkcjonowanie państwa polskiego
- charakteryzuje postacie: Stanisława Trembeckiego, Franciszka Salezego Jezierskiego, Franciszka Pincka, Franciszka Smuglewicza, Zygmunta Vogla, Samuela Chrościkowskiego, Krzysztofa Kluka
- ocenia wpływ Stanisława Augusta Poniatowskiego na rozwój kultury i sztuki oświecenia w Polsce
- zna datę bitwy pod Bunker Hill (1775 r.)
- charakteryzuje postać Wilhelma von Steubena
- ocenia działalność Synów Wolności
- ocenia burżuazyjny okres Wielkiej Rewolucji Francuskiej.
- porównuje rządy burżuazji (1789–1792 r.), jakobinów (1793–1794 r.) i dyktatoratu (1794–1799 r.)
- ocenia znaczenie Wielkiej Rewolucji Francuskiej
- ocenia historyczne znaczenie Konstytucji 3 maja
- ocenia postawy opozycji magnackiej na reformy Sejmu Wielkiego
- ocenia historyczne znaczenie rozbiorów Rzeczypospolitej
- ocenia postawę króla Stanisława Augusta Poniatowskiego w ostatnich latach istnienia Rzeczypospolitej
- zna daty: bitwy pod Mondovi (1796 r.), bitwy pod Lodi (1796 r.), bitew pod Bassano, Arcole i Rivoli (1796 r.)
- charakteryzuje postacie: Jeana Jourdana, Jeana Moreau, Rogera Ducosa, Paula Barrasa
- ocenia rządy Napoleona jako pierwszego konsula
- ocenia postawę Napoleona wobec Legionów Polskich
- ocenia znaczenie Legionów Polskich we Włoszech dla polskiej sprawy narodowej.
- charakteryzuje postać Jeana Baptisty Bernadotte’a
- ocenia epokę napoleońską i jej znaczenie dla państw i narodów europejskich
- charakteryzuje i ocenia politykę Napoleona wobec Polski i Polaków

KLASA III (poziom rozszerzony)

Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)

Uczeń:

- wyjaśnia znaczenie terminów: kongres wiedeński, Święte Przymierze
- zna daty: kongresu wiedeńskiego (X 1814 – VI 1815 r.), zawarcia Świętego Przymierza (IX 1815 r.)
- identyfikuje postacie: Napoleona Bonaparte, Aleksandra I, Franciszka I Habsburga, Fryderyka Wilhelma III
- wskazuje na mapie państwa, które odgrywały najważniejszą rolę podczas kongresu wiedeńskiego,
- przedstawia zasady nowego ładu europejskiego przyjęte na kongresie wiedeńskim
- wyjaśnia, jaki był cel powstania Świętego Przymierza
- zna daty: rewolucji lipcowej we Francji (27–29 VII 1830 r.), powstania belgijskiego (X 1830 r.)
- wymienia przyczyny sprzeciwu w Europie przeciwko ładowi wiedeńskiemu
- wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja przemysłowa, klasa robotnicza, inteligencja
- omawia przyczyny i skutki rewolucji przemysłowej
- przedstawia skutki upowszechnienia maszyny parowej
- wyjaśnia znaczenie terminów: liberalizm, konserwatyzm, strajk, związek zawodowy, socjalizm, komunizm
- zna datę Opublikowania Manifestu Komunistycznego (1848 r.)
- identyfikuje postacie: Adama Smitha, Johna Stuarta Milla, Edmunda Burke’a, Karola Marksa, Fryderyka Engelsa
- przedstawia polityczne i gospodarcze założenia liberalizmu i konserwatyizmu
- wyjaśnia znaczenie terminów: klasycyzm, romantyzm
- zna czas dominacji romantyzmu (I poł. XIX w.)
- identyfikuje postacie: Johanna Wolfganga Goethego, George’a Gordona Byrona, Fryderyka Schillera, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Ludwiga van Beethovena, Fryderyka Chopina, Roberta Schumanna
- wymienia cechy romantyzmu
- wyjaśnia znaczenie terminu: doktryna Monroego
- zna datę sformułowania doktryny Monroego (1823 r.)
- identyfikuje postać Jamesa Monroego
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do ogłoszenia doktryny Monroego i jak ją uzasadniano
- wyjaśnia znaczenie terminów: Wiosna Ludów, parlament frankfurcki
- zna daty: Wiosny Ludów (1848–1849 r.), obrad parlamentu frankfurckiego (V 1848 – VII 1849 r.), Wiosny Ludów w państwach niemieckich (III 1848 – VII 1849 r.)
- wskazuje na mapie kraje, w których doszło do wystąpień rewolucyjnych
- wymienia społeczne, polityczne i narodowościowe przyczyny Wiosny Ludów
- wyjaśnia, dlaczego parlament frankfurcki nie doprowadził do zjednoczenia Niemiec
- wyjaśnia znaczenie terminu: odwilż posewastopolska
- zna daty wojny krymskiej (1853–1856 r.)
- identyfikuje postacie: Aleksandra I, Aleksandra II, Aleksandra III
- wyjaśnia, dlaczego Rosję nazywano „żandarmem Europy”
- opisuje przyczyny i skutki wojny krymskiej
- wyjaśnia znaczenie terminu: Kongresówka
- zna daty: powstania Królestwa Polskiego (1815 r.), nadania konstytucji Królestwu Polskiemu (XI 1815 r.)
- identyfikuje postacie: Adama Jerzego Czartoryskiego, Aleksandra I
- wskazuje na mapie podział ziem polskich po kongresie wiedeńskim
- wymienia decyzje kongresu wiedeńskiego w sprawie polskiej
- przedstawia postanowienia konstytucji Królestwa Polskiego
- wyjaśnia znaczenie terminu: cenzura prasowa
- zna datę założenia Sprzysiężenia Podchorążych (1828 r.)
- identyfikuje postacie: Adama Mickiewicza, Mikołaja I, Piotra Wysockiego
- przedstawia sytuację polityczną w Królestwie Polskim w latach 1828–1830 r.
- wyjaśnia, w jaki sposób car łamał konstytucję nadaną Królestwu Polskiemu
- wyjaśnia znaczenie terminu: noc listopadowa
- zna daty: nocy listopadowej (29/30 XI 1830 r.), bitwy pod Grochowem (25 II 1831 r.), bitwy pod Ostrołęką (26

V 1831 r.)

- identyfikuje postacie: Piotra Wysockiego, Adama Jerzego Czartoryskiego, Józefa Chłopickiego, Jana Skrzyneckiego,
- przedstawia okoliczności, w jakich podjęto decyzję o wybuchu powstania listopadowego
- wymienia najważniejsze bitwy powstania listopadowego
- wyjaśnia znaczenie terminów: zsyłka, Wielka Emigracja
- zna daty: powstania Hotelu Lambert (1831 r.), powstania Towarzystwa Demokratycznego Polskiego (1832 r.)
- identyfikuje postacie: Adama Jerzego Czartoryskiego, Wiktora Heltmana, Tadeusza Krępowieckiego, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego
- wskazuje na mapie państwa, przez które wiodły główne szlaki emigrantów polskich po powstaniu listopadowym
- przedstawia zasięg i kierunki emigracji polskiej
- wymienia obozy polityczne Wielkiej Emigracji i organizacje polityczne polskich emigrantów
- wyjaśnia znaczenie terminów: rusyfikacja, germanizacja, praca organiczna, rabacja galicyjska
- zna daty: wybuchu powstania krakowskiego (20/21 II 1846 r.), rabacji galicyjskiej (1846 r.)
- identyfikuje postacie: Edwarda Dembowskiego, Jakuba Szeli
- wymienia represje popowstaniowe w Królestwie Polskim
- przedstawia przebieg i skutki powstania krakowskiego
- zna daty: zakończenia uwłaszczenia chłopów w Królestwie Pruskim (1850 r.), zniesienia pańszczyzny w Galicji (1848 r.), początku odwilży posewastopolskiej w Królestwie Polskim (1856 r.)
- opisuje przejawy odwilży posewastopolskiej w Królestwie Polskim
- wyjaśnia znaczenie terminów: „biali”, „czerwoni”, branka
- zna daty: przeprowadzenia branki (14/15 I 1863 r.), wybuchu powstania styczniowego (22/23 I 1863 r.), ukazu carskiego o uwłaszczeniu chłopów (III 1864 r.)
- identyfikuje postacie: Aleksandra Wielopolskiego, Romualda Traugutta
- przedstawia bezpośrednie przyczyny wybuchu powstania styczniowego
- omawia bilans zmagania powstania styczniowego
- wyjaśnia znaczenie terminów: secesja, Unia, Konfederacja, wojna totalna, izolacjonizm
- zna daty: wojny secesyjnej (1861–1865 r.)
- identyfikuje postać Abrahama Lincolna
- omawia różnice w podejściu do koncepcji ustrojowej między Północą a Południem
- wyjaśnia, dlaczego wojnę secesyjną można uznać za wojnę totalną
- wyjaśnia znaczenie terminu: Czerwony Krzyż
- zna daty: „wyprawy tysiąca” (V 1860 r.), wojny z Austrią (1866 r.), zjednoczenia Włoch (1871 r.)
- identyfikuje postacie: Giuseppe Garibaldi, Wiktora Emanuela II, Camillo Cavoura
- wymienia etapy zjednoczenia Włoch
- zna daty: wojny prusko-duńskiej (1864 r.), wojny prusko-austriackiej (1866 r.), wojny francusko-pruskiej (1870-1871 r.), proklamowania II Rzeszy Niemieckiej (18 I 1871 r.)
- identyfikuje postać: Ottona von Bismarcka
- przedstawia rolę Prus w zjednoczeniu państw niemieckich
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla Europy miało powstanie cesarstwa niemieckiego
- wyjaśnia znaczenie terminów: kolonializm, Pax Britannica
- zna czas dominacji Pax Britannica (1856–1914 r.)
- identyfikuje postać Wiktorii I
- omawia przyczyny ekspansji kolonialnej mocarstw europejskich w XIX w.
- wyjaśnia, dlaczego Wielką Brytanię nazywano „imperium, nad którym nie zachodzi słońce”
- wyjaśnia znaczenie terminów: militarizm, polityka otwartych drzwi
- zna daty: kongresu berlińskiego (VI–VII 1878 r.), wojny rosyjsko-japońskiej (1904–1905 r.)
- identyfikuje postacie: Wiktorii I, Mikołaja II
- przedstawia polityczną rolę państw europejskich pod koniec XIX w.
- wymienia konsekwencje rywalizacji mocarstw na Dalekim Wschodzie
- wyjaśnia znaczenie terminów: płodozmian, asymilacja
- zna daty: ogłoszenia teorii doboru naturalnego i ewolucyjnej genezy gatunków (1859 r.), skonstruowania

- telefonu (1876 r.), udoskonalenia żarówki (1880 r.)
- identyfikuje postacie: Charlesa Darwina, Marii Skłodowskiej-Curie, Thomasa Edisona, Grahama Bella, Alfreda Nobla
- wyjaśnia, jakie znaczenie miała teoria ewolucji ogłoszona przez Ch. Darwina
- wyjaśnia, dlaczego wiek XIX określa się mianem „wieku węgla i stali”
- wyjaśnia znaczenie terminów: demokratyzacja, partia polityczna, komunizm, pluralizm, nacjonalizacja, nacjonalizm, antysemityzm
- identyfikuje postać Karola Marksa
- wyjaśnia, na czym polegała demokratyzacja życia politycznego
- przedstawia okoliczności narodzin i skutki nacjonalizmu
- wyjaśnia znaczenie terminów: emancypacja, realizm, naturalizm, impresjonizm, symbolizm, secesja, kultura masowa
- identyfikuje postacie: Ludwika Pasteura, Wilhelma Röntgena, Fryderyka Nietzschego, Honoré de Balzaca, Aleksandra Dumasa, Juliusza Verne’a, Claude’a Moneta, Vincenta van Gogha
- wymienia zmiany wprowadzane w miastach na przełomie XIX i XX w., które wpłynęły na poprawę życia ich mieszkańców
- przedstawia cechy charakterystyczne kultury masowej
- omawia znaczenie oświaty i nauki dla postępu cywilizacyjnego
- wyjaśnia znaczenie terminu: Kulturkampf
- zna daty: wprowadzenia j. rosyjskiego jako obowiązkowego w szkołach (1869 r.), ogłoszenia Kulturkampfu (1871 r.), buntu dzieci we Wrześni (1901 r.), nadania autonomii Galicji (1867–1869 r.)
- przedstawia cechy charakterystyczne polityki rusyfikacji
- przedstawia cechy charakterystyczne polityki germanizacji
- wyjaśnia znaczenie terminów: pozytywizm, praca organiczna, praca u podstaw
- zna daty: reform uwłaszczeniowych w zaborze pruskim (1823 r.), uwłaszczenia chłopów w zaborze austriackim (1848 r.) i rosyjskim (1864 r.)
- identyfikuje postać Bolesława Prusa
- omawia wpływ literatury pozytywistycznej na budowanie nowego społeczeństwa polskiego
- wyjaśnia, jaki wpływ na rozwój przemysłu miało uwłaszczenie chłopów
- przedstawia społeczne skutki przemian gospodarczych
- wyjaśnia znaczenie terminu: program polityczny
- zna daty: założenia Socjalno-Rewolucyjnej Partii „Proletariat” (1882 r.), powstania Socjaldemokracji Królestwa Polskiego i Litwy (1900 r.), założenia Polskiej Partii Socjalistycznej (1893 r.), powstania Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego (1897 r.), powstania Polskiego Stronnictwa Ludowego (1903 r.)
- identyfikuje postacie: Ludwika Waryńskiego, Róży Luksemburg, Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Wincentego Witosa
- przedstawia czynniki, które sprzyjały tworzeniu się masowych partii politycznych
- omawia kwestię niepodległości Polski w programach partii socjalistycznych
- wyjaśnia znaczenie terminu: krwawa niedziela
- zna datę krwawej niedzieli w Petersburgu (22 I 1905 r.)
- identyfikuje postacie: Mikołaja II, Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego
- wymienia przyczyny rewolucji 1905–1907 r. w Rosji
- przedstawia skutki rewolucji 1905–1907 r. w Rosji i na ziemiach polskich
- wyjaśnia znaczenie terminów: pozytywizm, trójlojalizm, Młoda Polska
- identyfikuje postacie: Henryka Sienkiewicza, Bolesława Prusa, Elizy Orzeszkowej, Jana Matejki, Jacka Malczewskiego, Stanisława Wyspiańskiego, Stefana Żeromskiego, Władysława Reymonta, Ignacego Jana Paderewskiego
- wyjaśnia, na czym polegał ponadzaborowy charakter XIX-wiecznej kultury polskiej
- wymienia cechy literatury pozytywizmu
- wyjaśnia, jaką rolę w okresie zaborów odgrywało polskie malarstwo historyczne
- wyjaśnia znaczenie terminów: „kocioł bałkański”, trójprzymierze, trójporozumienie (ententa), państwa centralne
- zna daty: powstania trójprzymierza (1882 r.), zawarcia trójporozumienia (1907 r.)

- wskazuje na mapie państwa należące do trójprzymierza oraz do trójporozumienia
- identyfikuje postać Wilhelma II
- omawia cele i strategiczne kierunki trójprzymierza i trójporozumienia
- wyjaśnia znaczenie terminów: wojna błyskawiczna, wojna pozycyjna
- zna daty: zamachu w Sarajewie (28 VI 1914 r.), wypowiedzenia wojny Serbii przez Austro-Węgry (28 VII 1914 r.), bitwy nad Marną (IX 1914 r.), II bitwy pod Ypres (IV 1915 r.), bitwy pod Verdun (II-XII 1916 r.), bitwy nad Sommą (VII-XI 1916 r.), bitwy pod Tannenbergiem (1914 r.), bitwy pod Gorlicami (1915 r.)
- identyfikuje postać Franciszka Ferdynanda Habsburga
- wyjaśnia, dlaczego zamach w Sarajewie spowodował wybuch wojny światowej
- wyjaśnia, na czym polegało militarne znaczenie II bitwy pod Ypres oraz bitew pod Verdun i nad Sommą
- wyjaśnia znaczenie terminów: bolszewicy, kontrrewolucja, łagier
- zna daty: wybuchu rewolucji lutowej (23 II 1917 r.), wybuchu rewolucji październikowej (24/25 X 1917 r.), wojny domowej w Rosji (1918–1922 r.)
- identyfikuje postacie: Mikołaja II, Włodzimierza Lenina
- wymienia przyczyny wybuchu rewolucji lutowej w Rosji
- wymienia polityczne następstwa rewolucji lutowej
- przedstawia przyczyny rewolucji październikowej
- omawia zmiany ustrojowe po rewolucji październikowej
- wyjaśnia znaczenie terminu: Akt 5 listopada
- zna daty: marszu I Kompanii Kadrowej na Kielce (6 VIII 1914 r.), wydania Aktu 5 listopada (1916 r.), programu pokojowego T. W. Wilsona (I 1918 r.)
- identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Thomasa Woodrowa Wilsona
- wymienia orientacje polityczne Polaków przed 1914 r.
- przedstawia okoliczności powstania Legionów Polskich
- określa, jakie znaczenie miał Akt 5 listopada dla sprawy polskiej
- wyjaśnia znaczenie terminu: wojna totalna
- zna daty: przystąpienia USA do wojny (6 IV 1917 r.), orędzia prezydenta T. W. Wilsona (I 1918 r.), rozejmu w Compiègne (11 XI 1918 r.)
- identyfikuje postać Thomasa Woodrowa Wilsona
- wyjaśnia, jakie znaczenie miało ogłoszenie 14-punktowego planu pokojowego przez prezydenta T. W. Wilsona
- przedstawia bilans działań wojennych
- wyjaśnia znaczenie terminów: plebiscyt, Liga Narodów
- zna daty: konferencji pokojowej w Paryżu (18 I 1919–28 VI 1919 r.), powstania Ligi Narodów (1920 r.), konferencji waszyngtońskiej (XI 1921–II 1922 r.)
- identyfikuje postać Thomasa Woodrowa Wilsona
- wymienia państwa, które miały decydujący wpływ na postanowienia konferencji wersalskiej
- wymienia postanowienia traktatu pokojowego z Niemcami
- omawia cele i zadania Ligi Narodów
- przedstawia postanowienia konferencji waszyngtońskiej
- wyjaśnia znaczenie terminów: faszyzm, totalitaryzm, autorytaryzm, duce, czarny czwartek, interwencjonizm
- zna daty: marszu na Rzym (X 1922 r.), czarnego czwartku na Wall Street (24 X 1929 r.)
- identyfikuje postacie: Benito Mussoliniego, Franklina Delano Roosevelta
- wskazuje na mapie państwa, w których wprowadzono rządy totalitarne
- omawia zmiany ustrojowe we Włoszech wprowadzone przez faszystów
- przedstawia przyczyny i skutki wielkiego kryzysu gospodarczego w końcu lat 20. XX w.
- wyjaśnia znaczenie terminów: nazizm, Führer, indoktrynacja, propaganda
- zna daty: powstania Republiki Weimarskiej (II 1919 r.), układu w Rapallo (1922 r.), układu w Locarno (1925 r.), powstania III Rzeszy (III 1933 r.)
- identyfikuje postać Adolfa Hitlera
- charakteryzuje program polityczny nazistów
- wymienia instytucje, które kontrolowały życie niemieckiego społeczeństwa
- wyjaśnia znaczenie terminów: dyktatura proletariatu, kult jednostki
- zna daty: proklamowania ZSRR (XII 1922 r.), przejścia władzy przez J. Stalina (1924 r.),

- identyfikuje postacie: Włodzimierza Lenina, Józefa Stalina
- wyjaśnia, na czym polegał i w czym się przejawiał kult jednostki
- opisuje cechy sowieckiego totalitaryzmu
- wyjaśnia znaczenie terminu: pakt antykominternowski
- zna daty: wkroczenia wojsk japońskich do Mandżurii (1931 r.), podpisania paktu antykominternowskiego (1936 r.), najazdu Japonii na Chiny (1937 r.)
- przedstawia ekspansywne cele Japonii
- wskazuje kierunki ekspansji Japonii w Azji i jej skutki
- wyjaśnia znaczenie terminu: anchluss
- zna daty: wojny domowej w Hiszpanii (1933–1939 r.), Anchlussu Austrii (1938 r.), konferencji w Monachium (29-30 IX 1938 r.), zajęcia Czechosłowacji przez Niemcy (III 1939 r.), paktu Ribbentrop-Mołotow (23 VIII 1939 r.)
- identyfikuje postacie: Francisco Franco, Adolfa Hitlera, Benito Mussoliniego, Józefa Stalina, Władysława Mołotowa, Joachima von Ribbentropa
- przedstawia przyczyny i skutki wojny domowej w Hiszpanii
- wskazuje etapy tzw. pokojowych podbojów Hitlera z lat 1938–1939 r.
- wyjaśnia znaczenie terminów: sekularyzacja, mass media, modernizm, ekspresjonizm
- identyfikuje postacie: Henry’ego Forda, Zygmunta Freuda, Aleksandra Fleminga, Alberta Einsteina, Charlie’go Chaplina, Walta Disney’a, Ernesta Hemingwaya, Franza Kafki, Michaiła Bułhakowa,
- wskazuje czynniki, które wpłynęły na sekularyzację społeczeństwa
- wymienia charakterystyczne cechy kultury masowej w latach 20. XX w.
- wyjaśnia, jakim celom była podporządkowana sztuka w krajach totalitarnych
- wyjaśnia znaczenie terminu: plebiscyt
- zna daty: przekazania J. Piłsudskiemu naczelnego dowództwa sił zbrojnych (11 XI 1918 r.), powstania wielkopolskiego (27 XII 1918–16 II 1919 r.), I powstania śląskiego (17–24 VIII 1919 r.), II powstania śląskiego (19/20–25 VIII 1920 r.), plebiscytu na Górnym Śląsku (20 III 1921 r.), III powstania śląskiego (2/3 V–5 VII 1921 r.), plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu (11 VII 1920 r.), zaślubin Polski z morzem (II 1920 r.)
- identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Ignacego Jana Paderewskiego
- przedstawia okoliczności przejścia władzy przez J. Piłsudskiego w 1918 r.
- omawia przyczyny i skutki powstania wielkopolskiego oraz powstań śląskich
- wyjaśnia znaczenie terminów: koncepcja federacyjna, koncepcja inkorporacyjna
- zna daty: bitwy warszawskiej (13–15 VIII 1920 r.), traktatu ryskiego (18 III 1921 r.), przyłączenia Litwy Środkowej do Polski (III 1922 r.)
- identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego
- charakteryzuje koncepcje granicy wschodniej
- przedstawia postanowienia pokoju ryskiego
- wyjaśnia, dlaczego bitwa warszawska zmieniła losy wojny
- zna daty: przyjęcia małej konstytucji (20 II 1919 r.), uchwalenia konstytucji marcowej (17 III 1921 r.), zaprzysiężenia G. Narutowicza na prezydenta (11 XII 1922 r.), reformy walutowej W. Grabskiego (1924 r.), wybory S. Wojciechowskiego na prezydenta (XII 1922 r.)
- identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Gabriela Narutowicza, Stanisława Wojciechowskiego, Władysława Grabskiego
- omawia ustrój II Rzeczypospolitej w świetle konstytucji marcowej
- wyjaśnia, jakie było znaczenie reformy walutowej rządu Grabskiego
- wyjaśnia znaczenie terminów: sanacja, nowela sierpniowa, autorytaryzm
- zna daty: przewrotu majowego (12–14 V 1926 r.), wyboru I. Mościckiego na Prezydenta (VI 1926 r.), noweli sierpniowej (VIII 1926 r.), uchwalenia konstytucji kwietniowej (23 IV 1935 r.)
- identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Stanisława Wojciechowskiego, Ignacego Mościckiego,
- wymienia przyczyny i skutki przewrotu majowego
- przedstawia cechy charakterystyczne rządów sanacji
- omawia cechy charakterystyczne ustroju Polski w świetle konstytucji kwietniowej
- zna daty: decyzji o budowie Gdyni (IX 1922 r.), czteroletniego planu inwestycyjnego (1936–1940 r.), budowy Centralnego Okręgu Przemysłowego (1936–1939 r.)

- identyfikuje postacie: Eugeniusza Kwiatkowskiego, Władysława Grabskiego
- wymienia najważniejsze problemy społeczne i gospodarcze II RP
- wyjaśnia, na czym polegał wielonarodowy charakter II RP
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla II RP miała budowa portu w Gdyni
- wyjaśnia znaczenie terminu: modernizm
- zna datę reformy oświaty J. Jędrzejewicza (1932 r.)
- identyfikuje postacie: Janusza Jędrzejewicza, Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, Karola Szymanowskiego, Stanisława Ignacego Witkiewicza (Witkacego), Stefana Żeromskiego, Władysława Reymonta, Marii Dąbrowskiej, Witolda Gombrowicza, Brunona Schulza, Juliana Tuwima, Czesława Miłosa, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Władysława Broniewskiego, Tadeusza Dołęgi-Mostowicza, Hanki Ordonówny, Eugeniusza Bodo
- przedstawia główne założenia reformy J. Jędrzejewicza
- charakteryzuje kierunki rozwoju literatury międzywojnia
- wyjaśnia znaczenie terminu: „korytarz”
- zna daty: sojuszu polsko-francuskiego (1921 r.), sojuszu polsko-rumuńskiego (1921 r.), paktu o nieagresji z ZSRR (1932 r.), polsko-niemieckiej deklaracji o niestosowaniu przemocy (1934 r.), paktu Ribbentrop-Mołotow (23 VIII 1939 r.)
- identyfikuje postać Józefa Becka
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla bezpieczeństwa międzynarodowego Polski miały sojusze z Francją i Rumunią
- wyjaśnia, na czym polegała polityka równej odległości
- wyjaśnia znaczenie terminów: wojna błyskawiczna (Blitzkrieg), bitwa graniczna
- zna daty: ataku III Rzeszy na Polskę (1 IX 1939 r.), obrony polskiej placówki wojskowej na Westerplatte (1–7 IX 1939 r.), bitwy pod Wizną (8–10 IX 1939 r.), bitwy nad Bzurą (9–22 IX 1939 r.), ataku ZSRR na Polskę (17 IX 1939 r.), bitwy pod Kockiem (2–5 X 1939 r.)
- identyfikuje postacie: Henryka Sucharskiego, Edwarda Rydza-Śmigłego
- wyjaśnia, na czym polegała wojna błyskawiczna
- przedstawia bilans wojny obronnej Polski
- wyjaśnia znaczenie terminu: kolaboracja
- zna daty: ataku III Rzeszy na Danię i Norwegię (9 IV 1940 r.), rozpoczęcia ofensywy niemieckiej na Zachodzie (10 V 1940 r.), bitwy o Anglię (10 VII – 31 X 1940 r.), ataku Niemiec na Jugosławię i Grecję (6 IV 1941 r.)
- identyfikuje postacie: Charlesa de Gaulle’a, Winstona Churchilla
- omawia przyczyny i skutki ekspansji III Rzeszy na państwa skandynawskie
- przedstawia przyczyny i skutki ofensywy niemieckiej w Europie Zachodniej
- wyjaśnia znaczenie terminu: sowietyzacja
- zna daty: ataku Niemiec na ZSRR (22 VI 1941 r.), ataku Japonii na USA (7 XII 1941 r.)
- przedstawia przyczyny wojny niemiecko-radzieckiej
- omawia okoliczności ataku Japonii na USA
- wyjaśnia znaczenie terminów: getto, Holokaust
- charakteryzuje politykę nazistów wobec Żydów
- wyjaśnia znaczenie terminów: operacja „Overlord”, kamikadze
- zna daty: konferencji w Teheranie (XI/XII 1943 r.), lądowania aliantów w Normandii (6 VI 1944 r.), konferencji w Jałcie (II 1945 r.), zrzucenia bomby atomowej na Hiroszimę (6 VIII 1945 r.) i Nagasaki (9 VIII 1945 r.)
- identyfikuje postacie: Douglasa MacArthura, Harry’ego Trumana
- omawia postanowienia konferencji w Teheranie i Jałcie
- wyjaśnia znaczenie terminów: deportacja, obóz koncentracyjny, obóz zagłady
- zna datę zbrodni katyńskiej (IV–V 1940 r.)
- wskazuje na mapie miejsca, w których znajdowały się niemieckie obozy zagłady, ważniejsze getta żydowskie, miejsca masowych mordów i pochówku polskich oficerów
- wyjaśnia, na czym polegał proces sowietyzacji
- przedstawia sposoby represji stosowane przez okupanta niemieckiego
- omawia metody eksterminacji stosowane przez niemieckie okupacyjne władze
- zna daty: mianowania Władysława Raczkiewicza na prezydenta Polski (30 IX 1939 r.), utworzenia rządu Sikorskiego (30 IX 1939 r.), konferencji w Teheranie (28 XI – 1 XII 1943 r.), konferencji w Jałcie (4–11 II 1945 r.)

- identyfikuje postać Władysława Sikorskiego
- omawia decyzje konferencji teherańskiej i jałtańskiej w sprawie polskiej
- wyjaśnia znaczenie terminów: konspiracja, Armia Krajowa, sabotaż, dywersja, plan „Burza”, Polskie Państwo Podziemne
- zna daty: powstania AK (14 II 1942 r.), rozpoczęcia realizacji planu „Burza” (1944 r.), powstania warszawskiego (1 VIII – 3 X 1944 r.)
- identyfikuje postać Tadeusza Komorowskiego „Bora”
- charakteryzuje cele polityczne Polskiego Państwa Podziemnego
- omawia cele strategiczne Polskiego Państwa Podziemnego
- przedstawia założenia planu „Burza”
- wyjaśnia znaczenie terminów: demilitaryzacja, denazyfikacja, demokratyzacja, procesy norymberskie
- zna daty: konferencji w Poczdamie (17 VII–2 VIII 1945 r.), procesów norymberskich (1946–1949 r.)
- identyfikuje postacie: Harry’ego Trumana, Clementa Attlee
- omawia społeczne i gospodarcze skutki II wojny światowej
- wymienia postanowienia konferencji poczdamskiej w sprawie Niemiec
- wyjaśnia znaczenie terminów: zimna wojna, „żelazna kurtyna”, centralne planowanie, industrializacja, wyścig zbrojeń
- zna datę utworzenia RFN i NRD (1949 r.)
- identyfikuje postacie: Winstona Churchilla, Harry’ego Trumana
- wskazuje na mapie państwa niemieckie
- wyjaśnia, na czym polegała zimna wojna oraz wyścig zbrojeń
- wyjaśnia znaczenie terminów: Ziemie Odzyskane, referendum
- zna daty: ogłoszenia Manifestu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego (22 VII 1944 r.), porozumienia między PKWN a rządem ZSRR o polsko-radzieckiej granicy (27 VII 1944 r.), powstania Rządu Tymczasowego RP (31 XII 1944 r.), referendum (30 VI 1946 r.), wyborów (19 I 1947 r.)
- wskazuje na mapie zmiany terytorialne Polski po II wojnie światowej
- omawia postanowienia konferencji poczdamskiej dotyczące zmian terytorialnych państwa polskiego
- wyjaśnia, jaką rolę w umacnianiu władzy komunistycznej w Polsce odegrało referendum ludowe i pierwsze powojenne wybory.
- wyjaśnia znaczenie terminów: Polska Zjednoczona Partia Robotnicza, kolektywizacja, socrealizm
- zna datę uchwalenia Konstytucji PRL (1952 r.)
- identyfikuje postacie: Stanisława Mikołajczyka, Bolesława Bieruta, Władysława Gomułkę
- przedstawia ustrój państwa w świetle Konstytucji PRL.
- wyjaśnia znaczenie terminów: dekolonizacja, państwa Trzeciego Świata
- przedstawia polityczne i gospodarcze skutki dekolonizacji Afryki
- przedstawia przyczyny wybuchu wojny koreańskiej
- wyjaśnia przyczyny zaangażowania się USA w konflikt w Wietnamie
- wyjaśnia znaczenie terminu: destalinizacja
- zna daty: powstania węgierskiego (1956 r.), „praskiej wiosny” (1968 r.)
- przedstawia przyczyny i skutki powstania na Węgrzech
- omawia przyczyny i skutki „praskiej wiosny”
- wyjaśnia znaczenie terminu: segregacja rasowa
- wyjaśnia, na czym polegał proces integracji Europy
- podaje przykłady odejścia od systemów autorytarnych na rzecz demokracji w Europie
- zna datę proklamowania niepodległości Izraela (V 1948 r.)
- omawia okoliczności powstania państwa Izrael
- wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja obyczajowa, feminizm, subkultura, terroryzm, popkultura
- zna datę II Soboru Watykańskiego (X 1962–XII 1965 r.)
- charakteryzuje przemiany w Kościele katolickim w II połowie XX w.
- określa cele działalności organizacji terrorystycznych
- zna daty: Poznańskiego Czerwca (28–30 VI 1956 r.), polskiego Października (1956 r.), wydarzeń marcowych (1968 r.), wystąpień robotniczych na Wybrzeżu (XII 1970 r.)
- identyfikuje postacie: Władysława Gomułkę, Edwarda Gierka, Stefana Wyszyńskiego

- wskazuje na mapie miasta, w których w 1956 r. i 1970 r. doszło do strajków robotniczych i demonstracji
- przedstawia przyczyny i skutki Poznańskiego Czerwca
- wyjaśnia przyczyny i skutki wystąpień studenckich w marcu 1968 r.
- przedstawia przyczyny i skutki wystąpień robotniczych na Wybrzeżu w grudniu 1970 r.
- zna daty: wyboru K. Wojtyły na papieża (1978 r.), I pielgrzymki Jana Pawła II do Polski (1979 r.)
- identyfikuje postacie: Edwarda Gierka, Lecha Wałęsy, Stefana Wyszyńskiego, Karola Wojtyły
- omawia założenia i realizację reform gospodarczych E. Gierka
- przedstawia wpływ Jana Pawła II na przemiany społeczno-polityczne w Polsce
- wyjaśnia znaczenie terminów: głośność, pieriestrojka, Jesień Narodów
- zna daty: Jesieni Narodów (1989–1990 r.), zjednoczenia Niemiec (IX 1990 r.), rozwiązania ZSRR (XII 1991 r.)
- identyfikuje postacie: Ronalda Reagana, Michaiła Gorbaczowa
- charakteryzuje reformy polityczne przeprowadzone przez M. Gorbaczowa
- wyjaśnia symbolikę upadku muru Berlińskiego
- wyjaśnia znaczenie terminu: Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”
- zna daty: wyboru K. Wojtyły na papieża (1979 r.), I pielgrzymki Jana Pawła II do Polski (VI 1979 r.)
- identyfikuje postacie: Karola Wojtyły, Edwarda Gierka, Lecha Wałęsy
- wyjaśnia wpływ I pielgrzymki Jana Pawła II na przemiany polityczne w PRL
- przedstawia skutki wystąpień robotniczych w sierpniu 1980 r.
- wyjaśnia znaczenie terminu: stan wojenny
- zna daty: zamachu na papieża Jana Pawła II (13 V 1981 r.) wprowadzenia stanu wojennego (31 XII 1981 r.),
- identyfikuje postać Wojciecha Jaruzelskiego,
- wymienia restrykcje, które dotyczyły społeczeństwo polskie w okresie stanu wojennego
- wyjaśnia znaczenie terminów: inflacja, pluralizm, prywatyzacja
- zna daty: obrad Okrągłego Stołu (6 II – 5 IV 1989 r.), wyborów czerwcowych (4 VI 1989 r.), wejścia Polski do NATO (12 III 1999 r.), wejścia Polski do UE (1 V 2004 r.), uchwalenia Konstytucji RP (2 IV 1997 r.)
- identyfikuje postacie: Wojciecha Jaruzelskiego, Tadeusza Mazowieckiego, Lecha Wałęsy
- przedstawia wyniki wyborów czerwcowych
- określa, na czym polegała transformacja ustrojowa w Polsce w latach dziewięćdziesiątych XX wieku
- wyjaśnia znaczenie terminów: kraje „Trzeciego Świata”, bogata Północ, biedne Południe
- wyjaśnia, jakie skutki społeczne i gospodarcze ma rozdźwięk między bogatą Północą a biednym Południem.
- zna datę zamachu na nowojorski World Trade Center (11 IX 2011 r.)
- wymienia zjawiska i procesy, które mają wpływ na bezpieczeństwo współczesnego świata

Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)

Uczeń:

- wyjaśnia znaczenie terminów: legitymizm, równowaga sił, restauracja, federacja
- zna daty: bitwy pod Lipskiem X 1813 r.), kapitulacji Napoleona (IV 1814 r.), podpisania Aktu końcowego traktatu wersalskiego (VI 1815 r.),
- identyfikuje postacie: Klemensa von Metternicha, Charlesa de Talleyranda
- przedstawia przyczyny i okoliczności zwołania kongresu wiedeńskiego
- wyjaśnia, kto i dlaczego odniósł największe korzyści z decyzji przyjętych podczas kongresu wiedeńskiego
- przedstawia, jakie korzyści z ustaleń obrad kongresu wiedeńskiego odniosły Wielka Brytania, Rosja, Prusy i Austria
- omawia decyzje kongresu wiedeńskiego wobec Francji
- przedstawia decyzje kongresu wiedeńskiego wobec państw niemieckich i włoskich.
- wyjaśnia znaczenie terminów: karbonariusze, Młode Włochy, Młoda Europa, Związek Celny
- wskazuje na mapie kraje, w których w latach 20. i 30. XIX w. doszło do wystąpień rewolucyjnych
- omawia przyczyny i skutki wybuchu rewolucji lipcowej we Francji
- przedstawia przyczyny i okoliczności podziału Królestwa Niderlandów
- wyjaśnia znaczenie terminów: akumulacja kapitału, pruska droga do kapitalizmu, dualizm ekonomiczny, gospodarka ekstensywna
- wskazuje na mapie najbardziej uprzemysłowione regiony Europy
- charakteryzuje przemiany społeczne i polityczne będące następstwem rewolucji przemysłowej

- wyjaśnia, dlaczego Wielka Brytania stała się kolebką rewolucji przemysłowej
- przedstawia nowe rozwiązania w dziedzinie transportu i komunikacji
- wyjaśnia znaczenie terminów: liberalizm ekonomiczny, reakcjonizm, czartyzm, socjalizm utopijny, proletariąt, marksści
- omawia okoliczności narodzin ruchu robotniczego
- przedstawia metody i skutki działalności czartystów
- omawia cele i dążenia liberałów oraz konserwatystów w pierwszej połowie XIX w.
- wyjaśnia znaczenie terminów: orientalizm, eklektyzm
- zna czas dominacji klasycyzmu (początek XIX w.),
- identyfikuje postacie: Jacques'a-Louisa Davida, Aleksandra Puszkina, Honoré de Balzaca, Charlesa Dickensa, Eugène'a Delacroix, Francisca Goyi
- przedstawia cechy malarstwa, rzeźby i architektury klasycyzmu
- omawia cechy charakterystyczne literatury, malarstwa i muzyki w okresie romantyzmu
- wyjaśnia znaczenie terminu: izolacjonizm
- zna daty wojny amerykańsko-meksykańskiej (1846–1848 r.)
- wskazuje na mapie etapy rozwoju terytorialnego Stanów Zjednoczonych w XIX w.
- omawia proces rozwoju terytorialnego Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej
- wyjaśnia znaczenie terminów: warsztaty narodowe, konstytucja oktrojowana
- zna daty: wybuchu Wiosny Ludów we Francji (22 II 1848 r.), ogłoszenia II Republiki we Francji (II 1848 r.), zamachu stanu Ludwika Napoleona Bonaparte (XII 1851 r.), ogłoszenia II Cesarstwa we Francji (XII 1852 r.), wybuchu Wiosny Ludów w państwach niemieckich (III 1848 r.), wybuchu Wiosny Ludów w Austrii (III 1848 r.), powstania na Węgrzech (III 1848 – VIII 1849 r.), zniesienia pańszczyzny i wprowadzenia uwłaszczenia w monarchii habsburskiej (IX 1848 r.), wybuchu wiosny Ludów we Włoszech (III 1848 r.)
- identyfikuje postacie: Ludwika Napoleona Bonaparte, Fryderyka Wilhelma IV, Franciszka Józefa, Wiktora Emanuela II
- wyjaśnia, w jaki sposób czynniki ekonomiczne wpłynęły na wybuch Wiosny Ludów
- omawia przyczyny wybuchu Wiosny Ludów we Francji
- wymienia reformy polityczne i społeczne przeprowadzone we Francji w czasie Wiosny Ludów
- omawia przyczyny wybuchu Wiosny Ludów w krajach niemieckich i w monarchii habsburskiej
- przedstawia bilans Wiosny Ludów
- wyjaśnia znaczenie terminów: dekabryści, panslawizm, samodzielnizacja
- zna daty: proklamowania niepodległości Grecji (1822 r.), powstania dekabrystów (1825 r.), oblężenia Sewastopola (1854–1855 r.), kongresu w Paryżu (1856 r.), reformy uwłaszczeniowej w Rosji (1861 r.)
- identyfikuje postać Mikołaja I
- omawia przyczyny i skutki powstania dekabrystów
- charakteryzuje reformy wewnętrzne w Rosji w okresie odwilży posewastopolskiej
- wyjaśnia, dlaczego państwa Europy Zachodniej zdecydowały się na interwencję w spór rosyjsko-turecki
- wyjaśnia znaczenie terminu: ziemie zabrane
- zna daty: powstania Wielkiego Księstwa Poznańskiego i Rzeczypospolitej Krakowskiej (1815 r.), założenia Uniwersytetu Warszawskiego (1816 r.), założenia Uniwersytetu Lwowskiego (1817 r.)
- identyfikuje postacie: Fryderyka Wilhelma III, Franciszka I Habsburga, Stanisława Staszica, Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, Joachima Lelewela
- wskazuje na mapie ośrodki przemysłowe na ziemiach polskich pod zaborami
- opisuje ustrój Królestwa Polskiego
- przedstawia sytuację polityczną ziem polskich pod zaborem pruskim i austriackim po 1815 r.
- wymienia ośrodki przemysłowe Królestwa Polskiego
- przedstawia reformy F. K. Druckiego-Lubeckiego
- charakteryzuje rozwój kultury polskiej w latach 1815–1830 r.
- wyjaśnia znaczenie terminu: kaliszanie
- zna daty: założenia Wolnomularstwa Narodowego (1819 r.), powstania Towarzystwa Patriotycznego (1821 r.), koronacji Mikołaja I na króla Królestwa Polskiego (1829 r.)
- identyfikuje postacie: Konstantego Romanowa, Waleriana Łukasińskiego
- określa, jakie uprawnienia w zakresie władzy ustawodawczej i wykonawczej gwarantowała carowi i królowi

konstytucja

- wymienia przykłady legalnej i nielegalnej opozycji politycznej w Królestwie Polskim
- omawia najważniejsze postulaty kaliszian
- wyjaśnia, dlaczego w Królestwie Polskim zaczęły powstawać organizacje konspiracyjne
- wyjaśnia znaczenie terminów: belwederczycy, dyktator
- zna daty: zdobycia Arsenалу (29/30 XI 1830 r.), uznania powstania listopadowego za narodowe przez sejm (18 XII 1830 r.), uchwalenia detronizacji Mikołaja I przez sejm (25 I 1831 r.), bitwy pod Stoczkiem (14 II 1831 r.), bitew pod Wawrem i Dębem Wielkim (31 III 1831 r.), bitwy pod Iganiami (10 IV 1831 r.), szturm wojsk rosyjskich na Warszawę (6–8 IX 1831 r.)
- identyfikuje postacie: wielkiego księcia Konstantego, Ignacego Prądzyńskiego, Iwana Paskiewicza, Jana Krukowieckiego, Józefa Sowińskiego, Emilii Plater
- wskazuje na mapie tereny objęte działaniami powstańczymi
- charakteryzuje działalność przywódców powstania od jego rozpoczęcia do wybuchu wojny z Rosją
- przedstawia okoliczności upadku Warszawy
- omawia okoliczności upadku powstania listopadowego
- wyjaśnia znaczenie terminów: katorga, emisariusz
- zna daty: ogłoszenia Małego Manifestu TDP (1832 r.), ogłoszenia Wielkiego Manifestu TDP (1836 r.), powstania Gromad Ludu Polskiego (1835 r.)
- identyfikuje postacie: Joachima Lelewela, Stanisława Worcella, Zygmunta Krasińskiego, Cypriana Kamila Norwida
- wskazuje na mapie najważniejsze ośrodki Wielkiej Emigracji
- omawia represje po powstaniu listopadowym
- wyjaśnia, dlaczego emigrację popowstaniową określa się mianem Wielkiej Emigracji
- charakteryzuje program polityczny obozu konserwatywnego i demokratycznego polskiej emigracji
- charakteryzuje założenia programowe i działalność Gromad Ludu Polskiego.
- wyjaśnia znaczenie terminów: cytadela, Statut Organiczny, „noc paskiewiczowska”, gubernia
- zna daty: nadania Statutu Organicznego (1832 r.), „nocy paskiewiczowskiej” (1833–1856 r.), wkroczenia wojsk rosyjskich i austriackich do Krakowa (4 III 1846 r.)
- identyfikuje postacie: Iwana Paskiewicza, Fryderyka Wilhelma IV, Karola Marcinkowskiego, Hipolita Cegielskiego, Szymona Konarskiego, Piotra Ściegiennego
- wskazuje na mapie obszar powstania krakowskiego, tereny objęte rabacją galicyjską
- omawia politykę represji w Królestwie Polskim po powstaniu listopadowym
- charakteryzuje początki pracy organicznej w zaborze pruskim
- wyjaśnia przyczyny wybuchu powstania w Rzeczypospolitej Krakowskiej w 1846 r.
- omawia przyczyny i skutki rabacji galicyjskiej
- wyjaśnia znaczenie terminów: serwituty, asymilacja
- zna daty: powołania Komitetu Narodowego w Poznaniu (1848 r.), kapitulacji Krakowa (IV 1848 r.)
- identyfikuje postacie: Ludwika Mierosławskiego, Wilhelma I, Józefa Bema, Aleksandra II – omawia przebieg i skutki Wiosny Ludów w zaborze pruskim
- omawia przebieg Wiosny Ludów z zaborze austriackim
- przedstawia skutki Wiosny Ludów w Galicji
- wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja moralna, tajne państwo polskie, partia powstańcza
- zna daty: utworzenia Dyrekcji Krajowej „białych” (XII 1861 r.), ogłoszenia dekretów o reformie szkolnictwa, oczyszczaniu chłopów i równouprawnieniu Żydów (1862 r.), powołania Komitetu Centralnego Narodowego (1862 r.), ogłoszenia Manifestu Tymczasowego Rządu Narodowego (22 I 1863 r.), przejścia dyktatury przez R. Traugutta (X 1863 r.)
- identyfikuje postacie: Ludwika Mierosławskiego, Mariana Langiewicza, Aleksandra II, Ottona von Bismarcka
- opisuje wybuch powstania styczniowego oraz kształtowanie się władz powstańczych
- omawia cechy charakterystyczne walk powstańczych
- przedstawia najważniejsze pośrednie i bezpośrednie przyczyny wybuchu powstania styczniowego
- wyjaśnia znaczenie terminów: abolicjonizm, eksterminacja
- zna daty: wybrania Abrahama Lincolna na prezydenta (1860 r.), ogłoszenia secesji przez Karolinę Południową (XII 1860 r.), ataku na Fort Sumter (12 IV 1861 r.), ogłoszenia Proklamacji emancypacyjnej (IX 1862 r.),

- zniesienia niewolnictwa (1863 r.), bitwy pod Gettysburgiem (1-3 VII 1863 r.), zabójstwa prezydenta Lincolna (14 IV 1865 r.)
- identyfikuje postacie: Roberta F. Lee, Ulyssesa S. Granta
- przedstawia różnice w rozwoju gospodarczym i społecznym USA
- omawia skutki wojny secesyjnej
- wymienia czynniki umożliwiające stały wzrost wartości produkcji gospodarczej USA
- wyjaśnia znaczenie terminów: risorgimento, „wyprawa tysiąca”
- zna daty: bitew pod Magentą i Solferino (VI 1859 r.), powstania Czerwonego Krzyża (1863 r.), bitwy pod Custozzą (VI 1866 r.)
- identyfikuje postacie: Giuseppe Mazziniego, Napoleona III
- przedstawia okoliczności powstania Czerwonego Krzyża
- opisuje etapy jednoczenia Włoch
- wymienia główne wydarzenia polityczne w Europie, które wpłynęły na zjednoczenie Włoch
- wyjaśnia znaczenie terminów: Związek Północnoniemiecki, „żelazny kanclerz”
- zna daty: objęcia stanowiska premiera rządu pruskiego przez O. von Bismarcka (1862 r.), bitwy pod Sadową (VII 1866 r.), utworzenia Związku Północnoniemieckiego (1867 r.), bitwy pod Sedanem (IX 1870 r.), zdobycia Metz (X 1870 r.), pokoju we Frankfurcie nad Menem (V 1871 r.), powstania dualistycznej monarchii austro-węgierskiej (1867 r.)
- identyfikuje postacie: Wilhelma I Hohenzollerna, Franciszka Józefa I, Napoleona III
- charakteryzuje politykę Ottona von Bismarcka
- wyjaśnia, na czym polegał pruski militarizm
- przedstawia okoliczności proklamowania II Rzeszy Niemieckiej
- wyjaśnia znaczenie terminu: dominium
- zna daty: powstania sipajów (1857–1859 r.), I wojny opiumowej (1839–1842 r.), powstania tajpingów (1851–1864 r.), II wojny opiumowej (1856-1860 r.), budowy Kanału Sueskiego (1859–1869 r.)
- identyfikuje postacie: Cecila Johna Rhodesa, Ferdinanda de Lessepsa
- wymienia przyczyny kolonizacji Afryki
- omawia walkę państw europejskich o wpływy w Chinach
- wyjaśnia, jakie znaczenie miała budowa kanałów łączących morza i oceany
- wyjaśnia znaczenie terminów: „sojusz trzech cesarzy”, szogun, epoka Meiji, obóz koncentracyjny
- zna daty: „sojuszu trzech cesarzy” (1873 r.), epoki Meiji (1868–1912 r.), I wojny burskiej (1880–1881 r.), II wojny burskiej (1899–1902 r.), powstania bokserów w Chinach (1899–1901 r.)
- identyfikuje postacie: Aleksandra II, Ottona von Bismarcka, Mutsuhito, Cecila Johna Rhodesa
- wskazuje na mapie kierunki ekspansji Japonii
- omawia przyczyny i skutki modernizacji Japonii w II połowie XIX w.
- przedstawia przyczyny i skutki wojen burskich
- omawia przyczyny i skutki powstania bokserów w Chinach
- przedstawia przyczyny i skutki wojny rosyjsko-japońskiej
- wyjaśnia znaczenie terminów: melioracja, teoria ewolucji
- zna daty: skonstruowania lampy naftowej (1853 r.), opracowania układu okresowego pierwiastków (1869 r.), skonstruowania turbiny parowej (1884 r.), wynalezienia czterosuwowego silnika spalinowego (1876 r.), pierwszego udanego lotu samolotem (1903 r.), ustanowienia Nagrody Nobla (1901 r.)
- identyfikuje postacie: Dymitra Mendelejewa, Ignacego Łukasiewicza, Gottlieba Daimlera, Karla Benza, Rudolfa Diesla, Wilbura i Orville’a Wrightów, Guglielma Marconiego
- przedstawia założenia teorii ewolucji Ch. Darwina
- wymienia cechy charakterystyczne ery elektryczności
- wyjaśnia, jakie znaczenie miał rozwój telekomunikacji
- wymienia państwa, które pełniły rolę potęg gospodarczych w II połowie XIX w.
- wyjaśnia znaczenie terminów: anarchizm, proletariusze, laicyzacja, socjaldemokracja, bolszewicy, społeczna nauka Kościoła, chadecja, syjonizm, szowinizm
- zna daty: wprowadzenia powszechnego prawa dla mężczyzn we Francji (1848 r.), uzyskania praw wyborczych przez kobiety w Nowej Zelandii (1893 r.), Komuny Paryskiej (III–V 1871 r.), utworzenia II Międzynarodówki (1889 r.), ogłoszenia encykliki Rerum novarum przez Leona XIII (1891 r.)

- identyfikuje postacie: Michaiła Bakunina, Piotra Kropotkina, Eduarda Bernsteina, Leona XIII,
- omawia kierunki rozwoju partii politycznych w Europie
- wyjaśnia, jakie możliwości dawało robotnikom powstanie partii socjalistycznych
- przedstawia narodziny i założenia programowe chrześcijańskiej demokracji
- przedstawia okoliczności wybuchu i skutki Komuny Paryskiej
- wyjaśnia znaczenie terminów: sufrażystki, eklektyzm
- zna daty: wynalezienia lampy rentgenowskiej (1895 r.), skonstruowania kinematografu (1895 r.)
- identyfikuje postacie: Florence Nightingale, Lwa Tołstoja, Auguste’a Comte’a, Gustave’a Eiffella, Auguste’a i Louisa Lumière
- omawia przemiany w życiu codziennym społeczeństwa w II połowie XIX w.
- wyjaśnia, jakie znaczenie miało wprowadzenie pod koniec XIX w. powszechnej edukacji
- omawia rolę kina i sportu w upowszechnieniu kultury masowej
- przedstawia główne postulaty ruchu emancypacyjnego na przełomie XIX i XX w.
- wyjaśnia znaczenie terminów: „noc apuchtinowska”, rugi pruskie
- zna daty: wprowadzenia j. rosyjskiego jako urzędowego w Królestwie Polskim (1865), „nocy apuchtinowskiej” (1879–1897 r.), powstania Hakaty (1894 r.), uchwalenia tzw. ustawy kagańcowej (1908 r.), noweli osadniczej (1904 r.)
- identyfikuje postacie: Fiodora Berga, Aleksandra Apuchtina, Mieczysława Ledóchowskiego, Wilhelma I Hohenzollerna, Michała Drzymały, Agenora Romualda Gołuchowskiego
- omawia represje po powstaniu styczniowym w Królestwie Polskim
- charakteryzuje postawy Polaków wobec rusyfikacji i germanizacji
- wyjaśnia, na czym polegała polityka Kulturkampf
- opisuje zakres swobód politycznych i narodowych w Galicji w dobie autonomii
- zna datę zorganizowania Uniwersytetu Latającego (1882 r.)
- identyfikuje postacie: Piotra Wawrzyniaka, Aleksandra Świętochowskiego
- przedstawia działania polskich pozytywistów i organiczników w zaborze pruskim, rosyjskim i austriackim
- omawia przemiany na wsi polskiej w XIX w.
- charakteryzuje położenie społeczeństwa polskiego pod zaborami
- przedstawia przyczyny emigracji Polaków w II połowie XIX i na początku XX w.
- charakteryzuje główne założenia programu polskich pozytywistów
- wyjaśnia znaczenie terminów: statut, endecja
- zna daty: powstania Socjaldemokracji Królestwa Polskiego (1893 r.), założenia Polskiej Partii Socjalno-Demokratycznej (1897 r.), założenia Ligi Polskiej (1887 r.), powstania Ligi Narodowej (1893 r.), powstania Stronnictwa Ludowego (1895 r.)
- identyfikuje postacie: Bolesława Limanowskiego, Zygmunta Balickiego, Ignacego Daszyńskiego, Stanisława Stojałowskiego, Bolesława Wystoucha
- wymienia główne partie polityczne należące do nurtu socjalistycznego i przedstawia ich założenia programowe
- wymienia organizacje i partie polityczne należące do nurtu narodowego i przedstawia ich założenia programowe
- wymienia główne partie polityczne należące do nurtu ludowego i przedstawia ich założenia programowe
- wyjaśnia znaczenie terminu: reakcja stołypinowska
- zna daty: Manifestu październikowego (1905 r.), reakcji stołypinowskiej (1906–1911 r.), Ukazu tolerancyjnego (1905 r.)
- identyfikuje postać Piotra Stołypina
- przedstawia stosunek Polaków do rewolucji 1905–1907 r. w Rosji
- przedstawia stosunek polskich partii politycznych do rewolucji 1905–1907 r. w Rosji
- wskazuje najważniejsze zmiany ustrojowe w Rosji po rewolucji 1905 r.
- wyjaśnia znaczenie terminów: szkoła warszawska, szkoła krakowska, stańcycy
- identyfikuje postacie: Marii Konopnickiej, Józefa Ignacego Kraszewskiego, Józefa Szujskiego, Juliusza Kossaka, Wojciecha Kossaka, Artura Grottgera, Stanisława Przybyszewskiego, Józefa Chełmońskiego, Kazimierza Przerwy-Tetmajera, Jana Kasprowicza, Karola Szymanowskiego
- przedstawia przyczyny, przejawy i skutki procesu emancypacji społeczności żydowskiej

- omawia poglądy krakowskiej i warszawskiej szkoły historycznej
- opisuje cechy charakterystyczne kultury Młodej Polski
- wymienia cechy literatury Młodej Polski
- wskazuje wpływ pracy organicznej i pracy u podstaw na budowanie poczucia więzi narodowej
- wyjaśnia znaczenie terminów: kryzysy marokańskie
- zna daty: kryzysów marokańskich (1906 r., 1911 r.), I wojny bałkańskiej (X 1912–V 1913 r.), II wojny bałkańskiej (VI–VIII 1913 r.), powstania niepodległej Albanii (1912 r.)
- przedstawia antagonizmy między Wielką Brytanią i Niemcami
- charakteryzuje antagonizmy francusko-niemieckie
- omawia rolę „kotła bałkańskiego” w narastaniu sprzeczności między mocarstwami
- wyjaśnia znaczenie terminów: ultimatum, plan Schlieffena
- zna daty: przystąpienia Turcji do wojny (X 1914 r.), przystąpienia Bułgarii do wojny (X 1915 r.), przyłączenia się Rumunii do ententy (1916 r.), bitwy jutlandzkiej (V/VI 1916 r.), bitwy nad jeziorami mazurskimi (1914 r.), ofensywy Brusilowa (VI 1916 r.), bitwy o Gallipoli (1915–1916 r.), przejścia Włoch na stronę ententy (1915 r.)
- identyfikuje postacie: Alfreda von Schlieffena, Helmutha von Moltke, Ferdynanda Focha, Aleksieja Brusilowa
- wskazuje na mapie państwa uczestniczące w wojnie po stronie państw centralnych i po stronie Ententy
- omawia przebieg ofensywy niemieckiej na Zachodzie
- opisuje przebieg i skutki zmagających na morzach i oceanach w latach 1914–1916 r.
- omawia przebieg walk na froncie wschodnim.
- wyjaśnia znaczenie terminów: mienszewicy, tezy kwietniowe, dekret o pokoju, dekret o ziemi, , kułak, GUłag, komunizm wojenny
- zna daty: abdykacji Mikołaja II (III 1917 r.), powołania Rządu Tymczasowego (III 1917 r.), ogłoszenia tez kwietniowych (IV 1917 r.), wydania dekretów o pokoju i o ziemi (X 1917 r.), traktatu pokojowego w Brześciu Litewskim (3 III 1918 r.), ogłoszenia komunizmu wojennego (IX 1918 r.)
- identyfikuje postacie: Grigorija Rasputina, Aleksandra Kiereńskiego, Lwa Trockiego, Feliksa Dzierżyńskiego
- omawia przebieg rewolucji lutowej i październikowej
- wymienia przyczyny wzrostu popularności bolszewików podczas sprawowania władzy przez Rząd Tymczasowy
- wyjaśnia znaczenie terminów: organizacja paramilitarna, kryzys przysięgowy
- zna daty: powstania Związku Walki Czynnej (1908 r.), powstania Błękitnej Armii (1917 r.), kryzysu przysięgowego (VII 1917 r.), utworzenia Rady Regencyjnej (1917 r.),
- identyfikuje postać Józefa Hallera
- charakteryzuje koncepcje programowe orientacji politycznych Polaków przed I wojną światową
- omawia organizację Legionów Polskich
- prezentuje okoliczności i skutki kryzysu przysięgowego
- przedstawia okoliczności proklamowania Aktu 5 listopada
- wyjaśnia znaczenie terminu: nieograniczona wojna podwodna
- zna daty: rozpoczęcia nieograniczonej wojny podwodnej (III 1915 r.), bitwy pod Ypres (VII-X 1917 r.), II bitwy nad Marną (VII-VIII 1918 r.), powstania republiki niemieckiej (9 XI 1918 r.)
- identyfikuje postacie: Friedricha Eberta, Ferdynanda Focha
- przedstawia okoliczności przystąpienia USA do wojny
- opisuje przebieg działań wojennych na froncie zachodnim w ostatnich latach wojny
- omawia cele i przebieg nieograniczonej wojny podwodnej
- wyjaśnia znaczenie terminów: wolne miasto, demilitaryzacja, mały traktat wersalski
- zna daty: traktatu pokojowego w Wersalu (28 VI 1919 r.), traktatu pokojowego z Austrią w Saint-Germain-en-Laye (10 IX 1919 r.), traktatu pokojowego z Bułgarią w Neuilly-sur-Seine (27 XI 1919 r.), traktatu pokojowego z Węgrami w Trianon (4 VI 1920 r.), traktatu pokojowego z Turcją w Sèvres (10 VIII 1920 r.)
- identyfikuje postacie: Davida Lloyd George’a, Georges’a Clemenceau
- wskazuje na mapie państwa powstałe po zakończeniu I wojny światowej
- omawia rolę poszczególnych państw ententy na konferencji wersalskiej
- przedstawia nowy układ sił w Europie po zakończeniu I wojny światowej
- wyjaśnia, na czym polegał mały traktat wersalski
- wskazuje zagrożenia, jakie dla Europy niósł porządek wersalski

- wyjaśnia znaczenie terminów: hiperinflacja, „czarne koszule”, pakt laterański, New Deal (Nowy Ład)
- zna daty: powstania Narodowej Partii Faszystowskiej we Włoszech (1921 r.), podpisania paktów laterańskich (1929 r.), ogłoszenia New Deal (1933 r.)
- identyfikuje postać Wiktora Emanuela III,
- wskazuje na mapie państwa, w których wprowadzono rządy autorytarne
- wyjaśnia, dlaczego w latach 20. XX w. nastąpił kryzys demokracji w Europie
- przedstawia proces przejścia władzy przez faszystów we Włoszech
- charakteryzuje politykę wewnętrzną B. Mussoliniego
- omawia założenia New Deal i sposób ich realizacji.
- wyjaśnia znaczenie terminów: pucz monachijski, Gestapo, „noc długich noży”, ustawy norymberskie, „noc kryształowa”
- zna daty: puczu monachijskiego (1923 r.), nominacji A. Hitlera na kanclerza (30 I 1933 r.), nocy długich noży (VI 1934 r.), uchwalenia ustaw norymberskich (1935 r.), nocy kryształowej (XI 1938 r.)
- identyfikuje postacie: Friedricha Eberta, Gustava Stresemanna, Josepha Goebbelsa
- charakteryzuje politykę wewnętrzną i zagraniczną rządu G. Stresemanna
- omawia proces przejścia władzy przez A. Hitlera
- przedstawia cechy charakterystyczne społeczeństwa III Rzeszy
- omawia prześladowania Żydów w III Rzeszy
- wyjaśnia, jaką rolę w utrwalaniu nazizmu odegrała propaganda
- wyjaśnia znaczenie terminów: NEP, kolektywizacja wsi, stachanowiec, GUŁag, Wielki Głód
- zna daty: ogłoszenia NEP-u (III 1921 r.), planu pięcioletniego (1928–1932 r.), Wielkiego Głodu na Ukrainie i Kubaniu (1932–1933 r.), wielkiej czystki (1934–1939 r.)
- identyfikuje postacie: Lwa Trockiego, Siergieja Kirowa
- przedstawia okoliczności powstania ZSRR– omawia założenia i realizację NEP-u
- opisuje proces przejmowania władzy przez J. Stalina
- wyjaśnia, na czym polegała kolektywizacja wsi i jakie były jej skutki
- opisuje skutki reform gospodarczych wdrażanych w Związku Radzieckim w latach 30.
- wyjaśnia znaczenie terminu: deklaracja Balfoura
- zna daty: deklaracji Balfoura (1917 r.), proklamowania Republiki Chińskiej (1912 r.), I rewolucyjnej wojny domowej w Chinach (1924–1927 r.), II rewolucyjnej wojny domowej w Chinach (1927–1937 r.), tzw. Długiego Marszu (1934–1935 r.)
- identyfikuje postacie: Arthura Balfoura, Mahatmy Gandhiego, Czang Kaj-szeka, Mao Tse-tunga
- wskazuje na mapie tereny zajęte przez Cesarstwo Japonii w latach 1933–1941 r.
- podaje przejawy kryzysu kolonializmu na pocz. XX w.
- omawia przebieg i skutki aneksji Mandżurii i Chin przez Japonię
- przedstawia skutki rewolucyjnych wojen domowych w Chinach
- wyjaśnia znaczenie terminów: remilitaryzacja, „piąta kolumna”, appeasement
- zna daty: remilitaryzacji Nadrenii (1936 r.), ogłoszenia republiki w Hiszpanii (1931 r.), podpisania paktu stalowego (V 1939 r.), podpisania paktu trzech (IX 1940 r.), zajęcia przez Polskę Zaolzia, Jaworzyny, części Orawy i Spiszu (X 1938 r.), aneksji Kłajpedy przez Niemcy (III 1939 r.), aneksji Albanii przez Włochy (IV 1939 r.), polsko-brytyjskiego traktatu sojuszniczego (25 VIII 1939 r.)
- identyfikuje postacie: Neville’a Chamberlaina, Édouarda Daladiera
- wskazuje na mapie tereny włączone do Niemiec i Włoch w latach 1935–1939 r.
- przedstawia skutki remilitaryzacji Nadrenii
- omawia przebieg i skutki Anschlussu Austrii
- przedstawia okoliczności zwołania i postanowienia konferencji monachijskiej
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do aneksji Czechosłowacji przez III Rzeszę
- wyjaśnia znaczenie terminów: kubizm, surrealizm, futurizm
- zna daty: pierwszej transmisji telewizyjnej (1927 r.), rozpoczęcia produkcji penicyliny (1940 r.)
- identyfikuje postacie: Ludwika Hirszfelda, Pabla Picasso, Ericha Marii Remarque’a, Bertolta Brechta, Jamesa Joyce’a, Leni Riefenstahl, Siergieja Eisensteina
- wyjaśnia, czym przejawiał się powojenny kryzys wartości
- przedstawia skutki elektryfikacji

- wyjaśnia, jakie znaczenie dla społeczeństwa miały rozwój radiofonii i początki telewizji
- wyjaśnia, jaką rolę w latach 20. XX w. zaczęły pełnić mass media
- wymienia kierunki w malarstwie lat 20. XX w.
- omawia kierunki rozwoju literatury okresu Międzywojnia
- wyjaśnia znaczenie terminu: arbitraż
- zna daty: powstania Tymczasowego Rządu Ludowego Republiki Polskiej (6/7 XI 1918 r.), założenia Polskiej Organizacji Wojskowej (1914 r.), mianowania J. Piłsudskiego Naczelnikiem Państwa (22 XI 1918 r.), bitwy w rejonie Góry św. Anny (21–26 V 1921 r.)
- identyfikuje postacie: Ignacego Daszyńskiego, Wincentego Witosa, Jędrzeja Moraczewskiego, Józefa Hallera, Wojciecha Korfańtego
- wskazuje na tereny, których przynależność do Polski lub Niemiec została rozstrzygnięta na podstawie plebiscytu
- wymienia lokalne ośrodki władzy powstające na ziemiach polskich w 1918 r.
- omawia działalność rządu I. J. Paderewskiego
- przedstawia okoliczności przeprowadzenia i skutki plebiscytu na Górnym Śląsku
- omawia okoliczności przeprowadzenia i skutki plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu
- wyjaśnia znaczenie terminów: Orłęta Lwowskie, „bunt Żeligowskiego”
- zna daty: walk o Lwów (1–22 XI 1918 r.), zajęcia Wilna przez Polaków (IV 1919 r.), operacji niemeńskiej (IX 1920 r.), „buntu” L. Żeligowskiego (X 1920 r.)
- identyfikuje postacie: Michała Tuchaczewskiego, Władysława Grabskiego, Lucjana Żeligowskiego
- wskazuje na mapie linię Curzona
- wyjaśnia, jaką rolę odegrały Orłęta Lwowskie w walce o polską granicę wschodnią
- opisuje przebieg wojny polsko-bolszewickiej
- omawia skutki „buntu” L. Żeligowskiego.
- wyjaśnia znaczenie terminu: kontrasygnata
- zna daty: pierwszych wyborów w niepodległej Polsce (26 I 1919 r.), reformy rolnej (VII 1919 i 1920 r.), zabójstwa prezydenta G. Narutowicza (16 XII 1922 r.)
- identyfikuje postacie: Wincentego Witosa, Władysława Sikorskiego, Macieja Rataja
- charakteryzuje założenia ustrojowe II Rzeczypospolitej w świetle małej konstytucji
- omawia system trójpodziału władz przedstawiony w konstytucji marcowej
- przedstawia założenia reformy rolnej
- uzasadnia, że konstytucja marcowa wprowadzała system rządów parlamentarnych
- wyjaśnia znaczenie terminów: grupa zamkowa, grupa pułkowników
- zna daty: traktatu w Rapallo (1922 r.), układu z Locarno (1925 r.), wojny celnej z Niemcami (1925–1934 r.), procesu brzeskiego (X 1931–I 1932 r.), wyborów brzeskich (1930 r.), powstania Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem (1928 r.)
- identyfikuje postacie: Wincentego Witosa, Macieja Rataja, Kazimierza Bartla, Walerego Sławka, Józefa Becka, Edwarda Rydza-Śmigłego
- charakteryzuje przejawy kryzysu rządów parlamentarnych w Polsce międzywojennej
- wyjaśnia, jakie były skutki rządów sanacyjnych dla partii opozycyjnych
- przedstawia metody walki obozu sanacyjnego z przeciwnikami politycznymi
- wyjaśnia znaczenie terminów: asymilacja państwowa, asymilacja narodowa, polsko-niemiecka wojna celna
- zna datę ustawy znoszącej dyskryminację ze względu na wyznanie, narodowość lub język (1931 r.)
- wskazuje na mapie województwa, w których mniejszości narodowe stanowiły duży odsetek mieszkańców, obszar COP
- wyjaśnia, jakie problemy niosła obecność tak dużych grup mniejszości narodowych na terytorium Rzeczypospolitej
- charakteryzuje różnice w rozwoju gospodarczym ziem polskich
- omawia politykę gospodarczą E. Kwiatkowskiego
- przedstawia przyczyny powstania COP
- wyjaśnia, na czym polegał podział na Polskę A i B
- wyjaśnia znaczenie terminu: funkcjonalizm
- identyfikuje postacie: Wojciecha Kossaka, Jana Styki, Zofii Nałkowskiej, Antoniego Słonimskiego, Jana

- Lechonia, Jarosława Iwaszkiewicza, Bolesława Leśmiana, Leopolda Staffa, Jana Parandowskiego, Mieczysławy Ćwiklińskiej, Adolfa Dymyzy, Aleksandra Żabczyńskiego, Leonarda Buczkowskiego, Jadwigi Smosarskiej
- omawia rozwój szkolnictwa wyższego
 - przedstawia kierunki w rozwoju sztuki i architektury
 - zna daty: paktu Brianda–Kelloga (1928 r.), podpisania protokołu Litwinowa (1929 r.), zajęcia Zaolzia (X 1938 r.)
 - identyfikuje postacie: Gustava Stresemanna, Neville’a Chamberlaina
 - omawia koncepcje polskiej polityki zagranicznej
 - przedstawia niemieckie roszczenia wobec Polski sformułowane po 1938 r.
 - charakteryzuje stosunki polsko-niemieckie w latach 1934–1938 r. i określa, dlaczego uległy one zmianie w 1939 r.
 - wyjaśnia znaczenie terminów: dywersja, V kolumna,
 - zna daty: sojuszu polsko-brytyjskiego (25 VIII 1939 r.), wypowiedzenia wojny Niemcom przez Wielką Brytanię i Francję (3 IX 1939 r.), bitwy pod Mławą (3 IX 1939 r.), kapitulacji Warszawy (28 IX 1939 r.), ewakuacji polskich władz państwowych i wojskowych do Rumunii (17/18 IX 1939 r.)
 - identyfikuje postacie: Stefana Starzyńskiego, Franciszka Kleeberga, Władysława Raczkiewicza
 - wskazuje na mapie główne kierunki natarcia wojsk niemieckich na Polskę
 - charakteryzuje polski plan wojny z Niemcami
 - określa, jakie wspólne cele łączyły Niemcy i ZSRR w 1939 r.
 - omawia politykę sojuszników Polski w czasie trwania wojny obronnej
 - przedstawia postawę wojsk niemieckich i radzieckich wobec polskich jeńców i ludności cywilnej
 - wyjaśnia znaczenie terminów: „wojna zimowa”, linia Maginota, Fall Gelb, „Lew Morski”
 - zna daty: „wojny zimowej” (30 XI 1939 – 12 III 1940 r.), aneksji Litwy, Łotwy i Estonii przez ZSRR (VII 1940 r.), zajęcia Paryża przez Niemcy (14 VI 1940 r.), wypowiedzenia wojny Francji przez Włochy (10 VI 1940 r.), podpisania paktu trzech (27 IX 1940 r.), ataku Włoch na Grecję (1940 r.), bitwy o Tobruk (IV – XI 1941 r.)
 - identyfikuje postacie: Hermanna Göringa, Erwina Rommla
 - wskazuje na mapie kraje podbite przez III Rzeszę w 1940 r., obszary zajęte przez ZSRR w latach 1939–1941
 - charakteryzuje przebieg ekspansji III Rzeszy na państwa skandynawskie
 - omawia przebieg ekspansji III Rzeszy na Europę Zachodnią
 - opisuje przebieg i skutki bitwy o Anglię
 - charakteryzuje przebieg i skutki walk na Bałkanach
 - wyjaśnia znaczenie terminów: operacja Barbarossa, Lebensraum, „Operacja Cytadela”, „wilcze stada”
 - zna daty: bitwy o Moskwę (XII 1941 r.), oblężenia Leningradu (IX 1941 – I 1944 r.), bitwy pod Stalingradem (VIII 1942–II 1943 r.), bitwy pod Kurskiem (VII – VIII 1943 r.), bitwy o Midway (VI 1942 r.), bitwy pod El-Alamein (VII–XI 1942 r.), lądowania aliantów na Sycylii (VII 1943 r.)
 - identyfikuje postacie: Franklina Delano Roosevelta, Bernarda Law Montgomeryego, Dwighta Eisenhowera
 - omawia strategiczne założenia planu Barbarossa
 - wskazuje przełomowe wydarzenia w przebiegu wojny radziecko-niemieckiej
 - przedstawia politykę okupacyjnych władz niemieckich na zajętych terenach ZSRR
 - omawia przebieg walk aliantów w Afryce Północnej
 - wyjaśnia znaczenie terminów: Einsatzgruppen, szmalcownictwo
 - identyfikuje postacie: Adolfa Eichmanna, Ireny Sendlerowej, Josipa Broz-Tito, Juliana Grobelnego
 - charakteryzuje politykę okupantów niemieckich w Europie Zachodniej i Skandynawii
 - wyjaśnia, na czym polegał plan „Ostatecznego rozwiązania kwestii żydowskiej”
 - przedstawia sposoby, metody i skalę eksterminacji ludności Żydowskiej
 - wyjaśnia znaczenie terminów: operacja „Market-Garden”, taktyka żabich skoków
 - zna daty: podpisania Karty Atlantycznej (14 VIII 1941 r.), bitwy pod Falaise (VII 1944 r.), kontrofensywy niemieckiej w Ardenach (XII 1944 r.), operacji berlińskiej (16 IV – 2 V 1945 r.), podpisania przez Niemcy kapitulacji w Reims (7 V 1945 r.), podpisania przez Niemcy kapitulacji w Berlinie (8 V 1945 r.), kapitulacji Japonii (2 IX 1945 r.)
 - identyfikuje postacie: Dwighta Eisenhowera, Georga Pattona, Alfreda Jodla, Wilhelma Keitela
 - wskazuje na mapie kierunki ofensywy Armii Czerwonej w 1944 r., miejsca operacji „Overlord” i „Market-Garden”

- przedstawia okoliczności podpisania Karty Atlantyckiej i jej postanowienia
- omawia proces powstawania koalicji antyhitlerowskiej
- opisuje przebieg lądowania aliantów w Normandii i walk w Europie Zachodniej
- wyjaśnia znaczenie terminów: paszportyzacja, Akcja Specjalna „Kraków”, akcja AB, Rada Pomocy Żydom „Żegota”, szmalcownik
- zna daty: podpisania radziecko-niemieckiego traktatu o granicach i przyjaźni (28 IX 1939 r.), Akcji Specjalnej „Kraków” (XI 1939 r.), akcji AB (1940 r.), powstania w getcie warszawskim (19 IV–16 V 1943 r.)
- identyfikuje postacie: Mordechaja Anielewicza, Marka Edelmana, Jana Karskiego, Ireny Sendlerowej,
- wskazuje na mapie podział ziem polskich pod okupacją w 1939 r. i zmiany terytorialne po 1941 r.
- przedstawia politykę okupacyjnych władz radzieckich wobec Polaków na Kresach Wschodnich
- opisuje deportacje polskiej ludności z Kresów Wschodnich i warunki życia na zesłaniu
- charakteryzuje sytuację Polaków na ziemiach wcielonych do III Rzeszy
- omawia warunki życia Polaków w Generalnym Gubernatorstwie
- przedstawia metody eksterminacji ludności żydowskiej na ziemiach polskich
- wyjaśnia znaczenie terminów: Związek Patriotów Polskich, Krajowa Rada Narodowa
- zna daty: ewakuacji władz II Rzeczypospolitej do Rumunii (17/18 IX 1939 r.), bitwy o Narwik (V 1940 r.), bitwy o Tobruk (VIII–XII 1941 r.), układu Sikorski-Majski (30 VII 1941 r.), bitwy o Monte Cassino (V 1944 r.), zerwania stosunków dyplomatycznych między rządem polskim na emigracji a ZSRR (25 IV 1943 r.), katastrofy gibraltarskiej (1943 r.)
- identyfikuje postacie: Władysława Raczkiewicza, Władysława Andersa, Bolesława Bieruta, Stanisława Mikołajczyka
- wskazuje na mapie miejsca, w których Polacy stoczyli walki podczas II wojny światowej
- charakteryzuje udział polskich formacji wojskowych w walkach na frontach II wojny światowej
- przedstawia postanowienia układu Sikorski-Majski i skutki jego podpisania
- wyjaśnia wpływ sprawy katyńskiej na stosunki między polskim rządem emigracyjnym a ZSRR
- wyjaśnia znaczenie terminów: Służba Zwycięstwu Polsce, Związek Walki Zbrojnej, Delegatura Rządu na Kraj, Kierownictwo Walki Cywilnej, Szare Szeregi, rzeź wołyńska
- zna daty: powstania Delegatury Rządu na Kraj (XII 1940 r.), rzezi wołyńskiej (1943 r.)
- identyfikuje postać Leopolda Okulickiego „Niedźwiadka”
- przedstawia polityczne organizacje konspiracyjne
- omawia działalność zbrojną ZWZ-AK
- wymienia polskie organizacje podziemne
- przedstawia przyczyny i przejawy konfliktu polsko-ukraińskiego na Wołyniu
- omawia genezę powstania warszawskiego
- opisuje skutki powstania warszawskiego
- przedstawia strukturę Polskiego Państwa Podziemnego
- wyjaśnia znaczenie terminów: dekartelizacja, procesy oświęcimskie, recesja, Europejski Plan Odbudowy, sowietyzacja, eksport rewolucji
- zna daty: procesów oświęcimskich (1946–1948 r., 1963–1965 r.), podpisania Deklaracji Narodów Zjednoczonych (1942 r.), konferencji założycielskiej Organizacji Narodów Zjednoczonych (25 IV 1945 r.)
- identyfikuje postać George’a C. Marshalla,
- wskazuje na mapie zmiany terytorialne w Europie po II wojnie światowej
- przedstawia postanowienia konferencji poczdamskiej w sprawie powojennego porządku w Europie
- omawia procesy zbrodniarzy wojennych
- charakteryzuje i porównuje politykę władz okupacyjnych w Niemczech
- przedstawia strukturę ONZ
- wyjaśnia, jakie były cele planu Marshalla
- wyjaśnia, na czym polegał eksport rewolucji i jakie były jego skutki polityczne
- wyjaśnia znaczenie terminów: układ dwubiegunowy, doktryna Trumana, doktryna Reagana, Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej, Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego, Układ Warszawski, traktat paryski, Europejska Wspólnota Węgla i Stali, traktaty rzymskie, Europejska Wspólnota Gospodarcza, Europejska Wspólnota Energii Atomowej
- zna daty: ogłoszenia tzw. „żelaznej kurtyny” (1946 r.), ogłoszenia doktryny Trumana (III 1947 r.), powstania

- Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej (1949 r.), powstania NATO (4 IV 1949 r.), powstania Układu Warszawskiego (1955 r.), traktatu paryskiego (1951 r.), powstania EWWiS (1951 r.)
- identyfikuje postacie: Konrada Adenauera, Jeana Monneta, Roberta Schumana
- wskazuje na mapie „żelazną kurtynę”
- wyjaśnia, na czym polegał układ dwubiegunowy w powojennym świecie i jakie były jego polityczne i gospodarcze konsekwencje
- omawia założenia doktryny Trumana i konsekwencje wprowadzenia jej w życie
- przedstawia przyczyny i cele powstania NATO
- opisuje okoliczności powstania Układu Warszawskiego
- omawia przejawy wyścigu zbrojeń
- charakteryzuje proces integracji Europy Zachodniej.
- wyjaśnia znaczenie terminów: Akcja „Wisła”, repatriacja
- zna daty: Akcji „Wisła” (1947 r.), 3 letniego planu gospodarczego (1947–1949 r.), planu 6-letniego (1950–1955 r.), rozwiązania AK (19 I 1945 r.), procesu szesnastu (VI 1945 r.)
- identyfikuje postacie: Leopolda Okulickiego, Edwarda Osóbki – Morawskiego, Stanisława Mikołajczyka
- przedstawia zmiany terytorialne powojennej Polski
- omawia społeczne, demograficzne i gospodarcze skutki II wojny światowej dla Polski
- opisuje skutki wprowadzenia gospodarki planowej w latach 1947–1955 r.
- przedstawia proces przejmowania władzy przez komunistów w Polsce
- wyjaśnia znaczenie terminów: Polska Partia Robotnicza, Państwowe Gospodarstwa Rolne
- zna daty: powstania PZPR (XII 1948 r.), planu 6-letniego (1950–1955 r.)
- identyfikuje postacie: Edwarda Osóbkę-Morawskiego, Józefa Cyrankiewicza, Stefana Wyszyńskiego
- charakteryzuje przemiany gospodarcze w Polsce w okresie stalinowskim
- przedstawia cechy charakterystyczne stalinizmu w literaturze, architekturze i sztuce
- omawia system terroru i metody represji w Polsce w okresie stalinizmu
- wyjaśnia, dlaczego okres stalinizmu w Polsce można nazwać czasem terroru
- wyjaśnia znaczenie terminów: apartheid, Rok Afryki
- zna daty: wojny francusko-wietnamskiej (1945–1954 r.), wojny algiersko-francuskiej (1954–1962 r.), powstania Indii i Pakistanu (1947 r.), wprowadzenia apartheidu (1948 r.), likwidacji apartheidu (1994 r.), Roku Afryki (1960 r.)
- identyfikuje postacie: Mahatmy Gandhiego, Nelsona Mandeli
- przedstawia rozpad systemu kolonialnego Francji na półwyspie indochińskim
- opisuje okoliczności i skutki walki Algierczyków o niepodległość
- omawia proces i skutki rozpadu imperium brytyjskiego w Azji
- wyjaśnia, na czym polegała polityka apartheidu realizowana w Republice Południowej Afryki
- wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja kulturalna
- zna daty: kapitulacji Japonii (2 IX 1945 r.), proklamowania Chińskiej Republiki Ludowej (X 1949 r.), wojny w Wietnamie (1957–1975 r.)
- identyfikuje postacie: Douglasa MacArthura, Kim Ir Sena, Mao-Tse-Tunga, XIV Dalajlamy
- wyjaśnia, na czym polegała polityka tzw. Wielkiego Skoku i jakie były jej skutki
- przedstawia realizację założeń rewolucji kulturalnej w Chinach i jej skutki
- wyjaśnia znaczenie terminów: doktryna Breżniewa, „praska wiosna”
- zna daty: śmierci J. Stalina (5 III 1953 r.), powstania Układu Warszawskiego (V 1955 r.), XX Zjazdu KPZR (II 1956 r.), budowy muru berlińskiego (1961 r.), kryzysu kubańskiego (1962 r.), inwazji na Czechosłowację (20/21 VIII 1968 r.)
- identyfikuje postacie: Nikity Chruszczowa, Imre Nagy’ a, Fidela Castro, Alexandra Dubczeka, Johna F. Kennedy’ego
- przedstawia okoliczności powstania Układu Warszawskiego
- wyjaśnia przyczyny budowy muru berlińskiego
- omawia skutki kryzysu Kubańskiego
- wyjaśnia znaczenie terminu: embargo
- zna daty: traktatów rzymskich (1957 r.), powstania EWG (1957 r.) i Euratomu (1957 r.), „rewolucja goździków” (1974 r.), końca dyktatury F. Franco (1975 r.)

- identyfikuje postacie: Konrada Adenauera, Johna F. Kennedy’ego, Richarda Nixona
- wskazuje na mapie państwa założycielskie EWG
- wyjaśnia znaczenie traktatów rzymskich dla procesu integracji Europy Zachodniej
- omawia proces demokratyzacji w Portugalii i Hiszpanii
- wyjaśnia znaczenie terminów: wojna sześciodniowa, ajatollah
- zna daty: decyzji ONZ o podziale Palestyny (1947 r.), wojny arabsko-żydowskiej (1948 r.), kryzysu sueskiego (VII 1956 r.), wojny izraelsko-egipskiej (X 1956 r.)
- identyfikuje postacie: Dawida Ben Guriona, Jasira Arafata, Rezego Pahlawiego, Ruhollana Chomeiniego
- omawia przyczyny i skutki wojny arabsko-żydowskiej w 1948 r.
- przedstawia przyczyny i skutki konfliktu egipsko-izraelskiego w 1956 r.
- omawia przyczyny dojścia do władzy Ruhollana Chomeiniego w Iranie
- wyjaśnia znaczenie terminów: ekumenizm, hippisi, punk, funkcjonalizm, rewolucja seksualna
- zna datę rewolty studenckiej (1967–1968 r.)
- identyfikuje postacie: Martina Luthera Kinga, Jana XXIII, Pawła VI
- wyjaśnia, dlaczego Sobór Watykański II uznaje się za przełomowe wydarzenie w historii Kościoła katolickiego
- charakteryzuje przejawy rosnącej roli kobiet w życiu społeczeństw zachodnich
- charakteryzuje cele rewolty studenckiej z 1968 r.
- wymienia cechy charakterystyczne modernizmu w architekturze
- podaje przykłady metod działania stosowanych przez terrorystów
- wyjaśnia znaczenie terminów: „polska droga do socjalizmu”
- zna daty: zwolnienia z więzienia Władysława Gomułki (XII , 1954 r.), odsunięcia W. Gomułki od władzy (XII 1970 r.)
- identyfikuje postacie: Józefa Cyrankiewicza, Jacka Kuronia, Adama Michnika, Piotra Jaroszewicza
- wskazuje na mapie miasta, w których doszło do protestów studenckich w 1968 r.
- omawia przejawy „odwilży” politycznej w Polsce po 1953 r.
- charakteryzuje przemiany w Polsce w pierwszych latach rządów W. Gomułki
- przedstawia stosunki między państwem a Kościołem katolickim za rządów W. Gomułki
- omawia sytuację gospodarczą Polski w latach 60. XX w.
- wyjaśnia znaczenie terminów: Komitet Obrony Robotników, „propaganda sukcesu”
- zna daty: reformy administracyjnej (1975 r.), nowelizacji Konstytucji PRL (1976 r.), powstania Komitetu Obrony Robotników (1976 r.)
- identyfikuje postacie: Piotra Jaroszewicza, Jacka Kuronia, Adama Michnika
- wskazuje na mapie najważniejsze inwestycje przemysłowe ekipy E. Gierka
- omawia przyczyny niepowodzeń gospodarczych oraz ich skutki gospodarcze i społeczne
- przedstawia cele zawiązania Komitetu Obrony Robotników
- wyjaśnia, na czym polegała „propaganda sukcesu” prowadzona w czasie rządów E. Gierka
- wyjaśnia znaczenie terminów: „imperium zła”, aksamitna rewolucja
- zna daty: wkroczenia wojsk radzieckich do Afganistanu (XII 1979 r.), wycofania się Rosjan z Afganistanu (II 1989 r.), przejęcia władzy przez M. Gorbaczowa (1985 r.), powstania Wspólnoty Niepodległych Państw (XII 1991 r.)
- identyfikuje postacie: Margaret Thatcher, Vaclava Havla, Helmuta Kohla, Borysa Jelcyna
- wskazuje na mapie państwa powstałe po rozpadzie ZSRR
- omawia przyczyny i skutki interwencji wojsk radzieckich w Afganistanie
- przedstawia zasięg, przyczyny i skutki Jesieni Narodów
- opisuje proces zjednoczenia państw niemieckich
- wyjaśnia znaczenie terminów: porozumienia sierpniowe, Międzyzakładowy Komitet Strajkowy
- zna daty: strajków robotniczych na Wybrzeżu i Górnym Śląsku (VIII 1980 r.), porozumień sierpniowych (31 VIII 1980 r.), powstania NSZZ „Solidarność” (17 IX 1980 r.), I Krajowego Zjazdu Delegatów NSZZ „Solidarność”(IX-X 1981 r.)
- identyfikuje postacie: Piotra Jaroszewicza, Anny Walentynowicz
- przedstawia najważniejsze z postulatów sierpniowych
- wyjaśnia, dlaczego NSZZ „Solidarność” był ruchem masowym
- wyjaśnia znaczenie terminów: Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego, internowanie

- zna daty: pacyfikacji strajku w kopalni „Wujek” (16 XII 1981 r.), zniesienia stanu wojennego (22 VII 1983 r.), pielgrzymek Jana Pawła II do Polski (1983, 1987 r.), spotkania w Magdalence (IX 1988 r.)
- identyfikuje postacie: Mieczysława Rakowskiego, Czesława Kiszczaka, Józefa Glempa
- omawia okoliczności wprowadzenia stanu wojennego
- charakteryzuje represje wobec robotników i opozycji w czasie trwania stanu wojennego
- przedstawia skutki gospodarcze stanu wojennego.
- wyjaśnia znaczenie terminów: sejm kontraktowy, hiperinflacja, „wojna na górze”, strukturalne bezrobocie, plan Balcerowicza, Trójkąt Weimarski
- zna daty: ponownej rejestracji NSZZ „Solidarność” (IV 1989 r.), wyboru W. Jaruzelskiego na prezydenta (VII 1989 r.), utworzenia rządu T. Mazowieckiego (IX 1989 r.), przywrócenia nazwy Rzeczpospolita (XII 1989 r.), wyboru L. Wałęsy na prezydenta (XII 1990 r.), wprowadzenia planu Balcerowicza (I 1990 r.), uchwalenia Małej Konstytucji (X 1992 r.), pierwszych w pełni wolnych wyborów do parlamentu (27 X 1991 r.)
- identyfikuje postacie: Leszka Balcerowicza, Jarosława Kaczyńskiego, Ryszarda Kaczorowskiego, Aleksandra Kwaśniewskiego
- omawia postanowienia uzgodnione podczas obrad Okrągłego Stołu
- omawia proces przywracania w Polsce systemu demokratycznego
- przedstawia założenia Planu Balcerowicza
- opisuje skutki reformy gospodarczych przeprowadzonych w ramach Planu Balcerowicza
- przedstawia proces integracji Polski ze strukturami NATO i Unii Europejskiej
- wyjaśnia znaczenie terminu: azjatyckie tygrysy
- zna daty: traktatu w Maastricht (1992 r.)
- identyfikuje postacie: Ronalda Reagana, Margaret Thatcher
- opisuje przejawy kryzysu gospodarczego w państwach bloku wschodniego
- charakteryzuje problemy ekonomiczno-społeczne krajów Trzeciego Świata
- omawia kierunki rozwoju gospodarczego i technologicznego świata w 2. połowie XX w.
- wyjaśnia znaczenie terminu: „aksamitny rozwód”
- zna daty: wojny domowej w Chorwacji (1991–1995 r.), wojny domowej w Bośni i Hercegowinie (1992–1995 r.), pokoju w Dayton (1995 r.), „aksamitnego rozvodu” (1993 r.)
- identyfikuje postać Saddama Huseina
- wyjaśnia, jakie były przyczyny konfliktów zbrojnych na Bałkanach
- przedstawia okoliczności rozpadu Czechosłowacji

Wymagania rozszerzające (ocena dobra)

Uczeń:

- wyjaśnia znaczenie terminów: „sto dni” Napoleona, koncert mocarstw, ład wiedeński (system kongresowy)
- zna daty: detronizacji Napoleona (IV 1814 r.), „stu dni” Napoleona (II-VI 1815 r.), bitwy pod Waterloo (18 VI 1815 r.)
- identyfikuje postacie: Ludwika XVIII, Roberta Stewarta Castlereagh, Arthura Wellesleya
- wskazuje na mapie nabytki terytorialne mocarstw koalicji antynapoleońskiej, uzyskane przez nie na kongresie wiedeńskim
- omawia przebieg obrad kongresu wiedeńskiego
- wyjaśnia, z jakich powodów i w jakim celu Austria, Francja i Wielka Brytania podpisały tajny traktat
- omawia decyzje kongresu wiedeńskiego wobec Niderlandów i Szwajcarii
- przedstawia decyzje kongresu wiedeńskiego wobec państw skandynawskich
- wyjaśnia znaczenie terminów: ordonanse, karliści
- wyjaśnia, o czym świadczą interwencje zbrojne podejmowane przez Austrię, Rosję i Francję w innych krajach
- omawia działalność ruchu karbonariuszy w pierwszej połowie XIX w.
- przedstawia sytuację w państwach niemieckich i Austrii po kongresie wiedeńskim
- charakteryzuje sytuację we Francji w okresie restauracji
- wyjaśnia wpływ przemian w rolnictwie na rewolucję przemysłową
- wymienia kraje, w których w drugiej połowie XIX w. nastąpił największy rozwój kolejnictwa
- omawia przejawy mechanizacji przemysłu włókienniczego i jej skutki
- wymienia ośrodki rozwoju przemysłu w państwach Europejskich

- wyjaśnia znaczenie terminów: leseferyzm, torysi, falanster
- wyjaśnia, z jakich grup społecznych wywodzili się zwolennicy liberalizmu i konserwatyzmu
- przedstawia cele brytyjskich związków narodowych
- opisuje okoliczności i przejawy budzenia się świadomości narodowej w społeczeństwach europejskich
- wyjaśnia znaczenie terminów: dandyzm, korporacjonizm studencki, neogotyki, neoromanizm
- zna czas dominacji stylu empire (1800–1815 r.)
- identyfikuje postacie: Michaiła Lermontowa, Waltera Scotta, Edgara Allana Poe, Jane Austen, Ferenc Liszta
- przedstawia cechy stylu empire
- omawia okoliczności narodzin romantyzmu
- wyjaśnia wpływ romantyzmu na modę i styl życia
- przedstawia tematykę, którą podejmowali malarze w epoce romantyzmu
- wyjaśnia znaczenie terminów: Kreole, Metysi
- zna daty: proklamowania niepodległości Meksyku (1821 r.), Brazylii (1822 r.), Boliwii (1825 r.), bitwy pod Alamo (1836 r.)
- identyfikuje postacie: Simona Bolívara, Antonia López de Santa Anna
- wskazuje na mapie państwa Ameryki Południowej, które najwcześniej uzyskały niepodległość
- przedstawia organizację kolonii hiszpańskich w Ameryce Łacińskiej
- omawia strukturę społeczną w koloniach hiszpańskich
- przedstawia etapy walki kolonii hiszpańskich o niepodległość
- charakteryzuje przyczyny i skutki konfliktu amerykańsko-meksykańskiego w pierwszej połowie XIX w.
- wyjaśnia znaczenie terminów: bonapartyści, bankiety
- zna daty: powstania czerwcowego we Francji (VI 1848 r.), uchwalenia nowej konstytucji we Francji (XI 1848 r.), pierwszych wyborów prezydenckich we Francji (XII 1848 r.), odezwy Fryderyka Wilhelma IV do ludności Berlina (III 1848 r.), ogłoszenia nowej konstytucji w Prusach (1850 r.), ogłoszenia niepodległości Węgier i detronizacji Habsburgów (IV 1848 r.), wkroczenia wojsk rosyjskich na Węgry (V 1849 r.), zwołania parlamentu austriackiego (VII 1848 r.), przejścia władzy przez Franciszka Józefa (XII 1848 r.), bitwy pod Custozą (VII 1848 r.), bitwy pod Novarą (III 1849 r.)
- identyfikuje postacie: Lajosa Kossutha, Sándora Petőfiego, Iwana Paskiewicza, Karola Alberta, Piusa IX
- wskazuje na mapie kraje w których doszło do interwencji sił kontrrewolucyjnych
- przedstawia proces narastania konfliktów społecznych, narodowych i politycznych w Europie w I połowie XIX w.
- omawia przebieg Wiosny Ludów we Francji
- opisuje sposób, w jaki władzę we Francji przejął Ludwik Bonaparte
- przedstawia okoliczności zwołania i znaczenie parlamentu frankfurckiego
- charakteryzuje przebieg i skutki Wiosny Ludów w Prusach
- przedstawia przebieg wydarzeń rewolucyjnych w Austrii i na Węgrzech
- omawia skutki Wiosny Ludów w Austrii i na Węgrzech
- charakteryzuje przebieg Wiosny Ludów w państwach włoskich
- wyjaśnia znaczenie terminu: ziemstwa
- zna daty: masakry na Chios (1822 r.), bitwy pod Navarino (1827 r.), wojny rosyjsko-tureckiej (1828–1829 r.), bitwy pod Synopą (1853 r.), bitwy pod Bałakławą (1854 r.)
- identyfikuje postacie: Iwana Dybicza, Konrada Rylejewa, Aleksandra Bestużewa
- wskazuje na mapie tereny, na których toczyły się wojny rosyjsko-tureckie w XIX w.
- podaje przykłady walki narodów bałkańskich o niezależność
- omawia proces narastania greckich dążeń niepodległościowych
- przedstawia przebieg i skutki walk Greków o niepodległość
- opisuje przebieg wojny krymskiej
- wyjaśnia, dlaczego główne działania wojenne podczas wojny w latach 1853–1856 r. toczyły się na Półwyspie Krymskim
- wyjaśnia znaczenie terminu: regulacja
- zna daty: powołania sejmu prowincjonalnego w Wielkim Księstwie Poznańskim (1824 r.), utworzenia galicyjskiego sejmu stanowego (1817 r.), uchwalenia konstytucji Rzeczypospolitej Krakowskiej (1815 r.), powstania Banku Polskiego (1828 r.), rozpoczęcia procesu uwłaszczenia w Królestwie Prus (1807 r.),

- zapoczątkowania procesu regulacji w Prusach (1816 r.), wprowadzenia ustawy o regulacji w Wielkim Księstwie Poznańskim (1823 r.), po-wstania Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie (1817 r.)
- identyfikuje postacie: Józefa Zajączka, Antoniego Radziwiłła, Stanisława Wodzickiego, Izabeli Czartoryskiej, Józefa Maksymiliana Ossolińskiego, Stanisława Kostki Potockiego
- przedstawia stosunek Rosji do sprawy polskiej po 1813 r.
- przedstawia sytuację ziem zabranych po 1815 r.
- omawia sytuację polityczną w Rzeczypospolitej Krakowskiej
- charakteryzuje rozwój gospodarczy Królestwa Polskiego, Rzeczypospolitej Krakowskiej oraz ziem zaboru pruskiego i austriackiego
- opisuje rozwój oświaty na ziemiach polskich pod zaborami w latach 1815–1830 r.
- wymienia placówki naukowe i akademickie działające na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w.
- zna daty: likwidacji jawności obrad sejmów w Królestwie Polskim (1825 r.), powołania Towarzystwa Filomatów (1817 r.), powstania Zgromadzenia Filaretów (1820 r.)
- identyfikuje postacie: Nikołaja Nowosilcowa, Bonawentury i Wincentego Niemojowskich, Tomasza Zana, Seweryna Krzyżanowskiego
- opisuje rzeczywistość polityczną Królestwa Polskiego w latach 1815–1830 r.
- charakteryzuje działalność legalnej opozycji politycznej i jej skutki
- przedstawia przyczyny powstania organizacji spiskowych pod zaborem rosyjskim
- charakteryzuje działalność Wolnomularstwa Narodowego i Towarzystwa Patriotycznego
- omawia organizację armii Królestwa Polskiego.
- zna daty: ukonstytuowania się Rządu Tymczasowego (3 XII 1830 r.), ogłoszenia się J. Chłopickiego dyktatorem powstania (5 XII 1830 r.), bitwy pod Dobrem (17 II 1831 r.), wybuchu powstania na Litwie (III 1831), ostatniego posiedzenia sejmów powstańczego (23 IX 1831 r.)
- identyfikuje postacie: Józefa Zaliwskiego, Seweryna Goszczyńskiego, Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, Juliana Ursyna Niemcewicza, Joachima Lelewela, Maurycego Mochnackiego, Iwana Dybicza, Michała Radziwiłła, Henryka Dembińskiego, Józefa Dwernickiego,
- omawia przebieg nocy listopadowej
- wyjaśnia, dlaczego część działaczy politycznych i wojskowych rozpoczęła rokowania z carem
- opisuje przebieg wojny polsko-rosyjskiej
- omawia strategiczne plany dowódców armii polskiej w wojnie polsko-rosyjskiej
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla losów powstańcystych miało zwycięstwo wśród wyższych dowódców
- omawia postawy głównych polityków polskich po wybuchu powstania listopadowego
- wymienia błędy popełnione przez politycznych i wojskowych przywódców powstania listopadowego
- zna daty: ogłoszenia amnestii przez cara (XI 1831 r.), założenia Komitetu Narodowego Polskiego (XII 1831 r.), powstania Młodej Polski (1834 r.), założenia Zjednoczenia Emigracji Polskiej (1837 r.)
- identyfikuje postać Józefa Dwernickiego
- opisuje warunki życia polskich zesłańców
- omawia stosunek państw i narodów europejskich do polskich emigrantów
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla sprawy polskiej miała międzynarodowa działalność Hotelu Lambert
- opisuje życie kulturalne Polaków przebywających na emigracji we Francji
- zna daty: umowy w Münchengrätz (1833 r.), założenia Zemsty Ludu (1832 r.), wprowadzenia stanu wojennego w Królestwie Polskim (1833 r.), wprowadzenia nauki j. rosyjskiego (1839 r.), przeprowadzenia zmian administracyjnych w Królestwie Polskim (1837 r.), zlikwidowania odrębności sądowniczej Kongresówki (1841 r.), wprowadzenia rosyjskiego systemu monetarnego (1847 r.), utworzenia Konfederacji Powszechnej Narodu Polskiego (1837 r.), powołania Związku Narodu Polskiego (1839 r.), założenia Związku Plebejuszy (1842 r.), ukonstytuowania się Rządu Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej (22 II 1846 r.)
- identyfikuje postacie: Józefa Zaliwskiego, Eduarda Flottwella, Dezyderygo Chłapowskiego, Ludwika Mierosławskiego, Walentego Stefańskiego, Ludwika Gorzkowskiego, Jana Tyssowskiego, Aleksandra Grzegorzewskiego
- omawia proces likwidacji odrębności Królestwa Polskiego po powstaniu listopadowym
- przedstawia represje popowstaniowe na ziemiach zabranych
- omawia proces ograniczania autonomii Wielkiego Księstwa Poznańskiego

- opisuje działalność gospodarczą Polaków w zaborze austriackim
- charakteryzuje działalność konspiracyjną na ziemiach polskich po powstaniu listopadowym
- omawia program polityczno-społeczny Rządu Narodowego w powstaniu krakowskim
- przedstawia zmiany w położeniu społeczeństwa w Królestwie Polskim po powstaniu listopadowym
- zna daty: ugody w Jarosławcu (IV 1848 r.), powstania wielkopolskiego (1848 r.), bitwy pod Miłostawiem (IV 1848 r.), założenia Ligi Polskiej (1848 r.)
- identyfikuje postacie: Karla Wilhelma von Willisena, Franciszka Stadion, Franciszka Józefa I, Agenora Gołuchowskiego, Henryka Dembińskiego, Andrzeja Zamoyskiego, Leopolda Kronenberga
- wyjaśnia, czym różniło się powstanie wielkopolskie od poprzednich zrywów narodowych
- przedstawia działalność Polaków w zaborze pruskim po Wiośnie Ludów
- wyjaśnia, dlaczego wydarzenia Wiosny Ludów nie objęły Królestwa Polskiego
- przedstawia udział Polaków w europejskiej Wiośnie Ludów
- charakteryzuje proces asymilacji Żydów w Królestwie Polskim
- wyjaśnia znaczenie terminów: millenerzy, żuawi śmierci
- zna daty: powstania Towarzystwa Rolniczego (1858 r.), demonstracji w Warszawie (II 1861 r.), rozwiązania Delegacji Miejskiej i Towarzystwa Rolniczego (1861 r.), wprowadzenia żałoby narodowej i stanu oblężenia w Królestwie Polskim (1861 r.), objęcia dyktatury przez L. Mierosławskiego (II 1863 r.), objęcia dyktatury przez M. Langiewicza (III 1863 r.), bitwy pod Małogoszczem (III 1863 r.), bitew pod Chrobrzem i Grochowiskami (III 1863), konwencji Alvenslebena (II 1863 r.)
- identyfikuje postacie: Edwarda Jürgensa, Zygmunta Sierakowskiego, Michała Gorczakowa, Leopolda Kronenberga, Jarosława Dąbrowskiego, Fiodora Berga, Stanisława Brzóska, Piusa IX, Michała Murawjowa
- wskazuje na mapie tereny najważniejszych starć podczas powstania styczniowego
- omawia postawy Polaków wobec zaborców po powstaniu listopadowym
- przedstawia okoliczności narastania nastrojów powstańczych w Królestwie Polskim
- wyjaśnia, jakie znaczenie miała żałoba narodowa ogłoszona w 1861 r.
- przedstawia zmiany we władzach powstania styczniowego i ich skutki polityczne i militarne
- omawia sprawę polską na arenie międzynarodowej w czasie powstania styczniowego
- wyjaśnia znaczenie terminów: osadnictwo farmerskie, plantacja, jankesi, Ku-Klux-Klan
- zna daty: powstania Johna Browna (1859 r.), I bitwy nad Bull Run (VII 1861 r.), bitwy nad Antietam (IX 1862 r.), zdobycia Nowego Orleanu (V 1862 r.), uchwalenia Ustawy o osadnictwie (V 1862 r.), podpisania aktu bezwarunkowej kapitulacji w Appomattox (9 IV 1865 r.)
- identyfikuje postacie: Johna Browna, Jeffersona Davisa, Williama T. Shermana
- wyjaśnia, na czym polegał dualizm w rozwoju społeczno-ekonomicznym Stanów Zjednoczonych
- charakteryzuje problem niewolnictwa w USA przed wybuchem wojny secesyjnej
- przedstawia okoliczności wybuchu wojny secesyjnej
- omawia przebieg działań zbrojnych w czasie wojny secesyjnej
- przedstawia rozwój gospodarczy USA po wojnie secesyjnej
- wyjaśnia znaczenie terminu: „czerwone koszule”
- zna daty: rozejmu w Villafranca di Verona (1859 r.), plebiscytu w środkowych Włoszech (1860 r.), zajęcia Królestwa Obojga Sycylii przez Garibaldięgo (X 1860), koronacji Wiktora Emanuela II na króla Włoch (III 1861 r.), pokoju w Wiedniu (1866 r.), przyłączenia Rzymu do Królestwa Włoch (1870 r.)
- identyfikuje postacie: Jeana-Henri’ego Dunanta, Franciszka Józefa I, Piusa IX
- wskazuje na mapie etapy jednoczenia Włoch
- przedstawia różne koncepcje jednoczenia Włoch
- opisuje stosunki Królestwa Sardynii z Francją i ich wpływ na proces jednoczenia Włoch
- przedstawia przebieg i skutki wojny Królestwa Sardynii z Austrią
- wyjaśnia, dlaczego Pius IX ogłosił się „więźniem Watykanu”
- omawia politykę Włoch po zjednoczeniu
- wyjaśnia znaczenie terminu: depesza emska
- zna daty: układu prusko-francuskiego (1865 r.), sojuszu prusko-sardyńskiego (1866 r.), pokoju w Pradze (VIII 1866 r.), nadania konstytucji części austriackiej monarchii habsburskiej (1867 r.)
- identyfikuje postacie: Helmutha von Moltke, Agenora Romualda Gołuchowskiego
- wskazuje na mapie etapy jednoczenia Niemiec

- omawia koncepcje jednoczenia Niemiec
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny prusko-duńskiej
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny prusko-austriackiej
- omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny francusko-pruskiej
- przedstawia przyczyny i skutki powstania dualistycznej monarchii austrowęgierskiej.
- wyjaśnia znaczenie terminów: mahdi, Burowie
- zna daty: przekształcenia Egiptu w protektorat brytyjski (1882 r.), rozpoczęcia podboju Algierii przez Francję (1830 r.), zajęcia Tunezji przez Francuzów (1881 r.), powstania Mahdiego w Sudanie (1881–1898 r.), traktatu w Nankinie (1842 r.), budowy Kanału Kilońskiego (1887–1895 r.), budowy Kanału Panamskiego (1881–1914 r.), uzyskania statusu dominium przez Kanadę (1867 r.) i Australię (1901 r.)
- identyfikuje postacie: Henry’ego Mortona Stanleya, Davida Livingstone’a, Muhammada Ahmada (Mahdiego)
- wskazuje na mapie posiadłości kolonialne państw europejskich w XIX w.
- omawia proces kolonizacji Afryki
- przedstawia proces kolonizacji Azji
- opisuje strategię, jaka przyświecała Brytyjczykom przy zajmowaniu kolejnych kolonii
- wymienia przyczyny wybuchu w Indiach powstania przeciwko Brytyjczykom w 1857 r.
- opisuje etapy powstawania brytyjskiego imperium kolonialnego.
- wyjaśnia znaczenie terminu: dyplomacja dolarowa
- zna daty: wojny rosyjsko-tureckiej (1877–1878 r.), pokoju w San Stefano (III 1878 r.), uzupełnienia doktryny Monroe’a (1904 r.), powstania Związku Afryki Południowej (1910 r.), bitwy pod Mukdenem (II–III 1905 r.), bitwy pod Cuszimą (V 1905 r.), traktatu pokojowego w Portsmouth (IX 1905 r.), aneksji Korei przez Japonię (1910 r.)
- identyfikuje postacie: Benjamina Disraeliego, Theodora Roosevelta, Paula Krugera
- wskazuje na mapie tereny będące strefą wpływów brytyjskich na Dalekim Wschodzie
- omawia politykę zagraniczną Stanów Zjednoczonych w II połowie XIX w.
- wyjaśnia, na czym polegała polityka dolarowa USA
- wyjaśnia, jakie były skutki przełamania przez Amerykanów izolacji Japonii
- przedstawia przebieg wojny rosyjsko-japońskiej
- charakteryzuje politykę nowych mocarstw światowych – Stanów Zjednoczonych i Japonii
- wyjaśnia znaczenie terminu: melting pot
- zna daty: odkrycia promieniotwórczości (1896 r.), odkrycia polonu i radu (1898 r.), uruchomienia pierwszej elektrowni miejskiej w Nowym Jorku (1882 r.), opatentowania radiostacji (1896 r.), pierwszej publicznej transmisji radiowej (1909 r.), opatentowania dynamitu (1867 r.)
- identyfikuje postacie: Karola Olszewskiego, Zygmunta Wróblewskiego, Johna Daltona, Georga Ohma, Michaela Faradaya, Antoine’a Henriego Becquerela, Wernera von Siemens’a
- wskazuje na mapie główne kierunki migracji Europejczyków na przełomie XIX i XX w.
- omawia przemiany w rolnictwie w II połowie XIX w.
- wymienia najważniejsze wynalazki w dziedzinie chemii, fizyki i nauk biologicznych
- przedstawia przyczyny coraz większej popularności nowych środków transportu na początku XX w.
- omawia zmiany w transporcie i komunikacji
- charakteryzuje zjawisko migracji w II połowie XIX w.
- wyjaśnia znaczenie terminów: wigowie, torysi, syndykalizm, komunardzi, rewizjonizm, reformizm, mienszewicy
- zna daty: założenia I Międzynarodówki (1864 r.), szturm wersalczyków na Paryż (V 1871 r.), I Światowego Kongresu Syjonistycznego (1897 r.)
- identyfikuje postacie: Georges’a Sorela, Jeana Blanca, Louisa Blanqui, Pierre’a Proudhona, Jarosława Dąbrowskiego, Walerego Wróblewskiego, Theodora Herzla
- przedstawia systemy wyborcze w państwach europejskich
- opisuje system partyjny Wielkiej Brytanii
- przedstawia założenia programowe anarchistów, syndykalistów, socjalistów i socjaldemokratów
- omawia okoliczności zwołania I i II Międzynarodówki
- przedstawia przebieg Komuny Paryskiej
- omawia przyczyny i skutki rozłamu w ruchu socjalistycznym w II połowie XIX w.

- omawia przyczyny powstania ruchu syjonistycznego
- wyjaśnia znaczenie terminów: mikrobiologia, antyseptyka, postimpresjonizm, akademizm, historyzm
- zna daty: wybudowania wieży Eifla (1889 r.), pierwszej nowożytnej olimpiady w Atenach (1896 r.)
- identyfikuje postacie: Charlesa Dickensa, Rudyarda Kiplinga, Josepha Conrada, Herberta Georga Wellsa, Marka Twaina, Jacka Londona, Fiodora Dostojewskiego, Antona Czechowa, Henriego Bergsona, Arthura Schopenhauera, Gustave’a Flauberta, Émile’a Zoli, Marcela Prousta, Pierre’a-Auguste’a Renoira, Edgara Degasa, Paula Cézanne’a, Paula Gauguina, Antonia Gaudi, Pierre’a de Coubertina
- przedstawia rozwój medycyny i higieny
- omawia przyczyny narodzin ruchu emancypacyjnego i jego skutki
- przedstawia kierunki w rozwoju filozofii schyłku XIX w.
- wymienia kierunki w rozwoju malarstwa europejskiego końca XIX w.
- omawia cechy charakterystyczne malarstwa i architektury II połowy XIX i początków XX w.
- opisuje przyczyny i charakter zmian w trybie życia mieszkańców wielkich miast
- wyjaśnia znaczenie terminów: generał-gubernator, tajne komplety
- zna daty: powołania Komitetu Urządzącego (1864 r.), reformy administracyjnej w Królestwie Polskim (1866 r.), zebrania się Sejmu Krajowego w Galicji (1861 r.)
- identyfikuje postacie: Ferdinanda von Hansemanna, Hermanna Kennemanna, Heinricha von Tiedemanna
- wyjaśnia, dlaczego władze carskie prześladowały Kościół katolicki na ziemiach polskich
- omawia rolę Kościoła w walce z zaborcami
- opisuje politykę zaborców w zaborze pruskim po powstaniu styczniowym
- omawia działalność Hakaty
- wyjaśnia, dlaczego władze niemieckie utrudniały Polakom stawianie nowych budynków w gospodarstwach rolnych
- przedstawia okoliczności nadania Galicji Autonomii
- opisuje system polityczny Galicji w dobie autonomii.
- zna daty: powstania Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie (1875 r.), powołanie tzw. kas Stefczyka (1890 r.)
- identyfikuje postacie: Dezyderego Chłapowskiego, Franciszka Stefczyka
- wskazuje na mapie obszary rozwoju przemysłu włókienniczego, górnictwa i rafinerii ropy naftowej
- omawia uwarunkowania rozwoju idei pozytywistycznych na ziemiach polskich po powstaniu styczniowym
- charakteryzuje rozwój gospodarczy ziem polskich pod zaborami
- przedstawia rozwój przemysłu oraz działalności bankowej i giełdowej w zaborze rosyjskim
- omawia rozwój przemysłu w zaborze pruskim
- przedstawia rozwój przemysłu i działalności bankowej w zaborze austriackim
- zna daty: zamachu na cara Aleksandra II (1881 r.), utworzenia II Proletariatu (1888 r.), utworzenia Związku Zagranicznego Socjalistów Polskich (1892 r.), założenia III Proletariatu (1900 r.), rozłamu w PSL (1913 r.)
- identyfikuje postacie: Ludwika Kulczyckiego, Juliana Marchlewskiego, Adolfa Warskiego, Feliksa Dzierżyńskiego, Zygmunta Miłkowskiego, Jana Stapińskiego, Jakuba Bojki
- omawia przyczyny narodzin ruchu socjalistycznego na ziemiach polskich
- charakteryzuje postulaty ruchu socjalistycznego
- wyjaśnia, co decydowało o popularności partii socjalistycznychw poszczególnych regionach
- przedstawia podziały w polskim ruchu socjalistycznym
- omawia przyczyny narodzin ruchu ludowego na ziemiach polskich - przedstawia podziały w polskim ruchu narodowym i ludowym
- wyjaśnia znaczenie terminu: powstanie łódzkie
- zna daty: powołania Organizacji Spiskowo-Bojowej PPS (1905 r.), powstania łódzkiego (1905–1906 r.), rozłamu w PPS (1906 r.)
- identyfikuje postacie: Gieorgija Gapona, Gieorgija Skatona
- wskazuje na mapie okręgi przemysłowe Królestwa Polskiego, w których odbyło się najwięcej wystąpień robotniczych rewolucji 1905–1907 r.
- omawia przebieg rewolucji 1905–1907 r. w Rosji
- omawia przebieg rewolucji 1905–1907 r. na ziemiach polskich
- przedstawia i ocenia metody działania Organizacji Bojowej PPS

- wyjaśnia znaczenie terminów: neoromantyzm, filister
- identyfikuje postacie: Adama Asnyka, Michała Bałuckiego, Aleksandra Świętochowskiego, Ludwika Zamenhofa, Szolema Alejchema, Leopolda Kronenberga, Samuela Lindego, Oskara Kolberga, Stanisława Koźmiana, Waleriana Kalinki, Stanisława Smolki, Michała Bobrzyńskiego, Tadeusza Korzона, Władysława Smoleńskiego, Maksymiliana Gierymskiego, Aleksandra Gierymskiego, Leona Wyczółkowskiego, Zenona Przesmyckiego, Mieczysława Karłowicza
- omawia przesłanki kształtowania się nowoczesnej kultury narodowej Polaków
- wymienia twórców literatury polskiego pozytywizmu i przykłady ich dzieł
- charakteryzuje położenie ludności żydowskiej na ziemiach polskich pod zaborami
- omawia proces popularyzacji historii i jej znaczenie dla umacniania tożsamości narodowej
- wyjaśnia, jaką rolę odegrali stańcy w kształtowaniu poglądów na temat upadku polskiej państwowości
- wymienia twórców literatury Młodej Polski i przykłady ich dzieł
- wymienia przedstawicieli polskiej muzyki przełomu XIX i XX w.
- omawia proces formowania się nowoczesnego narodu polskiego
- zna daty: wizyty cesarza Wilhelma II w Konstantynopolu (1898 r.), sojuszu Francusko-rosyjskiego (1892 r.), sojuszu Niemiec i Austro-Węgier (1879 r.), układu angielsko-francuskiego (1904 r.), sojuszu rosyjsko-francuskiego (1892 r.)
- wskazuje na mapie kraje, które podczas I wojny bałkańskiej uzyskały nabytki terytorialne kosztem Turcji
- przedstawia przyczyny i skutki rywalizacji mocarstw na Bliskim Wschodzie
- wymienia państwa rywalizujące o wpływy na Bliskim Wschodzie
- omawia przyczyny i skutki konfliktów marokańskich
- przedstawia przyczyny i skutki wojen bałkańskich
- omawia cechy charakterystyczne wyścigu zbrojeń w początkach XX w.
- przedstawia proces tworzenia się przymierzy polityczno-wojskowych przed I wojną światową
- wyjaśnia znaczenie terminów: efekt domina, wojna manewrowa
- zna daty: wypowiedzenia wojny Rosji przez Niemcy (1 VIII 1914 r.), wypowiedzenia wojny Francji przez Niemcy (3 VIII 1914 r.), wypowiedzenia wojny Niemcom przez Wielką Brytanię (4 VIII 1914 r.), wypowiedzenia wojny Rosji przez Austro-Węgry (6 VIII 1914 r.), wypowiedzenia wojny Austro-Węgom przez Francję (10 VIII 1914 r.), wypowiedzenia wojny Austro-Węgom przez Wielką Brytanię (12 VIII 1914 r.), bitwy koło Helgolandu (VIII 1914 r.), bitwy pod Caporetto (1917 r.)
- identyfikuje postacie: Douglasa Haiga, Ericha von Falkenhayna
- wskazuje na mapie miejsca bitew, podczas których wykorzystano czołgi i gazy bojowe
- podaje, które z nowych rodzajów broni zastosowanych podczas I wojny światowej okazały się bardziej, a które mniej skuteczne w starciu z przeciwnikiem
- omawia przebieg działań wojennych na froncie Południowym
- wyjaśnia znaczenie terminu: eserowcy
- zna daty: mord na carskiej rodzinie (VII 1917 r.), ofensywy Kiereńskiego (VII 1917 r.), puczu Ł. Korniołowa (IX 1917 r.), powołania Kominternu (1919 r.), utworzenia GUłagu (1918 r.), powołania Armii Czerwonej (I 1918 r.), powstania marynarzy w Kronsztadzie (III 1921 r.)
- identyfikuje postacie: Gieorgija Lwowa, Ławra Korniołowa
- wskazuje na mapie etapy rozszerzania władzy radzieckiej na terytorium Rosji
- wyjaśnia wpływ klęsk wojsk rosyjskich na narastanie nastrojów rewolucyjnych
- omawia losy rodziny carskiej
- przedstawia politykę Rządu Tymczasowego
- wyjaśnia, dlaczego doszło do wybuchu wojny domowej w Rosji
- omawia przyczyny klęski wojsk antybolszewickich w wojnie domowej
- charakteryzuje sytuację wewnętrzną i militarną Rosji w początkowym okresie I wojny światowej
- przedstawia okoliczności abdykacji Mikołaja II
- zna daty: założenia Związku Strzeleckiego we Lwowie i Towarzystwa „Strzelec” w Krakowie (1910 r.), utworzenia Polskich Drużyn Strzeleckich (1911 r.), powołania Komisji Skonfederowanych Stronnictw Niepodległościowych (1912 r.), bitew pod Kostiuchnówką i nad Stochodem (VII 1916 r.), powołania Tymczasowej Rady Stanu (I 1917 r.), bitwy pod Rokitną (VI 1915 r.), bitwy pod Rarańczą (II 1918 r.), bitwy pod Kaniowem (V 1918 r.)

- identyfikuje postacie: Kazimierza Sosnkowskiego, Hansa von Beselera, Jana Kucharzewskiego
- wskazuje na mapie zmiany sytuacji militarnej na ziemiach polskich w latach 1914–1917 r., rejonów walk Legionów Polskich oraz miejsca bitew z udziałem Polaków
- wyjaśnia, jaką rolę w obliczu spodziewanej wojny miały odegrać organizacje strzeleckie
- przedstawia szlak bojowy Legionów Polskich
- omawia okoliczności powstania polskich formacji wojskowych u boku ententy
- wyjaśnia, na czym polegało umiędzynarodowienie sprawy polskiej w czasie I wojny światowej.
- wyjaśnia znaczenie terminu: depesza Zimmermanna
- zna daty: zatopienia „Lusitanii” (V 1915 r.), depeszy Zimmermanna (I 1917 r.), bitwy pod Cambrai (1917 r.), buntu marynarzy w Kilonii (XI 1918 r.), kapitulacji Turcji (X 1918 r.), bitwy nad Piawą (VI 1918 r.), kapitulacji Austro-Węgier (XI 1918 r.)
- identyfikuje postać Ericha Ludendorffa
- wskazuje na mapie zmiany w położeniu Niemiec na froncie zachodnim i wschodnim w latach 1917–1918 r.
- wyjaśnia, dlaczego niemiecka marynarka wojenna rozpoczęła nieograniczoną wojnę podwodną
- przedstawia okoliczności zakończenia walk na froncie zachodnim
- wyjaśnia, jakie były przyczyny zmian w wyposażeniu osobistym żołnierzy piechoty
- wskazuje przyczyny klęski państw centralnych
- wyjaśnia znaczenie terminu: terytorium mandatowe
- zna daty: powstania wielkanocnego (1916 r.), przystąpienia Niemiec do Ligi Narodów (1926 r.), przystąpienia ZSRR do Ligi Narodów (1934 r.), uzyskania pełnej niepodległości przez Irlandię (1937 r.)
- identyfikuje postać Vittoria Orlando
- przedstawia kwestie sporne, jakie wyłoniły się podczas obrad konferencji wersalskiej
- wskazuje przyczyny napięć pomiędzy nowo powstałymi państwami europejskimi
- przedstawia postanowienia traktatów pokojowych z Austrią, Węgrami, Bułgarią i Turcją
- wyjaśnia, dlaczego państwa centralne dążyły do podważenia postanowień traktatu wersalskiego
- przedstawia strukturę Ligi Narodów
- omawia kompetencje poszczególnych organów Ligi Narodów
- wyjaśnia znaczenie terminów: etatyzm państwowy, korporacje, prohibicja
- zna datę: przyjęcia tytułu duce przez B. Mussoliniego (1925 r.)
- identyfikuje postać Gabriela d’Annunzia
- charakteryzuje powojenne problemy Europy
- przedstawia społeczne i gospodarcze skutki hiperinflacji
- omawia sposoby wychodzenia państw z powojennego kryzysu
- przedstawia okoliczności narodzin faszystów włoskiego
- omawia skutki krachu na Wall Street
- omawia przejawy wielkiego kryzysu na świecie
- wyjaśnia znaczenie terminów: Freikorpsy, reparacje, Gleichschaltung
- zna daty: przyjęcia konstytucji niemieckiej (VIII 1919 r.), puczu Kappa–Lüttwita (III 1920 r.), planu Dawesa (1924 r.), planu Younga (1929 r.), powstania Narodowosocjalistycznej Niemieckiej Partii Robotników (1919 r.), pożaru Reichstagu (II 1933 r.), delegalizacji partii politycznych w Niemczech (VII 1933 r.), przywrócenia powszechnej służby wojskowej (1935 r.)
- identyfikuje postacie: Róży Luksemburg, Karola Liebknechta, Ericha Ludendorffa, Paula von Hindenburga, Ernsta Röhma
- przedstawia okoliczności powstania Republiki Weimarskiej
- wyjaśnia, co oznaczało sformułowanie „cios w plecy”
- omawia sytuację w Niemczech w latach 20. XX w.
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla sytuacji Niemiec miał układ w Rapallo
- omawia metody i sposoby rozprawienia się A. Hitlera z przeciwnikami politycznymi
- charakteryzuje politykę gospodarczą III Rzeszy
- wyjaśnia przyczyny prześladowań mniejszości żydowskiej w III Rzeszy
- wyjaśnia znaczenie terminów: kołchoz, kułak, rozkułaczanie, sowchoz, samokrytyka
- zna daty: uchwalenia konstytucji ZSRR (I 1924 r.), rozpoczęcia przymusowej kolektywizacji wsi (1929 r.)
- identyfikuje postacie: Lwa Kamieniewa, Grigorija Zinowjewa, Nikołaja Bucharina, Aleksieja Stachanowa,

Gienricha Jagody, Nikołaja Jeżowa

- wskazuje na mapie obszary, na których powstały największe zespoły łagrów w europejskiej i azjatyckiej części ZSRR
- wskazuje czynniki, które sprzyjały umacnianiu i rozszerzaniu wpływów władzy bolszewików
- charakteryzuje przemiany gospodarcze epoki stalinowskiej
- wyjaśnia, jaki był cel wprowadzenia współzawodnictwa pracy
- omawia przejawy terroru państwowego w ZSRR
- wyjaśnia, w jakim celu władze ZSRR zakładały gułagi
- przedstawia wpływ ideologii totalitarnej na zachowania i wzorce społeczne.
- wyjaśnia znaczenie terminu: Armia Kwantuńska
- zna daty: wojny włosko-abisyńskiej (X 1935–V 1936 r.), proklamowania Republiki Tureckiej (1923 r.), powstania Mandżukuo (1934 r.), wystąpienia Japonii z Ligi Narodów (1933 r.), wojny japońsko-radzieckiej (1938–1939 r.)
- identyfikuje postacie: Mustafy Kemala, Jawaharlala Nehru
- wskazuje na mapie państwa, które powstały na gruzach imperium osmańskiego po zakończeniu I wojny światowej
- omawia cele ekspansji włoskiej w Afryce
- przedstawia przebieg i skutki ekspansji włoskiej w Abisynii
- omawia losy Turcji po I wojnie światowej
- przedstawia skutki rozpadu imperium osmańskiego
- opisuje losy Palestyny po I wojnie światowej
- przedstawia skutki napływu ludności żydowskiej do Palestyny
- omawia losy Chin na pocz. XX w.
- wyjaśnia znaczenie terminu: caudillo
- zna daty: plebiscytu w Zagłębiu Saary (I 1935 r.), nalotu na Guernicę (1937 r.), brytyjskich gwarancji pomocy militarnej Polsce (31 III 1939 r.), wypowiedzenia Polsce paktu o nieagresji przez III Rzeszę (1939 r.)
- identyfikuje postać Konrada Henleina
- przedstawia sytuację w Europie na początku lat 30. XX w.
- opisuje proces zbrojenia się Niemiec
- omawia przebieg wojny domowej w Hiszpanii
- wyjaśnia, jakie znaczenie miało przystąpienie do sojuszu „osi” Japonii
- wyjaśnia, na czym polegał kryzys sudecki
- charakteryzuje cele ekspansywnej polityki ZSRR
- wyjaśnia znaczenie terminów: katastrofizm, fantastyka naukowa, dadaizm, konstruktywizm
- zna daty: odkrycia insuliny (1922 r.), odkrycia sulfonamidów (1935 r.)
- identyfikuje postacie: Charlesa Lindbergha, Henriego Bergsona, Iwana Pawłowa, Kazimierza Funka, Louisa Armstronga, Josephine Baker, Rudolfa Valentino, Poli Negri, Greta Garbo, Orsona Wellesa, Igora Strawieńskiego, George’a Gershwina, Francisa Scotta Fitzgeralda, Jaroslava Haška
- omawia kierunki rozwoju środków transportu
- charakteryzuje rozwój nauk medycznych
- przedstawia dorobek naukowy dwudziestolecia międzywojennego w dziedzinie fizyki i chemii
- wymienia czynniki, które wpłynęły na dynamiczny rozwój kinematografii w okresie międzywojennym
- przedstawia cechy charakterystyczne architektury modernistycznej
- omawia cechy charakterystyczne literatury tworzonej przez pisarzy straconego pokolenia i wymienia przykłady ich dzieł
- zna daty: utworzenia Polskiej Komisji Likwidacyjnej Galicji i Śląska Cieszyńskiego (X 1918 r.), rozwiązania Rady Regencyjnej (14 XI 1918 r.), dymisji rządu J. Moraczewskiego (I 1919 r.), powstania Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu (14 XI 1918 r.), utworzenia Armii Wielkopolskiej (II 1919 r.), podziału Śląska Cieszyńskiego (VII 1920 r.)
- identyfikuje postacie: Zdzisława Lubomirskiego, Aleksandra Kakowskiego, Józefa Ostrowskiego, Józefa Dowbora-Muśnickiego
- wskazuje na mapie przebieg polskiej granicy zachodniej, zmiany terytorialne będące efektem III powstania śląskiego

- wyjaśnia, jakie znaczenie dla odbudowy państwa polskiego miała POW
- omawia przebieg powstania wielkopolskiego
- przedstawia przebieg powstań śląskich
- określa wpływ powstania wielkopolskiego na decyzje mocarstw o przyznaniu Polsce ziem zaboru pruskiego
- wyjaśnia znaczenie terminu: repatriacja
- zna daty: sojuszu polsko-ukraińskiego (IV 1920 r.), zdobycia Kijowa przez wojska polskie (V 1920 r.), ofensywy M. Tuchaczewskiego (VII 1920 r.), konferencji w Spa (VII 1920 r.), bitwy pod Zadwórzem (VIII 1920 r.)
- identyfikuje postacie: Semena Petlury, Juliana Marchlewskiego, Feliksa Dzierżyńskiego, Feliksa Kona, Siemiona Budionnego, Maxime'a Weyganda, Tadeusza Rozwadowskiego
- wskazuje na mapie zmiany na froncie polsko-bolszewickim od maja do sierpnia 1920 r.
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny polsko-ukraińskiej z lat 1918–1919 r.
- wyjaśnia, dlaczego doszło do aneksji Wileńszczyzny.
- zna daty: inauguracji obrad sejmu ustawodawczego (10 II 1919 r.), wyborów parlamentarnych (1922 r.)
- przedstawia okoliczności zwołania obrad sejmu ustawodawczego
- przedstawia strukturę społeczeństwa II Rzeczypospolitej u progu niepodległości
- omawia okoliczności uchwalenia konstytucji marcowej
- wyjaśnia, jaki był cel uchwalenia reformy rolnej
- charakteryzuje okoliczności, w jakich odbyły się wybory do sejmu ustawodawczego
- wymienia trudności, jakie napotkała realizacja reformy rolnej
- wyjaśnia znaczenie terminów: partyjniactwo, autorytaryzm, demokracja fasadowa
- zna daty: powołania rządu w. Witosa (V 1926 r.), wyborów parlamentarnych (1928 r.), Kongresu Obrony Prawa i Wolności Ludu (1930 r.), dekompozycji obozu sanacji (1935–1939 r.), powołania Obozu Zjednoczenia Narodowego (1937 r.)
- identyfikuje postać Gabriela Czechowicza
- przedstawia stosunek J. Piłsudskiego do rządów parlamentarnych
- omawia przebieg zamachu majowego
- przedstawia dekompozycję obozu sanacji po śmierci J. Piłsudskiego
- opisuje konsekwencje rozdrobnienia politycznego pierwszej połowy lat 20. dla funkcjonowania polskiego państwa
- określa, jaką rolę w państwie miał odgrywać Prezydent RP według konstytucji kwietniowej
- wyjaśnia znaczenie terminów: getto ławkowe, numerus clausus
- zna daty: Programu Wzmacniania Polskości Kraju (1936–1939 r.), wprowadzenia getta ławkowego (1937 r.)
- wskazuje na mapie okręgi przemysłowe, w których rozwijał się przemysł utniczny, ośrodki przemysłu zbrojeniowego oraz miejsca wydobywania ropy naftowej i gazu ziemnego
- omawia stosunki ludnościowe w II RP
- przedstawia strukturę zawodową ludności II RP
- omawia proces odbudowy gospodarczej II RP
- wymienia najważniejsze inwestycje na obszarze COP
- wyjaśnia, z czego wynikało wrogie nastawienie niektórych mniejszości narodowych wobec polskiego państwa
- wyjaśnia znaczenie terminu: Kolumbowie
- zna daty: założenia Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie i Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (1919 r.), założenia Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (1918 r.)
- identyfikuje postacie: Stanisława Grabskiego, Tadeusza Kotarbińskiego, Władysława Tatarkiewicza, Floriana Znanieckiego, Aleksandra Brücknera, Władysława Konopczyńskiego, Stefana Banacha, Wacława Sierpińskiego, Mariana Rejewskiego, Henryka Zygałskiego, Jerzego Różyckiego, Tadeusza Gajcego, Xawerego Dunikowskiego, Zofii Kossak-Szczuckiej, Brunona Jasieńskiego, Emila Zegadłowicza, Kazimierza Wierzyńskiego, Juliana Przybosia, Aleksandra Wata, Elżbiety Barszczewskiej, Jadwigi Andrzejewskiej
- omawia kierunki rozwoju oświaty w II RP
- przedstawia największe osiągnięcia polskiej nauki w dziedzinie nauk humanistycznych
- omawia największe osiągnięcia polskiej nauki w dziedzinie matematyki
- wymienia grupy literackie w dwudziestoleciu międzywojennym
- wyjaśnia znaczenie terminu: ruch prometejski
- zna daty: powołania Korpusu Ochrony Pogranicza (1924 r.), nawiązania stosunków polsko-litewskich (1938 r.)

- wyjaśnia, jakie zagrożenia dla Polski niósł układ w Rapallo
- przedstawia stosunki Polski z Czechosłowacją, Rumunią i Litwą
- omawia okoliczności i skutki zajęcia Zaolzia przez Polskę
- przedstawia stosunek Francji i Wielkiej Brytanii do zagrożenia Polski ekspansją niemiecką
- przedstawia wpływ paktu Ribbentrop-Mołotow na sytuację Polski w przededniu wojny
- charakteryzuje międzynarodowe położenie Polski w latach 20.
- przedstawia nastroje panujące w polskim społeczeństwie w przededniu wojny
- wyjaśnia znaczenie terminów: Fall Weiss, prowokacja gliwicka
- zna daty: prowokacji gliwickiej (31 VIII 1939 r.), narady w Abbeville (12 IX 1939 r.), szarży pod Krojantami (1 IX 1939 r.), bitwy pod Mokrą (1 IX 1939 r.), bitew pod Piotrkowem Trybunalskim i Tomaszowem Mazowieckim (4-7 IX 1939 r.), bitew w Lasach Lubelskich (17–26 IX 1939 r.), kapitulacji Gdyni (19 IX 1939 r.), kapitulacji Helu (2 X 1939 r.)
- identyfikuje postacie: Heinza Guderiana, Reinharda Heydricha, Tadeusza Kutrzeby, Władysława Bortnowskiego, Józefa Unruga
- przedstawia działania dywersyjne przeprowadzone przez Niemców przed wybuchem wojny
- omawia taktyczne założenia Fall Weiss
- wyjaśnia różnicę między oddziałami zmobilizowanymi i improwizowanymi
- przedstawia przebieg walk polsko-niemieckich w czasie wojny obronnej
- omawia przebieg walk wojsk polskich z Armią Czerwoną
- charakteryzuje postawę Naczelnego Dowództwa i polskich władz w czasie wojny obronnej
- wyjaśnia znaczenie terminów: linia Mannerheima, Państwo Francuskie (Państwo Vichy),
- zna daty: „aneksji Besarabii przez ZSRR (VIII 1940 r.), bitwy o Flandrię (V 1940 r.), zawieszenia broni w Compiègne (22 VI 1940 r.), uchwalenia Lend-Lease Act (III 1941 r.), dołączenia do paktu trzech Węgier, Słowacji i Rumunii (XI 1940 r.) oraz Bułgarii (III 1941 r.), zajęcia Libii przez Brytyjczyków (II 1941 r.)
- identyfikuje postacie: Carla Gustawa Mannerheima, Philippa Pétaina
- wskazuje na mapie kraje, które znajdowały się we władaniu państw Osi i ich sprzymierzeńców w 1940 r.
- omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny radziecko-fińskiej
- przedstawia działania, jakie podjął ZSRR w celu zajęcia państw nadbałtyckich
- opisuje okoliczności przystąpienia państw bałkańskich do paktu trzech
- wyjaśnia, dlaczego III Rzeszy i Wielkiej Brytanii zależało na zajęciu Bliskiego Wschodu
- przedstawia przebieg i skutki walk w Afryce Północnej
- wyjaśnia znaczenie terminów: czołg T-34
- zna daty: kapitulacji wojsk niemiecko-włoskich w Afryce (13 V 1943 r.), wypowiedzenia wojny Niemcom przez Włochy (X 1943 r.)
- identyfikuje postacie: Friedricha von Paulusa, Georgija Żukowa, Isoroku Yamamoto
- wskazuje na mapie tereny zajęte przez wojska niemieckie w wyniku realizacji planu „Barbarossa”, kierunki kontrofensywy Armii Czerwonej latach 1942–1943 r. oraz odzyskane tereny
- porównuje siły militarne III Rzeszy i ZSRR
- charakteryzuje przebieg wojny radziecko-niemieckiej
- opisuje przebieg i skutki walki na morzach
- przedstawia zasięg ekspansji i politykę japońską w Azji.
- wyjaśnia znaczenie terminów: Résistance, Generalny Plan Wschodni, Włoska Republika Socjalna
- zna datę konferencji w Wannsee (29 I 1942 r.)
- identyfikuje postacie: Vidkuna Quislinga, Raoula Wallenberga, Anne Frank, Oskara Schindlera, Andrieja Własowa
- opisuje postawy narodów Europy Zachodniej i Skandynawii wobec niemieckiego okupanta
- przedstawia stosunek hitlerowskich Niemiec wobec podbitych narodów Europy Wschodniej
- wyjaśnia, na czym polegała hitlerowska polityka rasowa
- zna daty: konferencji w Casablance (I 1943 r.), operacji Bagration (VI – VIII 1944 r.), powstania w Paryżu (VIII 1944 r.), sforsowania Wału Pomorskiego (III 1945 r.), śmierci Adolfa Hitlera (30 IV 1945 r.), zajęcia Okinawy (IV 1945 r.)
- identyfikuje postacie: Hirohito
- omawia zmiany na froncie wschodnim w 1944 r.

- charakteryzuje przebieg wojny na Pacyfiku po 1943 r.
- omawia postanowienia konferencji w Casablance
- opisuje okoliczności kapitulacji Niemiec
- przedstawia przebieg działań wojennych na Dalekim Wschodzie w 1945 r
- wyjaśnia znaczenie terminów: niemiecka lista narodowa (Volkslista), Żydowska Organizacja Bojowa
- zna datę wysiedlenia Polaków z Zamojszczyzny (1943 r.)
- identyfikuje postacie: Ławrentija Berii, Jürgena Stroopa, Wandy Wasilewskiej
- wskazuje na mapie kierunki deportacji ludności polskiej w głąb ZSRR
- charakteryzuje represje gospodarcze okupacyjnych władz radzieckich
- opisuje politykę władz radzieckich wobec polskich jeńców wojennych
- przedstawia politykę okupacyjnych władz niemieckich wobec inteligencji polskiej
- określa, jakie miały być zasady hitlerowskiej polityki okupacyjnej wobec Polaków w Generalnym Gubernatorstwie i jakich sfer życia miały dotyczyć
- opisuje przebieg powstania w getcie warszawskim
- omawia postawy społeczeństwa polskiego wobec Holokaustu
- przedstawia proces budowania organizacji konspiracyjnych na ziemiach polskich pod okupacją
- zna daty: powstania Rady Narodowej (XII 1939 r.), przeniesienia rządu emigracyjnego do Londynu (VI 1940 r.), ewakuacji wojsk polskich z ZSRR (1942), zdobycia Bolonii (IV 1945 r.), bitwy pod Lenino (X 1943 r.), powstania Związku Patriotów Polskich (III 1942 r.), powstania Krajowej Rady Narodowej (31 XII 1943–1 I 1944 r.)
- identyfikuje postacie: Bolesława Wieniawy-Długoszowskiego, Ignacego Paderewskiego, Zygmunta Berlinga, Michała Roli-Żymierskiego, Karola Świerczewskiego, Stanisława Maczka, Stanisława Sosabowskiego
- omawia okoliczności powstania władz polskich na emigracji
- przedstawia okoliczności powstania i szlak bojowy armii gen. W. Andersa oraz wojsk polskich walczących u boku Armii Czerwonej
- opisuje proces kształtowania się komunistycznego ośrodka władzy w Polsce
- wyjaśnia wpływ katastrofy gibraltarskiej na politykę rządu emigracyjnego
- wymienia formacje polskie, które walczyły na frontach II wojny światowej
- wyjaśnia znaczenie terminów: „mały sabotaż”, Związek Odwetu, Kierownictwo Dywersji (Kedyw), Ukraińska Powstańcza Armia (UPA)
- zna daty: powstania Związku Odwetu (1940 r.), powstania Kierownictwa Dywersji (1943 r.), akcji pod Arsenalem (1943 r.), powstania Ukraińskiej Powstańczej Armii (1942 r.)
- identyfikuje postacie: Emila Fieldorfa „Nila”, Franza Kutschery, Antoniego Chruściela „Montera”, Cyryła Ratajskiego, Jana Piekałkiewicza
- charakteryzuje strukturę ZWZ-AK
- omawia przebieg walk w powstaniu warszawskim
- wymienia cele i formy działania, które miał realizować Związek Walki Zbrojnej na terenie okupowanej Polski
- wyjaśnia znaczenie terminów: pauperyzacja, reemigranci, Bizonia, Trizonia
- zna daty: powstania Bizonii (1947 r.), powstania Trizonii (1949 r.), powstania Organizacji Europejskiej Współpracy Gospodarczej (1948 r.), układu pokojowego w Paryżu (10 II 1947 r.)
- identyfikuje postacie: Szymona Wiesenthala, Karla Rennera, Josipa Broz-Tito, Klementa Gottwalda, Edwarda Benesza
- wyjaśnia, dlaczego niektórym z nazistów udało się uniknąć odpowiedzialności za zbrodnie wojenne
- omawia powojenne losy Niemiec i Austrii
- przedstawia politykę władz okupacyjnych w Austrii
- opisuje okoliczności powstania Organizacji Narodów Zjednoczonych
- przedstawia okoliczności stworzenia planu Marshalla
- omawia postanowienia układu pokojowego w Paryżu
- charakteryzuje proces sowietyzacji Europy Środkowo-Wschodniej.
- wyjaśnia znaczenie terminów: taktyka salami, Kominform, program tzw. gwiazdnych wojen, plan Schumana
- zna daty: wojny domowej w Grecji (1946–1949 r.), powstania Kominformu (1947 r.), blokady Berlina (VI 1948–V 1949 r.), układu w Zgorzelcu (1950 r.), powstania Rady Europy (1949 r.), powstania planu Schumana (1951 r.)

- identyfikuje postacie: Richarda Coudenhove-Kalergia, Eduarda Herriota, Aristideda Brianda, Alcide de Gasperiego
- omawia okoliczności powstania i działalność Kominformu
- charakteryzuje cele i działalność RWPG
- opisuje okoliczności i skutki blokady Berlina Zachodniego
- wymienia obowiązki państw należących do NATO
- przedstawia okoliczności powstania dwóch państw niemieckich
- zna daty: pogromu kieleckiego (1946 r.), aresztowania przywódców Polskiego Państwa Podziemnego (III 1945 r.), powstania TRJN (VI 1945 r.)
- identyfikuje postać Witolda Pileckiego
- opisuje zmiany etniczne na ziemiach polskich po zakończeniu wojny
- charakteryzuje pierwsze po wyzwoleniu reformy gospodarcze
- wymienia organizacje podziemia niepodległościowego
- omawia metody represji aparatu bezpieczeństwa i władz komunistycznych wobec podziemia niepodległościowego oraz opozycji
- wyjaśnia znaczenie terminu: „księża patrioci”
- zna daty: reformy walutowej (1950 r.), przyjęcia socrealizmu w literaturze, architekturze i sztuce (1949 r.), internowania prymasa S. Wyszyńskiego (1953 r.)
- identyfikuje postacie: Jakuba Bermana, Hilarego Minca
- przedstawia okoliczności i skutki powstania PZPR
- opisuje sposoby i metody walki reżimu komunistycznego z Kościołem katolickim
- omawia okoliczności uchwalenia Konstytucji PRL
- wyjaśnia znaczenie terminów: metoda tzw. biernego oporu, Ruch Państw Niezaangażowanych, Indyjski Kongres Narodowy, Afrykański Kongres Narodowy, Organizacja Jedności Afrykańskiej
- zna daty: bitwy w dolinie Diên Biên Phu (V 1954 r.), układu pokojowego w Genewie (1955 r.), powstania OJA (1963 r.), konferencji w Bandungu (1955 r.)
- identyfikuje postacie: Ho Chi Minha
- omawia proces rozpadu systemu kolonialnego Holandii
- omawia przyczyny i skutki konfliktu indyjsko-pakistańskiego
- przedstawia proces dekolonizacji Afryki
- wyjaśnia znaczenie terminu: Vietcong, Czerwoni Khmerzy
- zna daty: rozejmu w Panmundżom (27 VII 1953 r.), rozpoczęcia tzw. Wielkiego Skoku (1958 r.), początku rewolucji kulturalnej (1966 r.), ofensywy Ted (1968 r.), rządów Czerwonych Khmerów w Kambodży (1975–1979 r.)
- identyfikuje postać Hirohito, Czang Kaj-szeka, Pol Pota
- omawia sytuację gospodarczą i polityczną Japonii po zakończeniu wojny
- opisuje rządy Czerwonych Khmerów w Kambodży.
- zna daty: powstania berlińskiego (1953 r.), inwazji w Zatoce Świń (IV 1961 r.)
- identyfikuje postacie: Ławrentija Berii, Georgija Malenkowa, Georgija Żukowa, Janosa Kadara, Gustava Husaka
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla destalinizacji miał XX Zjazd KPZR i tajny raport N. Chruszczowa
- omawia przyczyny i skutki wybuchu powstania berlińskiego
- charakteryzuje politykę wewnętrzną i zagraniczną ZSRR za rządów N. Chruszczowa
- przedstawia wydarzenia, które doprowadziły do kryzysu kubańskiego
- wyjaśnia znaczenie terminów: monetaryzm, Organizacja Krajów Eksportujących Ropę Naftową
- zna daty: Układu o Zakazie Doświadczeń z Bronią Jądrową (1963), afery Watergate (1972 r.), I kryzysu naftowego (1974–1975 r.)
- identyfikuje postacie: Paula Henry’ego Spaaka, Lyndona B. Johnsona
- wskazuje na mapie etapy rozszerzania Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej
- omawia politykę USA za prezydentury J. F. Kennedy’ego
- wyjaśnia, na czym polegała afera Watergate
- opisuje przyczyny i konsekwencje kryzysu naftowego z lat 1974–1975 r.
- wyjaśnia znaczenie terminów: Czarny Wrzesień, pierwsza intifada

- zna daty: deklaracji A. Balfoura (1917 r.), wojny Sześciodniowej (1967 r.), wojny Jom Kippur (1973 r.), zamachu na olimpiadzie w Monachium (1972 r.), podpisanie układu w Camp David (1978 r.)
- identyfikuje postacie: Menachema Begina, Icchaka Rabina
- opisuje losy terytoriów mandatowych Francji i Wielkiej Brytanii po II wojnie światowej
- przedstawia skutki kryzysu sueskiego dla Francji, Wielkiej Brytanii i Egiptu.
- omawia przyczyny i skutki wojny sześciodniowej i Jom Kippur
- charakteryzuje konflikt palestyńsko-izraelski
- wyjaśnia przyczyny wybuchu konfliktu irańsko-irackiego
- wyjaśnia znaczenie terminów: beatnicy, terroryzm lewacki, teologia wyzwolenia, modernizm
- zna datę marszu na Waszyngton (1963 r.)
- przedstawia działalność Amerykanów walczących z segregacją rasową
- omawia ruch ekumeniczny w Kościele
- wymienia subkultury i trendy muzyczne, które powstały w Europie po II wojnie światowej
- charakteryzuje zmiany w modzie i stylu życia w latach 60. i 70.
- charakteryzuje działalność organizacji terrorystycznych działających w państwach Europy Zachodniej
- opisuje główne założenia teologii wyzwolenia
- zna daty: ucieczki J. Świątły na Zachód (1953 r.), Listu 34 (1964 r.)
- identyfikuje postacie: Józefa Świątły, Edwarda Ochaba, Antoniego Słonimskiego, Karola Modzelewskiego, Mieczysława Moczara
- przedstawia przejawy krytyki środowisk inteligenckich wobec polityki partii
- wyjaśnia, na czym polegał okres „małej stabilizacji” w Polsce
- wyjaśnia znaczenie terminów: Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela, Konfederacja Polski Niepodległej
- zna daty: powstania Ruchu Obrony Praw Człowieka i Obywatela (1977 r.), założenia Konfederacji Polski Niepodległej (1979 r.)
- identyfikuje postacie: Edwarda Babiucha, Jana Lityńskiego, Zbigniewa Romaszewskiego, Antoniego Macierewicza, Stanisława Pyjasa, Leszka Moczulskiego, Anny Walentynowicz, Bogdana Borusewicza
- przedstawia przyczyny i skutki wystąpień robotniczych w 1971 i 1976 r.
- wymienia ugrupowania opozycyjne, które powstały w Polsce w latach 70
- wyjaśnia znaczenie terminu: mudżahedini
- zna daty: ogłoszenia programu „gwiazdnych wojen” (1983 r.), konferencji „Dwa plus cztery” w Moskwie (1990 r.), ogłoszenia niepodległości Litwy (1990 r.), podpisania Aktu Końcowego Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (1975 r.)
- identyfikuje postacie: Nikolai Ceausescu, Ericha Honeckera
- omawia przejawy wyścigu zbrojeń w latach 80.
- przedstawia okoliczności, w jakich nastąpił rozpad ZSRR
- zna datę przyznania L. Wałęsie Pokojowej Nagrody Nobla (1983 r.)
- identyfikuje postacie: Stanisława Kania, Mieczysława Jagielskiego
- charakteryzuje sytuację społeczno-gospodarczą w Polsce na przełomie lat 70 i 80.
- wyjaśnia znaczenie terminów: „karnawał Solidarności”, „socjalizm rynkowy”
- zna daty: wydarzeń bydgoskich (1981 r.), przyznania L. Wałęsie Pokojowej Nagrody Nobla (1983 r.), zamordowania ks. J. Popiełuszki (X 1984 r.), powołania Tymczasowej Komisji Koordynacyjnej (IV 1982 r.), powołania Regionalnej Komisji Koordynacyjnej NSZZ „Solidarność” (V 1982 r.), powstania Krajowej Komisji Wykonawczej NSZZ „Solidarność” (1987 r.)
- identyfikuje postacie: Ryszarda Kuklińskiego, Bogdana Lisa, Władysława Frasyniuka, Zbigniewa Bujaka
- wyjaśnia, na czym polegała prowokacja bydgoska w 1981 r.
- charakteryzuje sytuację społeczno-gospodarczą w Polsce w okresie stanu wojennego
- omawia przejawy kryzysu systemu komunistycznego w Polsce
- opisuje proces negocjacji strony rządowej z opozycją
- wyjaśnia znaczenie terminu: popiwki
- zna daty: rozwiązania PZPR (I 1990 r.), I wyborów samorządowych (V 1990 r.), przekazania insygniów przedwojennej władzy II RP (XII 1990 r.), powstania Trójkąta Weimarskiego (1991 r.),
- identyfikuje postacie: Krzysztofa Skubiszewskiego, Bronisława Geremka, Wiesława Chrzanowskiego
- wskazuje na mapie państwa należące do Trójkąta Weimarskiego

- omawia proces przejmowania władzy przez opozycję
- wyjaśnia, na czym polegała „wojna na górze” i jakie miała skutki polityczne
- charakteryzuje społeczne skutki przemian politycznych i gospodarczych
- wyjaśnia znaczenie terminów: reaganomika, thatcheryzm, Organizacja Krajów Eksportujących Ropę Naftową, teologia wyzwolenia
- zna daty: prezydentury R. Reagana (1981–1989 r.), rządów M. Thatcher (1979–1990 r.), walk plemiennych w Rwandzie (1994 r.)
- charakteryzuje politykę gospodarczą R. Reagana
- omawia cechy charakterystyczne rządów M. Thatcher
- wyjaśnia, co przyczyniło się do sukcesów gospodarczych azjatyckich tygrysów
- przedstawia zasięg i przykłady procesów integracyjnych na świecie
- wyjaśnia znaczenie terminów: operacja „Pustynna Burza”, operacja „Anaconda”
- zna daty: ogłoszenia niepodległości przez Słowenię, Chorwację i Macedonię (1991 r.), ogłoszenia niepodległości przez Bośnię i Hercegowinę (1991 r.), agresji Iraku na Kuwejt (1990 r.), operacji „Pustynna Burza” (1991 r.), konfliktu w Rwandzie (1994 r.), operacji „Anaconda” (2002 r.), zamachów w Madrycie (2004 r.), zamachu w Londynie (2005 r.)
- identyfikuje postacie: Václava Havela, Vladimíra Mečiara
- wskazuje na mapie państwa powstałe w wyniku rozpadu Jugosławii
- opisuje proces rozpadu Jugosławii i jego skutki
- przedstawia przyczyny i skutki operacji „Pustynna Burza”
- omawia przykłady aktów terrorystycznych, które wpłynęły na sytuację geopolityczną współczesnego świata

Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)

Uczeń:

- zna daty: zajęcia Francji przez wojska VI koalicji (1814 r.), podpisania tajnego traktatu austriacko-francusko-pruskiego (I 1815 r.)
- identyfikuje postacie: Karla von Hardenberga, Andrieja Razumowskiego, Karla Roberta Nesselrode, Piusa VII
- omawia okoliczności i skutki powrotu do władzy Napoleona Bonapartego we Francji w 1815 r.
- przedstawia dodatkowe regulacje podjęte przez kongres wiedeński
- wyjaśnia znaczenie terminów: burszowie, ultrasi
- wyjaśnia, dlaczego karbonariuszom było trudno osiągnąć cele założone w ich programie
- wyjaśnia, jakie były przyczyny konfliktów wewnętrznych w Hiszpanii w pierwszej połowie XIX w.
- omawia zmiany w dziedzinie metalurgii
- przedstawia czynniki, które decydowały o szybkim rozwoju przemysłowym Niemiec, Francji i Belgii
- wymienia wynalazki pierwszej połowy XIX w.
- wyjaśnia znaczenie terminów: dialektyka, luddyci
- przedstawia i porównuje postulaty socjalizmu utopijnego i naukowego
- identyfikuje postacie: Jeana-Auguste’a-Dominique’a Ingesa, Bertela Thorvaldsena, Antonia Canovy, Karla Friedricha Schinkla, Leo von Klenza, Sándora Petőfię, Giacoma Leopardiego, Stendhala, Horace’a Walpole’a, Mary Shelley, Théodore’a Géricaulta, Caspara Davida Friedricha, Franza Schuberta, Hectora Berliozę, Felixa Mendelssohn-Bartholdy’ego, François’a Rude’a, Pierre’a-Jeana Davida d’Angersa
- porównuje cechy stylu klasycystycznego i romantycznego w malarstwie
- wyjaśnia znaczenie terminu: libertadorzy
- zna daty: proklamowania niepodległości Haiti (1804 r.), Kolumbii (1810 r.), Wenezueli (1811 r.), bitwy pod Boyacá (1819 r.), bitwy pod Ayacucho (1824 r.), bitwy pod Buena Vista (1847 r.)
- identyfikuje postacie: Dominique’a Toussainta Louverture’a, Francisca de Mirandy, Jose de San Martina
- przedstawia okoliczności uzyskania niepodległości przez Haiti
- opisuje proces walki kolonii hiszpańskich o niepodległość
- wyjaśnia, jaką rolę odegrali libertadorzy w walce o wolność kolonii hiszpańskich
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach niepodległość uzyskały Meksyk i kraje Ameryki Środkowej.
- zna daty: klęski wojsk węgierskich pod Világos (1849 r.), rozruchów w Państwie Kościelnym (XI 1848 r.), powołania Republiki Rzymskiej (II 1849 r.), przejścia władzy przez Wiktora Emanuela II (1849 r.), zdobycia Rzymu przez Francuzów (VII 1849 r.), pokoju w Mediolanie (VIII 1849 r.)

- identyfikuje postacie: Ferdynanda I Dobrotliwego, Josepha Radetzky'ego
- wskazuje czynniki, które zadecydowały o klęsce powstania węgierskiego
- przedstawia okoliczności i skutki interwencji francuskiej we Włoszech
- charakteryzuje kwestię narodową w monarchii habsburskiej w latach 1848–1849 r.
- wyjaśnia znaczenie terminów: władcyka, filhellenowie
- zna daty: powstania serbskiego przeciwko Turcji (1815 r.), nadania Serbii nieformalnej autonomii przez Turcję (1817 r.), konwencji akernańskiej (1826 r.), wyprawy Aleksandra Ipsilantisa do Mołdawii (1821 r.), zdobycia Missolungi przez Turków (1826 r.), zdobycia Adrianopola przez Rosjan (1829 r.), pokoju w Adrianopolu (1829 r.), traktatu londyńskiego (1830 r.), przejęcia władzy w Grecji przez Ottona Wittelsbacha (1832 r.), założenia Towarzystwa Południowego i Towarzystwa Północnego (1821 r.)
- identyfikuje postacie: Miłosza Obrenovića, Aleksandra Ipsilantisa, Ottona Wittelsbacha, Pawła Pestela, Sergiusza Trubeckiego, Piotra Czaadajewa
- przedstawia sytuację polityczną na Bałkanach na początku XIX w.
- zna daty: utworzenia Korpusu Litewskiego (1817 r.), zniesienia ceł pomiędzy Królestwem Polskim a Rosją (1822 r.), powstania Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego (1825 r.), powstania Ziemstwa Kredytowego w Poznaniu (1821 r.)
- wyjaśnia, dlaczego Polakom zależało na przyłączeniu ziem zabranych do Królestwa Kongresowego
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla polskiej kultury miała działalność Józefa Maksymiliana Ossolińskiego
- porównuje rozwój gospodarczy ziem polskich pod zaborami w I poł. XIX w.
- porównuje zapisy konstytucyjne z rzeczywistością polityczną Królestwa Polskiego
- wymienia czynniki, które zadecydowały o tym, że armia Królestwa Polskiego była doborową formacją zbrojną
- zna datę samosądów w Warszawie (VIII 1831 r.),
- identyfikuje postacie: Ludwika Nabelaka, Antoniego Giełguda, Dezyderego Chłapowskiego, Klementyny Hoffmanowej
- wyjaśnia, dlaczego powstańcy liczyli na interwencję Francji
- opisuje przebieg działań powstańczych na ziemiach zabranych
- wyjaśnia, co spowodowało wzrost zaangażowania patriotycznego wśród kobiet
- zna daty: założenia Towarzystwa Literackiego Polskiego w Paryżu (1832 r.), założenia Biblioteki Polskiej w Paryżu (1839 r.), założenia Towarzystwa Pomocy Naukowej (1832 r.)
- identyfikuje postać Tomasza Malinowskiego
- przedstawia założenia programowe i działalność organizacji węglarzy polskich
- omawia losy polskich emigrantów po Wiosnie Ludów
- zna daty: ogłoszenia encykliki papieża Grzegorza XVI Cum primum (1832 r.), założenia „Kasyna” w Gostyniu (1835 r.), powołania Towarzystwa Naukowej Pomocy (1841 r.), okupacji Rzeczypospolitej Krakowskiej przez wojska austriackie (1836–1841 r.)
- identyfikuje postacie: Grzegorza XVI, Gustawa Potworowskiego, Leona Sapiehy, Henryka Kamieńskiego, Jana Alcyato
- przedstawia międzynarodowe reperkusje powstania listopadowego
- wyjaśnia, dlaczego partyzantka Zaliwskiego miała niewielkie szanse powodzenia
- zna daty: powstania Towarzystwa Przyjaciół Nauk (1857 r.), powołania Komitetu Narodowego i Gwardii Narodowej w Krakowie (1848 r.), powstania Rady Narodowej we Lwowie (1848 r.), zawiązania się Głównej Rady Ruskiej we Lwowie (V 1848 r.)
- identyfikuje postacie: Florianą Ceynowy, Gustawa Potworowskiego, Leona Przyłuskiego, Józefa Lompy, Emanuela Smolki, Gustawa Gizewiusza, Wiktora Heltmana, Hryhoryja Jachymowycza, Franciszka Smolki, Wacława Zaleskiego, Wilhelma von Hammersteina, Aleksandra Bacha, Wojciecha Chrzanowskiego
- wyjaśnia, dlaczego niepowodzenia Wiosny Ludów zamknęły epokę zrywów narodowych w zaborze pruskim
- wyjaśnia, w jaki sposób była podtrzymywana świadomość narodowa wśród Polaków żyjących na Pomorzu i Śląsku
- omawia proces kształtowania się świadomości narodowej wśród Ukraińców.
- zna daty: powołania rządu K. Majewskiego (V 1863 r.), bitwy pod Opatowem (II 1864 r.), powstania zabajkalskiego (1866 r.)
- identyfikuje postacie: Ignacego Chmiieleńskiego, Karola Majewskiego, Józefa Hauke-Bosaka, Aleksandra Waszkowskiego

- wyjaśnia, dlaczego władzom powstańczym zależało, aby powstanie objęło swoim zasięgiem ziemie zabrane
- wskazuje różnice w programach politycznych środowisk patriotycznych w przededniu powstania styczniowego
- omawia relacje między „białymi” i „czerwonymi” w przededniu powstania
- charakteryzuje i porównuje siły walczące obu stron
- zna daty: kompromisu Missouri (1820 r.), sprawy Dreda Scotta (1847 r.), bitew pod Fredericksburgiem i Chancellorsville (1862 r.), zdobycia Vicksburga (1863 r.)
- identyfikuje postacie: Dreda Scotta, Philipa Sheridana
- porównuje armie stron walczących w wojnie secesyjnej
- przedstawia wpływ wybitnych dowódców wojskowych na losy wojny secesyjnej
- wymienia czynniki, które zadecydowały o porażce wojsk Konfederacji w starciu z Unią
- wyjaśnia znaczenie terminu: bersalierzy
- zna daty: zamachu terrorystycznego na Napoleona III (1858 r.), układu francuski-sardyńskiego w Plombières-Bains (1858 r.), interwencji francuskiej w Meksyku (1861-1863 r.), ultimatum austriackiego wobec Królestwa Sardynii (1859 r.)
- charakteryzuje politykę zagraniczną Francji za czasów II Cesarstwa i jej skutki
- omawia różnice w rozwoju gospodarczym Włoch
- zna daty: podpisania rozejmu w wojnie francusko-pruskiej (I 1871 r.), ery Bacha (1849–1859 r.), dyplomu październikowego (1860 r.), patentu ludowego (1861 r.)
- identyfikuje postacie: Leopolda Hohenzollerna, Aleksandra von Bacha, Gyuly Andrássy’ego
- wyjaśnia, na czym polegała przewaga armii pruskiej nad wojskami innych krajów europejskich
- omawia strukturę narodowościową Austro-Węgier
- zna daty: bitwy pod Aduą (1896 r.), bitwy pod Isandlwaną (1878 r.), rozwiązania Kompanii Wschodnioindyjskiej (1858 r.)
- przedstawia przykłady walki mieszkańców Afryki z Europejskimi kolonizatorami
- tłumaczy, dlaczego niektóre zamorskie kraje takie jak Kanada i Australia uzyskały status dominium
- wyjaśnia, dlaczego Brytyjczycy nie chcieli pogodzić się z istnieniem niezależnych republik burskich
- uzasadnia, dlaczego działania europejskich mocarstw w Azji różniły się od ich postępowania w koloniach afrykańskich
- wyjaśnia znaczenie terminu: nawalizm
- zna daty: antytureckiego powstania w Hercegowinie (1875 r.), Bułgarii, Serbii i Czarnogórze (1876 r.), tajnej konwencji Rosji i Austro-Węgier (1877 r.), oblężenia Plewny (1878 r.), bitwy pod Płowdiwem (I 1878 r.), wojny amerykańsko-hispańskiej (1898 r.), konferencji pokojowej w Paryżu (1898 r.), sojuszu brytyjsko-japońskiego (1902 r.), zdobycia Port Artur (I 1905 r.)
- identyfikuje postać Alfreda Thayera Mahana
- omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny rosyjsko-tureckiej w latach 1877–1878 r.
- wyjaśnia, czym różniły się decyzje kongresu berlińskiego od tych, które zapadły w 1815 r. w Wiedniu
- wyjaśnia, jaki wpływ na politykę międzynarodową miał konflikt między Koroną Brytyjską a Burami w Afryce
- zna daty: odkrycia J. Daltona (1808 r.), teorii elektromagnetyzmu (1820 r.), odkrycia praw oporu elektrycznego (1826 r.), wynalezienia aluminium (1827 r.)
- identyfikuje postacie: Jönsa Jacoba Berzeliusa, Humphry’ego Davy’ego, Pierre’a Curie, Hansa Christiana Orsteda, Rudolfa Virchowa, Charlesa Parsonsa, Étienne’a Lenoira, Nikolausa Otto
- przedstawia przyczyny nierównomiernego rozwoju rolnictwa w II połowie XIX w.
- omawia przemiany w dziedzinie produkcji stali i surówki żelaza
- omawia przemiany w przemyśle chemicznym
- wyjaśnia znaczenie terminu: darwinizm społeczny
- zna daty: powstania Partii Pracy (1900 r.), powołania Komitetu Centralnego Gwardii Narodowej (III 1871 r.), wyborów do Komuny Paryża (III 1871 r.)
- identyfikuje postacie: Fernanda Pelloutiera, Louisa Adolphe’a Thiersa, Floriana Trawińskiego, Karla Kautsky’ego, Alexandre’a Milleranda, Lwa Martowa
- wyjaśnia, dlaczego działania anarchistów cieszyły się uznaniem rewolucjonistów
- tłumaczy, dlaczego Polacy chętnie wstępowali w szeregi rewolucjonistów
- wyjaśnia, dlaczego Leona XIII nazywano „papieżem robotników”

- identyfikuje postacie: Ignaza Semmelweisa, Josepha Listera, Paula Bergera, Paula Ehrlicha, Paula Verlaine'a, Arthura Rimbauda, Gustave'a Courbeta, Jeana-François Milleta, Gustave'a Moreau, Arnolda Böcklina, Gustava Klimta
- przedstawia przykłady dzieł literackich, które weszły do kanonu literatury światowej II połowy XIX w.
- przedstawia okoliczności odrodzenia się idei igrzysk olimpijskich
- charakteryzuje główne prądy umysłowe II połowy XIX i początku XX w.
- wyjaśnia, w jakim celu Hakata podsycła w społeczeństwie niemieckim antypolskie uprzedzenia
- porównuje sytuację polskiej ludności w Galicji od lat 60. XIX w. z położeniem Polaków w pozostałych dwóch zaborach.
- zna daty: powstania Związku Spółek Polskich (1871 r.), powołania Banku Spółek Zarobkowych (1885 r.)
- przedstawia strukturę agrarną ziem polskich na przełomie XIX i XX w.
- porównuje położenie Polaków na ziemiach polskich pod zaborami
- zna daty: powstania Stowarzyszenia Socjalistycznego „Lud Polski” (1881 r.), powołania Towarzystwa Oświaty Narodowej (1899 r.)
- identyfikuje postacie: Ignacego Hryniewieckiego, Bolesława Drobnera, Jana Ludwika Popławskiego
- przedstawia i porównuje najważniejsze cele działalności PPS i SDKPiL
- określa strategię walki o niepodległość obraną przez ruch narodowo-demokratyczny
- wyjaśnia, jakie były przyczyny podziału PPS w 1906 r. i rozłamów w ruchu narodowo-demokratycznym
- przedstawia charakter i skalę wystąpień rewolucyjnych w Królestwie Polskim w latach 1905–1907 r.
- identyfikuje postacie: Szymona Askenazego, Maurycego Gottlieba, Leopolda Gottlieba, Maurycego Orgelbranda, Icchaka Lejbusza Pereca, Izraela Poznańskiego, Adolfa Pawińskiego, Wojciecha Gersona, Józefa Brandta, Władysława Podkowińskiego, Józefa Pankiewicza, Ludomira Różyckiego, Tadeusza Pawlikowskiego, Poli Negri
- wyjaśnia, jakie znaczenie miały prace, które opisywały bądź odnosiły się do całości ziem polskich
- omawia rozwój teatru, kabaretu i polskiej kinematografii na przełomie XIX i XX w.
- porównuje założenia sztuki ku pokrzepieniu serc z młodopolskim hasłem sztuki dla sztuki
- zna daty: aneksji Bośni i Hercegowiny przez Austro-Węgry (1908 r.), zajęcia Trypolitanii i Cyrenajki przez Włochy (1912 r.), powstania Ligi Bałkańskiej (1912 r.)
- przedstawia założenia brytyjskiej doktryny two powers standard
- omawia rywalizację na morzach między Wielką Brytanią a Niemcami
- charakteryzuje sytuację polityczną na Półwyspie Bałkańskim w latach 1903–1913 r.
- określa wpływ wyścigu zbrojeń na zmiany w technice wojskowej
- zna daty: bitwy na ławicy Dogger (1915 r.), bitew pod Komarowem i Kraśnikiem (1914 r.)
- identyfikuje postacie: Gavrilo Principa, Aleksandra Samsonowa
- przedstawia strategię, jakie reprezentowali dowódcy armii walczących w I wojnie światowej
- charakteryzuje zmiany w uzbrojeniu i umundurowaniu piechoty
- porównuje sposób prowadzenia działań wojennych na froncie wschodnim i zachodnim
- przedstawia przebieg walk poza Europą
- zna daty: II Ogólnorosyjskiego Zjazdu Rad Delegatów Robotniczych i Żołnierskich (X 1917 r.), wyborów do Konstytuanty (XI 1917 r.)
- wyjaśnia, w jakim celu została zawiązana III Międzynarodówka
- opisuje rolę Rad Delegatów Robotniczych i Żołnierskich w okresie dwuwładzy i w początkach rewolucji październikowej
- wyjaśnia, dlaczego w oddziałach Armii Czerwonej wprowadzono stanowisko oficera politycznego
- wyjaśnia, dlaczego doszło do powstania marynarki w Kronsztadzie
- zna daty: manifestu Mikołaja Mikołajewicza Romanowa (VIII 1914 r.), dekretu Piotrogradzkiej Rady Delegatów Robotniczych i Żołnierskich (III 1917 r.), proklamacji Rządu Tymczasowego (III 1917 r.)
- identyfikuje postacie: Antoniego Durskiego–Trzaski, Zbigniewa Dunina-Wąsowicza
- wyjaśnia, dlaczego żołnierze II Brygady Legionów wypowiedzieli posłuszeństwo państwu centralnym
- porównuje skuteczność politycznej i militarnej działalności niepodległościowej Polaków
- wyjaśnia zależności między działaniami Polaków a międzynarodowymi uwarunkowaniami sprawy polskiej
- zna daty: II bitwy nad rzeką Aisne (IV-V 1917 r.), ofensywy Kaiserschlacht (1918 r.), ofensywy stu dni (VIII-XI 1918 r.), bitwy pod Megiddo (IX 1918 r.), ofensywy pod Vittorio Veneto (X 1918 r.)

- charakteryzuje sytuację polityczną i militarną na Bałkanach w latach 1917–1918 r.
- omawia zakończenie walk na froncie tureckim i we Włoszech
- przedstawia wpływ I wojny światowej na sytuację kobiet
- zna datę traktatu irlandzko-brytyjskiego (1921 r.)
- identyfikuje postać Jamesa Erica Drummonda
- przedstawia drogę Irlandii do uzyskania niepodległości
- omawia kryteria, według których podzielono terytoria mandatowe Ligi Narodów
- określa, czego dotyczyły rozbieżności między delegacją francuską a brytyjską na konferencji paryskiej
- przedstawia rolę, jaką w umacnianiu ustroju faszystowskiego we Włoszech odegrały „czarne koszule”
- porównuje system totalitarny i autorytarny
- zna daty: powołania Rady Pełnomocników Ludowych (1918 r.), zalegalizowania Freikorpsów (1919 r.), konferencji w Lozannie (1932 r.)
- identyfikuje postać Walthera Rathenaua
- wyjaśnia, jaką rolę odegrały Freikorpsy w powstaniu Republiki Weimarskiej
- przedstawia problem spłat reparacji niemieckich
- omawia rozwój i działalność NSDAP
- przedstawia wpływ totalitarnego systemu politycznego III Rzeszy na kulturę i sztukę
- wyjaśnia znaczenie terminów: relatywizm moralny, człowiek radziecki (homo sovieticus)
- zna daty: operacji polskiej NKWD (1937–1938 r.)
- identyfikuje postać Pawlika Morozowa
- opisuje sposoby i metody, jakimi J. Stalin eliminował swoich przeciwników politycznych
- wyjaśnia, w jakim celu władze radzieckie wywołały Wielki Głód na Ukrainie i Kubaniu
- wyjaśnia znaczenie terminu: Biała Księga
- zna daty: powstania Rifinów (1920 r.), traktatu w Lozannie (1923 r.), opublikowania Białej Księgi (1922 r.), powstania Indyjskiego Kongresu Narodowego (1885 r.), powstania Ligi Muzułmańskiej (1906 r.)
- identyfikuje postacie: Hajle Sellasje I, Gi’ichiego Tanaki, Pu Yi
- omawia proces budzenia się świadomości narodowej Hindusów
- wyjaśnia, jakie konsekwencje miała przegrana Japonii w wojnie z ZSRR
- określa wpływ ideologii syjonistycznej na przebieg konfliktu arabsko-żydowskiego w Palestynie
- zna datę podpisania brytyjsko-niemieckiego traktatu morskiego (1935 r.)
- identyfikuje postacie: Kurta von Schuschnigga, Arthura Seyss-Inquarta, Emila Hachy, Maksima Litwinowa
- wyjaśnia, jakie znaczenie miał udział Brygad Narodowych w wojnie domowej w Hiszpanii
- wskazuje wydarzenia, które spowodowały wzrost napięcia międzynarodowego w przededniu II wojny światowej
- wyjaśnia, na czym polegało zaangażowanie państw totalitarnych w konflikt w Hiszpanii
- wyjaśnia znaczenie terminów: bergsonizm, fenomenologia
- zna daty: wynalezienia polietylenu (1933 r.), odkrycia nylonu (1935 r.)
- identyfikuje postacie: Edmunda Husserla, Mary Pickford, Arnolda Schönberga, Béli Bartóka, Johna Dos Passos, Iwana Bunina, Borysa Pasternaka
- przedstawia kierunki filozofii i psychologii upowszechnione w dwudziestoleciu międzywojennym
- wskazuje charakterystyczne zjawiska, jakie wystąpiły w modzie kobiecej po I wojnie światowej
- omawia kierunki rozwoju muzyki w dwudziestoleciu międzywojennym
- określa wpływ I wojny światowej na przemiany społeczne, kulturowe i obyczajowe w dwudziestoleciu międzywojennym
- wyjaśnia, dlaczego sytuacja międzynarodowa pod koniec I wojny światowej była korzystna dla sprawy niepodległości Polski
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki sporu o Śląsk Cieszyński
- zna daty: ogłoszenia niepodległości Ukraińskiej Republiki Ludowej (I 1918 r.), powołania Zachodnioukraińskiej Republiki Ludowej (1918 r.), przełamania frontu przez bolszewików pod Samhorodkiem (VI 1920 r.)
- identyfikuje postać Mychajły Hruszewskiego
- przedstawia niepodległościowe dążenia Ukraińców
- identyfikuje postacie: Maurycego Zamojskiego, Ignacego Daszyńskiego, Jana Baudouina de Courtenay, Eligiusza Niewiadomskiego

- określa zakres kompetencji Prezydenta RP w zakresie wojskowości i polityki Międzynarodowej
- opisuje polską scenę polityczną po wyborach z 1922 r.
- przedstawia okoliczności i skutki zabójstwa prezydenta G. Narutowicza
- zna datę założenia obozu w Berezie Kartuskiej (1934 r.)
- identyfikuje postać Adolfa Bnińskiego
- wyjaśnia zależność między słabością wewnętrzną państwa polskiego a jego pozycją międzynarodową
- wskazuje wydarzenia, które miały decydujący wpływ na przebieg walk w Warszawie
- porównuje zakres władzy ustawodawczej i wykonawczej w konstytucjach marcowej i kwietniowej
- wskazuje różnice między autorytarnymi rządami sanacji a totalitarnymi reżimami w ZSRR i III Rzeszy
- zna datę powstania Ukraińskiego Zjednoczenia Narodowo-Demokratycznego (1925 r.)
- identyfikuje postacie: Wasyla Mudrego, Henryka Józewskiego, Izaaka Grünbauma, Zeera Żabotyńskiego
- charakteryzuje mniejszości narodowe zamieszkujące II RP
- określa różnice między asymilacją narodową a państwową
- zna daty: pierwszego Konkursu Chopinowskiego (1927 r.), pierwszego Konkursu Skrzypcowego im. Henryka Wieniawskiego (1935 r.)
- identyfikuje postacie: Kazimierza Twardowskiego, Władysława Witwickiego, Ludwika Krzywickiego, Bronisława Malinowskiego, Jana Baudouina de Curtenay, Juliusza Kleintera, Władysława Semkowicza, Kazimierza Tymienieckiego, Romana Grodeckiego, Marcelego Handelsmana, Władysława Orlicza, Tadeusza Peipera, Józefa Lejtesa, Mieczysława Krawicza, Michała Waszyńskiego
- omawia rozwój kinematografii w II RP
- identyfikuje postacie: Tomasza Masaryka, Edwarda Benesa, Tadeusza Hołówni
- wyjaśnia, jak społeczność międzynarodowa oceniała zajęcie Zaolzia przez Polskę
- omawia akcję mobilizacyjną społeczeństwa polskiego
- porównuje cele polskiej polityki zagranicznej przed zawarciem układu w Locarno i po nim
- identyfikuje postacie: Franciszka Dąbrowskiego, Konrada Guderskiego, Wacława Grzybowskiego, Tadeusza Piskora
- omawia główne założenia koncepcji przedmościa rumuńskiego
- porównuje stosunek sił i uzbrojenia armii polskiej i niemieckiej
- zna daty: zajęcia Somali brytyjskiej przez Włochów (VIII 1940 r.), odzyskania niepodległości przez Etiopię (XII 1940 r.), powołania Francuskiego Komitetu Narodowego w Londynie (1941 r.), stłumienia proniemieckiego powstania w Iraku (V–VI 1941 r.), zajęcia Iranu przez Wielką Brytanię i ZSRR (IX 1941 r.)
- identyfikuje postać: Rudolfa Hessa
- wyjaśnia, jaką rolę odegrała działalność Francuskiego Komitetu Narodowego
- wymienia czynniki, które zadecydowały o klęsce wojsk francuskich w starciu z III Rzeszą
- przedstawia próby realizacji imperialnych planów Włoch
- identyfikuje postacie: Pietra Badoglio
- przedstawia skutki polityczne i militarne utworzenia frontu na Sycylii i we Włoszech
- omawia skutki polityki represji prowadzonej przez władze okupacyjne
- przedstawia postawę Kościoła wobec Holokaustu
- zna datę spotkania w Torgau (24 IV 1945 r.)
- przedstawia stosunek Stanów Zjednoczonych do krajów Europy Środkowo-Wschodniej
- wyjaśnia znaczenie terminów: Żydowski Związek Wojskowy, stroj batalion, Endlösung,
- identyfikuje postacie: Józefa i Wiktorii Ulmów
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla Polaków na ziemiach wcielonych do III Rzeszy miało wprowadzenie niemieckiej listy narodowościowej
- porównuje okupację niemiecką w Polsce i innych krajach europejskich
- identyfikuje postać Augusta Zaleskiego
- wyjaśnia wpływ sprawy katyńskiej na sytuację Polski na arenie międzynarodowej
- porównuje politykę rządu emigracyjnego i komunistycznych ośrodków władzy w Polsce
- identyfikuje postacie: Pawła Frenkiela, Szymona Rathajzera, Kazimierza Iranka-Osmeckiego, Stepana Bandery, Oskara Dirlwangera, Ericha von dem Bach – Zelewskiego
- omawia postawę aliantów wobec powstania warszawskiego
- opisuje postawy Polaków w powstaniu warszawskim

- wyjaśnia znaczenie terminu: eurokomunizm
- zna daty: powstania komunistycznej Niemieckiej Socjalistycznej Partii Jedności (1946 r.), powstania niemieckiej Unii Chrześcijańsko-Demokratycznej (1945 r.)
- identyfikuje postacie: Envera Hodży, Jana Masaryka
- przedstawia zmiany etniczne na obszarze Europy po II wojnie światowej
- podaje przykłady ścigania zbrodniarzy nazistowskich po II wojnie światowej
- określa wpływ Rady Bezpieczeństwa na procesy decyzyjne Organizacji Narodów Zjednoczonych
- wskazuje metody przejmowania przez komunistów władzy w Europie Środkowo-Wschodniej po II wojnie światowej
- wyjaśnia znaczenie terminów: most powietrzny, koncepcja tzw. wysuniętej strategii
- identyfikuje postacie: Andrieja Żdanowa, Wilhelma Piecka, Waltera Ulbrichta, Otto Grotewohla
- omawia okoliczności upadku starych mocarstw: Francji i Wielkiej Brytanii
- wyjaśnia, na czym polegał sowiecki model gospodarki narzucany krajom członkowskim RWPG
- zna daty: umowy polsko-radzieckiej (21 IV 1945 r.), układu granicznego polsko-czechosłowackiego (1958 r.)
- identyfikuje postacie: Jana Stanisława Jankowskiego, Zygmunta Szendzielarza „Łupaszki”, Józefa Kurasia „Ognia”
- omawia postawy Polaków wobec nowej sytuacji politycznej
- zna daty: powstania Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego (1949 r.), powstania Radia „Wolna Europa” (1949 r.), ucieczki J. Świątły na Zachód (1953 r.)
- identyfikuje postacie: Kazimierza Pużaka, Bolesława Piaseckiego, Jana Nowaka-Jeziorańskiego, Józefa Świątły
- charakteryzuje przemiany na polskiej scenie politycznej po 1945 r.
- przedstawia sposoby indoktrynacji młodego pokolenia Polaków
- omawia cele i sposoby działalności „księży patriotów”
- wskazuje różnice między gospodarką w okresie Polski Ludowej a gospodarką kapitalistyczną
- wyjaśnia znaczenie terminów: bantustan, Organizacja Tajnej Armii, Front Wyzwolenia Narodowego
- zna daty walki o niepodległość Indonezji (1945–1949 r.)
- identyfikuje postać Ahmeda Sukarno
- wyjaśnia, jaką rolę odgrywał Ruch Państw Niezaangażowanych
- wyjaśnia znaczenie terminu: hunwejbini
- identyfikuje postać Deng Xiaopinga
- przedstawia proces umacniania się reżimu komunistycznego w Chinach i jego ekspansję
- identyfikuje postacie: Mátyása Rákosi, Pála Malétera, Fulgencia Batisty
- omawia zmiany we władzach ZSRR po śmierci J. Stalina
- wyjaśnia, dlaczego kryzys kubański postawił świat na krawędzi kolejnego konfliktu światowego
- zna daty: powstania V Republiki Francuskiej (1958 r.), lądowania Amerykanów na Księżycu (1969 r.)
- identyfikuje postacie: Antonio Salazara, Marcelo Caetano– charakteryzuje osiągnięcia prezydentury L. B. Johnsona
- przedstawia polityczne skutki afery Watergate
- zna datę zamachu na olimpiadzie w Monachium (1972 r.),
- omawia wpływ zamachu podczas Igrzysk Olimpijskich w Monachium na stosunek państw zachodnich do Terroryzmu
- wyjaśnia znaczenie terminów: Frakcja Czerwonej Armii, Czerwone Brygady
- zna datę zamachu na Alda Moro (1978 r.)
- identyfikuje postacie: Gustava Gutiérreza, Betty Friedan, Allana Ginsberga, Jima Hendixa, Janis Joplin, Jima Morrisona, Johna Lennona, Andreasa Baadera, Ulrike Meinhof, Le Corbusiera
- wymienia najbardziej znane lewackie organizacje terrorystyczne
- wymienia postaci życia kulturalnego uznane za ikony Popkultury
- zna daty: powstania Klubu Krzywego Koła (1955 r.), powstania Związku Młodzieży Socjalistycznej (1957 r.), powstania Ochotniczych Hufców Pracy (1958 r.)
- identyfikuje postacie: Leopolda Tyrmanda, Adama Ważyka, Henryka Szlajfera, Stanisława Kociołka
- wyjaśnia, na czym polegała dekompozycja w obozie władzy komunistycznej
- omawia skutki zmian w najwyższych kręgach władzy, jakie zaszły w X 1956 r.
- zna datę powstania Wolnych Związków Zawodowych (1978 r.)

- identyfikuje postacie: Jana Józefa Lipskiego, Edwarda Lipińskiego, Andrzeja Czumy, Kazimierza Świtonia, Andrzeja Kołodzieja, Aleksandra Halla
- omawia relacje państwa z Kościołem katolickim za rządów E. Gierka.
- zna daty: powstania Karty 77 (1977 r.), katastrofy elektrowni jądrowej w Czarnobylu (1986 r.), puczu G. Janajewa (1991 r.),
- identyfikuje postacie: Babraka Karmala, Egon Krenza, Giennadija Janajewa, Stanisława Szuszkiewicza, Leonida Krawczuka
- omawia ewolucję stosunków USA-ZSRR w latach 80. i 90.
- omawia reakcję władz PZPR na wystąpienia pracownicze w 1980 r.
- identyfikuje postacie: Stanisława Kani, Zbigniewa Messnera
- przedstawia proces narastania napięć między „Solidarnością” a władzami państwowymi
- charakteryzuje reakcje świata wobec wydarzeń w Polsce w latach 1981–1983 r.
- zna daty: porozumienia o wycofaniu wojsk radzieckich z Polski (1991 r.)
- przedstawia okoliczności wycofania wojsk radzieckich z Polski
- zna daty: powstania Układu Ogólnego w sprawie Taryf Celnych i Handlu (1994 r.), Północnoamerykańskiej Strefy Wolnego Handlu (1994 r.), założenia Organizacji Państw Amerykańskich (1948 r.), powstania Wspólnego Rynku Południa (1991 r.), powstania Organizacji Jedności Afrykańskiej (1963 r.), powstania Unii Afrykańskiej (2002 r.), powstania Współpracy Gospodarczej Azji i Pacyfiku (1989 r.), powstania Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (1961 r.), powstania Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (1967 r.)
- identyfikuje postacie: Denga Xiaopinga
- porównuje gospodarki bloku wschodniego i państw zachodnich
- zna daty: ogłoszenia niepodległości przez Czarnogórę (2006 r.), ogłoszenia niepodległości przez Kosowo (2008 r.)
- przedstawia dążenia separatystyczne w Europie Środkowo-Wschodniej
- omawia przykłady współczesnych konfliktów zbrojnych

Wymagania wykraczające (ocena celująca)

Uczeń:

- ocenia, które decyzje kongresu wiedeńskiego zapadły zgodnie z Przyjętymi wcześniej zasadami, a które z ich pominięciem
- ocenia możliwość rzeczywistej realizacji zasad ładu europejskiego przyjętych na kongresie wiedeńskim
- ocenia skuteczność ruchów rewolucyjnych w Europie w latach 20. i 30. XIX w.
- ocenia społeczne i polityczne skutki rewolucji przemysłowej
- omawia i ocenia działalność Roberta Owena.
- ocenia wpływ literatury, muzyki i malarstwa romantycznego na rozbudzenie świadomości narodowej Europejczyków w I poł. XIX w.
- ocenia społeczne skutki rozwoju terytorialnego USA
- ocenia polityczne i społeczne skutki Wiosny Ludów w Europie
- ocenia rolę antyturskiego powstania Aleksandra Ipsilantisa w rozbudzeniu greckich dążeń niepodległościowych
- ocenia politykę wewnętrzną Aleksandra I
- ocenia reformy przeprowadzone w Rosji w okresie odwilży posewastopolskiej
- ocenia wpływ reform F. K. Druckiego-Lubeckiego na rozwój gospodarczy Królestwa Polskiego
- ocenia stosunek wielkiego księcia Konstantego do Polaków
- przedstawia i ocenia postawy Polaków wobec zaborcy rosyjskiego przed powstaniem listopadowym
- ocenia wpływ księcia Konstantego i Nikołaja Nowosilcowa na życie polityczne Królestwa Polskiego w latach 20.XIX w.
- ocenia, które z wydarzeń bezpośrednio wpłynęły na rozpoczęcie powstania listopadowego
- ocenia przygotowania spiskowców do wywołania powstania w Królestwie Polskim
- ocenia decyzje sejmu powstańczego
- ocenia, czy powstanie listopadowe miało szanse powodzenia
- ocenia kulturotwórczą rolę Wielkiej Emigracji

- ocenia rolę Wielkiej Emigracji w podtrzymywaniu myśli niepodległościowej
- ocenia skuteczność pracy organicznej w staraniach o zachowanie polskości
- ocenia skuteczność działań gospodarczych i oświatowych w okresie odwilży posewastopolskiej dla sprawy polskiej
- ocenia, które z powstań narodowych – listopadowe czy styczniowe – miało większe szanse powodzenia.
- ocenia sposób rozwiązania problemu niewolnictwa w czasie wojny secesyjnej i jego społeczne skutki
- przedstawia i ocenia sytuację Państwa Kościelnego w kontekście powstania Królestwa Włoch
- ocenia politykę O. von Bismarcka i jego wpływ na stosunki międzynarodowe
- ocenia politykę kolonialną Wielkiej Brytanii
- ocenia wpływ kongresu berlińskiego na ład międzynarodowy
- ocenia politykę Brytyjczyków wobec Burów
- ocenia wpływ przemian cywilizacyjnych XIX w. na standard życia społeczeństwa europejskiego
- ocenia wpływ nowych ruchów i partii politycznych na proces demokratyzacji państw europejskich
- ocenia wpływ rozwoju medycyny i higieny na poprawę jakości i długości życia
- ocenia siłę oddziaływania popkultury i sportu masowego na życie społeczeństw
- ocenia postawy Polaków wobec polityki zaborców po powstaniu styczniowym
- ocenia rolę Kościoła w walce z zaborcami
- ocenia skuteczność polityki Kulturkampf w walce z katolicyzmem i polskością
- ocenia społeczne i gospodarcze skutki pracy organicznej
- ocenia wpływ pracy organicznej na kształtowanie się nowoczesnego narodu polskiego
- ocenia działalność polityczną partii działających na ziemiach polskich pod zaborami
- opisuje i ocenia sposoby tłumienia ruchu rewolucyjnego na ziemiach polskich
- ocenia skutki rewolucji 1905–1907 r. na ziemiach polskich
- ocenia rewolucję 1905–1907 r. na ziemiach polskich w kontekście walki Polaków o niepodległość
- porównuje i ocenia poglądy krakowskiej i warszawskiej szkoły historycznej
- ocenia rolę inteligencji w kształtowaniu się kultury narodowej Polaków
- ocenia wpływ rywalizacji kolonialnej na relacje pomiędzy mocarstwami
- przedstawia mocarstwowe aspiracje Niemiec i ocenia ich wpływ na kształtowanie się sojuszu angielsko-francuskiego
- ocenia wpływ zamachu w Sarajewie na wybuch I wojny światowej
- ocenia wpływ W. Lenina na kształt totalitaryzmu radzieckiego
- omawia i ocenia wojenne losy II Brygady Legionów
- omawia i ocenia stanowisko aliantów zachodnich w sprawie polskiej
- ocenia polityczne, ekonomiczne i społeczne skutki I wojny światowej
- ocenia wpływ sposobów prowadzenia działań zbrojnych na totalny charakter I wojny światowej
- ocenia wpływ postanowień konferencji wersalskiej i konferencji waszyngtońskiej na kształtowanie się ładu międzynarodowego w powojennym świecie
- ocenia skuteczność działania Ligi Narodów
- ocenia polityczne skutki odrotu od demokracji po I wojnie światowej
- ocenia skuteczność polityki New Deal
- ocenia wpływ przemian politycznych, ekonomicznych, społecznych i kulturowych w Niemczech na sukces nazistów i ugruntowanie ich władzy
- ocenia skutki terroru państwowego w ZSRR
- ocenia sposoby i metody walki Hindusów o niepodległość
- ocenia charakter japońskiej okupacji Chin
- ocenia rozdzwiek między intencjami zwolenników appeasementu a konsekwencjami tej polityki
- ocenia reakcję Wielkiej Brytanii i Francji na przywrócenie w Niemczech powszechnej służby wojskowej i remilitaryzację Nadrenii
- ocenia wpływ rozwoju techniki na życie codzienne społeczeństw w okresie międzywojennym
- przedstawia i ocenia stosunek państw ententy do sprawy polskiej
- ocenia, która z koncepcji granicy wschodniej była korzystniejsza z punktu widzenia interesów państwa polskiego
- ocenia militarne i polityczne skutki bitwy warszawskiej

- ocenia znaczenie bitwy warszawskiej i zwycięstwa w wojnie z bolszewikami dla Polski i Europy
- ocenia ustrój II Rzeczypospolitej w świetle konstytucji marcowej
- ocenia wyniki wyborów do sejmu w 1928 r.
- przedstawia i ocenia stosunek rządów sanacyjnych do opozycji politycznej
- ocenia polski autorytaryzm na tle innych ustrojów europejskich tego czasu
- ocenia motywy, jakimi kierował się J. Piłsudski, dokonując zamachu stanu
- ocenia politykę władz II RP wobec mniejszości narodowych
- ocenia politykę gospodarczą E. Kwiatkowskiego.– ocenia reformę oświaty J. Jędrzejewicza
- ocenia dorobek cywilizacyjny II RP
- omawia i ocenia politykę Niemiec i ZSRR w dwudziestoleciu międzywojennym
- ocenia stanowisko J. Becka wobec roszczeń niemieckich
- ocenia wartość sojuszu z Wielką Brytanią i Francją w przededniu II wojny światowej
- ocenia przygotowania Polski do konfliktu z Niemcami i ZSRR
- ocenia postawę Wielkiej Brytanii i Francji wobec wojny obronnej Polski
- ocenia postawę Naczelnego Dowództwa i polskich władz w czasie wojny obronnej
- ocenia kampanię wrześniową
- ocenia, jakie znaczenie miała porażka Niemiec w bitwie o Anglię
- ocenia postawy narodów walczących z ekspansją niemiecką
- ocenia znaczenie wojny niemiecko-radzieckiej dla losów II wojny światowej
- ocenia postawy społeczeństw i rządów europejskich wobec Holokaustu
- ocenia postawę Kościoła wobec Holokaustu
- ocenia wpływ przystąpienia USA do wojny na jej przebieg
- ocenia decyzję o rzuceniu bomby atomowej
- ocenia politykę Stanów Zjednoczonych wobec krajów Europy Środkowo-Wschodniej.
- ocenia postawy Polaków, którzy wpisywali się na Volkslistę
- ocenia postawy społeczeństwa polskiego wobec Holokaustu
- ocenia postępowanie polskich komunistów
- ocenia działalność polskiego rządu emigracyjnego podczas II wojny światowej
- ocenia postawę mocarstw wobec powstania warszawskiego
- ocenia decyzję o wybuchu powstania warszawskiego
- ocenia postawy Polaków w powstaniu warszawskim
- ocenia działalność Polskiego Państwa Podziemnego
- ocenia wpływ II wojny światowej na przemiany społeczne i polityczne powojennego świata
- ocenia, jakie realne zagrożenia dla świata niósł za sobą wyścig zbrojeń realizowany przez supermocarstwa
- ocenia polityczny wydzźwięk blokady Berlina w 1948 r.
- ocenia postawy Polaków wobec nowej władzy
- ocenia relacje między państwem a Kościołem katolickim w okresie stalinowskim
- ocenia okres stalinizmu w Polsce
- ocenia proces dekolonizacji i jego wpływ na sytuację geopolityczną na świecie
- ocenia interwencję USA w Wietnamie
- ocenia inwazję wojsk Układu Warszawskiego na Czechosłowację
- ocenia wpływ kryzysów w państwach bloku wschodniego na sytuację Europy Środkowo-Wschodniej
- ocenia, na przykładzie ropy naftowej, rolę surowców strategicznych we współczesnym świecie
- ocenia wpływ konfliktów izraelsko-arabskich na sytuację geopolityczną w regionie i na świecie
- ocenia przemiany społeczne i kulturowe lat 60. i 70.
- ocenia zmiany roli kobiet w życiu społeczeństw zachodnich
- ocenia stosunek państw i społeczeństw do działalności organizacji terrorystycznych
- ocenia reakcję władz na wystąpienia robotnicze w 1956 i 1970 r.
- ocenia postawę władz PRL wobec Kościoła Katolickiego
- ocenia okres rządów E. Gierka
- ocenia rolę Kościoła katolickiego i Jana Pawła II w przemianach społeczno-politycznych w Polsce
- ocenia polityczne, społeczne i gospodarcze skutki Jesieni Narodów
- ocenia wpływ powstania NSZZ „Solidarność” na demokratyzację społeczeństwa i państwa

- ocenia postawy Polaków wobec wprowadzenia stanu wojennego
- ocenia postawy Polaków w okresie przemian politycznych w 1989 r.
- ocenia postanowienia Okrągłego Stołu
- ocenia rządy M. Thatcher i wyjaśnia określenie „Żelazna dama”
- ocenia perspektywy zagrożenia pokoju we współczesnym świecie